

อนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย

นายศักดิ์ชาย เพชรช่วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

SCENARIO OF TEACHER PREPARATION OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS
IN THAILAND

Mr. Sakchai Phethchuai

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Higher Education
Department of Educational Policy Management and Leadership
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2015
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	อนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย
โดย	นายศักดิ์ชาย เพชรช่วย
สาขาวิชา	อุดมศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. สมหวัง พิธิยานุวัฒน์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาคุษภูิปบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.บัญชา ชลาภิรมย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณี หงษ์ศิริวัฒน์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. สมหวัง พิธิยานุวัฒน์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริฉันท สิริกุล เตชพาหพงษ์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร. ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. สายหยุด จำปาทอง)

ศักดิ์ชัย เพชรช่วย : อนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย (SCENARIO OF TEACHER PREPARATION OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN THAILAND) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร.พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย, อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม: ศ. ดร. สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 264 หน้า.

การวิจัยเชิงอนาคตเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ระบบและแนวปฏิบัติของการผลิตครูในประเทศไทย และเพื่อนำเสนออนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาในทศวรรษหน้า ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ และวิธีการสนทนากลุ่มเฉพาะ แหล่งข้อมูลจากเอกสารและผู้ให้ข้อมูล กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย 1) คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ จำนวน 67 คน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 435 คน และ 3) ผู้ทรงคุณวุฒิทางครุศึกษา จำนวน 18 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดย แบบวิเคราะห์เนื้อหาสาระ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติพื้นฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระบบและแนวปฏิบัติของการผลิตครูในประเทศไทย

1.1 วิวัฒนาการของการฝึกหัดครูไทย แบ่งเป็น 4 ช่วง คือ 1) ช่วงก่อนการจัดตั้งสถาบันผลิตครูอย่างเป็นระบบ แบ่งเป็นระยะการศึกษาตามอรรถศาสตร์ และการศึกษาในระบบโรงเรียน 2) ช่วงการจัดตั้งสถาบันผลิตครูอย่างเป็นระบบ แบ่งเป็นระยะการวางรากฐานสถาบันผลิตครู ระยะส่งเสริมพัฒนาอาชีพท้องถิ่น และระยะสร้างระบบบริหารครุศึกษาไทย 3) ช่วงหลังวิกฤตสงครามสู่ความท้าทาย เป็นระยะขยายอาณาเขตของสถาบันผลิตครู และ 4) ช่วงปฏิรูปการศึกษาพัฒนาครูไทย เป็นระยะสร้างนวัตกรรมการผลิตครูสู่สังคม

1.2 แนวปฏิบัติของการผลิตครูจากโครงการผลิตครูในประเทศไทย ประกอบด้วย 1) การคัดเลือกคนเก่ง ที่มีผลการเรียนดี มีศรัทธาในวิชาชีพครูมาเรียนครูโดยให้ทุนการศึกษาระหว่างเรียน และมีการรับรองการบรรจุเข้าทำงานเป็นครูตามภูมิลำเนา 2) มีการคัดเลือกสาขาวิชาที่ขาดแคลนครูตามความต้องการการใช้ครูของประเทศ มีการจัดหลักสูตรที่เหมาะสมในแต่ละสาขาวิชา และมีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่เข้มข้น และ 3) มีการบรรจุครูดีครูเก่ง ที่มีความศรัทธาในวิชาชีพครูเข้าทำงานเป็นครูในพื้นที่ภูมิลำเนา

2. อนาคตภาพของการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาในทศวรรษหน้า

2.1 สถาบันผลิตครูมีระบบการผลิตครูที่ประกันการมีงานทำและมีความเป็นครูมืออาชีพ มีความพร้อมในกระบวนการผลิตครู มีแผนการผลิตครูที่ชัดเจน มีความต่อเนื่องและสร้างความเข้มแข็งของการผลิตบัณฑิตครูเพื่อไปรับใช้สังคมและท้องถิ่น

2.2 สถาบันผลิตครูมีหลักสูตรผลิตครูที่ยึดคุณลักษณะและสมรรถนะที่พึงประสงค์ได้ตรงความต้องการของประเทศและท้องถิ่น

2.3 สถาบันผลิตครูมีคณาจารย์ที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลและมาตรฐานครู มีผลงานทางวิชาการและงานวิจัยที่สร้างองค์ความรู้ทางครุศึกษาต่อเนื่องทุกปี

2.4 สถาบันผลิตครูมีนักศึกษาครูที่มีแววความเป็นครู เป็นบัณฑิตครูที่มีคุณภาพทางวิชาการ มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครูมืออาชีพและพร้อมจะเป็นครูดีของแผ่นดิน สามารถแก้ปัญหาในการทำงานได้ดี เป็นครูนักจัดการความรู้ มีความคิดวิเคราะห์ มีภาวะผู้นำ เข้าใจระบบประชาธิปไตย ชุมชน ท้องถิ่น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงานได้

2.5 สถาบันผลิตครูมีโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่มีความเป็นมาตรฐาน และมีครูพี่เลี้ยงได้รับการขึ้นทะเบียนอย่างเป็นทางการเป็นระบบ

ภาควิชา นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา ลายมือชื่อนิสิต

สาขาวิชา อุดมศึกษา ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

ปีการศึกษา 2558 ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาร่วม

5384258127 : MAJOR HIGHER EDUCATION

KEYWORDS: GOOD PRACTICE / SCENARIO OF TEACHER PREPARATION / TEACHER PREPARATION PROJECT

SAKCHAI PHETHCHUAI: SCENARIO OF TEACHER PREPARATION OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN THAILAND. ADVISOR: ASST. PROF.PANSAK POLSARAM, Ph.D., CO-ADVISOR: SOMWUNG PITIYANUWAT, Ph.D., 264 pp.

The objectives of this futures research were to analyze the systems and practices of teacher preparation in Thailand and its present scenarios of teacher preparation of teacher education institutions in Thailand in the next decade. The researcher employed mixed-methods research using documentary research, survey research, and focus group discussion. Documents and key informants were sources of data used in this research. Samples consisted of 1) 67 deans in Education/Education Science, 2) 435 school directors of the basic education level, and 3) 18 teacher educators. Data were collected by content analysis forms, questionnaires, interview schedules and assessment inventory. Basic statistics and content analysis were employed to analyze the collected data.

Research findings could be concluded as follows:

1. Analyses of the systems and practices of teacher training in Thailand

1.1 The development of Thai teacher training is divided into 4 periods: 1) Prior to the Rise of Teacher Training Institution; 2) The Rise of Systematic Teacher Training Institutions; 3) Period of Post-War Challenges and; 4) Teacher Education Reform Period.

1.2 Practices of teacher training from teacher production programs include: 1) the selection of competitive candidates with high educational results and devotion in the teaching profession to enroll in teacher education programs with provided scholarships during the period of study and job guarantee for local teacher employment; 2) the selection of majors with teacher shortages based on the national demand for teacher recruitment, development of appropriate curricula for each major, and intensive practical, and 3) the selection of teachers with skills and attitudes, as well as devotion in the teaching profession for local employment.

2. Scenario of teacher preparation of higher education institutions in Thailand the next decade

2.1 Teacher preparation institutions will have teacher training systems with job guarantee and professionalism; preparedness in teacher training; concrete, progressive, and solid teacher training plans to produce graduates for the local and the society.

2.2 Teacher preparation institutions will have teacher training curricula based on desired characteristics and core competency corresponding to the national and local demands.

2.3 Teacher preparation institutions will have quality list of faculties based on international standards and teacher standards, with educational outputs and researches that generate the body of knowledge in teacher education in an annual period.

2.4 Teacher preparation institutions will have students with aptitudes to become graduates with academic quality, as well as the spirit as a professional teacher to become a good teacher for the land, endowed with problem-solving skills, knowledge management skill, analytical skill, leadership, and cognitive knowledge on local and community democratic systems, and ability to exchange knowledge among colleagues.

2.5 Teacher preparation institutions will have standard schools for practicum with registered supervisors in the system.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมที่กรุณาให้แนวคิด คำแนะนำตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องในการทำวิทยานิพนธ์ นอกเหนือจากความรู้ทางวิชาการ ท่านทั้งสองยังให้กำลังใจและปล้ำงความคิดในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แก่ผู้วิจัย รวมถึงสั่งสอนความเป็นนักวิชาการให้แก่ศิษย์ได้ เห็นเป็นแบบอย่างของครูที่แท้จริง

กราบขอบพระคุณศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.นงลักษณ์ วิรัชชัย ศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวาณิช และรองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะที่คอยถามไถ่ให้ความช่วยเหลือตลอดมาระหว่างการเรียนและการทำวิทยานิพนธ์

กราบขอบพระคุณประธานสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณี หงษ์ศิริวัฒน์ และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร.สายหยุด จำปาทอง อาจารย์ ดร.ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริฉันท์ สติรกุล เตชพาหพงษ์ ที่กรุณาสละเวลา กระตุ้นเตือนให้มีปล้ำงและกรุณาให้ข้อเสนอแนะที่มีคุณค่า ในความสำเร็จครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทางครุศึกษาไทยและ คณบดีคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ทุกท่าน ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่ายิ่งให้ข้อมูลและข้อชี้แนะที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

กราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาอุดมศึกษาทุกท่านที่ทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้ทั้งวิชาการและ ประสบการณ์ตลอดระยะเวลาการศึกษาจนถึงการสอบวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณสัมพันธ์ภาพดีๆ ของพี่น้องสาขา อุดมศึกษารุ่น 23 และทุกรุ่นที่สร้างความทรงจำที่ตีร่วมนกันตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

กราบขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ที่กรุณามอบทุนการศึกษาและทุนอุดหนุนการทำวิทยานิพนธ์ และยังได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย ประเภทบัณฑิตศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติประจำปี 2557

ขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภา กาหทัย อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ดร.ณิชา - คุณวรลณี ฉิมทองดี และครอบครัวฉิมทองดี ผศ.ทวีรัตน์ กุลดำรงวิวัฒน์ คุณศิริพงษ์ รักใหม่ และคุณธิดารัตน์ คำ ล้อม ที่ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจและให้เวลาแก่ผู้วิจัยในการทำงานวิจัยตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

ท้ายที่สุดกราบขอบพระคุณมารดา และครอบครัวบัวเผื่อน โดยเฉพาะอาจารย์เหนือขวัญ บัวเผื่อน ที่ให้กำลังใจส่งเสริมและอยู่เคียงข้างตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัย แรงผลักดันสำคัญนี้ทำให้วิทยานิพนธ์นี้ สำเร็จลงได้ด้วยดี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์.....	9
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
คำนิยามศัพท์.....	10
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้.....	12
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
ตอนที่ 1 การจัดตั้งสถาบันผลิตครูในประเทศไทย.....	13
ตอนที่ 2 โครงการผลิตครูของประเทศไทย.....	20
ตอนที่ 3 แนวปฏิบัติของการผลิตครูในต่างประเทศ.....	44
ตอนที่ 4 สมรรถนะของครูในประเทศไทยและต่างประเทศ.....	62
ตอนที่ 5 การพัฒนาระบบการผลิตครูของไทย.....	78
ตอนที่ 6 แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงอนาคต.....	90
ตอนที่ 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยและต่างประเทศ.....	92
ตอนที่ 8 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	104
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	106

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	106
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	109
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	111
การเก็บรวบรวมข้อมูล	111
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	114
การวิเคราะห์ข้อมูล	117
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	123
ตอนที่ 1 ผลวิเคราะห์วิวัฒนาการการผลิตครูของประเทศไทย.....	123
ตอนที่ 2 ผลวิเคราะห์ระบบและแนวปฏิบัติของโครงการผลิตครูในประเทศไทย	145
ตอนที่ 3 ผลวิเคราะห์แนวปฏิบัติของการผลิตครูในอนาคตของสถาบันอุดมศึกษาไทย.....	157
ตอนที่ 4 นำเสนออนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า.....	185
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ	209
สรุปผลการวิจัย.....	211
อภิปรายผลการวิจัย	223
ข้อเสนอแนะ	231
รายการอ้างอิง	234
ภาคผนวก ก. แบบวิเคราะห์เอกสาร.....	240
ภาคผนวก ข. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ	242
ภาคผนวก ค. แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาของไทย ในอนาคต	248
ภาคผนวก ง. แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางครุศึกษาไทย คณบดีคณะครุศาสตร์ ผู้บริหาร สถานศึกษา เกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทย	254
ภาคผนวก จ. แบบสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับอนาคตภาพการผลิตครูใน สถาบันอุดมศึกษาไทย	256

ณ

หน้า

ภาคผนวก ฉ. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ	258
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	264

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2.1 ประเทศที่ได้รับการจัดอันดับทางการศึกษาและประเทศที่หน่วยงานทางการศึกษา	45
ตารางที่ 3.1 สรุปขั้นตอนการวิจัย	120
ตารางที่ 4.1 การแบ่งยุคสมัยของการฝึกหัดครูในอดีตถึงปัจจุบัน.....	126
ตารางที่ 4.2 รายละเอียดของโครงการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทย	147
ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน.....	158
ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน	161
ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านคณาจารย์	164
ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านนักศึกษาครู.....	166
ตารางที่ 4.7 ร้อยละของความคิดเห็นแนวโน้มภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย ในทศวรรษหน้า.....	186
ตารางที่ 4.8 ภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าจากความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ	195

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง อนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย	105
ภาพที่ 4.1 การแบ่งช่วงเวลาของการผลิตครูในประเทศไทย	127
ภาพที่ 4.2 แผนภาพเดนไดรแกรม (dendrogram) เกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครู ช่วงที่ 1 ก่อนการจัดตั้งสถาบันผลิตครูอย่างเป็นระบบ (พ.ศ. 2400-2434).....	130
ภาพที่ 4.3 แผนภาพเดนไดรแกรม (dendrogram) เกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครู ช่วงที่ 2 การจัดตั้งสถาบันผลิตครูอย่างเป็นระบบ (พ.ศ.2435-2488)	136
ภาพที่ 4.4 แผนภาพเดนไดรแกรม (dendrogram) เกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครู ช่วงที่ 3 ช่วงหลังวิกฤตสงครามสู่ความท้าทาย (พ.ศ.2489-2528)	141
ภาพที่ 4.5 แผนภาพเดนไดรแกรม (dendrogram) เกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครู ช่วงที่ 4 ปฏิรูปการศึกษาพัฒนาครูไทย (พ.ศ.2529-2559).....	144
ภาพที่ 4.6 แนวปฏิบัติเชิงระบบของโครงการผลิตครูของไทย	157

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

“วิชาชีพครู” เป็นวิชาชีพชั้นสูงที่มีความสำคัญและมีบทบาทต่อสังคมไทยมาอย่างยาวนาน เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของสังคมแห่งการเรียนรู้อันเป็นผลมาจากการพัฒนาในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้ขอบข่ายการสืบเสาะ ค้นคว้า แสวงหา และการถ่ายทอดความรู้เป็นไปอย่างกว้างขวาง รวดเร็ว ระบบการศึกษา ในฐานะที่เป็นกลไกสำคัญในการเตรียมและพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ สามารถปรับตัว และแก้ไขปัญหาที่มีความหลากหลายบนพื้นฐานของความเข้าใจ ความถูกต้อง ความดีงาม วิชาชีพครูในฐานะฟันเฟืองสำคัญของระบบการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพของคนไทยในทุกมิติ จึงมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วงคือ วิชาชีพครูไม่สามารถดึงดูดคนรุ่นใหม่ที่เก่งและดี มาเรียนครูได้ หลักสูตรและกระบวนการผลิตครูขาดความลุ่มลึกของศาสตร์ที่จำเป็นสำหรับผู้ที่ประกอบวิชาชีพครู ขาดการปลูกฝังอย่างต่อเนื่องและจริงจังทั้งทางด้านคุณค่า คุณธรรมและจิตวิญญาณของความเป็นครู รวมถึงการขาดแคลนครูขาดความเชี่ยวชาญ (ครูของครู) ที่มีคุณวุฒิและประสบการณ์สูง และสถาบันผลิตครูขาดความเป็นองค์กรร่วมในการจัดการเรียนรู้ในสาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ที่จะผลิตครูให้ได้ตามคุณภาพและมาตรฐานที่พึงประสงค์ จึงทำให้ครูไม่สามารถเป็นพลังหลักในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา (เลขาธิการสภาการศึกษา, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักการศึกษาไทยของหน่วยงานผลิตครูและงานวิจัยที่ได้ทำการศึกษาไว้ (ณรงค์ อุ้ยนอง, 2549; ดวงจันทร์ เดียววิไล, 2531; ดาวรุ่ง ชะระอำ, 2547; ปทีป เมธาคุณวุฒิ, 2530; พุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ, 2544; มนตรี จุฬารัตนพล, 2543; เลขาธิการสภาการศึกษา, 2558; วิชชุดา กิจธรรม และคณะ, 2554; ส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2547; สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2543; สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, และคณะ, 2542; สายหยุด จำปาทอง, 2529; สุวิมล ว่องวาณิช และคณะ, 2554) พบว่า ปัญหาการผลิตครูแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ปัจจัยนำเข้า (input) นโยบายการผลิตครูขาดความต่อเนื่องเปลี่ยนแปลงตามรัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศ การผลิตครูไม่ตรงกับความต้องการในสภาพจริงของพื้นที่ ขาดการประสานงานระหว่างผู้ผลิตกับผู้ใช้ครู ผู้เข้าเรียนวิชาชีพครูมีผลการเรียนทางวิชาการต่ำ ทำให้ไม่ได้คนดีคนเก่ง มีสติปัญญาสูงมาเรียนครู ส่วนใหญ่ผู้เข้ามาเรียนครูเป็นผู้ที่เลือกอาชีพอื่นไม่ได้แล้ว นักศึกษาครูไม่เลือกวิชาเอกที่เป็นสาขาขาดแคลน เช่น สาขาทาง

วิทยาศาสตร์ แต่จะเลือกสาขาทางสังคมศาสตร์มากกว่า นักศึกษาครูไม่มีคุณสมบัติความเป็นครู ขาดศรัทธาในวิชาชีพครู ขาดความจริงจังในบทบาทหน้าที่ของคณาจารย์ ผู้บริหารไม่มีวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำในการปฏิรูปวิชาชีพครู สถาบันผลิตครูแต่ละแห่งมีความพร้อมด้านคุณภาพการผลิตครูที่แตกต่างกันและยังไม่มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับบริบทของตัวเอง คณาจารย์ในสถาบันผลิตครู (ครูของครู) ยังขาดการพัฒนาส่งเสริมในด้านศักยภาพความเป็นครูมืออาชีพ งบประมาณในการผลิตครูต่ำกว่าวิชาชีพอื่น ๆ มาก ขาดเงินทุนส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียนวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง สื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีและแหล่งการเรียนรู้ในสถาบันผลิตครูไม่เอื้อต่อการแสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง อาจารย์นิเทศไม่เพียงพอต่อจำนวนนักศึกษาดูแลนักศึกษาไม่ทั่วถึง ด้านกระบวนการ (process) พบว่า เน้นการสอนเทคนิควิธีให้นักศึกษามากกว่าที่จะสอนให้มีแนวคิดทางปรัชญาที่เป็นพื้นฐานของการปรับแนวคิด ขาดความสัมพันธ์เชื่อมโยงและกลไกประสาน ร่วมมือระหว่างวิชาชีพครู สถาบันผลิตครูและหน่วยงานผู้ใช้ครู การผลิตครูเกินความต้องการ กระบวนการเรียนการสอนในสถาบันผลิตครูเน้นเนื้อหาวิชามากกว่าที่จะส่งเสริมพัฒนาบุคลิกภาพและเขาวนทางอารมณ์ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาไม่มีเป้าหมายร่วมกันของสถาบันผลิตครู ต่างคนต่างทำ มีมาตรฐานและคุณภาพต่างกัน กระบวนการเรียนการสอนยังเน้นครูเป็นศูนย์กลางถ่ายทอดความรู้ ขาดการเรียนรู้จากการปฏิบัติอย่างจริงจัง ขาดการประสานกิจกรรมการเรียนการสอนกับวิถีชีวิตท้องถิ่นและชุมชน การวัดผลและประเมินผลเน้นการสอบวัดเนื้อหาวิชาการมากกว่าการประยุกต์ใช้ความรู้ที่ชี้นำแนวคิด ด้านผลผลิต (output) รวมถึงผลกระทบ (impact) พบว่า บัณฑิตครูลาออกไปประกอบวิชาชีพอื่นไม่ประกอบวิชาชีพครู เป็นอาชีพที่มีรายได้น้อย ไม่เป็นที่นิยมของคนรุ่นใหม่ บัณฑิตครูไม่ได้สอนตรงตามวิชาเอกและระดับที่ศึกษามา บัณฑิตที่จบครูมีจำนวนมากเกินความต้องการของหน่วยงานผู้ใช้ครู ตลาดแรงงานวิชาชีพครูค่อนข้างแคบ ทำให้บัณฑิตครูว่างงาน ครูขาดความเชื่อมั่นในตนเองในการประกอบวิชาชีพครู ขาดความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองในวิชาชีพครู สังคม ชุมชน ไม่ยอมรับในความสามารถและภาวะผู้นำของครู ครูทำตัวแปลกแยกจากสังคม วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่ตกต่ำ ไม่เป็นที่ศรัทธาของสังคมไทย ขาดคุณลักษณะความเป็นครูตามความต้องการของสังคม

เมื่อพิจารณาประเด็นของการผลิตครูของไทยที่ผ่านมา พบว่ามีโครงการผลิตครูหลายโครงการที่สร้างครูที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของยุคสมัย เช่น 1) โครงการฝึกหัดครูชนบท (TURTEP) โดยความร่วมมือขององค์การยูเนสโก จัดขึ้นที่วิทยาลัยครูอุบลราชธานี เมื่อปี

พ.ศ. 2499 นับเป็นโครงการที่เป็นนวัตกรรมของการผลิตครูที่ได้รับการยอมรับอย่างมาก ได้สร้างครูที่มีความรู้ความสามารถรวมถึงการเป็นผู้นำท้องถิ่นด้วย (สายหยุด จำปาทอง, 2530) 2) โครงการเพชรในตม เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 จนถึงปัจจุบัน เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) และกระทรวงศึกษาธิการจนถึงปัจจุบันนี้ เพื่อพัฒนาเยาวชนยากจนในหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) ให้ได้รับทุนการศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างครูและผู้นำท้องถิ่น (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545) 3) โครงการครูทายาทระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ดำเนินการในช่วงปีพ.ศ. 2530 - 2538 เน้นกระบวนการผลิตครูที่ทุกฝ่ายร่วมมือกันอย่างจริงจังและใกล้ชิด พร้อมทั้งมุ่งเน้นคัดเลือกคนดี ที่มีความรู้ความสามารถและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพรูเข้ามาเป็นข้าราชการครู นับว่าระบบการผลิตครูทายาท เป็นนวัตกรรมหนึ่งของการฝึกหัดครูไทย (ประไพศรี ตยานันท์, 2533) 4) โครงการครูทายาทระดับอุดมศึกษาสำหรับสอนในสถาบันราชภัฏ ดำเนินการในปีพ.ศ. 2537 - 2546 เป็นโครงการที่ผลิตครูในระดับสาขาที่ขาดแคลนเพื่อบรรจุเป็นผู้สอนในระดับอุดมศึกษาของสถาบันราชภัฏ (นวรรตน์ สมนาม, 2542) 5) โครงการครูทายาทชายแดนใต้ เป็นโครงการเร่งด่วนเฉพาะกิจ 3 ปี ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2537-2539 เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครูและการโยกย้ายครูระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาใน 5 จังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล และสงขลา โดยร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา และคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (วิชุดา กิจธรรธรรม และคณะ, 2554) 6) โครงการเร่งรัดพัฒนาครุคณิตศาสตร์ (รพค.) ดำเนินการในปีพ.ศ. 2538 - 2541 เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อันเป็นการสร้างรากฐานที่สำคัญต่อการเรียนในระดับอุดมศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ (ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานันท์, 2544) 7) โครงการส่งเสริมการผลิตครูผู้มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ (สควค.) เป็นการรวมโครงการเร่งรัดพัฒนาครุคณิตศาสตร์เข้าไปด้วย ดำเนินการในช่วงปีพ.ศ. 2539 - 2553 เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น (ส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2547) 8) โครงการครูทายาทตำรวจตระเวนชายแดน เป็นโครงการเฉพาะกิจ 5 ปี เริ่มตั้งแต่ปีพ.ศ. 2541 - 2545 เพื่อสนองโครงการพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่ทำหน้าที่ครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน พัฒนาการเรียนการสอนใน

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเนื่องจากได้คนที่สมัครใจมาเป็นครู และรองรับอาชีพของคนในท้องถิ่นสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัว (วิชุดา กิจธรรม และคณะ, 2554) 9) โครงการผลิตครูชั้นพื้นฐานหลักสูตร 5 ปี (ครูพันธุ์ใหม่) ดำเนินการในปีพ.ศ. 2547 – 2549 โดยนำร่องในปีพ.ศ. 2547 และให้ทุนการศึกษาเพียงปีเดียว เป็นครั้งแรกของการผลิตครูหลักสูตร 5 ปี และมีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูป 1 ปีเต็ม (เทียน ทองแก้ว และคณะ, 2551) 10) โครงการครูสหกิจดำเนินการในช่วงปีพ.ศ. 2551 - 2553 เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) เป็นการนำหลักการสหกิจศึกษาไปใช้ในการผลิตครู โดยจัดหลักสูตรแบบ 4+1 ปี ที่เน้นการปฏิบัติจริงและฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 1 ปี เพื่อให้ได้ใบประกอบวิชาชีพครู (เลขาธิการสภาการศึกษา, 2558) 11) โครงการครูมืออาชีพ เป็นโครงการต่อเนื่องจากโครงการครูพันธุ์ใหม่ คัดเลือกจากนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ไม่มีทุนการศึกษาให้ แต่มีการคัดเลือกเพื่อบรรจุเข้ารับราชการโดยวิธีการจับฉลาก (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555) และ 12) โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นเป็นการนำโครงการครูทายาทเดิมมาปรับปรุงใหม่ ประกันการมีงานทำในท้องถิ่นตัวเอง คัดเลือกจากนักศึกษา ปีที่ 1 – 5 มีเกรดเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.00 ที่จะจบการศึกษาในปีพ.ศ. 2559 - 2563 เพื่อบรรจุเข้ารับราชการครู และคัดเลือกจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ให้ทุนการศึกษาเด็กชายขอบตลอดหลักสูตร 5% ส่วนอีก 95% ให้กู้เงินของรัฐบาลในโครงการกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) เมื่อจบการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้วจะบรรจุเข้ารับราชการครูตามภูมิลำเนาของตนเอง (เลขาธิการสภาการศึกษา, 2558)

กล่าวโดยสรุป โครงการผลิตครูของประเทศไทยที่ผ่านมา ขึ้นอยู่กับนโยบายและงบประมาณของรัฐบาลแต่ละยุคสมัย ทำให้การผลิตครูขาดความต่อเนื่อง ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ประกอบกับรัฐบาลไม่มีนโยบายที่ชัดเจนในสาขาวิชาที่ผลิตรวมถึงการควบคุมจำนวนการผลิตครูด้วย เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบของโครงการผลิตครูที่ผ่านมา พบว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญจำแนกได้ 4 ด้าน คือ 1. นโยบายและสิ่งสนับสนุน 2. หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน 3. คณาจารย์ และ 4. นักศึกษาครู

ส่วนสถาบันผลิตครูระดับปริญญาตรีของไทยในปีพ.ศ. 2559 มีจำนวนทั้งสิ้น 69 สถาบัน (ไม่นับรวมมหาวิทยาลัยเอกชนที่เปิดสอนสาขาศึกษาศาสตร์ในระดับปริญญาโท) เป็นมหาวิทยาลัย

ของรัฐ 22 แห่ง (นับรวมมหาวิทยาลัยสวนดุสิต กับมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 7 แห่ง มหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง สถาบันการพลศึกษา 1 แห่ง (17 วิทยาเขต) และสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ 1 แห่ง (13 วิทยาลัย) (ปรับปรุงข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 2558) ซึ่งสถาบันผลิตครูดังกล่าวกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ มีการเปิดหลักสูตรที่หลากหลาย ปัจจุบันการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาเป็นไปตามความพร้อมของแต่ละสถาบันผลิตครูมากกว่าตอบสนองความต้องการครูของประเทศ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และเพชรฯ พิพัฒน์สันติกุล, 2554)

จะเห็นได้ว่าการผลิตครูในปัจจุบันยังมีได้ดำเนินการปฏิรูปอย่างจริงจังที่จะทำให้วิชาชีพครูมีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยเฉพาะการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตครูมีความพร้อมและความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่ เพื่อให้มีการแก้ไขปัญหาการผลิตครูตามความต้องการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคม

ในช่วงที่ผ่านมา นักการศึกษาที่มีความพยายามที่จะส่งเสริมพัฒนา หน่วยงานหรือองค์กร ที่มาดูแลวิชาชีพครูอย่างจริงจังนอกเหนือจากคุรุสภา ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาโดยคณะผู้จัดทำโครงการจัดตั้งสถาบันคุรุศึกษาแห่งชาติ ได้จัดทำโครงการจัดตั้งสถาบันคุรุศึกษาแห่งชาติ และร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งสถาบันคุรุศึกษาแห่งชาติขึ้น เพื่อให้มีการจัดตั้งสถาบันคุรุศึกษาแห่งชาติ ในลักษณะที่เป็นองค์กรระดับชาติที่จะช่วยประสานและส่งเสริมการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรที่มีอยู่แล้ว โดยมีเป้าหมายหลัก คือ การสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และการผลิตและพัฒนาคณาจารย์ วิทยากร และผู้นำทางด้านคุรุศึกษา ตามความต้องการของสถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา แม้ว่าโครงการดังกล่าวจะไม่ได้ได้รับการสานต่อจากรัฐบาล แต่จุดมุ่งหมายโครงการนี้นับว่าเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการคุรุศึกษาไทย โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถาบันคุรุศึกษาแห่งชาติ ไว้ดังนี้ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2543)

1. เสริมสร้างเอกภาพด้านนโยบาย คุณภาพและมาตรฐานการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

2. รับรองวิทยฐานะสถาบัน ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของสถาบันที่ทำหน้าที่ผลิต และพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา
3. วิจัยและพัฒนาระบบการศึกษา รูปแบบและวิธีการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ที่มีคุณภาพและมาตรฐานเหมาะสมกับสังคมไทย
4. ผลิตและพัฒนาคณาจารย์ วิทยากร และผู้นำทางการศึกษาตามความต้องการของสถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
5. จัดวางมาตรการในการส่งเสริมและการจูงใจ ให้ผู้ที่เป็นคนดี เรียนดี มีความสามารถสูง มีพฤติกรรมที่เหมาะสมมั่นคง เลือกที่จะเรียนครูและยึดอาชีพครู
6. จัดตั้งและบริหารกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา และกองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา
7. เสนอแนะนโยบายการผลิตและการใช้ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการและคณะรัฐมนตรี
8. ทำหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา และตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการมอบหมาย

นอกจากนั้น ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552 - 2561 (เลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) ยังคงเน้นถึงความสำคัญของครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา โดยได้กำหนดเรื่องการพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ไว้เป็นหนึ่งในแนวทางการปฏิรูปเพื่อพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ ทั้งนี้การพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่มุ่งให้เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า มีระบบ กระบวนการผลิต และพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพ มาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง สามารถดึงดูดคนเก่ง คนดี มีใจรักในวิชาชีพครูมาเป็นครู คณาจารย์ มีปริมาณครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอตามเกณฑ์ และสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ มาตรฐาน ขณะเดียวกันสามารถพัฒนาตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีสภาวิชาชีพที่เข้มแข็ง บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในอาชีพ มีขวัญกำลังใจ อยู่ได้อย่างยั่งยืน (สุวิมล ว่องวาณิช และคณะ, 2554) ดังนั้นครูในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นครูมืออาชีพที่รอบรู้ทั้งเนื้อหาวิชาการและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและ

เทคโนโลยี เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ และสังคมไทยมีคุณภาพ สามารถแข่งขันกับสังคมโลกได้ ดังที่ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2543) ได้กล่าวถึงครูมืออาชีพว่า เป็นครูคุณภาพ เป็นผู้รักและพร้อมที่จะ เรียนรู้ ส่งเสริมชี้แนะให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพและ มุ่งพัฒนาประเมินปรับปรุงตัวเอง อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูอย่างเคร่งครัด มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู เพื่อยก วิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559 (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) ที่ได้กำหนด ยุทธศาสตร์การพัฒนาคู่มือสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ภายใต้แนวทางการพัฒนาเด็ก วัยเรียนให้มีความรู้ทางวิชาการและสติปัญญาทางอารมณ์ที่เข้มแข็งสามารถศึกษาหาความรู้และต่อ ยอดองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยเน้นครูผู้สอนให้มีวุฒิตรงตามวิชาที่สอน มีระบบ กระบวนการผลิต และพัฒนาครูที่มีคุณภาพ สามารถดึงดูดคนเก่งและดี มีจิตวิญญาณความเป็นครู โดยให้ทุกภาคส่วนมี ส่วนร่วมในการสนับสนุนและยกย่องครูเพื่อศิษย์และหรือครูที่สอนดี เพื่อเป็นต้นแบบให้แก่ครูอื่นๆ จัด ให้มีระบบจูงใจให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการปรับวิธีประเมินสมรรถนะที่สะท้อน ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งปรับระบบ การส่งเสริมบทบาทภาคเอกชนในการจัดการศึกษาที่เน้นคุณภาพมาตรฐานอย่างจริงจัง

ในขณะที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ปีพ.ศ. 2560 - 2564 ได้กำหนด ยุทธศาสตร์การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ เท่าเทียมและทั่วถึง โดย (1) ปฏิรูประบบบริหารจัดการทางการศึกษา โดยปรับระบบบริหารจัดการการศึกษาใหม่เพื่อสร้างความ รับผิดชอบต่อผลลัพธ์ (Accountability) (2) ปฏิรูประบบการคลังด้านการศึกษาเพื่อเพิ่มคุณภาพและ ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโดยการจัดสรรงบประมาณตรงสู่ผู้เรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจาก ภาคเอกชนในการจัดการศึกษา (3) พัฒนาคุณภาพครูทั้งระบบ ตั้งแต่กระบวนการผลิต สรรหา และ การคัดเลือกให้ได้คนดีคนเก่ง รวมทั้งระบบการประเมินและรับรองคุณภาพที่เน้นผลลัพธ์จากตัวผู้เรียน และ (4) ปฏิรูประบบการเรียนรู้ โดยมุ่งจัดการเรียนรู้เพื่อ สร้างสมรรถนะกำลังคนทั้งระบบการศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้ ปรับหลักสูตรและผลิต กำลังคนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของตลาด การวิจัยและ การใช้เทคโนโลยี และสื่อเพื่อการเรียนรู้ (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558)

การจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ยังสร้างระบบความเชื่อมโยงระหว่างคุณวุฒิทางการศึกษาตามระดับการเรียนรู้กับคุณวุฒิวิชาชีพตามระดับความสามารถที่สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนที่เทียบเคียงกับมาตรฐานสากล เพื่อให้บัณฑิตมีสมรรถนะและมีเส้นทางความก้าวหน้าในวิชาชีพอย่างชัดเจน ภายใต้กรอบมาตรา 23 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ไพฑูริย์ สีนลรัตน์, 2555) ดั่งข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552-2561 (เลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) ได้กำหนดเป้าหมาย กรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทยในสี่ประเด็นหลัก คือ 1) การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ 2) การพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ 3) การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และ 4) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ สำหรับประเด็นที่สอง การพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่นั้น ได้ระบุไว้ว่า ครูยุคใหม่ จะเป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ พัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า มีระบบ กระบวนการผลิต และพัฒนาครู ให้เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูงสามารถดึงดูดคนเก่ง คนดี มีใจรักในวิชาชีพ ครุมาเป็นครู สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพมาตรฐาน พร้อมกับเสนอมาตรการหลักในการพัฒนาระบบการผลิตครู โดยมีระบบการให้ทุนการศึกษาแก่ผู้เรียนดี มีใจรักมาเรียนครู จัดการฝึกประสบการณ์การสอนในสถานศึกษาไม่น้อยกว่าหนึ่งปีและรับประกันการทำงานบรรจุเป็นข้าราชการครู นอกจากนี้สถาบันอุดมศึกษาที่เน้นความเป็นเลิศด้านการผลิตครู ต้องวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับวิชาชีพครู มีระบบประกันและรับรองคุณภาพมาตรฐานวิชาชีพครูและสถาบันผลิตครู รวมทั้งวางแผนการผลิตครูให้สอดคล้องกับความต้องการของการศึกษาระดับพื้นฐาน อาชีวศึกษาและอุดมศึกษาทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ รวมไปถึงการจัดระบบให้ผู้สำเร็จการศึกษาสาขาอื่นที่มีใจรักในวิชาชีพมาเป็นครู ซึ่งสอดคล้องกับที่ ไพฑูริย์ สีนลรัตน์ (2555) กล่าวไว้ในการให้สัมภาษณ์ว่า “การปฏิรูปครูต้องปฏิรูปตั้งแต่กระบวนการผลิต โดยต้องเริ่มต้นจากต้นน้ำ คือสถาบันผลิตครูทำอะไรจะสร้างครูเก่ง ครูดีให้ได้จำนวนมาก ส่วนกลางน้ำคือครูสภา ควรจะมีการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูที่สูงขึ้น และมีการร่วมมือกับหน่วยงานอื่นมากขึ้น โดยต้องประสานงานกับปลายน้ำ คือผู้ใช้ครูโรงเรียนต่าง ๆ” และสอดคล้องกับคำกล่าวของวิทยากร เชียงกูล ในการให้สัมภาษณ์วารสารเดียวกันว่า “การศึกษาไทยควรมีการปฏิรูปครูเป็นหลัก การผลิตครูออกมาต้องเน้นคุณภาพ เพราะการที่จะมาสอนคนให้เก่งและดีต้องมาจากครูที่เก่งและดี” (เสาวนีย์ นิรมานพยุวงค์, 2555)

จะเห็นได้ว่าปัญหาการผลิตครูที่กล่าวมาข้างต้น สามารถแก้ไขได้โดยการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพมาตรฐาน ผลิตกำลังคนที่มีความสมดุลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพสู่ยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ ครูจึงเป็นบุคคลสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาและเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เผชิญสถานการณ์ต่างๆ และสามารถสร้างให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงได้ ในสภาพที่สังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาระบบและแนวปฏิบัติของการผลิตครูในประเทศไทย รวมถึงการศึกษาอนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยเน้นระบบผลิตครู คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ในด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน ด้านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ด้านคณาจารย์ ด้านนักศึกษาครู เพื่อสร้างมาตรฐานการผลิตครูที่จะเป็นครูยุคใหม่ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมกับเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

วัตถุประสงค์

1. วิเคราะห์ระบบและแนวปฏิบัติของการผลิตครูในประเทศไทย
2. นำเสนออนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง อนาคตภาพการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทย มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. การวิจัยนี้ศึกษาสังเคราะห์วิวัฒนาการการผลิตครูของประเทศไทยแล้ววิเคราะห์ในด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน หลักสูตรและการเรียนการสอน คณาจารย์ และนักศึกษาครู ส่วนโครงการผลิตครูของประเทศไทย ศึกษาเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครู ประกอบด้วย หลักการแนวคิด วัตถุประสงค์ รูปแบบการผลิตครู เกณฑ์การคัดเลือก การจัดหลักสูตรกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การให้ทุนสนับสนุน การดูแลนักศึกษา การบรรจุเข้าทำงาน การติดตามผลหลังทำงานจากโครงการผลิตครู ประกอบด้วย โครงการฝึกหัดครูชนบท โครงการเพชรในตม โครงการครูทายาท โครงการเร่งรัดพัฒนาครูคณิตศาสตร์ (รพค.) โครงการส่งเสริมการผลิตครูผู้มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ (สควค.) โครงการผลิตครูขั้นพื้นฐานหลักสูตร 5 ปี (ครูพันธุ์ใหม่) โครงการครูสหกิจ โครงการครูมืออาชีพ และโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงศึกษาระบบการผลิตครูของต่างประเทศ โดยคัดเลือกประเทศที่ทำการศึกษาจาก 1) เกณฑ์การประเมินการจัดคุณภาพการศึกษาระดับโลก 2) ประเทศที่มีการสร้างครูที่ดีในระดับ

โลก 3) ประเทศที่ให้นักการศึกษาไทยและหน่วยงานทางการศึกษาให้ความสนใจศึกษาแปลเอกสาร ได้แก่ ประเทศ อเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย ฟินแลนด์ ญี่ปุ่นและสิงคโปร์ โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ศึกษาแนวปฏิบัติของการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคต ในด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านคณาจารย์และด้านนักศึกษาครู โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ศึกษาวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางครุศึกษาไทย อดีตคณบดี คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาไทย และผู้บริหารสถานศึกษาที่เคยเป็นนักศึกษาครูในโครงการคุรุทายาท โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบ EFR (Ethnography Futures Research) 2) ศึกษาวิเคราะห์จากแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคต ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาไทย และผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา

3. การสร้างอนาคตภาพการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาของไทยในทศวรรษหน้า โดยประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) ผู้ทรงคุณวุฒิทางครุศึกษาไทยและ อดีตคณบดี คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาไทย แล้วผู้วิจัยนำข้อสรุปและข้อเสนอแนะมา กำหนดเป็นอนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย ในด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน ด้านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ด้านคณาจารย์ ด้านนักศึกษาครู และด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในเชิงระบบทั้งระดับสถาบันและระดับชาติ

คำนิยามศัพท์

ระบบการผลิตครู หมายถึง การผลิตนักศึกษาครู ผู้ที่มีใจรักในวิชาชีพครูและพร้อมที่จะเรียนรู้สู่ครูมืออาชีพโดยผ่านระบบการผลิตที่มีคุณภาพ ประกอบด้วย

ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ การกำหนดนโยบายของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา องค์กรสภาวิชาชีพครู และสถาบันอุดมศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตครู มีขั้นตอนและเกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าเรียนที่ชัดเจนในด้านความรู้ ความประพฤติ มีหลักสูตรที่ได้มาตรฐาน เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ มีการจัดสรรทุนการศึกษา

ด้านกระบวนการ (Process) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตรงตามเป้าหมายในพัฒนาคุณภาพบัณฑิตที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่เน้นการปฏิบัติและกิจกรรมเสริมความเป็นครูที่เติมเต็มผู้เรียนทุกทักษะรวมถึงการศึกษาดูงาน มีการติดตามการปฏิบัติหน้าที่ครูหลังจบการศึกษา เพื่อศึกษาการพัฒนาปรับปรุงตัวเอง อย่างต่อเนื่อง

ด้านผลผลิต (Output) ได้บัณฑิตครูยุคใหม่ที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พร้อมปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูอย่างเหมาะสม มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู บรรจุเข้าทำงานทันทีหลังสำเร็จการศึกษา เป็นครูที่ดีสังคมต้องการ เป็นครูเพื่อศิษย์ที่อุทิศตนต่อการพัฒนาศักยภาพนักเรียน

แนวปฏิบัติของการผลิตครูในประเทศไทย หมายถึง แนวทาง ขั้นตอนการผลิตครูของประเทศไทยจากการผลิตครูในอดีต เข้าสู่ระบบโรงเรียนฝึกหัดครู รวมถึงโครงการผลิตครูของประเทศไทยจนถึงปัจจุบัน ในด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน หลักสูตรและการเรียนการสอน คณาจารย์และนักศึกษาครู

สภาพปัจจุบันของการผลิตครู หมายถึง การดำเนินนโยบายการบริหารจัดการหลักสูตรสาขาวิชาการศึกษา ในระดับปริญญาตรีทุกสาขาวิชาของสถาบันผลิตครูในสภาพปกติ ที่มีเกณฑ์กระบวนการคัดเลือก จำนวนการรับเข้าศึกษา การสนับสนุนทุนการศึกษา การอบรมถ่ายทอดวิชาความรู้ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม การสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จนสำเร็จการศึกษาเป็นบัณฑิตทางการศึกษา

อนาคตภาพการผลิตครู หมายถึง ภาพรวมของทางเลือก แนวโน้ม ทิศทางต่างๆที่สามารถเป็นไปได้ของการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า โดยมีการกำหนดเป็นภาพอนาคตของการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทย ในด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน คณาจารย์ นักศึกษาครู และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทั้งระดับชาติและระดับสถาบัน โดยนำเสนอในเชิงระบบ

ผู้ทรงคุณวุฒิทางครุศึกษาไทย หมายถึง ผู้ที่มีผลงานทางวิชาการ งานวิจัย มีตำแหน่งหรือบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในแวดวงครุศึกษาระดับประเทศไทย

คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ หมายถึง หน่วยงานระดับคณะที่รับผิดชอบการผลิตครูในระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทยทั้งภาครัฐและเอกชน

โรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้ทำการบันทึกตกลงความร่วมมือปฏิบัติการกิจกรรมร่วมกันในการรับนักศึกษาครูจากคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทุกชั้นตอน

ผู้ใช้บัณฑิต หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของรัฐบาลและเอกชน ที่มีบัณฑิตคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์จากสถาบันผลิตครูที่ปฏิบัติการสอนและเป็นสถานศึกษาที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ของคุรุสภาในการเป็นโรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับสถาบันผลิตครู

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้

1. คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาไทยสามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับแนวปฏิบัติการผลิตครู และอนาคตภาพการผลิตครู มากำหนดแผนรองรับการผลิตครู เพื่อให้สอดคล้องกับบริบท และความต้องการครูของแต่ละสถาบันได้
2. สถาบันผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย สามารถนำข้อมูลจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในสร้างเครือข่ายการผลิตครู การติดตามและประเมินผลการผลิตครูในอนาคตที่ต้องประสานงานกัน รวมไปถึงกำหนดรูปแบบการประกันคุณภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องอนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) วิเคราะห์ระบบและแนวปฏิบัติของการผลิตครูในประเทศไทย (2) นำเสนออนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผู้วิจัยนำเสนอเนื้อหาออกเป็น 8 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การจัดตั้งสถาบันผลิตครูในประเทศไทย

ตอนที่ 2 โครงการผลิตครูของประเทศไทย

ตอนที่ 3 แนวปฏิบัติของการผลิตครูในต่างประเทศ

ตอนที่ 4 สมรรถนะของครูในประเทศไทยและต่างประเทศ

ตอนที่ 5 การพัฒนาระบบการผลิตครูของไทย

ตอนที่ 6 แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงอนาคต

ตอนที่ 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยและต่างประเทศ

ตอนที่ 8 กรอบแนวคิดการวิจัย

ตอนที่ 1 การจัดตั้งสถาบันผลิตครูในประเทศไทย

ในการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการจัดตั้งสถาบันผลิตครูในประเทศไทยและการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาชีพครูนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยของ ชูชาติ อัครกะถิณโณ (2515) ดวงเดือน พิศาลบุตร (2520) กรมการฝึกหัดครู (2530) ดวงจันทร์ เดียววิไล (2530) ปทีป เมธาคุณวุฒิ (2530) จุมพล พูลภัทรชีวินและรัตนา ตุงคสวัสดิ์ (2541) สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2543) ที่ได้ทำการศึกษาไว้ ผู้วิจัยสรุปโดยสังเขปและนำเสนอตามลำดับดังนี้

ชูชาติ อัครกะถิณโณ (2515) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การฝึกหัดครูในประเทศไทย ได้แบ่งสมัยของการฝึกหัดครูออกเป็น 2 สมัยดังนี้

1. การฝึกหัดครูสมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2435-2475) ในระยะนี้มี

การปรับปรุงส่งเสริมการฝึกหัดครูหลายประการ เช่น เร่งการจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูมูลในมณฑลต่าง ๆ ให้แต่ละมณฑลกำหนดหลักสูตรและระเบียบการใช้เอง หลังจากนั้นมีการวางระเบียบครูประถมชายขึ้นมาใหม่ให้เทียบเท่ากับมัธยมศึกษาปีที่ 8 จัดให้มีการสอนวิชาครูที่สามัคยาจารย์สมาคม

2. การฝึกหัดครูหลังสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2435-2515) ในช่วงนี้การฝึกหัดครูยังเป็นหน้าที่ของกรมศึกษาธิการเหมือนเดิม แต่ได้ขยายกิจการให้ออกไปเพื่อต้องการผลิตครูประกาศนียบัตรให้มากพอกับจำนวนชั้นเรียนที่ขยาย ทำให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีความมุ่งมั่นที่จะช่วยผลิตครูระดับปริญญาเพื่อจะแก้ปัญหาคาดแคลนครู

ดวงเดือน พิศาลบุตร (2520) ได้แบ่งการจัดการศึกษาของไทยเป็น 4 ช่วงโดยถือหลักการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ๆ ดังนี้

ช่วงที่ 1 การศึกษาแผนโบราณ นับตั้งแต่สมัยสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ช่วงที่ 2 การปรับปรุงการศึกษาครั้งใหญ่ สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ช่วงที่ 3 การศึกษาสมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย

ช่วงที่ 4 การศึกษาสมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475- 2520

กรมการฝึกหัดครู (2530) ได้ทำการวิจัย เรื่อง วิวัฒนาการของสถาบันฝึกหัดครูของไทยและต่างประเทศในงานวิจัยนี้ได้แบ่งวิวัฒนาการของสถาบันฝึกหัดครูไทยไว้เป็น 3 ระยะกว้าง ๆ คือ

1. ระยะก่อนการจัดตั้งสถาบันฝึกหัดครูอย่างเป็นระบบ (พ.ศ.2414-2434)

ในระยะก่อนจัดตั้งสถาบันฝึกหัดครูอย่างเป็นระบบ นับตั้งแต่จัดตั้งโรงเรียนแบบตะวันตกเป็นโรงเรียนแรก เมื่อ พ.ศ.2435 นั้น จะพบว่าประเทศไทยยังไม่มีสถาบันฝึกหัดครูโดยตรงหรือโดยอ้อมเลย ครูส่วนใหญ่มาจากพระและพ่อบ้านหรือผู้มีความรู้ในวิชาชีพหนึ่งๆ แม้โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในวังก็ยังคงใช้บุคคลที่อยู่ในกรมพระอาลักษณ์ทำหน้าที่สอน สถาบันฝึกหัดครูจึงยังไม่มีบทบาทและหน้าที่ใดๆ ต่อระบบการศึกษาตามแบบโบราณของไทย ครั้นเมื่อเริ่มมีการขยายการศึกษาตามแบบตะวันตกให้แพร่หลายไปตามหัวเมืองและมีการพัฒนาหลักสูตร สำหรับใช้ในโรงเรียน ความต้องการครูที่มี

ความรู้เฉพาะเพื่อสามารถสอนในระบบโรงเรียนแบบใหม่จึงมีมากขึ้นอย่างรวดเร็ว สิ่งนี้จึงอาจถือได้ว่าเป็นมูลเหตุปัจจัยที่สำคัญที่ผลักดันให้มีการจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2435

2. ระยะเวลาจัดตั้งสถาบันฝึกหัดครูอย่างเป็นระบบ (พ.ศ.2435-2496)

จากการวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงของสถาบันผลิตครูในระยะตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจนถึง พ.ศ. 2496 สรุปปัจจัยที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. การจัดการศึกษาเป็นระบบและมีหลักสูตรการสอนสูงขึ้นตามลำดับจากชั้นประถมศึกษาเกินความรู้ความสามารถของพระจะสอนได้ ซึ่งระบบการศึกษาชั้นมูลส่วนใหญ่ก่อนหน้าจัดตั้งกระทรวงธรรมการขึ้น เป็นภาระของวัดและพระภิกษุสงฆ์ ทำให้จำเป็นต้องเริ่มมีการตั้งโรงเรียนฝึกสอนคนที่จะไปเป็นครู

2. สภาพทางเศรษฐกิจของประเทศและความขาดแคลนบุคลากรด้านการผลิตครู โดยตรงนับเป็นปัจจัยสำคัญที่สถาบันฝึกหัดครูระยะแรกส่วนใหญ่อาศัยสถานที่ของสถาบันการศึกษาอื่นที่มีอยู่แล้วเป็นสถานที่ฝึกหัดครู สถาบันเหล่านี้ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนอาชีวศึกษาและคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้นไป

3. การขยายตัวของประชากรผู้ต้องการเข้าเรียนในโรงเรียนได้เพิ่มอย่างรวดเร็ว จึงเป็นเหตุให้ต้องเพิ่มปริมาณการผลิตครู และขยายจำนวนสถาบันผลิตครูเพิ่มเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 บังคับให้เด็กทุกคนที่มีอายุตั้งแต่ 7 ปี บริบูรณ์ เรียนหนังสืออยู่ในโรงเรียนจนอายุ 14 ปีบริบูรณ์ นับเป็นการขยายการศึกษาให้แพร่หลายทั่วราชอาณาจักร

4. ความต้องการของหลักสูตรในโรงเรียนที่จะสนองตอบความจำเป็นในด้านการพัฒนาอาชีพและคุณลักษณะของประชาชน ผลักดันให้เกิดความหลากหลายของหลักสูตรการฝึกหัดครูขึ้น ได้แก่ ฝึกหัดครูอาชีวศึกษา ฝึกหัดครูสุกสิกรรม ฝึกหัดครูพลศึกษา เป็นต้น

5. การขยายตัวอย่างรวดเร็วของประชากรไทยในระยะหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึง พ.ศ.2497 เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ประชากรไทยในวัยเรียนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วด้วย มีผลทำให้สถาบันผลิตครูขยายด้านปริมาณอย่างกว้างขวาง

3. ระยะเวลาขยายตัวและการเปลี่ยนแปลงของสถาบันฝึกหัดครู (พ.ศ.2497-2530)

การตั้งกรมการฝึกหัดครู เมื่อปี พ.ศ.2497 นับเป็นการเพิ่มความสำคัญให้ทางด้านผลิตครูอย่างเต็มที่ โดยยกระดับหน่วยงานที่รับผิดชอบการผลิตครูขึ้นเป็นกรมการฝึกหัดครู และยังได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติด้วยว่า ให้งานการผลิตครูของประเทศโดยส่วนรวมนั้นอยู่ในความรับผิดชอบของกรมการฝึกหัดครู

อย่างไรก็ตาม ความพยายามที่จะให้กรมการฝึกหัดครูเพียงหน่วยงานเดียว รับผิดชอบการผลิตครูโดยส่วนรวม เพื่อให้งานผลิตครูมีเอกภาพนั้น ยังไม่บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้แต่อย่างใด จากการวิเคราะห์สภาพการผลิตครูในปัจจุบันก็ยังดำเนินอยู่อย่างกระจัดกระจาย ภายใต้สังกัดของสถาบันและหน่วยงานต่าง ๆ เหมือนเดิม

ปีปี เมธาคูณวุฒิ (2530) ได้ทำการศึกษาพัฒนาการการฝึกหัดครูในประเทศไทย และแบ่งช่วงพัฒนาการไว้ 2 ช่วงดังนี้

ช่วงที่ 1 การฝึกหัดครูระยะเริ่มแรก (พ.ศ.2400-2474)

การจัดระบบการฝึกหัดครูในช่วงนี้ เป็นรูปคณะกรรมการสำหรับเป็นผู้จัดการฝึกหัดครูให้เจริญทันตามความต้องการ หลักสูตรที่ใช้ได้รับอิทธิพลมาจากอังกฤษค่อนข้างมาก เพราะในช่วงที่เริ่มตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูมา 10 กว่าปี มีชาวต่างชาติมาเป็นอาจารย์ใหญ่ถึง 4 คน และมีกรมราชบัณฑิตทำหน้าที่ควบคุมดูแลเกี่ยวกับหลักสูตร ช่วงนี้เป็นช่วงเร่งรัดผลิตกำลังคนทางครุศึกษาออกไปพัฒนาประเทศ

ช่วงที่ 2 การฝึกหัดครูหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ.2475-2518)

การจัดการฝึกหัดครูเจริญมาเป็นลำดับ มีจำนวนโรงเรียนมากขึ้น จำนวนนักเรียนมากขึ้น หลักสูตรมีหลายสาขา มีกฎหมาย ระเบียบทางการศึกษาออกมาหลายฉบับทำให้การพัฒนาครุศึกษาเป็นไปแบบมีทิศทางมากขึ้น การบริหารสถาบันผลิตครูเข้าร่องเข้ารอยมากขึ้น

ดวงจันทร์ เดียววิไล (2531) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรครุศึกษาไทยในช่วงปี พ.ศ.2435-2530 และได้แบ่งพัฒนาการของการครุศึกษาไทยออกเป็น 4 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 การครุศึกษาเพื่อปฏิรูปบ้านเมือง (พ.ศ.2435-2455)

มีสถาบันผลิตครู 3 แห่ง ผลิตครูให้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา (สอนและปกครองโรงเรียน)

ช่วงที่ 2 การครุศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพและท้องถิ่น (พ.ศ.2456-2488)

มีสถาบันผลิตครู 14 แห่ง ผลิตครูตามแนวเดิม 10 แห่ง (สอนและปกครองโรงเรียน) ผลิตครูกิจกรรม 1 แห่ง ครูพาณิชยกรรม 1 แห่ง ครูช่าง 1 แห่ง ครูพลศึกษา 1 แห่ง

ช่วงที่ 3 การครุศึกษาเพื่อความทันสมัย (พ.ศ.2489-2516)

มีสถาบันผลิตครู 54 แห่ง เป็นสถาบันสังกัดการฝึกหัดครู 29 แห่ง ทบวงมหาวิทยาลัย 7 แห่ง กรมอาชีวศึกษา 10 แห่ง กรมศิลปากร 3 แห่ง กรมพลศึกษา 5 แห่ง

ช่วงที่ 4 การครุศึกษาเพื่อทำความเข้าใจ แสวงหาความเป็นตัวของตัวเอง (พ.ศ.2517-2530)

มีสถาบันผลิตครู 88 แห่ง เป็นสถาบันสังกัดการฝึกหัดครู 36 แห่ง ทบวงมหาวิทยาลัย 9 แห่ง กรมอาชีวศึกษา 15 แห่ง กรมศิลปากร 13 แห่ง กรมพลศึกษา 19 แห่ง

จะเห็นว่าสถาบันผลิตครูเพิ่มขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไปในช่วงปฏิรูปบ้านเมือง (พ.ศ.2535-2455) และช่วงการพัฒนาอาชีพและท้องถิ่น (พ.ศ.2456-2488) และเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงแห่งความทันสมัย (พ.ศ.2489-2516) และชะลอตัวลงในช่วงของการทำความเข้าใจ แสวงหาความเป็นตัวของตัวเอง (พ.ศ.2517-2530)

จุมพล พูลภัทรชีวิน (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่อง วิวัฒนาการและทางเลือกของนโยบายการครุศึกษาของรัฐบาลไทย และได้ทำการวิเคราะห์นโยบายการครุศึกษาออกเป็น 5 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 สมัยการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ถึงสิ้นสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ.2475-2488)

ช่วงนี้มีการเล็งเห็นว่าวิชาครูเป็นวิชาชีพ ได้มีความพยายามที่จะบำรุงหรือยกฐานะของครูให้เป็นวิชาชีพ มีการขยายการฝึกหัดครู คำนึงถึงปริมาณและคุณภาพ และสวัสดิการของครูและบางช่วงให้ความสำคัญกับครุศึกษา

ช่วงที่ 2 สมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงเหตุการณ์รัฐประหาร (พ.ศ.2488-2500)

ช่วงนี้มีการกล่าวถึงเรื่องครุศึกษาในนโยบายพอสมควร แต่ไม่ต่อเนื่อง เพราะอยู่ในช่วงที่ได้รับผลกระทบจากสงคราม แต่ก็ยังมีการกล่าวถึงว่าการศึกษาที่ดีต้องอาศัยครู

ช่วงที่ 3 สมัยหลังเหตุการณ์รัฐประหารจนถึงวิกฤตการณ์จลาจล (พ.ศ.2500-2516)

ช่วงนั้นนโยบายเกี่ยวกับครุศึกษาไม่มีความต่อเนื่อง มีการกล่าวถึงการผลิตครูและคุณวุฒิของครูในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ระยะที่ 2 และกล่าวถึงการปรับปรุงคุณวุฒิครูในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 2

ช่วงที่ 4 สมัยหลังวิกฤตการณ์กลางจล จนถึงการยึดอำนาจโดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) (พ.ศ.2516-2534)

เป็นช่วงที่รัฐบาลไม่มีความเสถียรทางการเมือง เพราะว่าเวลา 18 ปี มีรัฐบาลถึง 14 คณะ การกล่าวถึงนโยบายทางครุศึกษาจะอยู่ท้ายๆ ของช่วงรัฐบาล จึงไม่มีความต่อเนื่อง

ช่วงที่ 5 สมัยหลังการยึดอำนาจโดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ จนถึง รัฐบาลชวน หลีกภัย สมัยที่ 2 (พ.ศ.2534-2540)

ช่วงนี้เป็นช่วงที่ให้ความสำคัญกับครู มีการแสดงความเห็น การประชุม การสัมมนาเกี่ยวกับการพัฒนาทางครุศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทำให้การพัฒนาครุศึกษามีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2543) ได้แบ่งพัฒนาการของการพัฒนาวิชาชีพครูในประเทศแบ่งออกได้เป็น 4 ยุค คือ

ยุคที่หนึ่ง ยุคก่อนมีพระราชบัญญัติครู พุทธศักราช 2488

ในด้านการผลิตครูในประเทศไทยในยุคก่อนมีพระราชบัญญัติครู พุทธศักราช 2488 นั้น มีพัฒนาการสามารถแบ่งได้เป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นการฝึกหัดครูแบบอุปนัย (พ.ศ.2400-2434) เป็นยุคก่อนมีสถาบันผลิตครู ไม่มีหลักสูตรชัดเจน ดำเนินการในวังและในวัด เป็นการสอนตัวต่อตัวโดยเน้นว่าครูต้องเป็นผู้ที่มีความรู้คู่คุณธรรม ระยะที่ 2 เป็นการครุศึกษาเพื่อปฏิรูปบ้านเมือง (พ.ศ.2435-2455) โดยมีการจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ เพื่อผลิตครูอาจารย์ไปสอนในกรุงเทพและหัวเมืองต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับยุคสมัยการปฏิรูปปรับปรุงบ้านเมือง และระยะที่ 3 คือเป็นการครุศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพและท้องถิ่น (พ.ศ.2456-2488) ในระยะนี้เป็นการให้ความสำคัญต่อชนบทไทย ถือว่าขอบฟ้าของประเทศไทยอยู่ที่ชนบท จึงเน้นการผลิตครูด้านอาชีพโดยเฉพาะเกษตรกรรม เพื่อไปสอนในชนบทเป็นการเริ่มต้นในการฝึกหัดครูชนบท โดยถือว่าครูเป็นผู้นำที่ดีที่สุดในการพัฒนาชนบท

ยุคที่สอง ยุครุ่งอรุณแห่งวิชาชีพครู : พระราชบัญญัติครู พุทธศักราช 2488 (พ.ศ.2488-2522)

ในด้านการผลิตครูในยุคนี้มีพัฒนาการในการผลิตครู แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 4 และ 5 ในระยะที่ 4 เป็นระยะการครุศึกษาเพื่อความทันสมัย (พ.ศ.2489-2516) ถือว่าเป็นระยะของการผลิต

ครูเพื่อให้มีความเป็นสากล อาศัยรูปแบบความเจริญจากต่างประเทศโดยได้รับความช่วยเหลือผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ เป็นการผลิตครูสมัยใหม่โดยนำแนวคิดจากตะวันตกทั้งด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนตามสากล โดยละทิ้งปรัชญาญาณสยามเกือบหมด ต่อมาเป็นการครูศึกษาระยะที่ 5 กล่าวคือ เป็นระยะของการแสวงหาเอกลักษณ์ของครูศึกษาไทย (พ.ศ.2517-2522) เป็นยุคปฏิรูปการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม มีนักคิดอิสระที่ต้องการเปลี่ยนแปลงการศึกษาให้มีเอกลักษณ์ความเป็นไทย โดยเร่งปฏิรูปการศึกษาระดับประถมศึกษาแบบทดลองมอบอำนาจให้คณะบุคคลเพื่อให้เป็นรูปแบบการจัดการประถมศึกษาของประเทศไทยโดยเฉพาะ

ยุคที่สาม ยุคแห่งความคิดและความพยายาม (พ.ศ.2523-2541)

เป็นยุคที่จุดประกายความคิดและความพยายามพิชิตเพื่อยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูให้สูงขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ในด้านการผลิตครูในระยะนี้ถือเป็นระยะที่ 6 คือ เป็นการครูศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูเป็นยุคที่ต้องการให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงและครูเป็นนักวิชาชีพชั้นสูง

ยุคที่สี่ ยุคทองของวิชาชีพครู (พ.ศ.2542-2543)

ในการผลิตครูในระยะนี้เป็นการครูศึกษาเพื่อปฏิรูปการศึกษา เป็นการสืบต่อจากการผลิตครูในระยะที่ 6 คือ การผลิตครูเน้นความเป็นวิชาชีพ เป็นครูมืออาชีพ ครูเพื่อศิษย์ และครูคุณภาพเพื่อปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งออกตามความแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 ที่ให้ออกกฎหมายการศึกษาและให้พัฒนาวิชาชีพครู

โดยสรุปการพัฒนาวิชาชีพครูแบ่งออกเป็น 4 ยุค 7 ระยะ ของการผลิตครู เป็นที่น่าสังเกตว่าการบ่มเพาะครูในสมัยรัชกาลที่ 5 และ 6 เป็นการอบรมบ่มนิสัยให้เกิดครูที่ดี โดยการคัดสรรคนเก่งวิชาการมาเรียนครูและเป็นครู โดยได้รับทุนการศึกษา อีกทั้งให้อยู่หอพักเพื่อบ่มเพาะกลม่อเมลาและพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู ต่อมาประเทศไทยขาดแคลนครูมาก จึงมีการผลิตครูเน้นที่ปริมาณเพื่อแก้ปัญหาความขาดแคลนครู เป็นที่มาของการผลิตครูภาคค่ำ ทำให้เกิดปัญหาคุณภาพครูในปัจจุบัน และในยุคปัจจุบันเป็นการผลิตครูสมัยใหม่ เน้นความเป็นสากลตามแนวคิดตะวันตกทั้งด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยละทิ้งปรัชญาญาณสยามเกือบหมด ดังนั้นการผลิตครูเพื่อปฏิรูป

การศึกษาเพื่อคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องทบทวนการนำภูมิปัญญาในการผลิตครูดี ครูเพื่อศิษย์กลับมาผสมผสานกับแนวคิดสากลอีกครั้งหนึ่ง

กล่าวโดยสรุปจากงานวิจัยทั้งหมดข้างต้น เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ของการศึกษาเกี่ยวกับการจัดตั้งสถาบันผลิตครู รวมถึงพัฒนาการจัดการหลักสูตรครุศึกษาของไทย สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ตามเกณฑ์ดังนี้ คือ กลุ่มแรกใช้เกณฑ์เหตุการณ์ทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทยมาอธิบายเชื่อมโยงกับพัฒนาการของการจัดตั้งสถาบันผลิตครู ได้แก่ งานวิจัยของ ชูชาติ อัครกะสิญญ์ (2515) ดวงเดือน พิศาลบุตร (2520) ปทีป เมธาคุณวุฒิ (2530) จุมพล พูลภัทรชีวิน และรัตนา ตุงคสวัสดิ์ (2541) ส่วนกลุ่มที่สองใช้เกณฑ์การเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม ท้องถิ่น ความต้องการครู สถานที่ศึกษาในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการรับวัฒนธรรมจากต่างประเทศ ได้แก่ งานวิจัยของ ดวงจันทร์ เตียววิไล (2530) กรมการฝึกหัดครู (2530) และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2543)

ตอนที่ 2 โครงการผลิตครูของประเทศไทย

1. โครงการฝึกหัดครูชนบท

ก่อนที่จะเริ่มมีโครงการนี้ทางกระทรวงศึกษาธิการได้ทดลองส่งนักศึกษาครูออกไปฝึกสอนในโรงเรียนชนบท โดยนักศึกษาจะไปพักอาศัยในชนบทเป็นเวลาหนึ่งเดือน และในปีพ.ศ. 2498 ผู้แทนประเทศไทยได้เสนอโครงการฝึกหัดครูชนบทเข้าสู่ที่ประชุมใหญ่ของคณะกรรมการบริหารองค์การยูเนสโก และโครงการนี้รัฐบาลไทยได้รับช่วยเหลือและร่วมมือกับองค์การยูเนสโกมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2498 - 2505 โดยจัดขึ้นเป็นแห่งแรกที่โรงเรียนฝึกหัดครูอุบลราชธานีในปีพ.ศ. 2499 หลังจากได้ทดลองโครงการมาประมาณหนึ่งปี พบว่าโครงการนี้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาและการพัฒนาชนบทเป็นอย่างมาก ต่อมารัฐบาลจึงได้ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชนบททั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โครงการฝึกหัดครูชนบทมีเป้าหมายเพื่อฝึกครูชนบทให้มีคุณลักษณะ ดังนี้คือ เป็นครู เป็นนักการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถเชี่ยวชาญในการสอน มีบุคลิกภาพและทัศนคติที่ดีต่อความเป็นครู มีทักษะในการวัดผล การใช้ สร้างอุปกรณ์การสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีคุณธรรม จรรยาบรรณของครู สามารถเป็นผู้นำของชุมชนในการยกฐานะเศรษฐกิจสังคมของชุมชนนั้นให้ดีขึ้น เป็นที่พึ่งทางปัญญาของชุมชน เป็นผู้ให้บริการที่ดีแก่ชุมชน โดยภาพรวมมีขอบข่ายงาน 3 ส่วน คือ 1) งานด้านสถาบันฝึกหัดครู 2) งานด้านโรงเรียนปฏิบัติการ และ 3) งานด้านหมู่บ้านปฏิบัติการ

ส่วนการดำเนินโครงการมีหลักการปฏิบัติดังนี้ คือ ยึดหลักการโรงเรียนแห่งชุมชน และหลักพัฒนาท้องถิ่น มีสถาบันฝึกหัดครูช่วยเหลือทางด้านวิชาการ ทำงานร่วมกับจังหวัดละอำเภอ นำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ปรับปรุงโรงเรียนและชุมชน

หลักสูตรการเรียนการสอนมี 2 ระดับ คือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาหรือป.กศ. ใช้เวลาเรียน 2 ปี จะมีวิชาเอก-โท เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสอนในระดับประถมศึกษาได้ทุกวิชาและหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง หรือ ป.กศ.ชั้นสูง ใช้เวลาเรียน 2 ปีจะมีวิชาเอก วิชาโท เพื่อให้ผู้เรียนสามารถไปสอนระดับชั้นมัธยมได้ หลักสูตรแต่ละระดับจะมี 2 ภาค คือภาควิชาการ ซึ่งเรียนวิชาการต่าง ๆ ตามหลักสูตรและกิจกรรมในโรงเรียน และภาคการฝึกสอนในโรงเรียนของโครงการฝึกหัดครูชนบทใช้เวลาฝึกภาคการศึกษาละ 3 เดือน นักศึกษาที่จะออกฝึกสอนจะต้องเป็นนักศึกษาปีสุดท้ายของแต่ละระดับ โดยจะแบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่มละไม่เกิน 20 คน ตามขนาดของโรงเรียนที่จะไปฝึกสอน อาจารย์นิเทศจะให้นักศึกษาอยู่ร่วมกันในบ้านพักในชนบท ใช้ชีวิตเหมือนชาวบ้าน มีอาจารย์นิเทศออกนิเทศการสอน และควบคุมดูแล มีครูในโรงเรียนเป็นครูพี่เลี้ยง ผู้นำชุมชน และชาวบ้านให้ความร่วมมือกับนักศึกษา กิจกรรมของนักศึกษาฝึกสอนจะประกอบด้วยกิจกรรมงานในโรงเรียน งานในหมู่บ้าน และงานในบ้านพัก โครงการนี้ดำเนินมาถึงปี พ.ศ. 2518 จึงปิดโครงการลง เหลือเฉพาะเป็นหน่วยฝึกสอนของนักศึกษาครูเท่านั้น (มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2558; สายหยุด จำปาทอง, 2529)

2. โครงการเพชรในตม

โครงการเพชรในตม เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 เป็นโครงการร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) และกระทรวงศึกษาธิการจนถึงปัจจุบันนี้ เพื่อพัฒนาเยาวชนยากจนในหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) ให้ได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างผู้นำท้องถิ่นที่ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามและเหมาะสมให้มีความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ รักสถาบันรักหมู่บ้าน และประชาชนร่วมชาติเดียวกัน โดยพิจารณา คัดเลือกนักเรียนที่มีผลการเรียนดี มีความประพฤติดี มีลักษณะผู้นำมีวินัย มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และมีอุดมการณ์ที่จะพัฒนาท้องถิ่นชนบท แต่มีฐานะยากจน (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545)

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อส่งเสริมเยาวชนและครูประจำการในพื้นที่พัฒนาเพื่อความมั่นคงที่มีการดำเนินงานตามโครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) ให้เพิ่มพูนความรู้ทางการศึกษาสูงขึ้นถึงระดับปริญญา

2. เพื่อคัดเลือกบุคลากรที่มีแววของความเป็นครู ใจรักวิชาชีพครู มีความรู้ความสามารถและความประพฤติเหมาะสมที่จะเป็นครูดีเปรียบเสมือนเพชรน้ำหนึ่งในวงการครูตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. เพื่อร่วมมือประสานงานกับโครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) ในการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพ อันจะช่วยให้การพัฒนาทรัพยากรอื่นๆ บรรลุตามเป้าหมาย

ทางด้านการจัดการศึกษาตามโครงการ นิสิตจะได้รับความรู้ เพื่อเป็นครูตามหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา (กศ.บ.) ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และกิจกรรมเสริมพิเศษ ได้แก่ กิจกรรมด้านส่งเสริมวิชาการและเทคโนโลยีด้านความมั่นคงและการปกครองด้านการพัฒนาชุมชนส่งเสริมด้านจริยธรรมและศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมเหล่านี้จะถูกประเมินและถือเป็นส่วนหนึ่งของการสำเร็จการศึกษา รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลสำคัญส่วนหนึ่งในการพิจารณาบรรจุบัณฑิตเข้ามาทำงานด้วยสำหรับการบรรจุกระทรวงศึกษาธิการ โดยคณะกรรมการข้าราชการครู กพ.และสำนักงานคณะกรรมการประถม-ศึกษาแห่งชาติ สปช.ได้ร่วมมือในการจัดสรรอัตราบรรจุให้ ทั้งนี้เพื่อให้บัณฑิตได้ทำงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการและตามพันธะที่นิสิตมีสัญญาตกลงในเดือนกันยายนนี้ด้วยประมาณปีละ 30 คน สำหรับในปีการศึกษา 2559 นี้ จะรับจำนวนทั้งสิ้น 45 คน สัดส่วนตามความรับผิดชอบของ กอ.รมน. แต่ละภาค ซึ่งในส่วนของ กอ.รมน.ภาค 4 ได้ให้จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส จังหวัดละ 5 คน (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2559)

การดำเนินการสอบคัดเลือกนิสิตโครงการเพชรในตมในแต่ละปี ทางมหาวิทยาลัยจะออกประกาศของมหาวิทยาลัยในการรับสมัครเข้าเป็นนิสิตโครงการเพชรในตมคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยจะรับบุคคลเพื่อสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในชั้นปีที่ 1 หลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา โครงการเพชรในตมคณะศึกษาศาสตร์ โดยกำหนดคุณสมบัติ และคุณสมบัติของผู้สมัคร ดังนี้

1. มีสัญชาติไทย และมีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี นับจนถึงวันรับสมัคร ยกเว้นอำเภอเมือง มีสำเนาทะเบียนบ้าน และหนังสือรับรองจากประธานคณะกรรมการกลางหมู่บ้าน อพป.ด้วย

2. กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือกำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามโครงการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ในการเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (สพพ.) และมีคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 3.00 นับตั้งแต่ภาคต้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จนถึงภาคต้นของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (รวม 5 ภาคเรียน) หรือภาคต้นของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จนถึงภาคต้นของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (รวม 3 ภาคเรียน) ตามโครงการสพพ. หรือ 10 เปอร์เซนต์แรกของนักเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยสะสมดังกล่าวข้างต้นไม่ต่ำกว่า 2.50 ในแต่ละสายวิชาของโรงเรียน และมีหนังสือรับรองจากหัวหน้าสถานศึกษา ในปีการศึกษา 2559 มหาวิทยาลัยจะไม่รับผู้สอบเทียบได้หรือผู้ที่จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แล้ว คะแนนเฉลี่ยสะสมต้องไม่ต่ำกว่า 2.75 (รวม 5 ภาคเรียน)

3. เป็นผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ พิจารณาจากรายได้ของบิดามารดาเป็นผู้ที่มีรายได้ต่อครอบครัวไม่เกิน 200,000 บาทต่อปี

4. เป็นผู้มีความประพฤติดี มีลักษณะเป็นผู้นำที่ดี มีความรับผิดชอบ มีวินัย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์โดยมีหนังสือรับรองความประพฤติดังกล่าวจากผู้บริหารสถานศึกษา

5. มีสุขภาพแข็งแรง สมประกอบ บุคลิกภาพดีเหมาะสมกับการเป็นครู

6. ไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง ซึ่งเป็นโรคที่สังคมรังเกียจ และ/หรือ เป็นโรคที่จะเบียดเบียนหรือเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา

สถานที่เรียนในปีการศึกษา 2559 ปีแรกให้เรียนที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก โดยพักในหอพักเดียวกัน ห้องละ 4 คน ในปีที่ 2 มาเรียนที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร เข้าพักในที่พักที่มหาวิทยาลัยและเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางคณะและมหาวิทยาลัยจัดให้จนสำเร็จการศึกษา

ข้อตกลงเบื้องต้นของโครงการนี้ เมื่อสำเร็จการศึกษา ต้องบรรจุเข้ารับราชการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามภูมิลำเนาที่สมัคร กรณีทำสัญญากับมหาวิทยาลัยแล้วไม่เรียนตามปกติ จะต้องชดใช้เป็นเบี้ยปรับจำนวน 50,000 บาท

3. โครงการครูทายาทระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

โครงการครูทายาทเป็นโครงการหนึ่งซึ่งเป็นแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับการฝึกหัดครูซึ่งเน้นการคัดเลือกคนเก่ง-คนดีเข้ามาเรียนครู เน้นกระบวนการผลิตที่ทุกฝ่ายร่วมมือกันอย่างจริงจังและใกล้ชิด โดยใช้การปฏิบัติจริงในโรงเรียนประถมศึกษามากกว่าการเรียนการสอนในห้องเรียนทั่วไป มุ่งเน้นสร้างคุณลักษณะและพัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู พร้อมทั้งมุ่งเน้นแก้ปัญหาการคัดเลือกคนดีที่มีความรู้ความสามารถและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูเข้ามาเป็นข้าราชการครู นับได้ว่าระบบการผลิตครูทายาท เป็นนวัตกรรมหนึ่งของการฝึกหัดครูไทย (ประไพศรี ตยานันท์, 2533)

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อปรับปรุงการรับนักเรียนที่จะเข้าเรียนในคณะศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์และวิทยาลัยครูใหม่
2. เพื่อปรับปรุงระบบการจัดการศึกษาในสถาบันการผลิตครู ให้สอดคล้องกับความต้องการที่ต่องาน
3. เพื่อจะคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและเจตคติที่ดีต่ออาชีพครูเข้ามาเป็นครู
4. เพื่อสร้างผู้นำทางการศึกษารุ่นใหม่ให้กับประเทศชาติ

โครงการครูทายาท มีแนวคิดที่สำคัญคือ จะคัดเลือกบุคคลที่มีสติปัญญาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู เข้าศึกษาในสถาบันผลิตครู ได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการครู โดยไม่ต้องสอบแข่งขัน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ แต่จะต้องเป็นผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด และมีคะแนนความประพฤติสูง ต้องทำการสอนในโรงเรียนที่กำหนดให้ไม่น้อยกว่าระยะเวลาที่เป็นนักศึกษาของโครงการ

คุณสมบัติของผู้สมัคร

1. เป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยสะสมรวมตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-5-6 มาต่ำกว่า 3.00 หรืออยู่ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 90 ขึ้นไปของกลุ่ม เพื่อเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรี หลักสูตร 4 ปี หรือเป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.00 หรืออยู่ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 90 ขึ้นไปของกลุ่ม เพื่อเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรี หลักสูตร 2 ปี

2. เป็นผู้มีความประพฤติดี มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู โดยต้องมีใบรับรองจากหัวหน้าสถานศึกษา หรืออาจารย์แนะแนว หรืออาจารย์ที่ปรึกษาของสถาบันการศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่

3. เป็นผู้มีความประพฤติดีที่จะเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 ภายหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว

สาขาวิชาหรือวิชาเอกที่กำหนด

นักศึกษาโครงการครูทายาทต้องเข้าศึกษาในสาขาวิชาหรือวิชาเอกดังต่อไปนี้

1. สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. สาขาวิชาการอนุบาลศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครู
3. วิชาเอกประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
4. สาขาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
5. วิชาเอกการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
6. สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครู

สถาบันการศึกษาที่เข้าร่วมโครงการครูทายาท มีทั้งหมด 37 สถาบัน คือวิทยาลัยครู 29 แห่ง และมหาวิทยาลัย 8 แห่ง

นักศึกษาโครงการครูทายาทศึกษาตามหลักสูตรของแต่ละสถาบัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จะสนับสนุนทางด้านเอกสาร เช่น ชุดฝึกอบรมต่างๆ และในภาคฤดูร้อนจะจัดให้นักศึกษาได้ฝึกงาน ฝึกสอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ระหว่างการเรียนสถาบันการศึกษาจะมีหอพัก และสามารถจัดบริการให้ได้นักศึกษาต้องพักในหอพัก โดยมีอาจารย์พี่เลี้ยงควบคุมดูแลและให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด นักศึกษาตามโครงการอาจได้รับการสนับสนุนจากองค์กร หรือสถาบันที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ทุนการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
2. ทุนที่สถาบันการศึกษาในโครงการจัดสรรให้
3. ทุนขององค์กรในแต่ละท้องถิ่น เช่น สมาคมศิษย์เก่า

เงื่อนไขการบรรจุเข้ารับราชการ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักศึกษาโครงการครูทายาทจะต้องมีคะแนนเฉลี่ยในทุกภาคเรียนไม่ต่ำกว่า 2.75 และต้องได้รับความเห็นชอบจาก

สถาบันการศึกษา หรือตามข้อกำหนดของแต่ละสถาบันที่ได้ทำการตกลงกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

โครงการครูทายาทมีเป้าหมายที่สำคัญที่จะคัดเลือกเพื่อบรรจุผู้สำเร็จการศึกษาเข้ารับราชการครู ในการรับบุคคลเข้าเป็นนักศึกษาในโครงการในแต่ละปีจะรับนักศึกษาจำนวนไม่เกินร้อยละ 15 ของอัตราว่างในแต่ละปี และจะคัดเลือกเพื่อบรรจุผู้สำเร็จการศึกษาตามโครงการระดับปริญญาตรี หลักสูตร 2 ปี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2532 และจะคัดเลือกเพื่อบรรจุผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตร 4 ปี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534 เป็นต้นไป

คาดว่าจะได้ผู้ที่มีสติปัญญาดี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูเข้ามาเป็นนักศึกษาครู สถาบันการผลิตครูสามารถผลิตครูได้ตรงกับความต้องการของหน่วยงานที่ใช้ครู และจะได้ผู้ที่มีความสามารถ มีความประพฤติดี และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูเข้ามาเป็นครู เพื่อแก้ปัญหาคุณภาพครูตกต่ำ และเป็นการสร้างครูที่รุ่นใหม่ให้แก่สังคมไทยอีกด้วย

4. โครงการครูทายาทระดับอุดมศึกษาสำหรับสอนในสถาบันราชภัฏ

แนวคิดที่สำคัญคือ จะคัดเลือกบุคคลที่มีสติปัญญาดี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูเข้าศึกษาในสถาบันที่ผลิตครู นักศึกษาผู้เข้าร่วมโครงการฯ จะได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดจากสถาบันการศึกษานั้นๆ ระหว่างเรียนจะได้รับทุนการศึกษาจากสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ และก่อนเข้าศึกษาทุกคนต้องทำสัญญาว่าเมื่อจบการศึกษาแล้วและมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กำหนด จะได้รับการคัดเลือกเพื่อบรรจุเข้าเป็นข้าราชการครูสังกัดสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏโดยไม่ต้องสอบแข่งขัน และสอนในสถาบันราชภัฏไม่น้อยกว่าสองเท่าของระยะเวลาที่เป็นนักศึกษาของโครงการ (นวัตน์ สมนาม, 2542)

การบริหารงานและการดำเนินการกำหนดเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1.ระดับหน่วยงานภายในสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กองส่งเสริมวิทยฐานะครู กองการเจ้าหน้าที่ กองแผนงาน กองคลัง ทำหน้าที่ประสานงานทั่วไป จัดสรรทุน สำรวจความต้องการอาจารย์สาขาวิชาขาดแคลนของสถาบันราชภัฏ ประสานงานกับสำนักงานงบประมาณเกี่ยวกับการขอตั้งงบประมาณเงินทุนอุดหนุนการศึกษาและงบประมาณดำเนินการตลอดแผน

2. ระดับสถาบัน ทำหน้าที่ทำแผนวิเคราะห์ความต้องการอาจารย์สาขาวิชาขาดแคลนของสถาบันราชภัฏ เป็นแผนระยะยาว/ประชาสัมพันธ์โครงการฯถึงกลุ่มเป้าหมาย การจัดสรรทุนอุดหนุน

ทุนระยะยาวระดับปริญญาตรี-โท รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความประพฤติดี มีผลการเรียนดี โดยมีเกรดเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตร 3.00 ขึ้นไป หรืออยู่ในเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 90 ของแต่ละโปรแกรมในโรงเรียนของผู้ได้คะแนนเฉลี่ยสะสมสูงของนักเรียนทั้งหมดในแผนการเรียนเดียวกันให้เข้าศึกษาต่อในสถาบันราชภัฏ หรือสถาบันอุดมศึกษาของรัฐสาขาวิชาที่สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏขาดแคลนปีละ 25 คน และศึกษาต่อเนื่องจนสำเร็จตามหลักสูตรระดับปริญญาโท

ทุนระยะเร่งรัดระดับปริญญาโท รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีความประพฤติดี มีผลการเรียนดี โดยมีเกรดเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตร 2.75 ขึ้นไป ให้เข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐสาขาวิชาที่สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏขาดแคลน ปีละ 25 คน ศึกษาจนสำเร็จตามหลักสูตรปริญญาโท

จำนวนเงินทุนอุดหนุน

ผู้ได้รับทุนอุดหนุนที่ศึกษาในระดับปริญญาตรี ได้รับเงินอุดหนุนการศึกษาปีละ 24,000 บาท

ผู้ที่ได้รับทุนอุดหนุนที่ศึกษาในระดับปริญญาโท ได้รับเงินอุดหนุนการศึกษาปีละ 35,000 บาท

การคัดเลือกผู้รับทุน ในการรับนักศึกษาเพื่อเข้ารับทุนอุดหนุนการศึกษา ดำเนินการใน 2 ลักษณะคือ

ลักษณะที่ 1 การรับนักศึกษาจากผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนสุดท้ายในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือผู้สำเร็จการศึกษาจากผู้กำลังศึกษาอยู่ภาคเรียนสุดท้ายในระดับปริญญาตรี หรือผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีเพื่อรับทุนระดับปริญญาโท

ลักษณะที่ 2 การรับนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 ในระดับปริญญาตรีรับทุนระดับปริญญาตรี – โท และรับนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 ในระดับปริญญาโท รับทุนระดับปริญญาโท

การจัดการเรียนการสอน และการจัดการศึกษาภาคฤดูร้อน

สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏโดยกองส่งเสริมวิทยฐานะครู กองการเจ้าหน้าที่ และสถาบันราชภัฏ ดำเนินการทำคู่มือหลักสูตรการจัดกิจกรรมเสริมภาคฤดูร้อนและจัดการศึกษาภาคฤดูร้อนระหว่างเดือนพฤษภาคม ให้ผู้รับทุนเข้ารับการศึกษ เพื่อให้มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ให้ฐานะอาจารย์สถาบันราชภัฏและเตรียมความพร้อมที่จะปฏิบัติงานในสถาบันราชภัฏ มีระยะเวลาการจัดการศึกษา ระดับปริญญาตรี ภาคเรียนละ 5 วัน/ปี ระดับ ปริญญาโท ภาคเรียนละ 10 วัน/ปี

การบรรจุผู้รับทุนเข้ารับราชการ

สถาบันราชภัฏที่รับผิดชอบผู้รับทุนและกองเจ้าหน้าที่ หลังจากได้ทราบกำหนดการสำเร็จการศึกษาของผู้รับทุนแล้ว เตรียมการบรรจุแต่งตั้งโดยผู้รับทุนจะต้องผ่านการประเมินผลขั้นสุดท้ายก่อนการบรรจุแต่งตั้งจากสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏและสำนักงาน กค. และบรรจุแต่งตั้งหลังจากผู้รับทุนได้รับอนุมัติให้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาที่ผู้รับทุนการศึกษาแล้ว

การรับราชการชดใช้ทุน เมื่อผู้รับทุนสำเร็จการศึกษาแล้วต้องไปรายงานตัวต่อสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏเตรียมการบรรจุเข้ารับราชการตามและจะต้องรับราชการชดใช้ทุนเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองเท่าของระยะเวลาที่รับทุน

สาขาวิชาที่โครงการคุรุทายาทระดับอุดมศึกษาสำหรับสอนในสถาบันราชภัฏให้ทุนการศึกษา

ระดับปริญญาตรี ได้แก่ การประมวลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์ธุรกิจ คอมพิวเตอร์ศาสตร์ ระบบสารสนเทศ วิทยาการคอมพิวเตอร์ และศาสตร์คอมพิวเตอร์ ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเยอรมัน ออกแบบนิเทศศิลป์ เคมีวิศวกรรม วัสดุศาสตร์ สัตวแพทยศาสตร์ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ วิทยาศาสตร์ทางทะเล วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิตทุกสาขาวิชาเอก ครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิตทุกสาขาวิชาเอก อุตสาหกรรมศาสตรบัณฑิตทุกสาขาวิชา สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต ทุกสาขาวิชาเอก วิทยาศาสตร์ทางภาพถ่ายและเทคโนโลยีการพิมพ์ เครื่องสายไทย (จะเข้) ออกแบบตกแต่งภายใน ออกแบบศิลปประยุกต์ (ออกแบบตกแต่ง) ผลิตภัณฑ์ประมง วาริชศาสตร์ การจัดการประมง ชีววิทยาประมง เทคโนโลยีการถ่ายภาพและภาพยนตร์ มณฑลศิลป์

ระดับปริญญาโท ได้แก่ การอนุบาลศึกษา การศึกษาปฐมวัย วิจัยการศึกษา ศิลปะ ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเยอรมัน ภาษาอังกฤษ ศิลปศึกษา ศิลปะไทย จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ ออกแบบนิเทศศิลป์ เซรามิกหรือเครื่องปั้นดินเผา การเงินและการธนาคาร การจัดการ การจัดการ

ทั่วไป การตลาด การท่องเที่ยว การโรงแรม บริหารธุรกิจ บริหารรัฐกิจ บัญชี เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ วารสารศาสตร์ สื่อสารมวลชน สถิติ สถิติประยุกต์ การประมวลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์ ธุรกิจ คอมพิวเตอร์ศาสตร์ คอมพิวเตอร์ศึกษา ระบบสารสนเทศ วิทยาการคอมพิวเตอร์ประยุกต์ ศาสตร์คอมพิวเตอร์ การสอนเคมี เคมี เคมีเทคนิค เคมีเทคโนโลยี เคมีปฏิบัติ เคมีวิเคราะห์ เคมีวิศวกรรม เคมีอินทรีย์ หรืออินทรีย์เคมี ชีวเคมี ฟิสิกส์ อิเล็กทรอนิกส์ ไฟฟ้ากำลัง เทคโนโลยีชีวภาพหรือเทคโนโลยีทางชีวภาพ เทคโนโลยีอุตสาหกรรม วัสดุศาสตร์ คหกรรมศาสตร์ เทคโนโลยีการอาหาร วิทยาศาสตร์การอาหาร พิษไร่ สัตวบาล สัตวศาสตร์หรือการผลิตสัตว์ สัตวแพทยศาสตร์ ชีววิทยาทางทะเล เพราะเลี้ยง สัตว์น้ำ วิทยาศาสตร์การประมง วิทยาศาสตร์ทางทะเล อนามัยสิ่งแวดล้อม วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต ทุกสาขาวิชาเอก อุตสาหกรรมศาสตรมหาบัณฑิตทุกสาขาวิชา สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต ทุกสาขาวิชาเอก

ผลที่คาดว่าจะได้รับ สามารถผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถสูง มีคุณลักษณะและเจตคติที่ดีในสาขาวิชาที่สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏชาติแคลนเพื่อสอนในสถาบันราชภัฏต่างๆ ทั่วประเทศ เข้ามาเป็นข้าราชการครูสังกัดสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ

5. โครงการครุทายาทชายแดนใต้

เป็นโครงการเร่งด่วนเฉพาะกิจ 3 ปี ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2537-2539 เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครูและการโยกย้ายครูระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาใน 5 จังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล และสงขลา โดยร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา และคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

คุณสมบัติผู้เข้าร่วมโครงการ

1. กำลังศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
2. มีความประพฤติดี มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู โดยมีใบรับรองจากผู้บริหารสถานศึกษา

สาขาวิชาที่ผลิต

ได้แก่ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคม ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ การจัดการเรียนการสอนแบบเนื้อหาและปฏิบัติ มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามปกติ

นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับทุนการศึกษาคนละ 12,500 บาทต่อคนต่อปี

เงื่อนไขการบรรจุ

ผลการเรียนเฉลี่ยแต่ละปีเกรดเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.50 สำหรับหลักสูตร 4 ปี และบรรจุเป็นข้าราชการครูในสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา และคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (วิชุดา กิจจรธรรม และคณะ, 2554)

6. โครงการเร่งรัดและพัฒนาบัณฑิตระดับปริญญาตรีสาขาวิชาคณิตศาสตร์ของประเทศ (รพค.)

ทบวงมหาวิทยาลัยในฐานะเป็นหน่วยงานกลางในขณะนั้นได้กำหนดนโยบายและมาตรการส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย เร่งผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาที่ขาดแคลน เพื่อสนองความต้องการตลาดแรงงานตามนโยบายของรัฐบาล เนื่องจากความต้องการของบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพิ่มขึ้นมากทำให้เกิดภาวะขาดแคลนบุคลากรด้านนี้ โดยได้จัดโครงการเร่งรัดการผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์สุขภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่อปริมาณการผลิตอาจารย์ผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการได้ปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายให้นักเรียนได้มีโอกาสเลือกเรียนวิชาคณิตศาสตร์ได้มากขึ้น จึงทำให้เกิดการต้องการอาจารย์ผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ดังนั้น ทบวงมหาวิทยาลัยจึงได้จัดโครงการเร่งรัดการผลิตและพัฒนาบัณฑิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาคณิตศาสตร์ของประเทศ (รพค.) ขึ้นเพื่อเพิ่มปริมาณครู-อาจารย์ผู้สอนคณิตศาสตร์ โดยคาดว่าเมื่อสิ้นแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 โครงการฯ จะสามารถผลิตครู-อาจารย์สอนวิชาคณิตศาสตร์ได้เพิ่มขึ้นประมาณ 5,600 คน สามารถสร้างนักคณิตศาสตร์และนักวิจัยให้สามารถสนองความต้องการของประเทศได้เพิ่มขึ้นและสามารถพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อันเป็นการสร้างรากฐานที่สำคัญต่อการเรียนในระดับอุดมศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์สุขภาพได้เพิ่มมากขึ้น (ภาวินี ศรีสุขวัฒนานนท์, 2544)

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้มีความรู้ความสามารถในการเรียนด้านคณิตศาสตร์ได้เลือกเรียนด้านคณิตศาสตร์ในระดับปริญญาตรีเพิ่มมากขึ้น และจะสนับสนุนให้ศึกษาต่อในระดับปริญญาโท/เอกด้วย

2. เพื่อเร่งรัดผลิตและพัฒนา นักวิจัยและนักวิชาการทางด้านคณิตศาสตร์สำหรับการสอนทุกระดับตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาให้มีปริมาณและคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานกำหนด

เป้าหมายของโครงการ

เพื่อให้ทุนการศึกษาระดับปริญญาตรีสำหรับผู้เลือกเรียนวิชาเอกคณิตศาสตร์ศึกษาปีละ 720 ทุน ตามความต้องการของกระทรวงศึกษาธิการ ระยะเวลา 7 ปี รวม 5,600 ทุนและระยะเวลาของโครงการ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ.2538-2544

การบริหารโครงการ

ประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารโครงการฯ ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยเป็นประธานกรรมการและคณะอนุกรรมการดำเนินการโครงการฯ ซึ่งมีปลัดทบวงมหาวิทยาลัยเป็นประธานอนุกรรมการ และคณะอนุกรรมการตามประเมินโครงการฯ ซึ่งมีผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษาเป็นประธานอนุกรรมการ

สำหรับมหาวิทยาลัยที่อยู่ในโครงการฯ ในสาขาคณิตศาสตร์ มีคณะวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่างๆ 20 แห่ง และสาขาคณิตศาสตร์ ของคณะครุศาสตร์และคณะศึกษาศาสตร์จำนวน 8 แห่ง มีศูนย์มหาวิทยาลัยของโครงการฯ ที่เป็นสนามสอบข้อเขียนและสอบสัมภาษณ์จำนวน 6 แห่ง ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าเป็นนิสิตนักศึกษาในโครงการฯ ระดับปริญญาตรีสาขาวิชาคณิตศาสตร์และคณิตศาสตร์ศึกษาจะได้รับทุนการศึกษาเดือนละ 3,000 บาท และได้รับการยกเว้นค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียมในแต่ละปีการศึกษาตามหลักสูตรแต่ไม่เกิน 10,000 บาท และเมื่อสำเร็จการศึกษาจะต้องปฏิบัติราชการในสถานศึกษาที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนดเท่ากับระยะเวลาที่ขอรับทุน มิฉะนั้นจะต้องชดเชยทุนเป็นเงินจำนวน 2 เท่าของเงินที่ได้รับ

โครงการ รพค. ได้ดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ.2538-2541 รวม 4 ปีเท่านั้น เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจของประเทศ จึงทำให้ต้องระงับโครงการฯไป และในปีต่าง ๆ ได้รับนิสิตนักศึกษา ดังนี้ในปี พ.ศ.2538 รับจำนวน 100 คน ปี พ.ศ.2539 รับจำนวน 389 คน ปี พ.ศ.2540 รับจำนวน 485 คน และปี พ.ศ. 2541 รับจำนวน 32 คน รวมนิสิตนักศึกษาโครงการ ร.พ.ค. ทั้งหมดที่รับเข้าศึกษาจำนวน 1,006 คน

7. โครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ (สควค.)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) ได้กำหนดให้เร่งรัดการผลิตและพัฒนากำลังคนระดับกลางและระดับสูง ทั้งปริมาณและคุณภาพในสาขาวิชาที่ขาดแคลน นโยบายด้านการศึกษาให้พัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท ทั้งในด้านเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อันเป็นฐานสำคัญต่อการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ที่สำคัญและเหมาะสมต่อการพัฒนาประเทศ พัฒนามาตรฐานวิชาชีพครูและมาตรฐานบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นวิชาชีพอย่างแท้จริง โดยการปรับกระบวนการผลิตและการใช้ตลอดจนการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การขาดแคลนครูวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ที่มีความรู้ความสามารถ ก่อให้เกิดปัญหาและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ในระยะยาว ซึ่งอัตราส่วนของนักเรียนต่อครูที่เหมาะสมคือ 30:1 ดังนั้น การแก้ปัญหาการขาดแคลนครูวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ที่มีความรู้ความสามารถสูงให้มีอัตราส่วนที่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องดำเนินการโดยด่วน ในปีการศึกษา 2540 กระทรวงศึกษาธิการมีแผนขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานจาก 6 ปี เป็น 9 ปี ซึ่งทำให้ความต้องการครูที่มีความรู้ความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างมาก ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย และสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) จึงร่วมกันจัดทำโครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ขึ้น เพื่อผลิตครูวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ เป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหาการขาดแคลนครูวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ โดยหาวิธีการจูงใจให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์สนใจมาเรียนเป็นครูวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ให้มากขึ้น อาทิ การให้ทุนการศึกษา การบรรจุเข้ารับราชการทันทีที่จบการศึกษา และมีเงินเพิ่มค่าวิชาชีพที่ขาดแคลนรวมทั้งการให้สวัสดิการต่างๆ เพื่อให้อาชีพครูมีเกียรติและมีศักดิ์ศรี โดยหวังว่าครูที่เป็นผลผลิตของโครงการนี้จะกระจายไปอยู่ทั่วประเทศเป็นครูตัวอย่างที่จะทำให้มีผู้สนใจเรียนเป็นครูวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์เพิ่มมากขึ้น และเป็นกำลังสำคัญในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนและการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อไป (ส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2547)

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อผลิตครูวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ที่มีความรู้ความสามารถพิเศษและมีความศรัทธาในอาชีพครู เป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหาการขาดแคลนครูวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพปีละ 580 คน

2. เพื่อพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้า

3. เพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ของประเทศให้สูงขึ้น

โครงการ สควค. เป็นโครงการร่วมมือดำเนินการของหน่วยงาน 3 หน่วยงาน

1. กระทรวงศึกษาธิการ โดยสถาบันราชภัฏ โดยกำหนดให้สถาบันราชภัฏเป็นศูนย์ของโครงการ สควค. จำนวน 10 แห่ง ซึ่งมีหน้าที่คัดเลือกนักเรียนเข้าโครงการในระดับอุดมศึกษา กำหนดหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพรู จัดหาอาจารย์ที่ปรึกษา ตลอดจนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมพิเศษ และการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพรู

กรมหรือหน่วยงานที่มีสถานศึกษาในสังกัด รับผิดชอบระดับหลังสำเร็จการศึกษา มีหน้าที่เตรียมอัตราตำแหน่งรองรับผู้สำเร็จการศึกษาจากโครงการ ตลอดจนการติดตามกำกับดูแล และประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาจากโครงการ

2. ทบวงมหาวิทยาลัย

รับผิดชอบในระดับอุดมศึกษา โดยกำหนดมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นศูนย์ของโครงการ สควค. จำนวน 13 แห่ง ซึ่งมีหน้าที่คัดเลือกนักเรียนหน้าที่คัดเลือกนักเรียนเข้าโครงการในระดับอุดมศึกษา กำหนดหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพรู จัดหาอาจารย์ที่ปรึกษา ตลอดจนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเสริมและกิจกรรมพิเศษและการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพรู

3. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการ และเป็นหน่วยงานขอตั้งงบประมาณ ตั้งเงินทุนการศึกษา และงบประมาณดำเนินการ และจัดส่งไปยังหน่วยงานต่างๆ ดำเนินการ ตลอดจนประสานงานติดต่อ และประเมินผลการดำเนินงานโครงการ สควค. เพื่อให้งานของโครงการ สควค. ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ศูนย์ของโครงการ สควค. มี 5 เขตพื้นที่ มีมหาวิทยาลัยเป็นตัวแทนดังนี้ เขตพื้นที่ 1 มหาวิทยาลัยมหิดล เขตพื้นที่ 2 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เขตพื้นที่ 3 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เขตพื้นที่ 4 มหาวิทยาลัยขอนแก่น และเขตพื้นที่ 5 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การคัดเลือกบุคคลเข้ารับทุนโครงการ สควค.

ระดับปริญญาตรี

เขตพื้นที่ดำเนินการสอบคัดเลือกนักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อเข้าศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต ที่คณะวิทยาศาสตร์หรือคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นเวลา 4 ปี และศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูในคณะครุศาสตร์หรือคณะศึกษาศาสตร์หรือคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม เป็นเวลา 1 ปี ของมหาวิทยาลัยหรือสถาบันราชภัฏที่เป็นศูนย์ระดับอุดมศึกษาของโครงการ สควค. มีทุนการศึกษาให้ 53,000 บาทต่อปี

ระดับปริญญาโทถึงเอกและปริญญาเอก

ศูนย์มหาวิทยาลัยดำเนินการสอบคัดเลือกผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีเข้าศึกษาหลักสูตรดุษฎีบัณฑิต (หลักสูตรต่อเนื่องปริญญาโทหรือเอก) เป็นเวลา 5 ปี และผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทเข้าศึกษาหลักสูตรดุษฎีบัณฑิตเป็นเวลา 3 ปี ในสาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา และคณิตศาสตร์ศึกษา ในระยะเวลาที่ศึกษาหลักสูตรดังกล่าวนี้ นักศึกษาจะต้องไปศึกษาและเตรียมงานวิจัยในต่างประเทศเป็นเวลา 1 ปี มีทุนการศึกษาให้เฉลี่ย 90,000 บาทต่อปี

เงื่อนไขในการศึกษา

ระหว่างศึกษาในชั้นปีที่ 1-4 นักศึกษาจะต้องได้คะแนนเฉลี่ยแต่ละชั้นปีไม่ต่ำกว่า 2.75

ในชั้นปีที่ 2 และปีที่ 3 นักศึกษาได้คะแนนเฉลี่ยหรือคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ถึง 2.75 และชั้นปีที่ 4 ได้คะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ถึง 2.75 ต้องออกจากโครงการ แต่ยังมีสิทธิศึกษาต่อในสถาบันเดิมจนจบหลักสูตร

นักศึกษาปีที่ 1-4 ต้องเข้าร่วมกิจกรรมค่ายวิทยาศาสตร์และปลูกฝังคุณลักษณะความเป็นครูตามที่โครงการกำหนด นักศึกษาชั้นปีที่ 5 เมื่อศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูแล้ว ต้องเข้าร่วมกิจกรรมค่ายปลูกฝังคุณลักษณะความเป็นครูและเสริมประสบการณ์วิชาชีพครู และเข้า

รับการปฐมนิเทศก่อนบรรจุ ผู้ที่ไม่เข้าร่วมหรือเข้าร่วมไม่ครบจะขาดคุณสมบัติไม่มีสิทธิบรรจุเข้าปฏิบัติงาน

ระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรดุขฎฐฎับัณฑิต

นักศึกษาทุน สควค. ระดับปริญญาโทถึงเอก ต้องศึกษาหลักสูตรดุขฎฐฎับัณฑิตสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษาหรือคณิตศาสตร์ศึกษา สาขาใดสาขาหนึ่งเพียงสาขาเดียวตามที่ระบุในสัญญาให้ทุนการศึกษาเป็นเวลา 5 ปี ต้องมีผลการเรียนตามเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด

นักศึกษาทุน สควค. ระดับปริญญาเอก ต้องศึกษาหลักสูตรดุขฎฐฎับัณฑิตสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษาหรือคณิตศาสตร์ศึกษา สาขาใดสาขาหนึ่งเพียงสาขาเดียวตามที่ระบุในสัญญาให้ทุนการศึกษาเป็นเวลา 3 ปี ต้องมีผลการเรียนตามเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด

นักศึกษาหลักสูตรดุขฎฐฎับัณฑิต จะต้องเดินทางไปศึกษาในต่างประเทศเป็นเวลาประมาณ 1 ปี และจะได้รับค่าใช้จ่ายในการศึกษาต่างประเทศ เมื่อนิสิต นักศึกษาส่งแบบการเดินทางและแผนของการร่วมมือกับอาจารย์ที่ปรึกษาในต่างประเทศให้ สสวท. เห็นชอบล่วงหน้าอย่างน้อย 2 เดือนก่อนการเบิกจ่ายเงินและต้องแจ้งกำหนดการเดินทาง ภารกิจ ค่าใช้จ่ายตามแบบฟอร์มที่ สสวท. กำหนดให้ สสวท. ทราบและอนุมัติล่วงหน้าอย่างน้อย 2 เดือนก่อนการเดินทาง เมื่อสิ้นปีการศึกษา นักศึกษาต้องรายงานผลการเรียนให้ สสวท. ทราบ

8. โครงการครุทายาทตำรวจตระเวนชายแดน

เป็นโครงการเฉพาะกิจ 5 ปี เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541-25451 เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครู โดยตั้งเป้าผลิตไว้ปีละ 80 คน รวม 400 คน มีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อสนองโครงการพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
2. เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่ทำหน้าที่ครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
3. เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเนื่องจากได้คนที่สมัครใจมาเป็นครู
4. เพื่อจัดหาอาชีพรองรับในท้องถิ่นสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัว

เป็นโครงการผลิตครูเพื่อท้องถิ่น จึงรับสมัครเฉพาะคนที่เป็นศิษย์เก่าโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน มีคุณวุฒิระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า

หลักสูตรการเรียน

เป็นหลักสูตรตำรวจร่วมกับหลักสูตรวิชาชีพครู สอนในระดับชั้นประถมศึกษา ผู้เรียนต้องผ่านการฝึกหลักสูตรตำรวจที่กรมตำรวจ 3 เดือน ผ่านหลักสูตรวิชาชีพครู 6 เดือน โดยเรียนที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ผ่านหลักสูตรตำรวจตระเวนชายแดนระดับพื้นฐาน 4 เดือน ที่ค่ายพระราม 6 และค่ายพระยาสุรสีห์ จ.ฉะเชิงเทรา นอกจากนี้ยังมีหลักสูตรเสริม คือ อบรมหลักสูตร ผู้กำกับลูกเสือ อบรมหลักสูตรผู้นำนันทนาการ อบรมหลักสูตรลูกเสือชาวบ้าน

เมื่อสำเร็จการศึกษาต้องบรรจุทำงานเป็นครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนอย่างน้อย 5 ปี จึงจะมีสิทธิ์โยกย้ายได้ จุดเด่นของโครงการคือ เน้นการฝึกสอนจริง ดูแลโดยสถาบันราชภัฏในพื้นที่ ได้ครูที่เป็นศิษย์เก่า เป็นคนในพื้นที่ทำให้เข้าใจถึงจิตวิญญาณความเป็นโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (วิชุดา กิจธรรม และคณะ, 2554)

9. โครงการครูพันธุ์ใหม่

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ได้ให้ความสำคัญกับเป้าหมายการจัดการศึกษาว่าจะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมทั้งต้องมีกระบวนการปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง รู้จักรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและประเทศชาติ สังคมจึงคาดหวังว่าครูจะเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินพันธกิจเหล่านี้ให้ลุล่วงได้และการที่ครูจะพัฒนาศักยภาพให้มีความรับผิดชอบภารกิจอันใหญ่หลวงนี้ได้ จำเป็นต้องมีกระบวนการส่งเสริมให้เกิดระบบการผลิตครู ให้มีคุณภาพและมีปริมาณที่เพียงพอ และได้มาตรฐาน โดยการคัดเลือกคนเก่ง และมีความศรัทธาต่อวิชาชีพครูเข้ามาเรียนครู เพื่อให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงโดยแท้จริง กระทรวงศึกษาธิการจึงจัดให้มีโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) ขึ้นตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547-2556 (เทือน ทองแก้ว และคณะ, 2551)

การดำเนินงานโครงการอาศัยหลักการสร้างระบบการผลิตครูแนวใหม่โดยจูงใจนักเรียนที่ดี เก่ง และมีความศรัทธาต่อวิชาชีพครูให้เข้าศึกษา โดยจกให้มีระบบให้ทุนการศึกษาระหว่างศึกษา

มีระบบการประกันการมีงานทำ ตลอดจนหลักการมีส่วนร่วมระหว่างสถาบันอุดมศึกษาผลิตครู
หน่วยงานผู้ใช้ครู สถานศึกษาและชุมชนในการคัดเลือกและจัดการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อผลิตครูมืออาชีพที่มีความรู้ทางวิชาการ เชี่ยวชาญทางวิชาชีพและมีอุดมการณ์ใน
วิชาชีพครูด้วยหลักสูตรและการสร้างกระบวนการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติที่เข้มข้น
2. เพื่อผลิตครูในสาขาที่ขาดแคลนและจำเป็นต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ
กระทรวงศึกษาธิการ

เป้าหมาย

1. เป้าหมายเชิงปริมาณ ผลิตครูสาขาวิชาขาดแคลน 8 สาขาวิชา โดยเน้นกลุ่มวิชาที่
กำหนดในสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 และให้มรจำนวนนักศึกษา
ตามประมาณการจัดสรรการอัตราว่างของข้าราชการครูที่สามารถจะรับได้ในแต่ละปี ตามแผนการ
ผลิต 3 ปี ต่อเนื่อง (พ.ศ.2547-2549) ปีละ 2,500 คน รวม 7,500 คน
2. เป้าหมายเชิงคุณภาพ
 - 2.1 ได้ครูที่มีคุณภาพตามมาตรฐานทางวิชาการและวิชาชีพ
 - 2.2 ได้ครูที่มีคุณลักษณะตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ประกอบด้วย จรรยาบรรณต่อ
ตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ
และจรรยาบรรณต่อสังคม

คุณสมบัติของผู้สมัครเข้าร่วมโครงการ

เป็นผู้สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่ามาแล้วไม่เกิน 1 ปี ที่มีผลการ
เรียนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 2.75 และผลการเรียนเฉลี่ยในสาขาวิชาเอกที่สมัครไม่ต่ำกว่า 3.00 ตลอด
หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า มีความประพฤติดี โดยการรับรองจากสถานศึกษา
มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู มีคุณลักษณะเหมาะสมที่สามารถจะได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพ
ทางวิชาการและวิชาชีพได้ตามต้องการ เกณฑ์การคัดเลือก พิจารณาจากผลคะแนนสอบวิชาหลักและ
วิชาเฉพาะในภาคปฏิบัติ (ถ้ามี) ร้อยละ 50 วัดแววความเป็นครู ร้อยละ 20 และสอบสัมภาษณ์
ร้อยละ 30

หลักสูตร

หลักสูตรที่ใช้ในการผลิตครูทางการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) จำนวนหน่วยกิตโดยรวมไม่ต่ำกว่า 160 หน่วยกิต ในหลักสูตรจะต้องจัดให้มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 1 ปี

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ควรมีแนวดำเนินการ ดังนี้

1. ควรกำหนดให้มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นระยะ ต่อเนื่องกันตลอดหลักสูตร
2. ควรจัดหาแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีจำนวนและคุณภาพที่เหมาะสม ควรกรณีติดตามผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างต่อเนื่อง
3. ควรมีการสัมมนาระหว่างฝึกประสบการณ์และภายหลังฝึกอย่างเป็นระบบ ควรร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ/หรือเขตพื้นที่การศึกษาจัดตั้งโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพ

กิจกรรมพัฒนาทักษะทางวิชาการและคุณลักษณะที่พึงประสงค์

สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดกิจกรรมพัฒนานิสิต/นักศึกษา เพื่อให้เกิดทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ทักษะทางภาษาและการสื่อสาร ทักษะกระบวนการคิด ทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ คุณธรรมและจริยธรรม การเป็นผู้ใฝ่เรียนใฝ่รู้ การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นต้น โดยสถาบันอุดมศึกษาอาจกำหนดทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาในแต่ละชั้นปี

ในการกำหนดทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ รวมทั้งกิจกรรมเพื่อการพัฒนา สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งควรพิจารณาให้สอดคล้องกับสภาพของผู้เรียน โดยคำนึงถึงผลลัพธ์ที่ต้องการ (คุณลักษณะของบัณฑิต) ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

ลักษณะการดำเนินการพัฒนา สามารถดำเนินการใน 2 ลักษณะคือ

- ก) จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะทางวิชาการและทักษะชีวิตทั้งในระหว่างภาคเรียนต้น และ/หรือภาคเรียนปลายและภาคเรียนฤดูร้อนของทุกปีการศึกษา โดยกิจกรรมที่จัดจะต้องเป็นกิจกรรมที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตรตลอดโปรแกรมการศึกษา ระยะเวลาเรียน 5 ปี

ข) จัดให้นิสิต/นักศึกษาตามโครงการได้เข้าพักในห้องพักของสถาบันอุดมศึกษา แต่ในกรณีที่สถาบันอุดมศึกษาไม่สามารถจัดให้พักห้องพักของสถาบันอุดมศึกษาได้หรือไม่มีห้องพัก ให้จัดกิจกรรมทดแทนที่ช่วยพัฒนานิสิต/นักศึกษาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ทั้งนี้ นิสิต/นักศึกษา จะต้องผ่านกิจกรรมตามที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด โดยสถาบันอุดมศึกษาจะต้องบันทึกและออกหลักฐานในลักษณะของแบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมให้กับนิสิต/นักศึกษาไว้เป็นหลักฐาน

เงื่อนไขและข้อผูกพัน

เงื่อนไขและข้อผูกพันให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยทุนการศึกษาของนักศึกษาโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) พ.ศ.2547

นิสิต/นักศึกษาในโครงการที่มีคุณสมบัติครบตามเกณฑ์ที่กำหนดในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยทุนการศึกษาของนักศึกษาโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) พ.ศ.2547 จะได้รับทุนการศึกษาตามหลักสูตร 69,000 บาท/คน/ปี เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับค่าธรรมเนียมการศึกษา ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษา ค่าใช้จ่ายส่วนตัว ค่าห้องพักและอื่น ๆ

ในการจ่ายเงินทุนการศึกษานั้นให้สถาบันอุดมศึกษาหักเงินค่าลงทะเบียน ค่าห้องพัก ค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ตามประกาศของสถาบันอุดมศึกษา

เงินทุนที่เหลือหลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้ว ให้จ่ายแก่นิสิต/นักศึกษาเป็นค่าใช้จ่ายตามแนวทางที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด

การคัดเลือกสถาบันผลิตครูนาร่อง โครงการครูพันธุ์ใหม่ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และ เพชรา พิพัฒน์สันติกุล, 2554)

1. เกณฑ์คุณสมบัติของสถาบันฝ่ายผลิต มีดังนี้
 - 1.1 เป็นสถาบันฝ่ายผลิตที่มีการจัดการเรียนการสอนสาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์อุตสาหกรรมในหลักสูตรที่โครงการกำหนด
 - 1.2 เสนอข้อมูลศักยภาพการผลิตครูส่งให้กับ สกอ.
 - 1.3 ได้รับรองมาตรฐานคุณภาพจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ระดับคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

1.4 หลักสูตรที่เสนอต้องได้รับรองมาตรฐานหลักสูตรจากคุรุสภา และ สกอ.

รับทราบหลักสูตรแล้ว

2. สถาบันผลิตครูประเมินตนเองโดยเสนอรับนักศึกษาเข้าศึกษาในสาขาวิชาเอกไม่เกิน

3 สาขาวิชา ทั้งนี้ให้ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการประจำคณะด้วย และจะดำเนินการประเมิน โดยคณะกรรมการคัดเลือกสถาบันฝ่ายผลิต

3. เกณฑ์การพิจารณา

3.1 คุณภาพของอาจารย์ประจำหลักสูตร (ร้อยละ 40)

3.2 คุณภาพของอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตร (ร้อยละ 30)

3.3 การบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพ (ร้อยละ 30)

สถาบันผลิตครูที่ผ่านการคัดเลือกจะต้องได้คะแนนรวมไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50

4. คัดเลือกสถาบันการผลิตครูที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 50 ในข้อ 3 โดยเปรียบเทียบคะแนน แบบอิงกลุ่มแล้วจัดสรรทุนให้นิสิต นักศึกษาตามที่ต้องการตามลำดับคะแนน

5. เมื่อสถาบันผลิตครูได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการ ต้องดำเนินการตามเงื่อนไขของโครงการ

10. โครงการครูสหกิจ

ปี พ.ศ. 2551 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้ดำเนินโครงการครูสหกิจ ซึ่งเป็นโครงการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครูในโรงเรียนสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ในระยะเร่งด่วน โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2550 โครงการดังกล่าวเป็นการนำหลักการสหกิจศึกษามาใช้ในการผลิตครู โดยจัดการศึกษา ที่เน้นการปฏิบัติจริง โดยจัดหลักสูตรแบบ 4+1 ปี กล่าวคือ นักศึกษาที่ไม่ได้มีวุฒิทางวิชาชีพครู ให้ศึกษาเพิ่มในสาขาวิชาชีพครูต่ออีก 1 ปี และ/หรือฝึกประสบการณ์ในการสอนในสถานศึกษาอีก 1 ปี เพื่อให้ได้ใบประกอบวิชาชีพครู ทำให้สามารถผลิตครูแนวใหม่นี้ได้เป็นจำนวนมาก เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครู รวมทั้งนักศึกษาครูได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงในโรงเรียน การผลิตครูตามโครงการ นี้จะมีการนิเทศติดตามการสอนเป็นระยะๆ โดยมีครูอาวุโสที่โรงเรียนจัดให้ เป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำ

การดำเนินการเป็นการทำงานร่วมกัน 3 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายผลิตครู (มหาวิทยาลัย) ฝ่ายผู้ใช้ครู (โรงเรียนในสังกัด สพฐ. และวิทยาลัยในสังกัด สอศ.) และฝ่ายกำกับวิชาชีพครู (คุรุสภา) โดยกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงาน 5,000 คนต่อภาคการศึกษา มีระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2551-2553 ตามเป้าหมายผลิตครูสหกิจ รวม 30,000 คน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการครูสหกิจ โดยเริ่มดำเนินการเป็นครั้งแรกในปีงบประมาณ 2551 ซึ่งตรงกับภาคเรียนที่ 2/2550 และ 1/2551 มีนักศึกษาครูเข้าร่วมโครงการฯ รวมทั้งสิ้น 8,826 คน แบ่งเป็นภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2550 มีจำนวน 3,532 คน และภาคเรียนที่ 1/2551 จำนวน 5,294 คน การดำเนินงานในช่วงแรก สถาบันการผลิตครูจะต้องปรับแผนการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาในชั้นปีที่ 5 ให้ตรงกับการเรียนการสอนในโรงเรียนของภาคเรียนที่ 2/2550 ซึ่งผลการดำเนินงาน พบว่า สถาบันการผลิตครูบางแห่งไม่สามารถดำเนินการปรับแผนได้ทัน ทำให้มีนักศึกษาต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนด สำหรับในภาคเรียนที่ 1/2551 นักศึกษาเข้าร่วมโครงการสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนด และสิ้นสุดโครงการในภาคการศึกษาที่ 1/2553 รวม 6 ภาคการศึกษา มีนิสิตนักศึกษาครูเข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น จำนวน 28,360 คน

การดำเนินงานโครงการครูสหกิจที่ผ่านมาพบว่า มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการดังนี้

- 1) หลักการเข้าร่วมโครงการยึดถือความสมัครใจของสถาบันฝ่ายผลิตครูและนักศึกษาครู เป็นหลักการคัดเลือกนักศึกษาครูเข้าร่วมโครงการ การเลือกโรงเรียนที่นักศึกษาครูจะไปปฏิบัติการสอน เป็นสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยที่จะพิจารณา เพื่อคงไว้ซึ่งคุณภาพมาตรฐานทั้งวิชาการและวิชาชีพ
- 2) การนิเทศการสอนของนักศึกษาครูที่โครงการกำหนด 2 ครั้งต่อเดือนส่งผลให้สถาบันฝ่ายผลิตครูบางแห่งมีการกำหนดเกณฑ์เลือกสถานศึกษาที่จะส่งนักศึกษาไปปฏิบัติการสอน ประกอบกับมีภาระงานสอนมาก สถาบันฝ่ายผลิตจึงมีนักศึกษาครูเข้าร่วมโครงการน้อย
- 3) นโยบายของสถาบันการศึกษาบางแห่งกำหนดให้นักศึกษาครูไปปฏิบัติการสอนในโรงเรียนเครือข่ายที่ไม่ได้อยู่ในโครงการครูสหกิจเพื่อคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดีกับโรงเรียนเหล่านั้น
- 4) การส่งนักศึกษาครูไปโรงเรียนที่ขาดแคลนครูซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล ต้องคำนึงถึงครูพี่เลี้ยงที่ต้องสอนตรง/สัมพันธ์กับสาขาวิชาเอกของนักศึกษาครู หากไม่มีครูพี่เลี้ยงไม่สามารถส่งนักศึกษาไปปฏิบัติการสอนได้ และอีกประการหนึ่ง ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของนักศึกษาเป็นสำคัญทั้งเรื่องการเดินทางและที่พัก (เลขาธิการสภาการศึกษา, 2558)

11. โครงการครูมืออาชีพ

คุณสมบัติของผู้ขอรับทุน

1. ต้องเป็นนิสิตนักศึกษาครู หลักสูตรระดับปริญญาตรี 5 ปี ที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 4 ในปีการศึกษา 2554 ในสาขาวิชาที่โครงการกำหนดจากความต้องการของหน่วยงานผู้ใช้ครูในแต่ละปี
2. ต้องเป็นผู้มีบุคลิกภาพดี มีคุณธรรม จริยธรรม ความประพฤติเหมาะสมที่จะเป็นครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้ ให้เป็นไปตาม พ.ร.บ. สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 และ พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547

เกณฑ์คัดเลือกครูมืออาชีพ

1. ต้องมีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมทุกวิชา (GPAX) ผลการเรียนในวิชาเอกสะสม และผลการเรียนในวิชาชีพครูสะสมตลอด 3 ปีการศึกษา (ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1-3) ไม่ต่ำกว่า 3.00
2. ตั้งเป้ารับ 30% ของอัตราบรรจุ โดยปี 56 มีอัตรารองรับ 1,566 อัตรา พิจารณาผู้ร่วมโครงการเดิมก่อน
3. ต้องพร้อมทันทีที่จะรับการบรรจุเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษาตามที่สำนัก งานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) หรือสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ที่โครงการกำหนด แต่หากได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์จะถูกตัดสิทธิการได้รับการบรรจุเข้ารับราชการ หรือหากนักศึกษาต้องการยกเลิกไม่เข้าร่วมโครงการต้องแจ้งให้คณะกรรมการทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 15 วัน ทั้งนี้ ผู้ขอรับทุน ในกรณีมีผู้สมัครเข้าร่วมโครงการเกินจำนวนที่โครงการประกาศรับสมัคร ทางคณะกรรมการจะดำเนินการคัดเลือก โดยประกาศให้ทราบถึงวิธีการและแนวทางการคัดเลือกต่อไป (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555)

12. โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

เป็นการรื้อโครงการคุรุทายาทมาปรับปรุงใหม่ ประกันการมีงานทำในท้องถิ่นตัวเอง คัดเลือกจากนักศึกษาปีที่ 1 – 5 มีเกรดเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.00 ที่จะจบการศึกษาในปี 2559 -2563 บรรจุเข้ารับราชการครู และคัดเลือกจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และ ระดับ ปวช. ให้ทุนการศึกษาเด็กชายขอบตลอดหลักสูตร 5% ส่วนอีก 95% ให้กู้เงินของรัฐบาลในโครงการกู้ยืมเพื่อ

การศึกษา (กยศ.) เมื่อจบการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้วจะบรรจุเข้ารับราชการครูตามภูมิลำเนาของตนเอง รายละเอียดพอสังเขป ดังนี้ (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2559)

1. เป็นโครงการที่จัดทำขึ้นเพื่อผลิตครูระบบจำกัดรับ ด้วยการให้ทุนการศึกษาหรือการประกันการมีงานทำ โดยคัดเลือกผู้เรียนในพื้นที่ด้วยระบบกลาง เมื่อสำเร็จการศึกษาสามารถบรรจุเข้ารับราชการครูหรือบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครูผู้ช่วยในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชั้นพื้นฐาน หรือสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในพื้นที่ภูมิลำเนาของผู้เรียน

2. ผลิตครูในสาขาวิชาในพื้นที่ที่เป็นความต้องการของหน่วยงานผู้ใช้ครู

3. มีการคัดเลือกสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญและมีศักยภาพเป็นสถาบันผลิตครูในโครงการฯ โดยคำนึงถึงพื้นที่เป็นหลัก โดยพื้นที่ที่มีความขาดแคลนครูมาก พื้นที่ชายขอบจังหวัด พื้นที่เฉพาะกิจ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นพื้นที่พิเศษ

4. มีการพัฒนาศักยภาพและทักษะความเป็นครูในระหว่างการเรียนวิชาชีพครูในสถาบันอุดมศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกร่วมกับสถานศึกษาที่ไปปฏิบัติการสอน

5. สถานอุดมศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นสถาบันฝ่ายผลิตโครงการจะต้องเยี่ยมชมเงื่อนไขและ จัดกิจกรรมต่างๆ ให้กับผู้ที่เข้าร่วมโครงการที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา และประสบความสำเร็จในการเป็นครูในถิ่นฐานของตนเอง

6. เมื่อบรรจุเป็นข้าราชการครู 3 ปีแล้ว สามารถเข้าแข่งขันรับคัดเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาโททางการสอนจำนวน 100 ทุนต่อรุ่น แบ่งเป็น ศึกษาต่อในประเทศ 50 ทุนต่อรุ่น ศึกษาต่อต่างประเทศ 50 ทุนต่อรุ่น เมื่อสำเร็จการศึกษาในประเทศต้องชดใช้ทุนเป็น 1 เท่าของเวลาที่ศึกษา และ 2 เท่าของการศึกษาต่อประเทศ

7. ค่าใช้จ่ายในส่วนทุนการศึกษาในประเทศ เหมาจ่าย 100,000 บาทต่อคนต่อปี ปริญญาโทการสอนในประเทศจ่ายตามจริงไม่เกิน 289,000 บาท ต่อคนต่อปี ปริญญาโทการสอนต่างประเทศจ่ายตามจริงไม่เกิน 1,547,500 บาท ต่อคนต่อปี

8. งบเพิ่มศักยภาพและทักษะความเป็นครู 10,000 บาทต่อคนต่อปีในช่วง 2 ปีแรก

9. หากสาขาวิชาเอกใดไม่มีการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีในหลักสูตรการผลิตครู 5 ปี ให้ใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ให้ได้รับสนับสนุนเช่นเดียวกับการผลิตครูด้วยหลักสูตรระดับปริญญาตรี 5 ปี

10 .การสนับสนุน ต้องได้รับการสนับสนุนตั้งแต่แรกเริ่มรับนักเรียนรุ่นแรก จนนักเรียนรุ่นสุดท้ายสำเร็จการศึกษาและบรรจุข้าราชการอย่างน้อย 2 ปี

11.รัฐจะต้องจัดสรรตำแหน่งข้าราชการครูให้แก่กระทรวงศึกษาธิการเพื่อใช้บรรจุนักศึกษาครู

การกำหนดเป้าหมายของการผลิตครูโครงการนี้ สามารถปรับตามสถานการณ์ความต้องการ โดยมีจำนวนเป้าหมายรวมตลอดโครงการไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้

จากโครงการผลิตครูที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า ประเด็นสำคัญในการจัดตั้งโครงการ คือ แก้ปัญหาการขาดแคลนครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในแต่ละโครงการ ส่วนใหญ่ทุกโครงการไม่มีความต่อเนื่อง มีบางโครงการที่ยังมีความต่อเนื่อง และปรากฏอยู่ คือ โครงการเพชรในตม ซึ่งผลิตนักศึกษาครูมายาวนานตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2529 จนถึงปัจจุบัน ดำเนินการโดย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 3 แนวปฏิบัติของการผลิตครูในต่างประเทศ

จากการจัดอันดับประเทศที่ประสบความสำเร็จในการจัดระบบการศึกษาที่ดีของโลกจากสถาบัน Pearson และ The Economist Intelligence Unit หรือ EIU วัตถุประสงค์ของการจัดอันดับในครั้งนี้คือการช่วยให้ผู้จัดทำนโยบายด้านการศึกษาของแต่ละประเทศได้รับรู้ถึงปัจจัยสำคัญต่างๆ ที่มีผลต่อคุณภาพและความสำเร็จทางการศึกษา ซึ่งประเด็น 1 ใน 5 ที่เกี่ยวกับการผลิตครู คือ ครูต้องได้รับการปฏิบัติในสังคมในฐานะผู้เชี่ยวชาญทางวิชาชีพระดับสูง ไม่ใช่แค่ส่วนหนึ่งของเครื่องจักรทางการศึกษา (Sean, 2012) และการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโลกที่มีคุณภาพการศึกษาดีที่สุดในปี 2012-2013 ของ THE (Times Higher Education) มาเป็นเกณฑ์ในการเลือกประเทศที่มีคุณภาพการศึกษาดีของโลกในอันดับต้นๆ (Reuters, 2012) และการจัดอันดับประเทศที่มีความเป็นครูที่ดีที่สุด 10 อันดับ (Writer, 2011) รวมถึงการศึกษานำเสนอ วิเคราะห์การจัดการศึกษา การผลิตครูของต่างประเทศที่นักการศึกษาไทยและหน่วยงานทางการศึกษาไว้ ดังนี้ การฝึกหัดครู (2530) ได้ศึกษาวิวัฒนาการของสถาบันฝึกหัดครูในต่างประเทศ (อเมริกา อังกฤษ เกาหลี ญี่ปุ่น สิงคโปร์ มาเลเซีย) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540-2541) ได้ศึกษาการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ (อเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น สิงคโปร์ เกาหลี มาเลเซีย นิวซีแลนด์ เวียดนาม จีน

ฝรั่งเศส เยอรมัน ลาว) มนตรี จุฬาวัดชนพล (2542) ได้ศึกษานโยบายการผลิตและการพัฒนาครูในต่างประเทศ (อเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น สิงคโปร์ เกาหลี มาเลเซีย นิวซีแลนด์ เวียดนาม) สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2543) ได้ศึกษาสาระสำคัญของนโยบายการผลิตและพัฒนาครูของไทยและต่างประเทศ(อเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น สิงคโปร์ นิวซีแลนด์ จีน) สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2549) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพครูของต่างประเทศ (อเมริกา สิงคโปร์ ญี่ปุ่น และฟินแลนด์) (ชนิตา รักษ์พลเมือง, 2548) ได้ศึกษาสภาวะการขาดแคลนครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศ (อเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย แคนาดา มาเลเซีย) และปทีป เมธาคุณวุฒิ (2530) ได้ศึกษาประวัติการฝึกหัดครูของประเทศอเมริกา จากการศึกษาเอกสารดังกล่าวผู้วิจัยจึงใช้เกณฑ์ในการเลือกประเทศต่าง ๆ ที่มาทำการศึกษา คือ เป็นประเทศที่ได้รับความสนใจในการศึกษาของนักการศึกษาไทยและหน่วยงานทางการศึกษา คือ ประเทศอเมริกา และประเทศอังกฤษ ซึ่งทั้งสองประเทศนี้นับว่ามีอิทธิพลต่อการฝึกหัดครูของไทยตั้งแต่ในอดีตในด้านการจัดระบบและการจัดหลักสูตรการฝึกหัดครู และประเทศออสเตรเลีย ประเทศฟินแลนด์ ประเทศสิงคโปร์ ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเทศที่ได้รับการยอมรับในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพที่ดีระดับโลก ดังสรุปในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ประเทศที่ได้รับการจัดอันดับทางการศึกษาและประเทศที่หน่วยงานทางการศึกษา และนักการศึกษาของไทยเลือกศึกษา

ประเทศที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา	การจัดอันดับทางการศึกษาและครุศาสตร์			ประเทศที่หน่วยงานทางการศึกษา และนักการศึกษาของไทยเลือกศึกษา						
	Time Higher Education (Reuters) 2012-2013 (Top 200)	Pearson, Economist Intelligence Unit (EIU) Barber, 2012 (Top20)	Staff Writers 2011 (10 Best)	กรมฝึกหัดครู (2529)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540-2541)	มนตรี จุฬาวัดชนพล (2542)	สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2543)	สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2543 ,2544)	ชนิตา รักษ์พลเมือง และคณะ (2548)	ปทีป เมธาคุณวุฒิ (2530)
อเมริกา	√ (1)*	√ (16)	-	√	√	√	√	√	√	√
อังกฤษ	√ (2)	√ (6)	√ (5)	√	√	√	√	-	√	-
ญี่ปุ่น	√ (27)	√ (4)	√ (3)	√	√	√	√	√	-	-
ออสเตรเลีย	√ (28)	√ (13)	√ (6)	√	√	√	√	-	√	-
สิงคโปร์	√ (29)	√ (5)	√ (9)	√	√	√	√	√	-	-
ฟินแลนด์	√ (109)	√ (1)	√ (2)	-	-	-	-	√	-	-

*หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บ หมายถึงลำดับในการจัดอันดับ

ประเทศสหรัฐอเมริกา

ในปี ค.ศ. 1820 สถาบันฝึกหัดครูของสหรัฐอเมริกาก็มีสภาพเป็นโรงเรียนเรียกว่า Normal School ตั้งขึ้นเพื่อผลิตครูสอนระดับประถมศึกษาต่อมาก็ได้ปรับปรุงยกฐานะจาก Normal School เป็นวิทยาลัยครู หรือ Teacher College เนื่องจากมีคนต้องการครูระดับมัธยมศึกษา มาก ระหว่าง ค.ศ.1920-1930 โดยเน้นการสอนทั้งระดับประถมและมัธยม

หลังจากได้ดำเนินมาได้ประมาณ 20-25 ปี วิทยาลัยครูเริ่มเปลี่ยนสภาพมาเป็นวิทยาลัยของรัฐ (State College) โดยแทนที่จะผลิตครูอย่างเดียวก็ทำหน้าที่ผลิตหลายสาขาเพื่อสนองความต้องการความรู้ในอาชีพด้านอื่นๆ ด้วย และในที่สุดวิทยาลัยของรัฐที่มีความพร้อมก็ยกฐานะตนเองเป็นมหาวิทยาลัยในที่สุด ประมาณปี ค.ศ.1960 วิทยาลัยครูในสหรัฐที่ผลิตครูอย่างเดียวก็ได้ยุติบทบาทลง

ในปัจจุบันการผลิตครูส่วนใหญ่จะเป็นหน้าที่ของภาควิชาศึกษาศาสตร์ (Department of Education) หรือคณะศึกษาศาสตร์ (College of Education) ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งของมหาวิทยาลัย (University) หรือวิทยาลัยของรัฐ (State College) โดยจัดสอนเฉพาะกลุ่มวิชาการ การศึกษาแก่นักศึกษาที่ประสงค์จะเป็นครู ซึ่งจะต้องเรียนวิชาพื้นฐานทั่วไปจากคณะวิชาอื่นของมหาวิทยาลัยตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรของแต่ละหลักสูตร

ในสมัยประธานาธิบดีคลินตันเมื่อรับตำแหน่งสมัยแรกได้ประกาศปรับปรุงการศึกษาเป็นนโยบายอันดับแรกที่มีความสำคัญยิ่ง โดยเน้นความจำเป็นเร่งด่วนให้มีครูที่มีความรอบรู้และเสียสละ ในทุกๆห้องเรียน คิดค้นวิธีการใหม่ในการเตรียมครู สำหรับผู้ที่กำลังเริ่มเป็นครูและปรับปรุงการพัฒนาอาชีพสำหรับครูที่มีประสบการณ์มากขึ้น เพื่อให้ได้รับการฝึกอบรมตามที่ต้องการ วิทยาลัย มหาวิทยาลัย และเขตการศึกษาจะต้องให้ครูในปัจจุบันและอนาคตได้มีโอกาสอย่างต่อเนื่องโดยตลอด ในการที่จะเรียนรู้วิธีสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น พัฒนาทักษะของตนให้ดีขึ้นสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพอย่างยั่งยืน มาตรฐานครูที่เข้มข้นมากขึ้น รวมทั้งการประเมินผลการปฏิบัติงานสำหรับครู และ กำหนดเป้าหมายการศึกษาแห่งชาติ โดยประกาศใช้เป็นกฎหมายที่เรียกว่า Goals 2000: Educate America Act โดยกำหนดเป้าหมายการศึกษาของครูและการพัฒนาอาชีพครูว่า คณะครูสอนของประเทศจะเข้าโครงการปรับปรุงทักษะวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง มีโอกาสได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการสอนและเตรียมนักเรียนอเมริกันทั้งหมดเข้าสู่ศตวรรษหน้าเพื่อให้

1. ครูทุกคนได้รับการฝึกอบรมก่อนเข้าประจำการและมีกิจกรรมพัฒนาอาชีพต่อเนื่อง ทำให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการสอนประชากรนักเรียนที่หลากหลายและมีความต้องการทางด้านการศึกษา สังคม และสุขอนามัยที่แตกต่างกัน

2. ครูทุกคนมีโอกาสหาความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการสอนวิชาที่ทำหายและใช้วิธีการสอนการประเมินผล และเทคโนโลยีใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง

3. มลรัฐและเขตการศึกษาจะต้องสร้างสรรค์ยุทธวิธีในการเร้าใจ ฝึกฝน และสนับสนุนการพัฒนาอาชีพครู นักบริหารและนักการเมืองอื่นๆ เพื่อให้มีอัตรากำลังนักการศึกษามืออาชีพที่เชี่ยวชาญการสอนในเนื้อหาวิชาที่ทำหาย

4. สนับสนุน ให้มีหุ้นส่วนระหว่างหน่วยงานการศึกษาในท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษา พ่อแม่/ผู้ปกครอง องค์กรแรงงาน ธุรกิจและสมาคมอาชีพต่างๆ เพื่อจัดหาและสนับสนุนโครงการพัฒนาอาชีพนักการศึกษา ในปี ค.ศ.1996 คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการสอนและอนาคตของอเมริกาได้ทำการวิจัย พบว่ามีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องแก้ไขปัญหาคุณภาพครู และได้นำเสนอยุทธวิธีที่สำคัญที่สุดเพื่อที่จะบรรลุถึงเป้าหมายทางการศึกษา นั่นคือพิมพ์เขียวสำหรับการสรรหา และการฝึกอบรมและสนับสนุนให้ครูเป็นเลิศในโรงเรียนทุกแห่งของอเมริกาไว้ 5 ประการ คือ

1. ต้องจริงจังต่อมาตรฐานนักเรียนและครู

โดยจัดตั้งคณะกรรมการมาตรฐานในทุกรัฐ ให้มีการรองรับคณะศึกษาศาสตร์ทุกคณะและสั่งปิดคณะศึกษาศาสตร์ที่ไม่ได้มาตรฐาน ให้ประกาศนียบัตรครูบนพื้นฐานที่มีคุณภาพโดยทดสอบความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน วิธีสอนและทักษะการสอนโดยใช้มาตรฐานของคณะกรรมการระดับประเทศที่เป็นจุดอ้างอิงสำหรับการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ

2. คิดค้นวิธีการฝึกและพัฒนาวิชาชีพครูขึ้นใหม่

โดยการพัฒนาโปรแกรมการฝึกหัดครูเพื่อการพัฒนาครูประจำการที่ยึดมาตรฐานของนักเรียนและครูเป็นเกณฑ์พัฒนาโปรแกรมการฝึกหัดครูไปถึงระดับหลังปริญญาตรีซึ่งมีการฝึกงานครูใหม่เป็นเวลา 1 ปี ในโรงเรียนพัฒนาวิชาชีพครูสร้างและให้ทุนสนับสนุนโปรแกรมครูพี่เลี้ยงสำหรับสอนงานครูใหม่ตลอดทั้งให้มีการพัฒนาการประเมินทักษะการสอนด้วยสร้างแหล่งพัฒนาวิชาชีพครูที่มีความมั่นคงและมีคุณภาพสูง

3. แก้ไขกระบวนการสรรหาครูคนใหม่

โดยจัดวางครูที่คุณสมบัติดีในทุกๆ ห้องเรียน และเพิ่มความสามารถเขตการศึกษาที่ยากจน

ให้สามารถจ่ายเงินเดือนให้กับครูที่มีคุณภาพได้และเขตการศึกษาต้องจ้างครูที่มีคุณสมบัติเท่านั้น ออกแบบและปรับปรุงกระบวนการจ้างครูของเขตการศึกษาใหม่ ขจัดอุปสรรคการเคลื่อนย้ายของครู สรรหาครูในสาขาขาดแคลนโดยจัดสิ่งจูงใจให้

4. ส่งเสริมและให้รางวัลแก่ความรู้และทักษะของครู

โดยพัฒนาความต่อเนื่องของตำแหน่งของตำแหน่งครูโดยโยกย้ายการประเมินและการให้ผลตอบแทน ซึ่งให้รางวัลแก่ความรู้และทักษะที่สูง ปลดครูที่ขาดสมรรถภาพออกจากงาน กำหนด เป้าหมายและบังคับให้มีการให้แรงจูงใจแก่ครูผู้ซึ่งได้ประกาศนียบัตรของคณะกรรมการแห่งชาติในทุก รัฐ และทุกเขตการศึกษา

5. สร้างโรงเรียนซึ่งจัดองค์กรไว้เพื่อความสำเร็จของนักเรียนและครู

โดยลดระดับสายงานแห่งอำนาจให้แบนลง และจัดสรรทรัพยากรใหม่ลงสู่โรงเรียน ตัวครู และเทคโนโลยีมากกว่าบุคลากรที่ไม่ได้ทำหน้าที่สอน จัดหาทุนสนับสนุนโรงเรียนสำหรับการสอนของ ครู โดยโยกย้ายการปรับปรุงโรงเรียนและให้รางวัลแก่ทีมงานซึ่งนำไปสู่การเรียนการสอนที่ดีขึ้น คัดสรร ฝึกอบรม และรักษาครูใหม่ซึ่งเข้าใจการเรียนการสอน สามารถนำโรงเรียนไปสู่ผลงานที่มี ประสิทธิภาพสูงได้

ประเทศสหรัฐอเมริกา มีหน่วยงานที่ดูแลการประกันคุณภาพทางวิชาชีพครู 2 หน่วยงานคือ National Council for The Accreditation of Teacher Education (NCATE) ดูแลด้านประกัน คุณภาพวิชาชีพครูภายในรัฐ

1. NCATE (National Council for the Accreditation of Teacher Education) เป็น องค์กรวิชาชีพครูมีหน้าที่สนับสนุนการผลิตครูให้มีคุณภาพ กล่าวคือ เป็นครูที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสม และเป็นผู้เชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอน ผ่านกระบวนการที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน องค์กรนี้รวมตัวตั้งขึ้นมาเพื่อดูแลมาตรฐานและประกันคุณภาพในการจัดการวิชาชีพครูใน สหรัฐอเมริกา ซึ่งจัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1954 โดยมีเป้าหมาย 4 ด้าน คือ ด้านวิชาชีพครู ตัวครู นโยบาย ของชาติ และองค์กรทางวิชาชีพ

2. AACTE (The American Association of Colleges for Teacher Education) เป็น สมาคมที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมด้านวิชาชีพครู AACTE เป็นคณะกรรมการ ระดับชาติที่ประกอบด้วย องค์กรของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยทางการศึกษาในระดับปริญญาตรีและ

ระดับบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการฝึกหัดครู และร่วมมือกับนักการศึกษา สมาชิกประกอบด้วยองค์กร อีสระ เทศบาล วิทยาลัย มหาวิทยาลัยของรัฐต่าง ๆ ทั้งภายในท้องถิ่นต่างรัฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะ เตรียมบุคลากรเข้าสู่อาชีพครู สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยความร่วมมือของนักศึกษามืออาชีพ ทั้งยังสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลกลางและรัฐ เพื่อช่วยติดตามและ ปรับปรุงระบบ นวัตกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้แน่ใจว่าการเตรียมบุคลากรทางการศึกษาจะทำให้การเรียนการสอนตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง

การเตรียมครู

ในปี ค.ศ. 1998 กระทรวงศึกษาธิการได้นำเสนอตัวอย่างการดำเนินงานซึ่งประสบความสำเร็จ เพื่อประโยชน์และเป็นแนวทางในการพัฒนาการฝึกหัดครูด้านต่าง ๆ คือโปรแกรมการฝึกหัดครูของวิทยาลัยอัลเวอร์โน มหาวิทยาลัยซินซินเนติ และมหาวิทยาลัยแห่งเท็กซัส/เอลปาโซ ไว้ ดังนี้คือ

โปรแกรมการเตรียมครูวิทยาลัยอัลเวอร์โน เป็นหลักสูตรของคณะศึกษาศาสตร์เริ่มใช้ในปี ค.ศ.1980 ไม่มีหน่วยกิต เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วนักศึกษาจะได้รับ Transcripts จะประเมินผลตามความสามารถ ซึ่งนักศึกษาต้องแสดงให้เห็นว่ามีความรู้ต่อไปนี้ คือ การสื่อสาร การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การมีส่วนร่วมกับปัญหาของชุมชน มีการตอบสนองทางสุนทรียภาพ (บนพื้นฐานความรู้ทางทฤษฎี ประวัติศาสตร์ และบริบททางวัฒนธรรม) นอกจากนั้น ยังมีประสบการณ์ภาคสนาม ซึ่งคณาจารย์วิทยาลัยอัลเวอร์โนจะเลือกโรงเรียนให้นักศึกษาไปฝึกงานโดยใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และมี นวัตกรรมในการสอนที่หลากหลายตามสถานการณ์

โปรแกรมการฝึกหัดครูมหาวิทยาลัยซินซินเนติ เป็นโปรแกรมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนของรัฐกับมหาวิทยาลัย เป็นหลักสูตร 5 ปี ได้รับปริญญา 2 ปริญญา คือ ปริญญาตรีสาขาการศึกษา และปริญญาตรีในสาขาวิชาเอกที่เรียน ใช้เวลา 5-6 ภาคเรียนในการเรียนด้านวิชาการ ต้องเรียนเพิ่ม 18 หน่วยกิต และฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 36 สัปดาห์ ในโรงเรียนสำหรับฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 9 แห่ง (ซึ่งได้รับการคัดเลือกเข้ามามีส่วนร่วมในโปรแกรมการฝึกหัดครูได้รวมตัวกันเป็นทีม มีครูพี่เลี้ยง ครูประจำการ 3-4 คน นักศึกษาฝึกสอนอีกจำนวนเท่ากัน และอาจารย์จากมหาวิทยาลัย 1 คน) ใน การศึกษาปีที่ 5 นี้ นักศึกษาจะต้องปฏิบัติการสอนด้วยโดยได้รับค่าจ้างสอนแต่ต้องเข้าร่วมสัมมนา และร่วมประสบการณ์อื่น ๆ ตามที่กำหนดไว้ ซึ่งอยู่ในความดูแลของคณาจารย์ของโรงเรียนฝึก

ประสบการณ์โปรแกรมนี้เป็นโปรแกรมความร่วมมือของทีมวิชาชีพในการเตรียมตัวให้กับครูใหม่ ช่วยให้พัฒนาวิชาชีพได้เป็นอย่างดี ผู้สำเร็จหลักสูตรนี้มีอัตราการมีงานทำ 90% ซึ่งสูงกว่าผู้สำเร็จจากการฝึกหัดครูระบบเก่าของรัฐ

โปรแกรมการฝึกหัดครูของมหาวิทยาลัยแห่งเทศซ์/เอลปาโซเป็นโปรแกรมที่มีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด และโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือก 18 แห่ง เพื่อพัฒนาวิชาชีพในเขตการศึกษารอบๆ โดยใช้รูปแบบคลินิกสนามสำหรับการเตรียมครู โปรแกรมมีลักษณะพิเศษคือ ได้รับการออกแบบและการบริหารร่วมกันระหว่างบุคลากรของโรงเรียน คณาจารย์จากมหาวิทยาลัย ศูนย์บริการการศึกษา การบูรณาการเทคโนโลยีและการปฏิบัติการสอนมีประสิทธิภาพ โรงเรียนที่คัดเลือกเพื่อพัฒนาวิชาชีพและห้องทดลองของคณาจารย์มหาวิทยาลัยจะมีอุปกรณ์ทำงานแบบ Multimedia และศูนย์บริการการศึกษาระยะไกลการศึกษาทั้ง 3 แห่ง และมหาวิทยาลัยเข้าด้วยกัน นักศึกษาครูต้องใช้เวลาไปเยี่ยมครอบครัวของนักเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานต่างๆ ชื่อเสียงของคณะศึกษาศาสตร์ทำให้ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐ ให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาวิชาชีพและเทคโนโลยี ได้รับทุน 5 ปีในด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาจากกระทรวงศึกษาของสหรัฐอเมริกา และได้รับเงินทุนสนับสนุนจากมูลนิธิวิทยาศาสตร์แห่งชาติ (National Science Foundation) เพื่อใช้ในการเตรียมครูชนกลุ่มน้อย สอนคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์อีกด้วย นอกจากนี้ยังได้รับการยกย่องว่าจัดฝึกหัดครูที่เด่นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีที่สร้างความสัมพันธ์กับคณะอื่น ๆ ภายในมหาวิทยาลัย เขตการศึกษาและหน่วยงานต่างๆ ของชุมชน (การฝึกหัดครู, 2530; ชนิตา รักษ์พลเมือง, 2548; ปทีป เมธาคุณวุฒิ, 2530; มนตรี จุฬาวัดนทล, 2543; สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2543; สุรศักดิ์ หลาบมาลา, 2543)

ประเทศออสเตรเลีย

การฝึกหัดครูประเทศออสเตรเลียมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องมากกว่าทศวรรษที่ผ่านมา กล่าวคือ ในปี 1970 มีความต้องการใช้ครูลดลงอย่างรวดเร็ว และมีการก่อตั้งระบบรวมแห่งชาติของมหาวิทยาลัย ในปัจจุบันการฝึกหัดครูจึงอยู่ในความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยดำเนินการโดยสภาคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ออสเตรเลีย (Australian Council of Deans of Education) ซึ่งได้รับการมอบหมายจากรัฐบาล

หลักสูตรการฝึกหัดครูปัจจุบันดำเนินการอยู่ 2 กลุ่มคือ 1. หลักสูตรที่เรียนพร้อมกันๆ (Concurrent Courses) นักศึกษาจะศึกษาผสมผสานกันระหว่างวิชาการและวิชาชีพ รวมทั้งการฝึกปฏิบัติการสอน การศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพการสอนใช้เวลา 3 ปี ส่วนหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต ใช้เวลา 4 ปี 2. หลักสูตรที่เรียนตามลำดับกัน (Sequential Courses) นักศึกษาจะเรียนรายวิชาต่างๆ ระดับปริญญาบัณฑิตและวิชาเอก ในช่วง 3 ปีแรก ในปีสุดท้ายเป็นการเรียนวิชาชีพและฝึกปฏิบัติการสอนตามหลักสูตรวิชาชีพศึกษาศาสตรบัณฑิต (Graduate Diploma) การพัฒนาครูคือการศึกษาระหว่างประจำการ

ประเทศออสเตรเลียได้ทำการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง มีการเปลี่ยนแปลงด้านมโนทัศน์และโครงสร้าง มโนทัศน์เป็นการเตรียมการเพื่อให้บุคคลคงอยู่ในอาชีพการสอนตลอดชีวิต มีการปรับวิธีการพัฒนาครูจากเดิมที่เป็น “การฝึกอบรมระหว่างประจำการ” (In-service training) ซึ่งผสมผสานเนื้อหาเข้าเป็นหลักสูตรจบในตัวเอง เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์นั้นเปลี่ยนเป็น “การศึกษาระหว่างประจำการ” โดยหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาที่มีการผสมผสานเนื้อหาในเชิงซ้อนเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการจำเป็นที่หลากหลายในอาชีพการสอน

การพัฒนาวิชาชีพครูเน้นความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ

รัฐบาลออสเตรเลียจัดโปรแกรมการพัฒนาครูระดับประเทศ เป้าหมายการพัฒนาครู คือ การปรับปรุงคุณภาพการเรียนของเด็ก รวมทั้งเด็กพิการ ให้มีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น รัฐบาลกลางของออสเตรเลีย (Commonwealth of Australia) ให้ทุนสนับสนุนเพื่อพัฒนาโครงการต่างๆ

1. โครงการฟื้นฟูความรู้ของครูใน Northern Territory เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างทบวงการศึกษามหาวิทยาลัย โรงเรียน และสหภาพครู มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการสอนรายวิชาต่างๆ ให้ครู เป็นการช่วยฟื้นฟูความรู้ทางวิชาการ วิธีสอน และวิชาชีพสอน

2. โครงการพัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ของรัฐ Queensland เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างทบวงการศึกษารัฐ และศูนย์การศึกษาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ดำเนินโดย การเลือกผู้ประสานงานประจำท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดฝึกอบรม ค้นคว้า สอบถาม เน้นจัดให้ครูสอนวิทยาศาสตร์

3. โครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาก่อนอนุบาลของชนเผ่า Aborigin และประชาชนบริเวณเกาะรอบช่องแคบทอร์เรส เป็นโครงการร่วมมือระหว่าง Macquarie University,

Multifunctional Aboriginal Children Service และ Murawina Mt.Druilt Training and Resource Unit มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความเสมอภาคทางการศึกษา และความยุติธรรมของสังคมเป็นการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของครูอนุบาล เป็นโครงการช่วยเหลือ 2 ทาง ผู้เข้าการอบรมเป็นครูจากเมืองใหญ่ของรัฐนิวเซาท์เวลส์ ครูจากชนบทและที่ปรึกษาทางการศึกษาจังหวัดเป็นผู้จัดฝึกอบรมครูใหม่

ครูใหม่ที่เข้าร่วมการฝึกโปรแกรมอบรมครูใหม่นี้ไม่เป็นการบังคับในระดับประเทศ แต่ในจังหวัดต่างๆ ครูใหม่ประมาณ 75 – 100% เข้าร่วมในการฝึกอบรมครูใหม่

การฝึกอบรมครูใหม่ในประเทศออสเตรเลียเป็นการะรับผิดชอบของจังหวัด การดำเนินการจังหวัดจัดโปรแกรมมีความหลากหลายแตกต่างกัน

การดำเนินงานโครงการฝึกอบรมครูใหม่ใน Northern Territory มีจุดเน้นที่การรักษาครูให้คงอยู่ในอาชีพครูต่อไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนที่อยู่ห่างไกล ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่จะเป็นประชาชนชาว Aborigines วิธีการฝึกอบรมครูใหม่เป็นการสอนแนะโดยครูพี่เลี้ยง ศึกษาจากเพื่อนครูด้วยกัน เข้ารับการอบรมครูประจำการ สังเกตการณ์สอนของครูพี่เลี้ยง และให้ครูพี่เลี้ยงสังเกตการสอนของนักศึกษา สอนกันเป็นทีม (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543; ชนิตา รักษ์พลเมือง, 2548; มนตรี จุฬารัตนพล, 2543; สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2543; สุรศักดิ์ หลาบมาลา, 2543)

ประเทศสิงคโปร์

สถาบันฝึกหัดครูทำหน้าที่ผลิตครู พัฒนาครู และวิจัยการศึกษา

เดิมประเทศสิงคโปร์มีสถาบันการฝึกหัดครู 3 แห่ง ได้แก่

1. Teacher's Training College (TTC) ฝึกอบรมครูที่ไม่ได้ปริญญาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
2. สถาบันการศึกษา (Institute of Education: IE) จัดฝึกอบรมครูระดับปริญญา
3. การฝึกหัดครูด้านเทคนิค (Industrial Training Board: ITB)

ในปี พ.ศ. 2533 ประเทศสิงคโปร์ได้ยกฐานะสถาบันการศึกษา (Institute of Education: IE) เป็นสถาบันการศึกษาแห่งชาติ (National Institute of Education: NIE) โดยเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีนินยาง (Nanyang Technological University) เพื่อปรับปรุงการฝึกหัดครู

ให้เป็นระบบ ซึ่งจัดหลักสูตรเป็น 2 ระดับ คือ หลักสูตรประกาศนียบัตรการศึกษา (Diploma in Education) ใช้เวลา 2 ปี และหลักสูตรปริญญาตรีใช้เวลา 4 ปี

NIE รับผิดชอบจัดการฝึกหัดครูทุกระดับตั้งแต่ระดับก่อนประจำการ ครูประจำการ หัวหน้าแผนกวิชา ผู้ช่วยครูใหญ่ และครูใหญ่หรือผู้บริหาร นอกจากนี้ยังเปิดหลักสูตรเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู เรียกว่า “Further Professional Diploma in Education Program” และ “Diploma in Education Administration Program” และจัดหลักสูตรสำหรับอาจารย์ผู้สอนของมหาวิทยาลัย และวิทยาลัยโพลีเทคนิค

เพื่อสร้างความเป็นเลิศในการวิจัย NIE ได้จัดตั้งศูนย์วิจัยการศึกษาที่เรียกว่า “NIE Centre for Educational Research: NIECE” โดยมีโครงการวิจัยระหว่างประเทศกับประเทศออสเตรเลีย จีน สหรัฐอเมริกา และจัดตั้งศูนย์ผู้บริหาร (Principals Executive Centre) เพื่อให้เป็นศูนย์ที่เป็นเลิศในการพัฒนาวิชาชีพครูและผู้บริหาร

กระทรวงศึกษาธิการจะดำเนินการสรรหาครูจากนักศึกษาที่จบการศึกษาในระดับต่างๆ คือ ระดับมัธยมศึกษา เตรียมมหาวิทยาลัย อาชีวศึกษา และปริญญาตรี เพื่อเข้ารับการบรรจุให้เป็นครู และเข้ารับการศึกษหลักสูตรการฝึกหัดครูในสถาบัน NIE โดย ได้รับเงินเดือนและได้รับทุนจากกระทรวงศึกษาธิการในขณะที่เรียน ในการสอบคัดเลือก นักศึกษาที่มีผลการเรียนเกรดต่ำจะต้องสอบภาษาอังกฤษ ผู้จบการศึกษาระดับเตรียมมหาวิทยาลัยผลการเรียนต่ำจะต้องสอบภาษาเดิม คือ ภาษาจีน มาเลย์ และทมิฬ สำหรับหลักสูตรพลศึกษาจะต้องมีการทดสอบความพร้อมของร่างกายทุกคน

นักศึกษาเรียนจบหลักสูตรการฝึกหัดครูจาก NIE แล้ว จะได้รับอัตราเงินเดือนเพิ่มขึ้น นักศึกษาที่เรียนหลักสูตร 1-2 ปีจะต้องเป็นครู 3 ปี หลักสูตรปริญญาตรี 4 ปี ต้องเป็นครู 5 ปี และถ้ายังไม่รับราชการทหารก็ต้องไปรับราชการทหารก่อน ผู้ได้รับการคัดเลือกให้เป็นครูนอกจากได้รับเงินเดือนตั้งแต่เริ่มบรรจุก่อนเข้ารับการศึกษหลักสูตรการฝึกหัดครูแล้ว ยังได้รับสิทธิประโยชน์อื่นอีก คือ

- ครูที่ผ่านหลักสูตรการฝึกหัดครู NIE แล้วมีสิทธิ์ได้รับผลประโยชน์มรการลาศึกษาต่อโดยได้รับเงินทุนหรือเงินกู้เพื่อศึกษาต่อ ได้รับฝึกอบรมครูประจำการ และถ้าลาศึกษาต่อระดับปริญญา หรือหลังปริญญาตรีจะได้รับเงินเดือนเต็มหรือครึ่งหนึ่ง

- โบนัส ครูทุกคนมีสิทธิได้รับเงินโบนัสทุกปีเท่ากับเงินเดือน 1 เดือน และเงินปรับรายปีอีก 2 เดือน รวมเป็น 3 เดือน

- เงินกองทุนสะสม โดยครูจะถูกหักเงินเดือน 20% และรัฐบาลออกสมทบอีก 20%

- ค่ารักษาพยาบาล

- คนไข้นอก รัฐจ่ายเพิ่มให้ 1% แต่จะไม่จ่ายให้ครูที่มีเงินเดือนตั้งแต่ 7,000 เหรียญขึ้นไป

- ค่ารักษาพยาบาลปกติ ครูจะจ่าย 15% บุตรและภรรยาครูจะจ่าย 30% ที่เหลือเก็บจากเงินกองทุน

- ค่ารักษาพยาบาลกรณีหาหมอคลินิกเอกชน รัฐจะจ่ายครั้งละ 10 เหรียญ เดือนหนึ่งรัฐจะจ่ายไม่เกิน 350 เหรียญ

- ค่ารักษาฟันรัฐจะจ่ายให้ 50% ของค่ารักษาแต่ไม่เกินเดือนละ 70 เหรียญ

การประกันชีวิตหมู่ ซึ่งเป็นความสมัครใจของครูแต่ละคน โดยการประกันการเสียชีวิตทุกกรณี และประกันความพิการและบาดเจ็บด้วย

เงินกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำ ครูรัฐบาลสามารถขอกู้เงินเพื่อซื้อบ้าน รถยนต์ เครื่องคอมพิวเตอร์ และปรับปรุงบ้านสำหรับการกู้เงินเพื่อการศึกษาต่างประเทศกู้ได้ไม่เกินปีละ 7,500 เหรียญ และภายในประเทศไม่เกิน 3,500 เหรียญ โดยปราศจาก ดอกเบี้ย การเช่าที่พักตากอากาศ ครูมีสิทธิ์เช่าที่พักตากอากาศของรัฐในราคาต่ำ ครูทุกคนมีสิทธิ์ได้หยุดพักปีละ 12 สัปดาห์ แต่อาจจะถูกเรียกตัวมาทำงานได้บางวันระหว่างปิดภาคเรียน ลาพักผ่อนได้ปีละ 10 วันเป็นกรณีฉุกเฉิน ลาป่วย 30 วันต่อปี ถ้าหากต้องนอนโรงพยาบาลมีสิทธิ์ลาเพิ่มอีก 30 วันโดยสิทธิ์การลานี้ได้รับเงินเดือนเต็ม

การสร้างแรงจูงใจครู นอกเหนือจากการได้รับเงินเดือนสวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ต่างๆ แล้ว ยังมีโอกาสได้รับความก้าวหน้าในวิชาชีพครู ดังนี้

1. ประกาศนียบัตรบัณฑิตศึกษา เมื่อเป็นครูดี อาจจะได้รับเลื่อนเงินเดือนเป็นระดับ (General Education Officer 1A โดยเริ่มจาก 3,677 จนถึง 5,693 เหรียญ (77,217 จนถึง 119,553 บาท) เมื่อโอกาสเลื่อนเป็นผู้บริหาร เช่น ครูอาวุโส หัวหน้าสาย หัวหน้าภาค ผู้ช่วยครูใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ตรวจการ การศึกษา จะไปอยู่ในระดับ Senior Education Officer 1 เริ่มต้นเงินเดือน 4,486 จนถึง 6,374 เหรียญ (94,262 บาท จนถึง 133,812 บาท) เมื่อเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นไปอยู่ระดับ Senior Education Officer 1A เริ่มต้นเงินเดือน 5,773 จนถึง 7,290 เหรียญ (121,233

จนถึง 153,090 บาท) ถ้ามีความรับผิดชอบและผลงานสูงได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นอีก คืออยู่ในระดับ Super scale เริ่มจากเดือนละ 9,522 จนถึง 18,951 เหรียญ (199,962 จนถึง 397,971 บาท) เช่น มีนักเรียนมาก และมีครูได้บังคับบัญชามาก

2. ประกาศนียบัตรครู และประกาศนียบัตรวิชาชีพ เมื่อครูเป็นคนดี มีโอกาสเลื่อนไปสู่ระดับ General Education Officer 2A เริ่มต้นจาก 3,879 จนถึง 5,692 เหรียญ (81,459 จนถึง 119,553 บาท) เมื่อเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นและภาระรับผิดชอบสูงขึ้นจะไปอยู่ในระดับ Senior Education Officer 1 เริ่มต้นที่ 3,389 จนถึง 6,372 เหรียญ (94,269 จนถึง 133,182 บาท) เมื่อเลื่อนสูงขึ้นไปอีกจะอยู่ระดับ Senior Education Officer 1A เริ่มต้น 5,773 จนถึง 7,290 เหรียญ (121,233 จนถึง 153,090 บาท) บางคนอาจจะโชคดีได้เลื่อนถึง Super scale HI ที่ 9,522 เหรียญ หรือ 199,962 บาท

กล่าวโดยสรุป การฝึกหัดครูของสิงคโปร์ขึ้นอยู่กับระบบโรงเรียนแต่ละประเภทเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ โรงเรียนมาเลย์ โรงเรียนจีน โรงเรียนทมิฬและโรงเรียนอังกฤษ โคนการจัดการเองและผลิตเอง รัฐบาลเริ่มมีบทบาทในการจัดการฝึกหัดครูหลังปี ค.ศ. 1947 เป็นต้นมา เริ่มโดยการจัดหลักสูตรให้ครูโรงเรียนจีนก่อนแล้วก็โรงเรียนทมิฬ ในที่สุดก็ตั้งวิทยาลัยครูแห่งแรกขึ้นใน ค.ศ.1950 หลังจากได้รับเอกราชแล้ว จึงได้มีการปรับปรุงการฝึกหัดครูให้เป็นระบบเดียวกันซึ่งประยุกต์ได้กับครูทุกภาษา

สำหรับการฝึกหัดครูในมหาวิทยาลัยนั้นแต่เดิมวิทยาลัย Raffles ผลิตอยู่ก่อน ต่อมาก็จัดตั้ง คณะครุศาสตร์ขึ้นมหาวิทยาลัย ผลิตครูปริญญาตรีได้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิตหลายครั้งจนผลิตครูในที่สุดได้มีการจัดตั้งสถาบันการศึกษา (Institute of Education) ขึ้น เพื่อเปิดสอนหลักสูตรฝึกหัดครูในสาขาวิชาอื่นๆ ซึ่งปัจจุบันเปิดสอนระดับปริญญาตรีและประกาศนียบัตร ส่วน การศึกษาระดับปริญญาโทและเอกนั้นมหาวิทยาลัยสิงคโปร์เป็นผู้ผลิต (กรมฝึกหัดครู, 2530; มนตรี จุฬาวัดฒนทล, 2542; สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2543; สุรศักดิ์ หลาบมาลา, 2543:2549; สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540: 2541)

ประเทศอังกฤษ

อังกฤษเริ่มจัดการฝึกหัดครูตั้งแต่ปี ค.ศ. 1840 โดยมีนักบวชในคริสต์ศาสนาเริ่มจัดฝึกหัดครู ก่อน ต่อมารัฐจึงได้ตั้งวิทยาลัยครูขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ.1846 และได้ขยายจำนวนขึ้นอย่างกว้างขวาง เพื่อสนองความต้องการครูที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากการขยายการศึกษาภาคบังคับและมีโรงเรียนหลาย

ประเภทเกิดขึ้น นอกจากวิทยาลัยครูแล้วก็ยังมีมหาวิทยาลัยต่างๆ จัดตั้งวิทยาลัยสำหรับผลิตครูอีกหลายแห่งด้วย การผลิตครูในช่วงนี้เป็นการผลิตครูชายล้วนและครูประกาศนียบัตร ต่อมาในปี ค.ศ. 1960 จึงได้เริ่มสอนปริญญาตรีขึ้น โดยมีมหาวิทยาลัยรับรองจากสถิติ ค.ศ. 1968 มีมหาวิทยาลัยที่ผลิตครูปริญญาตรีถึง 21 แห่ง

ปัจจุบันการผลิตครูของอังกฤษทำใน 2 รูปแบบคือ หลักสูตรปริญญาตรีทางการศึกษา (B.Ed) เวลาเรียน 3 หรือ 4 ปี เรียนหลังจากระดับมัธยมศึกษาและหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูชั้นสูง หลังปริญญาตรีเรียน 1 ปี ต่อจากปริญญาตรีสาขาอื่น

ส่วนสถาบันการผลิตครูก็ยังคงประกอบด้วยสถาบันหลายประเภทคือ 1) ภาควิชาศึกษาศาสตร์ (Department of Education) ในมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่เปิดสอนประกาศนียบัตรวิชาชีพครูหลังปริญญาตรีสาขาอื่น 2) วิทยาลัยวิชาการศึกษา (College of Education) ซึ่งเป็นวิทยาลัยอิสระเปิดสอนวิชาทางการศึกษาและมีสาขาทางด้านศิลปะศาสตร์ด้วย 3) สถาบันอุดมศึกษา (Institute of Higher Education) ซึ่งเกิดจากการรวมตัวระหว่างวิทยาลัยวิชาการศึกษาและสถาบันระดับอุดมศึกษาอื่นๆ เป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งใหม่เปิดสอนในหลายวิชา รวมทั้งวิชาชีพครูด้วย 4) วิทยาลัยโพลีเทคนิค (Polytechnics) ซึ่งมีวิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแห่งได้ยุบตัวเองมารวมกับวิทยาลัยโพลีเทคนิคแล้วเปิดสอนทางวิชาชีพครูด้วย

นโยบาย: ปฏิรูปครูเพื่อยกระดับคุณภาพของการศึกษา

รัฐบาลอังกฤษได้จัดทำหนังสือ Teachers, meeting the challenge เป็นหนังสือที่นำเสนอ นโยบายจัดการศึกษาให้เป็นบริการระดับโลก และได้เสนอนโยบายยกระดับวิชาชีพครูให้เป็มืออาชีพ วิชาชีพครูในอังกฤษกำลังประสบปัญหา คือ ไม่มีระบบตอบแทนความเป็นเลิศของครู การพัฒนา วิชาชีพครูไม่เพียงพอ ภาพลักษณ์วิชาชีพครูไม่ดี รัฐบาลพยายามผลักดันให้วิชาชีพครูมีความเป็นเลิศ และยกระดับสถานภาพวิชาชีพครูให้เป็มืออาชีพ เป็นวิชาชีพที่จำเป็นต่อความสำเร็จของชาติใน ศตวรรษหน้า ดังนั้น จึงมีวัตถุประสงค์การปฏิรูปครู 4 ข้อ ดังนี้ (การฝึกหัดครู, 2530; คณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ, 2543; ชนิตา รักษ์พลเมือง, 2548; มนตรี จุฬาวัดฒนทล, 2543; สมหวัง พิธิยา นุวัฒน์, 2543)

1. เพิ่มรางวัลค่าตอบแทนให้ครู หัวใจของนโยบายคือ การปรับโครงสร้างวิชาชีพครู ตั้งแต่ การสรรหา การคงไว้ และการพัฒนาต้องมุ่งสร้างครุมืออาชีพที่มีคุณภาพ
2. ส่งเสริมภาวะผู้นำในสถานศึกษาให้มีความเป็นเลิศ โดยการให้รางวัลตอบแทนอย่างเหมาะสมแก่โรงเรียนและผู้บริหารที่มีผลงานเป็นเลิศ
3. พัฒนาการผลิตครู โดยจัดให้มีสภาวิชาชีพครู ดูแลด้านหลักสูตรการฝึกหัดครู ควบคู่กับการประเมินคุณภาพและพัฒนาครูใหม่
4. จัดสรรการสนับสนุนที่ดีให้ครูทุกคน และใช้ทรัพยากรการสอนที่มีอยู่ให้เกิดผล

ประเทศฟินแลนด์

การฝึกหัดครูในฟินแลนด์แบ่งออกเป็นสอง สาย คือ ครูประจำชั้น และครูประจำวิชา ครูทั้งสองแบบนี้ทำการอบรมในมหาวิทยาลัยดังนี้

ครูประจำชั้น ทำการฝึกในภาควิชาครูประจำชั้น คณะศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัย ทำการฝึกสอนในโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัย หลักสูตรการเรียนจะครอบคลุมตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา สอนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6

ครูประจำวิชา จะเรียนรายวิชาที่ตนสนใจจะสอนให้สำเร็จการศึกษา ก่อน แล้วจึงมาเรียนการฝึกหัดครูในคณะศึกษาศาสตร์ หรือจะเรียนทั้งสองแบบพร้อมกันในระดับปริญญาโท การฝึกสอนจะใช้โรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยสังกัดคณะศึกษาศาสตร์ หรือโรงเรียนที่เป็นเครือข่ายของคณะศึกษาศาสตร์ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะสอนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือสอนในอาชีวศึกษา สำหรับครูที่สอนในสถาบันอาชีวศึกษา จะต้องทำการฝึกหัดครูโดยปฏิบัติงานร่วมกับสถาบันโพลีเทคนิค

การสอบเข้ามาเรียนฝึกหัดครูของนักศึกษาแบ่งออกเป็นการศึกษาประเภทสามัญและประเภทอาชีวศึกษา

การศึกษาประเภทสามัญ ครูในประเภทสามัญศึกษาประกอบด้วย ครูประจำชั้น ครูอนุบาล ครูประจำวิชา ครูการศึกษาพิเศษ และครูแนะแนว

สำหรับครูประจำชั้นและครูอนุบาล คัดเลือกโดยการสอบเข้าคณะศึกษาศาสตร์ มีการสอบข้อเขียน ความถนัด และการสัมภาษณ์ สำหรับผู้ที่เรียนจบหลักสูตรครูประจำชั้นหรือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สามารถสมัครเข้ารับการฝึกหัดครูการศึกษาพิเศษโดยการสอบเข้าโดยตรงได้ หรือ

เรียนต่อในระดับปริญญาโท หรือเรียนควบตรี-โทหลักสูตร 5 ปี ต้องเรียนวิชาครุทุกวิชาและต้องเรียน วิชาครูระดับสูง และต้องเรียนวิชาพื้นฐานด้านการสอนเพิ่มเติมอีก 60 หน่วย

สำหรับครูประจำวิชาต้องสมัครโดยตรงที่คณะวิชาหรือภาควิชาที่ตนสนใจต้องการสอน จะมี การสอบข้อเขียน ความถนัด ประวัติการเรียน ต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตร 180 หน่วย ใช้เวลาเรียน 5-6 ปี

การศึกษาประเภทอาชีวศึกษา ครูประเภทนี้ประกอบด้วย ครูสอนวิชาแกนกลาง ครูสอนวิชา อาชีวศึกษา ครูการศึกษาพิเศษ ครูแนะแนว บุคคลที่จะเป็นครูการศึกษาพิเศษ ครูแนะแนว ต้องมี คุณสมบัติเป็นครูอาชีวศึกษาผ่านงานสอนมา 1 ปี จึงจะมีสิทธิ์ ครูในอาชีวศึกษาต้องมีคุณสมบัติ สอดคล้องกับงานที่ต้องปฏิบัติ มีปริญญาทางการสอนอาชีวศึกษา มีคุณสมบัติด้านอาชีพ มีประสบการณ์ทำงาน 3 ปีหรือผ่านการอบรมวิชาครูมาแล้ว 60 หน่วย (สุรศักดิ์ หลาบมาลา, 2543)

ประเทศญี่ปุ่น

ระบบการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาวิทยาศาสตร์และ วัฒนธรรม ในช่วงที่ผ่านมาได้กล่าวได้ว่า ระบบการศึกษาของญี่ปุ่นประสบผลสำเร็จอย่างสูง ในการ พัฒนาประเทศ การศึกษาของญี่ปุ่นทำให้ประชากรทั้งหมดให้ได้มาตรฐาน และภารกิจอันสำคัญนี้ ส่วนใหญ่อยู่ในความรับผิดชอบของสถานศึกษา ครูในญี่ปุ่นจึงได้รับการยกย่องอย่างมาก และยก ความสำคัญให้เท่าเทียมกับของครู ดังนั้นการผลิตครูให้มีคุณภาพจึงเป็นงานสำคัญอย่างยิ่งในการจัด การศึกษาของญี่ปุ่น

ในอดีตในช่วงสมัยที่ญี่ปุ่นปิดประเทศ ยังไม่มีการจัดตั้งสถาบันฝึกหัดครูที่เป็นระบบเกิดขึ้น แต่ได้จัดตั้งโรงเรียนพื้นเมืองต่างๆขึ้นอย่างมากมาย และหลังจากนั้นมาจนถึงปี ค.ศ.1872 ซึ่งเป็นสมัย เมจิ ญี่ปุ่นก็ได้ทำการปฏิรูปการศึกษาครั้งสำคัญ ซึ่งถือว่าเป็นการปฏิรูปครั้งแรกในด้านการศึกษา สถาบันฝึกหัดครูที่เป็นระบบได้เกิดขึ้นในสมัยนี้ อันเป็นผลที่เกิดจากนโยบายเปิดประเทศของญี่ปุ่น ทำให้ได้รับแนวคิดและรูปแบบการจัดการศึกษาจากกลุ่มประเทศตะวันตก โดยเฉพาะด้านการจัดตั้ง สถาบันฝึกหัดครู การพัฒนาสถาบันฝึกหัดครูได้ดำเนินต่อไป จากโรงเรียนฝึกหัดครูประถมศึกษา โรงเรียนฝึกหัดครูมัธยมศึกษา และโรงเรียนฝึกหัดครูเฉพาะสาขาวิชาตามลำดับ ในช่วงก่อน สงครามโลกครั้งที่ 2 ลัทธิปรัชญาของขงจื้อเข้ามามีอิทธิพลอย่างมากในการจัดการฝึกหัดครู โดยเน้น คุณภาพของผู้ที่จะออกไปเป็นครูมากยิ่งขึ้น หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นได้ทำการปฏิรูปการศึกษา

ครั้งใหญ่ปี ค.ศ.1945 การปฏิรูปในครั้งนี้เป็นผลให้ญี่ปุ่นได้รับเทคนิคและวิทยาการต่างๆของสหรัฐอเมริกามาจัดระบบการศึกษาใหม่ทั้งหมด กล่าวได้ว่าเป็นระบบที่คัดลอกมาจากของสหรัฐอเมริกาโดยตรง รูปแบบของสถาบันฝึกหัดครูได้เปลี่ยนแปลงไป โดยกำหนดให้การฝึกหัดครูเปิดสอนในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเท่านั้น กล่าวคือให้มีการรวมตัวของสถาบันฝึกหัดครู 2-3 แห่ง เพื่อจัดตั้งเป็นวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยการศึกษา และให้สถาบันวิชาเฉพาะต่างๆรวมกันเป็นมหาวิทยาลัย โดยมีคณะศึกษาศาสตร์รับผิดชอบการสอนวิชาชีพรู ในปัจจุบันการฝึกหัดครูในญี่ปุ่นได้เจริญก้าวหน้าอย่างกว้างขวางมีการเปิดสอนถึงระดับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยในญี่ปุ่นมี 3 ประเภทคือ มหาวิทยาลัยของรัฐ(National University) มหาวิทยาลัยท้องถิ่น(Public University) และมหาวิทยาลัยเอกชน(Private University) ในปี ค.ศ. 1985 นี้ กระทรวงศึกษาธิการมีโครงการที่จะเปิดมหาวิทยาลัยทางอากาศ(The University of the Air) โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างระบบการเรียนแบบใหม่ขึ้นโดยใช้การออกอากาศเป็นสื่อการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยแห่งนี้จะสนับสนุนและส่งเสริมแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อในเรื่อง “การศึกษาเพื่อชีวิต” ซึ่งเป็นที่กล่าวถึงกันอย่างกว้างขวางอยู่ในขณะนี้ นอกจากนี้รัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่ออาชีพครูอย่างมาก โดยออกกฎหมายที่ว่าด้วย “กฎหมายให้ความคุ้มครองแก่บุคคล” เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้บุคคลที่มีความสามารถเป็นครูว่าได้ประกอบอาชีพขั้นสูงและสามารถรักษามาตรฐานการศึกษาของชาติให้ดำรงได้ตลอดไป และกำหนดรายได้และสวัสดิการต่างๆของผู้ประกอบอาชีพครูไว้สูงมาก เมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพในสาขาอื่นๆ จะเห็นได้ว่าการฝึกหัดครูในญี่ปุ่นได้พัฒนามาจนถึงปัจจุบันนี้ประสบความสำเร็จอย่างสูง แนวคิดในการผลิตครูของญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นตั้งสถาบันฝึกหัดครูแห่งแรกในสมัยเมจิเมื่อปี ค.ศ.1872 โดยนำรูปแบบมาจากประเทศกลุ่มตะวันตก และต่อมาได้เปิดเพิ่มอีกหลายแห่งในจังหวัดต่างๆ ตั้งแต่ ปี ค.ศ.1874 ตามลำดับ พัฒนาการของสถาบันฝึกหัดครูในระยะนี้เป็นผลเนื่องจากเหตุผลและปัจจัยที่สำคัญหลายประการ เช่น

การจ้างชาวต่างชาติมาเป็นครู วิธีนี้ถึงแม้ว่าลงทุนสูง คือต้องให้เงินเดือนชาวต่างชาติถึง 400 เยน ในขณะที่ครูญี่ปุ่นได้อย่างมากเพียง 8 เยน เพื่อต้องการใช้วิทยาการใหม่ๆ เข้าประเทศ

การส่งคนไปเรียนต่างประเทศในสาขาที่ต้องการ การส่งคนไปเรียนต่างประเทศในสาขาที่ต้องการเพื่อพัฒนาญี่ปุ่นให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมทัดเทียมกับประเทศตะวันตก

การปฏิรูปการศึกษา โดยการจัดตั้งกระทรวงศึกษาธิการ และประกาศการใช้แผนการศึกษาฉบับแรก ค.ศ.1872 สาระสำคัญของแผนการศึกษาระดับนี้ระบุให้จัดตั้งสถาบันฝึกวิชาชีพครู รวมทั้งให้เร่งแปลความรู้และวิชาการตะวันตก โดยให้จัดตั้งเป็น Translation Bureau ขึ้นมาประกอบกับชาวญี่ปุ่นโดยเฉพาะผู้นำในชุมชนอ่านออกเขียนได้ 100% ตั้งแต่ปี ค.ศ.1867 ก่อนการปฏิรูปการศึกษาเสียอีก ดังนั้นการรับรู้วิทยาการใหม่ๆ จึงเป็นไปอย่างรวดเร็ว

แนวคิดในการจัดการฝึกหัดครู

1. คุณสมบัติของผู้เข้าเรียนโดยให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมอันดี ปรัชญาของการฝึกหัดครูในช่วงนี้ต้องการให้ครูเป็นปูชนียบุคคลอันแท้จริง
2. ให้ใช้ใบรับรองการประกอบอาชีพครูเพื่อคัดเลือกผู้ที่มีความรักในอาชีพครู และมีความสามารถที่เหมาะสมอย่างแท้จริงโดยใช้ Qualifying Examination ซึ่งตรวจสอบและรับผิดชอบโดยกระทรวงศึกษาธิการ

รูปแบบการพัฒนาสถาบันฝึกหัดครู

การฝึกหัดครูของญี่ปุ่นเริ่มต้นโดยรัฐบาลกลาง ต่อมาได้ขยายมายังส่วนภูมิภาค โดยจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูจังหวัดเพื่อฝึกหัดครูประถมศึกษาในปี ค.ศ.1878 ก็เปิดโอกาสให้เอกชนมีส่วนร่วมในการผลิตครูด้วย เนื่องจากรัฐบาลกลางประสบปัญหาด้านการเงิน

รูปแบบสถาบันฝึกหัดครูในสมัยแรกเริ่มมี 2 ลักษณะคือ

1. โรงเรียนฝึกหัดครูปกติ (ฝึกหัดครูประถมศึกษา)
2. โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง (ฝึกหัดมัธยมศึกษา)

ในปี ค.ศ.1886 มีการตราราชบัญญัติโรงเรียนฝึกหัดครู โดยแบบหลักสูตรออกเป็น 2 ระดับคือระดับสูงและระดับปกติ ในช่วงนี้วิธีสอนเป็นขั้นแบบแฮร์บาร์ตได้เข้ามามีอิทธิพลอย่างสูงจากการเผยแพร่ของอาจารย์ชาวเยอรมัน

1. แผนการปฏิรูปการศึกษาปี ค.ศ.1886 ให้ความสำคัญอย่างสูงต่อระบบการฝึกหัดครู โดยก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูจังหวัดละ 1 แห่ง สำหรับครูฝึกหัดครูประถมศึกษา และโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงในโตเกียว

2. แรงผลักดันทางการเมืองทำให้โรงเรียนฝึกหัดครูทุกแห่งในช่วงนี้ได้กลายเป็นฐานในการดำเนินนโยบายเผยแพร่ลัทธิชาตินิยมของรัฐบาล การปลูกฝังลัทธิชาตินิยมเป็นหัวใจของการปฏิบัติสำหรับครูและนักเรียนทุกคน

ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นได้ทำการปรับปรุงแบบและสถานภาพของสถาบันฝึกหัดครูใหม่ โดยกำหนดให้การฝึกหัดครูเปิดสอนในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเท่านั้น ยกเลิกระบบการบังคับให้เป็นครู ยกเลิกระบบการฝึกหัดครูซึ่งอยู่ในความควบคุมและผูกขาดของรัฐ ให้ทุกจังหวัดมีมหาวิทยาลัย 1 แห่ง เปิดสอนวิชาการศึกษาและให้ออกกฎหมายในการประกอบวิชาชีพครู

เหตุผลและปัจจัยที่ทำให้มีการปรับปรุงแบบและสถานภาพของสถาบันฝึกหัดครู

การปรับปรุงแบบและสถานภาพของสถาบันฝึกหัดครูในช่วงนี้เป็นผลเนื่องมาจากเหตุและปัจจัยดังนี้คือการแพ้สงคราม โดยการดำเนินงานภายใต้การยึดครองของอเมริกา ซึ่งทำให้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาฉบับใหม่ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบการศึกษาของญี่ปุ่นที่ได้จัดตั้งขึ้นใหม่เป็นที่คัดลอกมาจากแบบฉบับของอเมริกา

แนวคิดสำคัญในการพัฒนาการฝึกหัดครู ได้เน้นเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. มีกรรมการระดับกระทรวงเป็นผู้พิจารณา ร่วม และเน้นการฝึกหัดครูเป็นประการสำคัญ เพื่อให้เป้าหมายการขยายการศึกษาในระดับต่างๆ บรรลุผล
2. ส่งนักเรียนไปเรียนนอก โดยระบุให้ชัดเจนว่าจะเรียนอะไรให้สอดคล้องกับส่วนที่จะขยายต่อไปอนาคต
3. ปฏิรูปการฝึกหัดครูพร้อมกับระบบการศึกษาด้านอื่นๆ ให้ประสานสัมพันธ์กัน ไม่ทำให้เป็นจุด ๆ หรือเพียงจุดใดจุดหนึ่ง
4. การปรับปรุงมีนโยบายที่ชัดเจน และมีเอกภาพในการบริหาร นับตั้งแต่ต้นนโยบายลงไปถึงระดับปฏิบัติ
5. พยายามปรับอาชีพครูให้เป็นอาชีพชั้นสูง และควบคุมมาตรฐานในการผลิตและการใช้ครู ระบบการผลิตครูนั้นตั้งอยู่บนรากฐานปรัชญาที่ว่า “บุคคลที่จะเป็นครูจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้กว้างขวางและมีความรู้ความสามารถในการเป็นผู้ถ่ายทอดอย่างชำนาญชำนาญเป็นพิเศษ รวมทั้งยอมรับว่า งานสอนเป็นวิชาชีพชั้นสูง”

รูปแบบในการพัฒนา

รูปแบบของสถาบันฝึกหัดครูมาเปลี่ยนแปลงอย่างจริงจังภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 คือ

1. สถาบันฝึกหัดครูก่อนสงครามสองถึงสามแห่ง รวมกันเข้ากันเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา หรือมหาวิทยาลัยการศึกษา

2. สถาบันหรือวิทยาลัยวิชาเฉพาะต่างๆ รวมกันเป็นมหาวิทยาลัย มีคณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์ เปิดหลักสูตรสำหรับครู โดยให้คณะศิลปศาสตร์รับผิดชอบวิชาความรู้พื้นฐานทั่วไป คณะศึกษาศาสตร์รับผิดชอบการสอนวิชาชีพครู

การพัฒนาสถาบันฝึกหัดครูในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองนี้ กล่าวได้ว่ามีผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างมาก เพราะเป็นการพัฒนาที่มีการประสานสัมพันธ์ไปกับการพัฒนาการศึกษาระดับอื่นๆ และการพัฒนาการศึกษาในช่วงนี้ส่วนหนึ่งก็เป็นการนำรูปแบบการจัดการศึกษาของสหรัฐอเมริกามาใช้ซึ่งส่งผลให้ญี่ปุ่นกลายเป็นประเทศมหาอำนาจภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว (การฝึกหัดครู, 2530)

ตอนที่ 4 สมรรถนะของครูในประเทศไทยและต่างประเทศ

สมรรถนะของครูในประเทศไทย

พบว่าสมรรถนะครูไทยได้มีการอ้างอิงไว้ในข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ (ยนต์ ชุ่มจิต, 2553)

คุณสมบัติด้านความรู้

บุคคลใดมีความรู้บุคคลนั้นย่อมมีพลัง ดังสุภาษิตที่ว่า “ความรู้คือพลัง” (Knowledge is power) พลังในที่นี้ หมายถึง พลังความคิดที่จะทำงาน พลังที่จะปรับปรุงงานให้มีคุณภาพ และพลังที่จะแก้ไขข้อบกพร่องผิดพลาดต่างๆ จากการทำงานให้มีคุณภาพ ด้วยเหตุนี้สิ่งแรกซึ่งผู้ประสงค์จะเป็นครูต้องเสริมสร้างให้มีในตน คือ การเสริมสร้างศักยภาพด้านความรู้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่กำหนดในหลักสูตร ความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีการสอน การใช้สื่อการสอน และจิตวิทยาการเรียนการสอน เป็นต้น

สำหรับคุณสมบัติด้านความรู้ของผู้ประกอบวิชาชีพครูนั้น สำนักมาตรฐานวิชาชีพ สำนักเลขาธิการคุรุสภา ได้กำหนดมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาซึ่งได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษาฉบับประกาศทั่วไป ตั้งแต่วันที่ 5 กันยายน 2548 ซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญ 3 หมวดด้วยกัน คือ หมวด 1 ว่าด้วยมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ หมวด 2 ว่าด้วยมาตรฐานการปฏิบัติงาน และหมวด 3 ว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ

สำหรับในบทนี้จะนำเสนอเฉพาะหมวด 1 และหมวด 2 สาระโดยละเอียดของหมวด 1 และหมวด 2 มีดังต่อไปนี้

หมวด 1 มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ

มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษาหรือเทียบเท่า หรือคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีความรู้ ได้แก่ ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ จิตวิทยาสำหรับครู การวัดและประเมินผลการศึกษา การบริหารจัดการในห้องเรียน การวิจัยทางการศึกษา นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา และความเป็นครู

สาระความรู้และสมรรถนะของครู

1. ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู

สาระความรู้

- 1) ภาษาไทยสำหรับครู
- 2) ภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่นๆ สำหรับครู
- 3) เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู

สมรรถนะ

- 1) สามารถใช้ทักษะในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนภาษาไทย เพื่อการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง
- 2) สามารถใช้ทักษะในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษ หรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ เพื่อการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง
- 3) สามารถใช้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน

2. การพัฒนาหลักสูตร

สาระความรู้

- 1) ปรัชญา แนวคิดทฤษฎีการศึกษา
- 2) ประวัติความเป็นมาและระบบการจัดการศึกษาไทย
- 3) วิสัยทัศน์และแผนพัฒนาการศึกษาไทย
- 4) ทฤษฎีหลักสูตร
- 5) การพัฒนาหลักสูตร
- 6) มาตรฐานและมาตรฐานช่วงชั้นของหลักสูตร
- 7) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 8) ปัญหาและแนวโน้มในการพัฒนาหลักสูตร

สมรรถนะ

- 1) สามารถวิเคราะห์หลักสูตร
- 2) สามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรได้อย่างหลากหลาย
- 3) สามารถประเมินหลักสูตรได้ ทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร
- 4) สามารถจัดทำหลักสูตร

3. การจัดการเรียนรู้**สาระความรู้**

- 1) ทฤษฎีการเรียนรู้และการสอน
- 2) รูปแบบการเรียนรู้และการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- 3) การออกแบบและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
- 4) การบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้
- 5) การบูรณาการการเรียนรู้แบบเรียนรวม
- 6) เทคนิค และวิทยาการจัดการเรียนรู้
- 7) การใช้และการผลิตสื่อและการพัฒนานวัตกรรมในการเรียนรู้
- 8) การจัดการเรียนรู้แบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 9) การประเมินผลการเรียนรู้

สมรรถนะ

- 1) สามารถนำประมวลรายวิชามาจัดทำแผนการเรียนรู้รายภาคและตลอดภาคเรียน
- 2) สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
- 3) สามารถเลือกใช้ พัฒนาและสร้างสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 4) สามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและจำแนกระดับการเรียนรู้

ของผู้เรียนจากการประเมินผล

4. จิตวิทยาสำหรับครู**สาระความรู้**

- 1) จิตวิทยาพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการมนุษย์
- 2) จิตวิทยาการศึกษา
- 3) จิตวิทยาการแนะแนวและให้คำปรึกษา

สมรรถนะ

- 1) เข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน
- 2) สามารถช่วยเหลือผู้เรียนให้เรียนรู้และพัฒนาได้ตามศักยภาพของตน

- 3) สามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
- 4) สามารถส่งเสริมความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

5. การวัดและประเมินผลการศึกษา

สาระความรู้

- 1) หลักการและเทคนิคการวัดและประเมินผลทางการศึกษา
- 2) การสร้างและการใช้เครื่องมือวัดผลและประเมินผลการศึกษา
- 3) การประเมินตามสภาพจริง
- 4) การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน
- 5) การประเมินภาคปฏิบัติ
- 6) การประเมินผลแบบย่อยและแบบรวม

สมรรถนะ

- 1) สามารถวัดและประเมินผลได้ตามสภาพความเป็นจริง
- 2) สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และหลักสูตร

6. การบริหารจัดการในห้องเรียน

สาระความรู้

- 1) ทฤษฎีและหลักการบริหารจัดการ
- 2) ภาวะผู้นำทางการศึกษา
- 3) การคิดอย่างเป็นระบบ
- 4) การเรียนรู้วัฒนธรรมองค์กร
- 5) มนุษยสัมพันธ์ในองค์กร
- 6) การติดต่อสื่อสารในองค์กร
- 7) การบริหารจัดการชั้นเรียน
- 8) การประกันคุณภาพการศึกษา
- 9) การทำงานเป็นทีม
- 10) การจัดทำโครงการทางวิชาการ
- 11) การจัดโครงการฝึกอบรม
- 12) การจัดโครงการและกิจกรรมเพื่อพัฒนา
- 13) การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ
- 14) การศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน

สมรรถนะ

- 1) มีภาวะผู้นำ
- 2) สามารถบริหารจัดการในชั้นเรียน
- 3) สามารถสื่อสารได้อย่างมีคุณภาพ
- 4) สามารถในการประสานประโยชน์
- 5) สามารถนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการ

7. การวิจัยทางการศึกษา**สาระความรู้**

- 1) ทฤษฎีการวิจัย
- 2) รูปแบบการวิจัย
- 3) การออกแบบการวิจัย
- 4) กระบวนการวิจัย
- 5) สถิติเพื่อการวิจัย
- 6) การวิจัยในชั้นเรียน
- 7) การฝึกปฏิบัติการวิจัย
- 8) การนำเสนอผลงานวิจัย
- 9) การค้นคว้า ศึกษางานวิจัยในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้
- 10) การใช้กระบวนการวิจัยในการแก้ปัญหา
- 11) การเสนอโครงการเพื่อทำวิจัย

สมรรถนะ

- 1) สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- 2) สามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน

8. นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา**สาระความรู้**

- 1) แนวคิด ทฤษฎี เทคโนโลยี และนวัตกรรมการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพ
การเรียนรู้
- 2) เทคโนโลยีและสารสนเทศ
- 3) การวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีและสารสนเทศ
- 4) แหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้
- 5) การออกแบบ การสร้าง การนำไปใช้ การประเมินและการปรับปรุงนวัตกรรม

สมรรถนะ

1) สามารถเลือกใช้ ออกแบบ สร้างและปรับปรุงนวัตกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการ
เรียนรู้ที่ดี

2) สามารถพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี

3) สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

9. ความเป็นครู

สาระความรู้

- 1) ความสำคัญของวิชาชีพครู บทบาท หน้าที่ ภาระงานของครู
- 2) พัฒนาการของวิชาชีพครู
- 3) คุณลักษณะของครูที่ดี
- 4) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู
- 5) การเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถภาพความเป็นครู
- 6) การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และการเป็นผู้นำทางวิชาการ
- 7) เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู
- 8) จรรยาบรรณของวิชาชีพครู
- 9) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

สมรรถนะ

- 1) รัก เมตตา และปรารถนาดีต่อผู้เรียน
- 2) อุดหนุนและรับผิดชอบ
- 3) เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และเป็นผู้นำทางวิชาการ
- 4) มีวิสัยทัศน์
- 5) ศรัทธาในวิชาชีพครู
- 6) ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู

มาตรฐานประสบการณ์ของครู

ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษา เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด ดังนี้

1. การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน
2. การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ

สาระการฝึกทักษะและสมรรถนะของครู

1. การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน

สาระการฝึกทักษะ

- 1) การบูรณาการความรู้ทั้งหมดมาใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษา
- 2) ฝึกปฏิบัติการวางแผนการศึกษาผู้เรียน โดยการสังเกต สัมภาษณ์ รวบรวมข้อมูล และนำเสนอผลการศึกษา
- 3) มีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร รวมทั้งการนำหลักสูตรไปใช้
- 4) ฝึกการจัดทำแผนการเรียนรู้ร่วมกับสถานศึกษา
- 5) ฝึกปฏิบัติการดำเนินการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในสถานศึกษา
- 6) การจัดทำโครงการทางวิชาการ

สมรรถนะ

- 1) สามารถศึกษาและแยกแยะผู้เรียนได้ตามความแตกต่างของผู้เรียน
- 2) สามารถจัดทำแผนการเรียนรู้
- 3) สามารถฝึกปฏิบัติการสอน ตั้งแต่การจัดทำแผนการสอน ปฏิบัติการสอน ประเมินผลและปรับปรุง
- 4) สามารถจัดทำโครงการทางวิชาการ

2. การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ

สาระการฝึกทักษะ

- 1) การบูรณาการความรู้ทั้งหมดมาใช้ในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา
- 2) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 3) การจัดกระบวนการเรียนรู้
- 4) การเลือกใช้ การผลิตสื่อ และนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้
- 5) การใช้เทคนิคและยุทธวิธีในการจัดการเรียนรู้
- 6) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
- 7) การทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน
- 8) การนำผลการประเมินมาพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
- 9) การบันทึกและรายงานผลการจัดการเรียนรู้
- 10) การสัมมนาทางการศึกษา

สมรรถนะ

- 1) สามารถจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเฉพาะ
- 2) สามารถประเมิน ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน
- 3) สามารถทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน
- 4) สามารถจัดทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน

หมวด 2 มาตรฐานการปฏิบัติงาน

มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ

การปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู หมายถึง การศึกษา ค้นคว้าเพื่อพัฒนาตนเอง การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการที่องค์กรหรือหน่วยงานหรือสมาคมจัดขึ้น เช่น การประชุม การอบรม การสัมมนาและการประชุมปฏิบัติการ ทั้งนี้ต้องมีผลงานหรือรายงานที่ปรากฏชัดเจน

มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียน

การตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน หมายถึง การเลือกอย่างชาญฉลาด ด้วยความรัก และหวังดีต่อผู้เรียน ดังนั้น ในการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมอื่น ๆ ครูต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นหลัก

มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

การมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียน หมายถึง การใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถของครูที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุดตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ โดยวิเคราะห์วินิจฉัยปัญหา ความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนที่จะให้ได้ผลดีกว่าเดิม รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเป็นระบบ

มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง

การพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง หมายถึง การเลือกใช้ ปรับปรุงหรือสร้างแผนการสอน บันทึกการสอน หรือเตรียมการสอนในลักษณะอื่น ๆ ที่สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 5 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ หมายถึง การประดิษฐ์ คิดค้นผลิต เลือกใช้ ปรับปรุงเครื่องมืออุปกรณ์ เอกสารสิ่งพิมพ์ เทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุ จุดประสงค์ของการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน

การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน หมายถึง การจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการแสวงหาความรู้ ตามสภาพความแตกต่างของบุคคลด้วยการ ปฏิบัติจริง และสรุปความรู้ทั้งหลายได้ด้วยตนเอง ก่อให้เกิดค่านิยมและนิสัยในการปฏิบัติจนเป็น บุคลิกภาพถาวรติดตัวผู้เรียนตลอดไป

มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ

การรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ หมายถึง การรายงานผลการ พัฒนาผู้เรียนที่เกิดจากการปฏิบัติการเรียนการสอนให้ครอบคลุมสาเหตุ ปัจจัย และการดำเนินงานที่ เกี่ยวข้อง โดยครุณาเสนอรายงานการปฏิบัติในรายละเอียด ดังนี้

- 1) ปัญหาความต้องการของผู้เรียนที่ต้องได้รับการพัฒนา และเป้าหมายของการพัฒนา ผู้เรียน
- 2) เทคนิค วิธีการ หรือนวัตกรรมการเรียนการสอนที่นำมาใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพ ของผู้เรียน และขั้นตอนวิธีการใช้เทคนิควิธีการหรือนวัตกรรมนั้น ๆ
- 3) ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามวิธีการที่กำหนดที่เกิดกับผู้เรียน
- 4) ข้อเสนอแนะแนวทางใหม่ ๆ ในการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน หมายถึง การแสดงออก การประพฤติและปฏิบัติใน ด้านบุคลิกภาพทั่วไป การแต่งกาย กิริยา วาจา และจรรยาบรรณที่เหมาะสมกับความเป็นครูอย่าง สม่าเสมอ ที่ทำให้ผู้เรียนเลื่อมใสศรัทธาและถือเป็นแบบอย่าง

มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์

การร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การตระหนักถึงความสำคัญรับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรู้ความสามารถ ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา และร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น

มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์

การร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การตระหนักถึงความสำคัญ รับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรู้ความสามารถของบุคคลอื่นในชุมชน และร่วมมือปฏิบัติงานเพื่อพัฒนางานของสถานศึกษา ให้ชุมชนและสถานศึกษามีการยอมรับซึ่งกันและกัน และปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ

มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

การแสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา หมายถึง การค้นหา สังเกต จดจำ และรวบรวมข้อมูลข่าวสารตามสถานการณ์ของสังคมทุกด้าน โดยเฉพาะสารสนเทศเกี่ยวกับวิชาชีพครู สามารถวิเคราะห์ วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล และใช้ข้อมูลประกอบการแก้ปัญหา พัฒนาตนเองพัฒนางาน และพัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสม

มาตรฐานที่ 12 สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์

การสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์ หมายถึง การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการนำเอาปัญหาหรือความจำเป็นในการพัฒนาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการเรียนและการจัดกิจกรรมอื่นๆ ในโรงเรียนมากำหนดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาของผู้เรียนที่ถาวรเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของครูอีกแบบหนึ่งที่จะนำเอาวิกฤติต่างๆ มาเป็นโอกาสในการพัฒนาครู จำเป็นต้องมองมุมต่างๆ ของปัญหาแล้วค้นมุมของปัญหาไปในทางการพัฒนา กำหนดเป็นกิจกรรมในการพัฒนาของผู้เรียน ครูจึงต้องเป็นผู้มองมุมบวกในสถานการณ์ต่างๆ ได้ กล้าที่จะเผชิญปัญหาต่างๆ มีสติในการแก้ปัญหา มิได้ตอบสนองปัญหาต่างๆ ด้วยอารมณ์หรือแง่ลบแบบตรงตัว ครูสามารถมองหามุมในทุกๆ โอกาส มองเห็นแนวทางที่นำสู่ผลก้าวหน้าของผู้เรียน

คุณสมบัติด้านความรู้ทั้งหลายทั้งปวงซึ่งสำนักมาตรฐานวิชาชีพ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา กำหนดให้เป็นมาตรฐานวิชาชีพครู ดังกล่าวข้างต้นนั้นผู้ประกอบวิชาชีพครูทุกคนจะได้รับการพัฒนา จากสถาบันฝึกหัดครูตามหลักสูตรกำหนดก่อนที่จะออกไปปฏิบัติหน้าที่ของครูในสถานศึกษาต่างๆ อย่างไรก็ตามถ้าไม่มีสถาบันการศึกษาใดจะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ด้านความรู้ ความสามารถ รวมทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรมได้ ด้วยเหตุนี้ผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมจากสถาบันการศึกษา และออกไปประกอบวิชาชีพแล้ว จึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องดังได้กล่าวแล้วใน บทต้นๆ ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะประการหนึ่งของวิชาชีพชั้นสูง

สมรรถนะของครูต่างประเทศ

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2551) ได้ทำการสังเคราะห์ สมรรถนะครูของประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และอังกฤษ ซึ่งสามารถสังเคราะห์สมรรถนะได้ 15 ด้าน แต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

1. สมรรถนะด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา

- 1.1 มีความรู้ลึกซึ้งในสาขาวิชาที่สอนภายในกลุ่มวิชา
- 1.2 เข้าใจองค์ประกอบของวิชาที่สอน และสามารถบูรณาการกับวิชาอื่นได้
- 1.3 แก้ไขมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่ไม่ถูกต้องของนักเรียน
- 1.4 มีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ระบอบการปกครองและวัฒนธรรมของประเทศ และโลก
- 1.5 มีความรอบรู้เกี่ยวกับประเด็นโต้แย้งทางสังคมปัจจุบันและการศึกษา

2. สมรรถนะด้านการสื่อสารและการใช้ภาษา

- 2.1 พัฒนาระบบการสื่อสารแบบสองทางในการสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครอง
- 2.2 สื่อสารกับเพื่อนครู ผู้ปกครอง และสมาชิกในชุมชนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
- 2.3 ใช้กลยุทธ์ทางการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2.4 สื่อสารอย่างจริงใจกับนักเรียนและเพื่อนครูทุกคน
- 2.5 สามารถใช้การสื่อสารทั้งโดยวัจนภาษาและอวัจนภาษา
- 2.6 ส่งเสริมนักเรียนให้รู้จักการสื่อสารรูปแบบต่างๆ
- 2.7 สามารถเขียนแสดงความคิดเชิงเหตุผลด้วยไวยากรณ์และประโยคที่ถูกต้อง

2.8 สามารถอ่านทำความเข้าใจและตีความข้อเขียนที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพและอื่นๆ

2.9 มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารได้เหมาะสมกับบริบท

2.10 ใช้ภาษาที่เหมาะสมในการรายงานผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนมีความเชี่ยวชาญในการอ่าน การเขียนและการคิดคำนวณ

2.11 อธิบายเนื้อหาในบทเรียนอย่างชัดเจน

3. สมรรถนะด้านการพัฒนาหลักสูตร

3.1 มีความรู้ ความเข้าใจเป้าหมายของหลักสูตรและโครงสร้างหลักสูตรแกนกลาง

3.2 พัฒนาหลักสูตรได้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและนักเรียน

3.3 ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการประเมินหลักสูตร

3.4 ร่วมมือกับบุคลากรที่ร่วมงานและผู้ปกครองในการออกแบบหลักสูตรสำหรับนักเรียนพิการ

3.5 เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร

3.6 สร้างระบบการกำกับดูแลการใช้หลักสูตร

4. สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้

4.1 เข้าใจวิธีการเรียนรู้และทฤษฎีการเรียนรู้

4.2 เลือกใช้วิธีการสอนอย่างหลากหลาย เช่น การสาธิต การบรรยาย การทำโครงการ การอภิปราย การทดลอง การปฏิบัติงานอย่างอิสระ

4.3 จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้และจุดประสงค์ของหลักสูตร

4.4 เชื่อมโยงเนื้อหาที่สอนกับประสบการณ์ ความสนใจ และสถานการณ์ในชีวิตจริงของนักเรียน

4.5 แสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับวิธีวิทยาการสอน และแนวโน้มทางการศึกษาในปัจจุบันเพื่อนำมาเพิ่มพูนคุณภาพของนักเรียน

4.6 เลือกใช้เทคนิคการสอนที่มีประสิทธิภาพที่สุดให้เหมาะสมกับวิธีการเรียนรู้ระดับชั้น ความต้องการ ความสนใจ และภูมิหลังของนักเรียน

4.7 ใช้แหล่งทรัพยากรและเทคโนโลยีในการวางแผนการสอน

4.8 ใช้วิธีสอนที่เน้นวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาระดับสติปัญญาของนักเรียน

4.9 ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ เช่น การจัดทัศนศึกษา การจัดหาเอกสารเพิ่มเติม และเทคโนโลยี

4.10 ใช้วัสดุสื่อการสอนให้เหมาะสมกับวิธีการเรียนรู้และระดับชั้นของนักเรียน

4.11 ส่งเสริมให้นักเรียนแต่ละคนใช้ทักษะการคิดแบบต่างๆ เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การคิดแก้ปัญหา การคิดแบบอเนกนัย การสืบสอบ เป็นต้น

4.12 จัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ส่งเสริมค่านิยมและวัฒนธรรมในชุมชน

4.13 สามารถบูรณาการเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้

5. สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

5.1 เข้าใจความเป็นปัจเจกบุคคลของนักเรียนและบริบทของแต่ละบุคคล

5.2 สนับสนุนความต้องการการเรียนรู้ของนักเรียนรายบุคคล

5.3 ส่งเสริมให้นักเรียนแต่ละคนเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนรู้

5.4 ให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและมีอิสระในการเรียนรู้และทำงาน

5.5 เข้าใจความแตกต่างทางการเรียนรู้ของนักเรียนและปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายของนักเรียน

5.6 จัดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคนประกันความสำเร็จตามความต้องการในการเรียนรู้ส่วนบุคคล

5.7 สร้างบทบาทของตนเองในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกและแนะนำการเรียนรู้ให้นักเรียน

5.8 จัดโปรแกรมการศึกษารายบุคคลเพื่อพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการเฉพาะด้าน

6. สมรรถนะด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน

6.1 จัดสิ่งรบกวนต่างๆที่เป็นอุปสรรคระหว่างการเรียนรู้การสอน

6.2 จัดการพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม

6.3 ให้การเสริมแรงเพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองดีในชั้นเรียน

6.4 ส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูกับนักเรียน

6.5 สร้างสิ่งแวดล้อมทางการเรียนที่ทำให้เกิดความรู้สึกปลอดภัยยอมรับและค
ยติธรรม

6.6 พัฒนาระบบในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

6.7 ใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนานักเรียนให้รู้จักควบคุม
ตนเอง มีวินัยในตนเอง และรับผิดชอบต่อผู้อื่น

6.8 จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เป็นสถานที่ที่นักเรียนสามารถแสดงความคิด ความ
สนใจและสร้างทางเลือก

6.9 บริหารเวลาในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์สูงสุดในการ
เรียนรู้

7. สมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมทางการศึกษา

7.1 ใช้นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อช่วยเหลือนักเรียนพิการให้สามารถเรียนรู้ได้

7.2 ส่งเสริมนักเรียนให้รู้จักเลือกและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อส่งเสริมความคิด
และความเข้าใจในทัศนคติในบทเรียน

7.3 ให้นักเรียนมีความเสมอภาคในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

7.4 ส่งเสริมผู้ร่วมงานให้พัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างมี
ประสิทธิภาพที่เหมาะสมกับนักเรียน

7.5 แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการใช้นวัตกรรมทางการศึกษาและ
เทคโนโลยีสารสนเทศกับเพื่อนร่วมงาน

8. สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผล

8.1 ใช้เครื่องมือและยุทธศาสตร์การประเมินที่หลากหลาย

8.2 แจ้งเกณฑ์การประเมินให้ครูและผู้ปกครองนักเรียนทราบ

8.3 ให้นักเรียนประเมินการเรียนรู้ด้วยตนเอง

8.4 วิเคราะห์และรายงานผลการประเมินให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบ

8.5 มีการประเมินผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

8.6 นำผลการประเมินมาพัฒนานักเรียนและวางแผนการสอน

8.7 วางแผนการประเมินอย่างเป็นระบบให้สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนและ
เขตพื้นที่การศึกษา

8.8 ใช้การประเมินที่ยุติธรรม แก่ข้อคิดและความผิดพลาดในการประเมิน

8.9 แลกเปลี่ยนประสบการณ์การใช้วิธีการประเมิน และตัดสินผลการประเมิน
ร่วมกับบุคลากรในโรงเรียน

9. สมรรถนะด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

9.1 มีความรู้ความเข้าใจการทำวิจัยและสืบค้นข้อมูลเพื่อพัฒนาการทำวิจัย

9.2 สามารถทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

9.3 สามารถร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานในการค้นคว้าวิจัยและออกแบบเพื่อกลยุทธ์
ทางการสอน

9.4 สามารถปรับบทบาทของตนเองในการเป็นผู้วิจัย ผู้นำเสนอ ผู้อำนวยการ
สะตวก ผู้แนะนำและพี่เลี้ยงตามโอกาสที่เหมาะสม

9.5 สามารถส่งเสริมประเด็นใหม่ๆ ที่เป็นแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา

10. สมรรถนะด้านจิตวิทยาสำหรับครู

10.1 ใช้กลยุทธ์ในการสร้างแรงจูงใจทางการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

10.2 จัดการพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม

10.3 ส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูกับนักเรียน

10.4 สร้างความรู้สึกเห็นใจและการยอมรับนับถือระหว่างนักเรียนด้วยกัน

10.5 รับฟังปัญหาของนักเรียน ให้ข้อเสนอแนะ และคำปรึกษาที่เป็นประโยชน์

10.6 ปรับความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนกับผู้ปกครองและผู้สนับสนุน
ทางการศึกษา

10.7 ปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนอย่างเอาใจใส่ ให้ความอบอุ่น ความอิสระ และสังเกต
พฤติกรรมผิดปกติของนักเรียน

10.8 สามารถแก้ไขพฤติกรรมในชั้นเรียนและลดความขัดแย้งในชั้นเรียน

10.9 ยอมรับค่านิยมและตอบสนองความต้องการทางอารมณ์ของนักเรียน

10.10 ส่งเสริมให้นักเรียนใช้กลยุทธ์ในการจัดการพฤติกรรมของตน

10.11 ช่วยเหลือผู้ปกครองหรือชุมชนในการแก้ไขปัญหาของนักเรียน

11. สมรรถนะด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

- 11.1 สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้าน โรงเรียนและชุมชน
- 11.2 สามารถใช้กลยุทธ์ที่หลากหลายในการเข้าถึงชุมชน
- 11.3 มีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองและชุมชนอย่างเปิดเผยและจริงใจ
- 11.4 เลือกใช้หน่วยงานในชุมชน บุคลากรในโรงเรียนและผู้ปกครองของนักเรียนให้เหมาะสมกับวิธีการเรียนรู้ ระดับชั้นและความต้องการของนักเรียน
- 11.5 สนับสนุนกิจกรรมที่โรงเรียนและชุมชนร่วมกันจัดขึ้น
- 11.6 นำความรู้จากแหล่งทรัพยากรในชุมชนมาจัดการเรียนรู้ให้นักเรียน

12. สมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ

- 12.1 เข้าใจกฎหมาย จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ
- 12.2 ปฏิบัติตามนโยบายและข้อกำหนดของสถานศึกษา
- 12.3 เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนและชุมชน

13. สมรรถนะด้านภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม

- 13.1 สามารถสร้างแรงจูงใจและแนะนำสมาชิกให้พัฒนาความเป็นหุ้นส่วนการเรียนรู้
- 13.2 สามารถส่งเสริมความสัมพันธ์เพื่อนร่วมงานและบุคลากรในโรงเรียนอื่นๆ
- 13.3 สามารถใช้กลยุทธ์แก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างเหมาะสม
- 13.4 สามารถสร้างทีมงานพัฒนาวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ
- 13.5 สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในการพัฒนาวิชาชีพและการเรียนรู้ของนักเรียน
- 13.6 แลกเปลี่ยนประสบการณ์การสอน การประเมิน การบันทึกข้อมูลกับเพื่อนร่วมงาน
- 13.7 สามารถสาธิตการสอนแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครูใหม่และเพื่อนครูตามความเหมาะสม
- 13.8 ช่วยเหลือเพื่อนครูในการวางแผนและการใช้กลยุทธ์ทางการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
- 13.9 ช่วยเหลือเพื่อนครูในการวางแผนและการใช้กลยุทธ์ทางการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

14. สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ

- 14.1 มีความรักในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
- 14.2 สามารถกำหนดจุดมุ่งหมาย และจัดทำแผนงานพัฒนาตนเอง
- 14.3 สามารถใช้การเรียนรู้แบบนำตนเอง (self-directed learning) ในการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพ
- 14.4 สามารถเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพตามความเหมาะสม
- 14.5 สามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการอบรมมาพัฒนางาน
- 14.6 สามารถร่วมมือทำงานพัฒนาวิชาชีพกับเพื่อนครูและชุมชน
- 14.7 สามารถนำผลป้อนกลับ (feedback) มาปรับปรุงการสอน
- 14.8 สามารถศึกษาประเด็นใหม่ๆ หรือแนวโน้มทางการศึกษา

15. สมรรถนะด้านการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน

- 15.1 สามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีตามความคาดหวังของชุมชนและประเทศชาติ
- 15.2 สามารถพัฒนากระบวนการคิดเพื่อให้นักเรียนรู้จักตนเองและรู้เท่าทันสังคม

ตอนที่ 5 การพัฒนาระบบการผลิตครูของไทย

เพื่อให้การพัฒนาครูมีประสิทธิภาพ ต้องกำหนดมาตรการสำคัญ 2 เรื่อง และนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผล ดังนี้ (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2551)

1. พัฒนาระบบการผลิตครู โดยดำเนินการ ดังนี้

1.1 กำหนดแผนการผลิตครูที่สัมพันธ์กับการใช้ครู

สถาบันการผลิตครูต้องประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน ผู้ใช้ครูและชุมชนในการจัดทำแผนการผลิตครูของแต่ละสถาบันให้สอดคล้องกับแผนระดับชาติ และกำหนดจำนวนนักศึกษาครูที่รับในแต่ละปีให้เหมาะสมกับศักยภาพในการผลิตของสถาบันผลิตครู แต่ละแห่ง เพื่อให้การผลิตที่ได้มาตรฐาน

1.2 ปรับปรุงวิธีการสรรหาผู้เรียนครู

สถาบันผลิตครูต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานศึกษา องค์กรของรัฐและเอกชน รวมทั้งชุมชนในการสรรหาและคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ศักยภาพ และความ

ประพจน์ที่เหมาะสมจะเข้าสู่วิชาชีพครูมาเรียนครูให้มากขึ้น โดยการให้สิทธิประโยชน์ต่างๆ เช่น การจัดสรรทุนการศึกษา การจัดหาที่พักที่สะดวก ปลอดภัย การจ้างเป็นผู้ช่วยสอนและผู้ช่วยงานวิจัยในระหว่างเรียน การรับผู้ที่มีผลการเรียนดีเด่นเป็นอาจารย์ในสถาบัน เป็นต้น ทั้งนี้จะต้องกำหนดเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกให้เหมาะสม โดยพิจารณาร่วมกันระหว่างสถาบันผลิตครู หน่วยงานผู้ใช้ครูและชุมชน นอกจากนี้ ควรคัดเลือกนักศึกษาครู โดยใช้แบบวัดแววความเป็นครูที่พัฒนาจากกรอบแนวคิดสมรรถนะครู เนื่องจากสมรรถนะบางเรื่องสามารถทดสอบโดยใช้แบบวัดได้ เช่น คุณลักษณะความเป็นผู้นำ การสื่อสารและการใช้ภาษา เป็นต้น

1.3 ปรับปรุงหลักสูตรวิชาชีพครู สถาบันผลิตครูต้องดำเนินการ ดังนี้

1) ต้องพัฒนาหลักสูตรให้มีความหลากหลาย ทั้งเนื้อหา ระยะเวลาในการศึกษา และวิธีการศึกษา เพื่อให้ผลิตครูได้ตรงตามความต้องการของหน่วยงานผู้ใช้ครู สังคมและชุมชน และปรับปรุงหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเป็นระยะๆ เพื่อให้สามารถสร้างครูยุคใหม่ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ครบถ้วน เช่น หลักสูตรสำหรับผู้มีความสามารถเฉพาะทาง หลักสูตรสำหรับผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพต่างๆ และต้องการเป็นครู หลักสูตรผลิตครูที่มีความลุ่มลึกทั้งในเนื้อหาวิชา ทักษะเชิงวิชาการและวิชาชีพ รวมทั้งคุณลักษณะที่ประสงค์จะเป็นครูเพื่อสอนในสถานศึกษาที่ต้องการครูซึ่งมีความเชี่ยวชาญเฉพาะ หลักสูตรปริญญาโท/เอกที่เน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของชุมชน

2) เปิดโอกาสให้ครูสามารถเข้ารับการศึกษาได้ในระหว่างปฏิบัติงานในสถานศึกษา โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายข้อมูล และใช้ผลการพัฒนางานเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

3) ต้องพัฒนาหลักสูตรแบบเน้นสมรรถนะ (competency-based curriculum) ตั้งแต่ปีการศึกษาแรกจนสำเร็จการศึกษา โดยเฉพาะรายวิชาสำคัญที่เตรียมผู้เรียนไปปฏิบัติงานครูในสาขาวิชาต่างๆ ต้องเตรียมนักศึกษาครูให้นักเรียนและปฏิบัติงานครูในโรงเรียน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพและก้าวสู่วิชาชีพครูอย่างก้าวหน้าและมั่นใจ เพราะสาระและทักษะที่ผ่านการเรียนรู้ฝึกฝนจากสถาบันครูศึกษามีความสอดคล้องกับสมรรถนะในสถานการณ์จริง ทั้งนี้ สมรรถนะที่ควรเน้น ได้แก่ ทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ทักษะทางภาษาและการสื่อสาร ทักษะกระบวนการคิด ทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ คุณธรรม และจริยธรรม การใฝ่รู้ใฝ่เรียนและการบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม นอกจากนี้ การจัดหลักสูตรต้องมี

โครงสร้างหมวดวิชาชีพครูไม่น้อยกว่า 50 หน่วยกิต ตามที่กำหนดไว้ในคู่มือการดำเนินงานรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษาเพื่อการประกอบวิชาชีพ ของสำนักมาตรฐานวิชาชีพกลุ่มมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพดังต่อไปนี้

3.1) มาตรฐานความรู้ ได้แก่ (1) ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู (2) การพัฒนาหลักสูตร (3) การจัดการเรียนรู้ (4) จิตวิทยาสำหรับครู (5) การวัดและประเมินผลทางการศึกษา (6) การบริหารจัดการในห้องเรียน (7) การวิจัยทางการศึกษา (8) นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา และ (9) ความเป็นครู

3.2) มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพครู ได้แก่ การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน และการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาเฉพาะ

1.4 พัฒนาคณาจารย์ในสถาบันผลิตครู สถาบันผลิตครูต้องดำเนินการ ดังนี้

1) กำหนดภารกิจของคณาจารย์ในสถาบันให้ชัดเจน ทั้งการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการแก่ชุมชน รวมทั้งเน้นให้คณาจารย์เห็นความสำคัญของภารกิจทุกด้าน

2) ส่งเสริมให้คณาจารย์พัฒนากระบวนการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน และนำองค์ความรู้ในชุมชนเป็นฐานในการจัดการเรียนการสอน

3) สนับสนุนและกำกับดูแลให้คณาจารย์ทุกคนปฏิบัติตามภารกิจอย่างครบถ้วนและมีคุณภาพ สนับสนุนให้คณาจารย์ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาการของตนเองเป็นลำดับ

4) กำหนดเกณฑ์ที่ชัดเจนและดำเนินการอย่างจริงจังในการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของคณาจารย์ตามภารกิจที่กำหนด

5) ส่งเสริมสนับสนุนและกำกับดูแลให้คณาจารย์ในสถาบันปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ต้องสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่ภายในสถาบัน โดยให้คณาจารย์เปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนเป็นผู้สนับสนุนให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ โดยการแนะนำวิธีการเรียนรู้ เครื่องมือการเรียนรู้ และแหล่งวิทยาการทั้งภายในและภายนอกสถาบัน

6) ปรับปรุงวิธีการวัดและประเมินผลนักศึกษาครู ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ที่เน้นกระบวนการคิดมากกว่าการวัดเฉพาะการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระเท่านั้น

7) มีมาตรการอย่างจริงจังในการส่งเสริม รักษาและการตัดผู้ที่ขาดสมรรถนะออกจากระบบ

1.5 ปรับปรุงกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การผลิตครูยุคใหม่ต้องให้ความสำคัญและเปิดโอกาสให้นักศึกษาครูได้สัมผัสกับการเป็นครูในโรงเรียนจากสถานการณ์ที่เป็นจริงหล่อหลอมความรักและศรัทธาในวิชาชีพ โดยดำเนินการดังนี้

- 1) ขยายเวลาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้าช่วยเพื่อลดเวลาของการเรียนในชั้นเรียน
- 2) กระบวนการในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ต้องเน้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะความเป็นครูแก่นักศึกษาครูอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา
- 3) การประเมินการปฏิบัติการสอนของนักศึกษาครู สถาบันครูศึกษาต้องประสานงานกับสถานศึกษาให้คณะผู้ประเมินทำหน้าที่ตามเกณฑ์การรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษาที่คุรุสภากำหนด โดยอย่างน้อยจะต้องประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ในสาขาเฉพาะ พัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน การทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน และการจัดทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน

1.6 ปรับปรุงงบประมาณเพื่อผลิตและพัฒนาครู

แม้ว่าจะมีข้อจำกัดในการเพิ่มงบประมาณการผลิตและพัฒนาครู แต่หากตระหนักถึงความสำคัญของครูในการพัฒนาเยาวชนของชาติ รัฐบาลต้องแสวงหาแนวทางลดค่าใช้จ่ายด้านอื่นที่มีความจำเป็นน้อยกว่า แล้วนำมาเพิ่มสัดส่วนงบประมาณการผลิตและพัฒนาครูให้สูงขึ้น การลงทุนขั้นต่ำเพื่อการผลิตครูควรเท่าเทียมกับการผลิตกำลังคนในสาขาวิชาอื่นๆของสังคม ในขณะเดียวกัน รัฐบาลต้องเปิดโอกาสให้สถาบันผลิตครูต่างๆ มีอิสระในการหารายได้เพื่อการพึ่งตนเองในการผลิตครูและพัฒนาครู เช่น รายได้จากการให้บริการวิชาการ การเป็นที่ปรึกษา การผลิตและจำหน่ายตำรา การขายผลงานของนักศึกษา การทำงานวิจัย การหารายได้จากทรัพย์สินของสถาบัน การระดมทุน และเงินบริจาค เป็นต้น

1.7 ปรับปรุงวิธีการบริการจัดการเพื่อการผลิตครู

รัฐบาลต้องกระจายอำนาจให้สถาบันผลิตครูให้มากขึ้นและส่งเสริมระบบการผลิตครูของรัฐให้ออกสู่ระบบนอกกำกับ เพื่อให้สามารถปรับปรุงระเบียบข้อบังคับ และการบริหารจัดการ

ภายในสถาบันอย่างคล่องตัว ต้องสนับสนุนให้สถาบันผลิตครูต่างๆมีระบบการดำเนินงานที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ และให้เอกชนทั้งองค์กรธุรกิจ องค์กรศาสนา องค์กรประชาชนดำเนินการผลิตครูได้ เพื่อเพิ่มการแข่งขันและใช้กลไกการตลาดเป็นเครื่องมือยกระดับคุณภาพโดยมีกาควบคุมมาตรฐานการผลิตที่ชัดเจน

1.8 พัฒนาระบบประกันคุณภาพการผลิตครูและรับรองมาตรฐานสถาบันผลิตครูและบัณฑิตครู

กระทรวงศึกษาธิการต้องกำหนดให้ครูทุกคนผ่านการประเมินเพื่อรับใบประกอบวิชาชีพครู และต้องมีกลไกที่สามารถผลักดันให้สถาบันผลิตครูทุกแห่งมีระบบการประกันคุณภาพการผลิตครู โดยจะต้องพัฒนาปัจจัยต่างๆ ในกระบวนการผลิตของตนให้ได้มาตรฐาน มีการตรวจสอบและรายงานผลการตรวจสอบมาตรฐานทุกด้านอย่างสม่ำเสมอ โดยคณะกรรมการทั้งภายในและภายนอกสถาบัน และนำผลการประเมินและการรับรองมาตรฐานการผลิตของแต่ละสถาบัน มาใช้ในการจัดลำดับสถานบันผลิตครูที่ได้มาตรฐาน เพื่อเป็นแนวทางขอรับสนับสนุนทั้งงบประมาณและทรัพยากรจากรัฐบาล รวมทั้งประชาสัมพันธ์แก่สาธารณชน

2. พัฒนาระบบการใช้ การส่งเสริมรักษาครูให้อยู่ในวิชาชีพตลอดชีวิต ต้องดำเนินการดังนี้

2.1 พัฒนาระบบบริหารงานบุคคลของหน่วยงานผู้ใช้ครู

1) ปรับปรุงวิธีการคัดเลือก การทดลองปฏิบัติงานและการบรรจุครูให้เหมาะสม โดยให้ชุมชน เช่น ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน มีส่วนในการคัดเลือก ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานร่วมด้วย

2) กำหนดภาระงานครูชัดเจน โดยให้สัดส่วนของงานแต่ละด้านมีความเหมาะสม ทั้งงานการเรียนการสอน งานส่งเสริมการสอน งานบริการสังคม งานศึกษาค้นคว้าวิจัย งานการนิเทศ และงานการปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

3) กำหนดเกณฑ์ และดำเนินงานเพื่อตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของครูทุกคนในสังกัดอย่างใกล้ชิด โดยเน้นสัมฤทธิ์ผลที่เกิดกับนักเรียนทุกด้าน ทั้งพุทฺพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย เป็นหลักในการประเมินผลการปฏิบัติงานครู หน่วยงานผู้ใช้ครูต้องดำเนินการอย่างจริงจัง เพื่อส่งเสริมครูดีและลงโทษครูเลว โดยใช้ประโยชน์จากการให้คุณโทษในระบบราชการเป็นเครื่องมือในการ

พัฒนางาน และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลจากการปฏิบัติงานของครู เช่น ผู้บริหาร เพื่อนครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ร่วมตรวจสอบผลการปฏิบัติงานครูในรูปคณะกรรมการ โรงเรียน

4) พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครู โดยเปิดโอกาสให้ครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่างๆ ของโรงเรียน และให้โอกาสทั้งครูและนักเรียนในการแสดงความคิดเห็นเพื่อประโยชน์ในการพัฒนางานของโรงเรียน

2.2 ปรับระบบค่าตอบแทนและสวัสดิการครู รัฐบาลต้องปรับปรุงระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนครูใหม่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน เพื่อให้ครูทุกคนสามารถอยู่ในอาชีพได้อย่างมีเกียรติ ศักดิ์ศรี และภาคภูมิใจในอาชีพ การจัดค่าตอบแทนจะต้องคำนึงถึงภาระรับผิดชอบที่แตกต่างกัน เช่น การปฏิบัติงานในห้องที่ทุรกันดาร การปฏิบัติงานเกินกว่าภาระงานขั้นต่ำ ฯลฯ และคำนึงถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น ครูในสาขาวิชาที่ขาดแคลน ครูที่มีผลงานดีเด่น เป็นต้น

2.3 พัฒนาระบบเชิดชู ยกย่อง ครูที่มีผลงานดี ครูที่มีผลการปฏิบัติงานดีอย่างต่อเนื่องตามเกณฑ์และระยะเวลาที่กำหนด ต้องได้รับการคัดเลือกเพื่อรับการยกย่องเชิดชูเกียรติ และประชาสัมพันธ์ให้สังคมรับรู้ในวงกว้าง รวมทั้งจัดรางวัลตอบแทนในรูปของเงินพิเศษที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ต้องรักษาครูที่มีสมรรถนะสูงให้สามารถประกอบอาชีพครูต่อไป เพราะสภาพความรัดตัวทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน อาจดึงดูดให้ครูเหล่านี้ไปประกอบอาชีพอื่นที่มีรายได้สูงกว่าการเป็นครู ทำให้วงการการศึกษาสูญเสียบุคลากรที่มีค่าและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติ ในกรณีนี้อาจให้โอกาสในการเลื่อนวิทยฐานะที่สูงขึ้น โอกาสในการศึกษาต่อ หรือย้ายไปดำรงตำแหน่งในเขตพื้นที่ที่ครูต้องการ

2.4 ส่งเสริมให้ครูมีองค์วิชาชีพ โดเนตการรวมกลุ่มตามสาขาวิชาเป็นชมรม หรือสมาคมครูเฉพาะทาง ทั้งในระดับกลุ่มสถานศึกษา ระดับจังหวัด หรือระดับประเทศ เพื่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือทั้งการแลกเปลี่ยนและช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางวิชาการ เพื่อผดุงเกียรติคุณ และศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพครู รักษามาตรฐานและจรรยาบรรณในวิชาชีพ และพิทักษ์สิทธิของครู

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2558) ศึกษาสถานภาพการผลิตและพัฒนาครูใน ประเทศไทย และมีข้อเสนอแนะด้านการผลิตครู ไว้ดังนี้

สถาบันผลิตครูของไทยในปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้น 113 สถาบัน จำแนกเป็นสถาบันอุดมศึกษา ของรัฐ 20 แห่ง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 7 แห่ง มหาวิทยาลัยราชภัฏ 40 แห่ง มหาวิทยาลัย เอกชน 42 แห่ง มหาวิทยาลัยสงฆ์ 2 แห่ง สถาบันการพลศึกษา 1 แห่ง และสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ 1 แห่ง สำหรับนักศึกษาครูประเภทครุศาสตร์ทั่วไปและครุศาสตร์อุตสาหกรรม การประมาณการ จำนวนที่จะจบการศึกษาในปีการศึกษา 2556 - 2560 โดยคาดว่าจะมีผู้จบการศึกษาประเภท ครุศาสตร์ทั่วไปมากที่สุดในปีการศึกษา 2559 จำนวน 60, 798 คน รองลงมาปีการศึกษา 2560 จำนวน 52,570 คน สำหรับประเภทครุศาสตร์อุตสาหกรรมคาดว่าจะมีผู้จบการศึกษามากที่สุดในปี การศึกษา 2560 จำนวน 2,730 คน รองลงมาปีการศึกษา 2559 จำนวน 2,561 คน

สำหรับนักศึกษาครูที่คาดว่าจะสำเร็จการศึกษาตามสาขาวิชา ได้มีการประมาณการผู้ที่จะ สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชา 20 อันดับสูงสุดจากทั้งหมด 50 กลุ่มสาขาวิชา ในปีการศึกษา 2556- 2560 จำแนกตามสาขาวิชา เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การศึกษาปฐมวัย พลศึกษา ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์ศึกษา การประถมศึกษา ศิลปศึกษา ดนตรีศึกษา เทคโนโลยีการศึกษา ชีววิทยา นาฏศิลป์ศึกษา ฟิสิกส์ เคมี ภาษาจีน สุขศึกษา วิศวกรรมอุตสาหกรรม และสาขาการศึกษา

นอกจากนี้ยังได้สำรวจข้อมูลสถานภาพคณาจารย์ในสถาบันผลิตครู คณะครุศาสตร์/ ศึกษาศาสตร์ ที่จะเกษียณอายุราชการในอีก 15 ปีข้างหน้ามีจำนวน 1,794 คน คิดเป็นร้อยละ 33.41 ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าวิตกกังวลเพราะมีจำนวนบุคลากรสายการสอนที่เป็นจำนวนมากและมีข้อกังวล เกี่ยวกับคุณภาพของคณาจารย์ในสถาบันผลิตครูในอนาคต ซึ่งต้องการผลิตครูที่มีสมรรถนะสูงเพื่อ ป้อนเข้าสู่ระบบการศึกษา

ในปัจจุบันสถาบันผลิตครูแปรสภาพเป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบ (Comprehensive University) คณาจารย์และบุคลากรส่วนใหญ่ในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ได้โอนย้ายไปสังกัด คณะที่เปิดใหม่ เช่น คณะวิทยาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ ทำให้คณะ ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ซึ่งเดิมมีสถานภาพเป็นสถาบันกลายเป็นเพียงคณะหนึ่งของมหาวิทยาลัย จึง

ขาดแคลนอัตรากำลังอาจารย์และขาดความเข้มแข็งในการผลิตครูในสาขาวิชาเอกต่างๆ อาทิ คณิตศาสตร์ เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา ประวัติศาสตร์ และครูสาย อาชีพช่าง ประการสำคัญ คือ ขาดผู้รับผิดชอบด้านการศึกษาทั้งระบบ ทั้งฝ่ายผลิต ฝ่ายใช้ ฝ่ายพัฒนา และฝ่ายควบคุมคุณภาพ

นอกจากนี้ ยังพบปัญหาด้านคุณภาพของคณาจารย์ผู้สอนในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ รวมทั้ง การจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาก็พบปัญหาเกี่ยวกับศักยภาพของคณาจารย์และผู้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา อาทิ พบว่า คณาจารย์มีภาระหน้าที่มาก ไม่มีเวลาดูแลให้การสอน หรือการวิจัยเพื่อสอนอย่างเต็มที่ รวมทั้ง ยังขาดความรู้เกี่ยวกับเทคนิคทางการวิจัย เมื่อพิจารณาคุณภาพของคณาจารย์คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ตามระบบการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ปรากฏว่ามีคุณภาพระดับ 2 คือ ระดับ “ต้องปรับปรุง” ซึ่งน่ากังวลใจเป็นอย่างยิ่งในการผลิตครู จากการสำรวจตำแหน่งทางวิชาการของคณาจารย์ในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ปีการศึกษา 2557 พบว่า คณาจารย์มีจำนวนทั้งสิ้น 5,369 คน มีศาสตราจารย์เกียรติคุณ จำนวน 2 คน ศาสตราจารย์จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 0.1 ตำแหน่งรองศาสตราจารย์จำนวน 423 คน คิดเป็นร้อยละ 7.9 ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์จำนวน 1,120 คน คิดเป็นร้อยละ 20.9 ส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นอาจารย์ธรรมดา จำนวน 3,538 คน คิดเป็นร้อยละ 65.9

ในส่วนของหลักสูตรการผลิตครูของไทยในปัจจุบัน มี 3 ลักษณะ สรุปได้ดังนี้

1. หลักสูตรการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) เป็นหลักสูตรการผลิตครูที่ใช้เวลาศึกษาวิชาการอย่างเข้มข้น เป็นการเรียนภาคทฤษฎีและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 4 ปี และปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่คุรุสภากำหนดอีก 1 ปี รวมเป็น 5 ปี เมื่อผ่านการประเมินตามเกณฑ์จะมีคุณสมบัติและขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ครุได้ หลักสูตรนี้จัดเป็นหลักสูตรหลักในการผลิตครู ซึ่งเริ่มมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2547 ถึงปัจจุบัน
2. หลักสูตรการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (ป.บัณฑิต) หลักสูตร 2 ปี รับผู้ที่คุรุสภานุญาตให้ปฏิบัติการสอนโดยไม่มีใบอนุญาตเรียนวิชาชีพครู

1 ปี และได้รับอนุญาตจากต้นสังกัดใช้โรงเรียนเป็นแหล่งปฏิบัติการสอนอีก 1 ปี รวมเป็น 2 ปี หลักสูตรนี้เริ่มปีพ.ศ. 2557 ถึงปัจจุบัน

3. หลักสูตรการผลิตครูระดับปริญญาโททางการสอน (หลักสูตร 3 ปี) เป็นหลักสูตรที่เปิดสอนสำหรับผู้จบปริญญาตรีในสาขาวิชาการศึกษาหรือสาขาอื่นๆ เข้าศึกษาในระดับปริญญาโท 2 ปี และปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่คุรุสภารับรอง 1 ปี รวมเป็น 3 ปี เมื่อผ่านการประเมินตามเกณฑ์แล้วจะมีคุณสมบัติขอรับรองใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูได้ หลักสูตรนี้เริ่มเมื่อปีพ.ศ. 2556 ถึงปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการผลิตครู มีดังนี้

1. ปฏิรูประบบการผลิตครู ควรดำเนินการ ดังนี้

1) ควรเร่งจัดทำแผนการผลิตครูที่สัมพันธ์กับแผนการใช้ครูในระดับชาติ และสัมพันธ์กับแนวโน้มความต้องการครูประเภทต่างๆ ของประเทศ โดยหน่วยงานผู้ใช้ครูและหน่วยงานผลิตครูต้องร่วมมือกันจัดทำแผนความต้องการใช้ครูราย 5 ปี และ 10 ปี ของแต่ละพื้นที่การศึกษา โดยยึดความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา เพื่อให้สถาบันผลิตครูเตรียมความพร้อมในการผลิตให้ตรงตามความต้องการใช้จริงของแต่ละพื้นที่ โดยกำหนดจำนวนนักศึกษาสำหรับการคัดเลือกนักเรียนเข้าศึกษาตามสัดส่วนแต่ละพื้นที่ที่ต้องการใช้ครู

2) เร่งดำเนินการจัดให้มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลครูที่ได้มาตรฐาน มีการตรวจสอบและปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยตลอดเวลา รวมทั้งสร้างเครือข่ายที่สามารถเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานเพื่อประโยชน์ในการจัดทำแผนและกำหนดนโยบายและมาตรการต่างๆ ในการพัฒนาวิชาชีพครูได้อย่างถูกต้องสอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงในแต่ละช่วงเวลา

3) ควรกำหนดพื้นที่ร่วมรับผิดชอบของสถาบันผลิตครู เน้นการมีส่วนร่วมในการปรับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรผลิตครูให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ควบคุม กำกับ และดูแลการผลิตครูให้ได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

4) ปรับเปลี่ยนระบบการรับนักศึกษาครู เพื่อให้ได้คนดี คนเก่ง มีใจรักการเป็นครู เข้าสู่วิชาชีพครู โดยกำหนดการแนวทางการคัดเลือกนักเรียนดี เก่ง และศรัทธาในวิชาชีพครูเป็น

นักศึกษาครู กำหนดเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกครูตามความเหมาะสมของพื้นที่และสภาพความ ต้องการใช้ครูในสาขาและประเภทที่ต้องการ กำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าเรียน “ครู” ควรเป็นผู้เรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในกลุ่มคะแนนสูง ร้อยละ 50 ของผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กำหนดวิธีการหรือกระบวนการคัดเลือกนักศึกษาครูโดยใช้ระบบกลาง โดยผู้ใช้ครู (กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่นที่ใช้ครู) รับผิดชอบการเลือกนักศึกษาในพื้นที่ แล้วส่งต่อให้สถาบันผลิตครูที่ได้รับคัดเลือกดำเนินการผลิตในแต่ละสาขาวิชาที่ได้รับมอบหมาย หน่วยงานผู้ใช้ครูจัดทำแนวปฏิบัติเป็นคู่มือดำเนินการประเมินผู้เรียนที่มีแวວความเป็นครูในช่วงการเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6) เพื่อคัดเลือกคนดี เก่ง และมีแวວความเป็นครูเข้าสู่อาชีพครู

2. เร่งดำเนินการเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งให้สถาบันผลิตครู เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของสถาบันผลิตครูให้ได้มาตรฐาน มีสมรรถนะในระดับสากล

3. การวางระบบการจัดสรรทุนสำหรับนักศึกษาครู โดยจัดสรรทุนผูกพันกับสถาบันการศึกษา ท้องถิ่น (จังหวัด) ตั้งแต่เริ่มเรียนโดยคัดเลือกนักเรียนในท้องถิ่นรับทุน ฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูในท้องถิ่น ยกเลิกวิธีการสอบบรรจุ เมื่อเรียนจบแล้ว ให้บรรจุทำงานในท้องถิ่นของตน โดยสถานศึกษาเป็นผู้คัดเลือกบัณฑิตครูเข้าเป็นครูประจำการ จัดสรรทุนการศึกษาให้นักศึกษาในโครงการผลิตครู ในช่วงของระยะเวลาที่ศึกษาในสถานศึกษา

4. เร่งรัดการปรับระบบรูปแบบการผลิตครูให้เหมาะสมกับการใช้งานครูในแต่ละระดับ และประเภทการศึกษา

5. กำหนดแนวทางการเตรียมนักศึกษาครู เพื่อให้ได้ครูดี มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะที่จำเป็น พร้อมทั้งจะปฏิบัติงานในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และเพชรฯ พิพัฒน์สันติกุล (2554) ได้เสนอแนวคิดการพัฒนาระบบ การผลิตครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ดังนี้

มาตรการหลัก

1) ปรับระบบการผลิต การคัดสรร ค่าตอบแทน และสวัสดิการให้สามารถดึงดูดคนเก่งและคน ดี มีใจรักวิชาชีพรูมาเป็นครู และรับประกันบรรจุเป็นข้าราชการครู จัดให้หนี้สิน นักศึกษาครูฝึก

ประสบการณ์การสอนในสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 1 ปี และให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานวิชาชีพครู และสถาบันผลิตครู

2) ให้มีสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นความเป็นเลิศด้านการผลิตครู วิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับวิชาชีพครู รวมทั้งมีระบบประกันและรับรองคุณภาพมาตรฐานวิชาชีพครู และสถาบันผลิตครู

3) วางแผนการผลิต การพัฒนา และการใช้ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบให้สอดคล้องกับความต้องการทั้งระดับพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ

4) การจัดการระบบเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาอื่นมาเป็นครูโดยศึกษาวิชาชีพครูเพิ่มเติมตามเกณฑ์ที่กำหนด รวมทั้งส่งเสริมให้สถานศึกษาระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชน ชาวบ้านและผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนและท้องถิ่น เพื่อเป็นผู้สอนและพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) พัฒนาระบบการผลิตครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา สำหรับการอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา เชื่อมโยงความสามารถในการสอย และประสบการณ์ในสถานประกอบการ รวมถึงการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ผลผลิตเชิงพาณิชย์

สายหยุด จำปาทอง (2530) ได้เสนอแนวโน้ม ทิศทางการผลิตครูในอนาคตไว้ดังนี้

เนื่องจากปัญหาเกี่ยวกับการฝึกหัดครู ได้แก่ การรับบุคคลเข้ามาประกอบอาชีพครู เป็นปัญหาหลักที่เกิดการเปลี่ยนแปลงในการผลิต ผลิตแล้วไม่ใช่ ควรปรับแนวทางระหว่างผู้ผลิตครูและผู้ใช้ครู ปัญหาความเข้าใจเรื่องหน้าที่ครู เน้นการสร้างพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนมากกว่าการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ ครูมีหน้าที่ฝึกนักเรียนให้รู้ถึงวิธีแสวงหาความรู้ ครูต้องมีหน้าที่สอนคน มิใช่ถ่ายทอดความรู้อย่างเดียว ปัญหาปริมาณการผลิตครู ผลิตเกินอัตราที่จะรับเข้าเป็นครู และผลิตขาดบางสาขาวิชา ที่ผู้ใช้ครูต้องการ ปัญหาคุณภาพของการผลิตครู ผู้เข้าศึกษาในสถาบันผลิตครู มีผลการเรียนต่ำมาในระดับมัธยม การสอบเข้ามาเรียนสาขาวิชาชีพครูไม่มีการคัดเลือกแบบพิเศษ วัดกระบวนการผลิตครูของสถาบันการผลิต ยังไม่มีประสิทธิภาพพอ มักจะผลิตรวมๆกันไปไม่ได้จำแนกระดับของผู้เรียน และอาจารย์ในสถาบันผลิตครูส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์สอน ในระดับประถม มัธยม อาชีว

แนวโน้มการผลิตครูในอนาคต เมื่อพิจารณาด้านเศรษฐกิจและสังคม พบว่าสถานะเศรษฐกิจของทั่วโลก เช่น ภาวะเงินเฟ้อ จะทำให้งบประมาณที่จัดสรรในการพัฒนาครูอยู่ในภาวะที่จำกัด สถานะการว่างงานของทั่วโลก จะมีผลต่อการบรรจุผู้สำเร็จการศึกษาเข้าทำงาน อัตราเพิ่มของประชากรลดลง ทำให้มีนักเรียนเข้าเรียนในระดับประถม และมัธยมน้อย มีผลต่อตำแหน่งครูที่จะรับเพิ่ม ความเป็นประชาธิปไตย ในการศึกษามากขึ้น มีการเปิดโอกาสการศึกษาในสาขาใหม่ๆ มากขึ้น ดังนั้นการเตรียมครู ควรจะเตรียมสำหรับสาขาวิชาใหม่ๆ ด้วย แนวทางพัฒนาเศรษฐกิจไทยสู่อุตสาหกรรม ทำให้ต้องผลิตครูในสาขาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น

แนวทางการฝึกหัดครูในอนาคต

การฝึกหัดครูต้องคำนึงถึง บทบาทครูตามที่ผู้ใช้ครูและสังคมคาดหวังที่จะให้เป็นดังนี้

1. เป็นผู้พัฒนาคุณธรรมค่านิยม เชี่ยวชาญในกระบวนการเรียนรู้ ชำนาญในสหวิทยาการ พัฒนามนุษยสัมพันธ์ เป็นที่ปรึกษาการอาชีพ เป็นผู้นำวิชาชีพชั้นสูง เป็นผู้คาดคะเนอนาคต เป็นผู้บริการความรู้แก่สังคม
2. การผลิตครูขยายเป็นเวลา 5 ปี เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เนื้อหาวิชามาก และมีความรู้ด้านเทคนิคการสอนอย่างพอเพียง
3. การผลิตครูจะมุ่งเน้นวิธีการแสวงหาความรู้มากกว่าเนื้อหา เนื่องจาก วิชาการเปลี่ยนแปลงเร็ว
4. ผลิตครูเพื่อจะไปสอนแต่ละระดับ ควรมีหลักสูตรของแต่ละระดับอย่างชัดเจน
5. หลักสูตรการผลิตครูควรใช้การวิจัยให้มากขึ้น
6. ควรส่งเสริมคนมีสติปัญญาสูงเข้าศึกษา และให้ทุน โดยประกันการมีงานทำ
7. การบรรจุอาจารย์ในสถาบันการผลิตครูต้องใช้วิธีพิเศษ เพื่อให้แน่ใจว่ามีความสามารถมีความเป็นครูและมีประสบการณ์ในการสอน
8. ส่งเสริมให้อาจารย์ในสถาบันผลิตครูได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอในการอบรมหาความรู้เพิ่มเติม
9. ส่งเสริมให้มีการอบรมครูประจำการ โดยใช้สถาบันผลิตครูเป็นฐาน
10. การผลิตครูต้องมุ่งผลิตครูออกไปประกอบอาชีพครูเท่านั้น จึงต้องผลิตให้สอดคล้องกับหน่วยงานผู้ใช้ครู

ตอนที่ 6 แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงอนาคต

การวิจัยอนาคต (Futures Research) เป็นการศึกษาที่มีระบบแบบแผน เกี่ยวกับทางเลือก แนวโน้มในอนาคตที่คิดว่ามีความเป็นไปได้หรือน่าจะเป็นไปได้ โดยมีความพยายามที่จะกระทำสิ่งต่อไปนี้เป็น คือ บรรยายทางเลือกในอนาคตที่เป็นไปได้หรือน่าจะเป็นไปได้ พิจารณาทบทวนระดับความรู้เกี่ยวกับอนาคตที่เป็นไปได้ ซึ่งให้เห็นถึงผลกระทบหรือผลอันอาจเกิดขึ้นจากอนาคตที่เป็นไปได้ นั่น ๆ เตือนให้ทราบล่วงหน้าถึงอนาคตอันไม่พึงปรารถนาที่อาจเกิดขึ้นได้นั้น ทำให้เข้าใจกฎเกณฑ์ของกระบวนการเปลี่ยนแปลง (สิปพนนท์ เกตุทัต, 2535)

การสร้างมโนภาพแห่งอนาคต (Scenario) เป็นหัวใจของการสัมภาษณ์ตามแนว EFR (Ethnography Futures Research) เพราะผู้ให้สัมภาษณ์ต้องสร้างมโนภาพ อาจเรียกมโนภาพแห่งอนาคตนี้ว่า “ประวัติศาสตร์แห่งอนาคต” (Future History) ก็ได้ ในการสร้างมโนภาพแห่งอนาคตจะคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้เป็น

- 1) สถานการณ์หนึ่ง ควรจะ น่าจะ หรือ จะมีความเป็นไปได้มาก ภายในเวลาที่ตั้งเป้าหมายไว้
- 2) กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์จากเวลาหนึ่งไปสู่อีกเวลาหนึ่งตามที่ตั้งเป้าไว้ หรือน่าจะ หรือจะมีความเป็นไปได้มากขึ้น มีลักษณะอย่างไร

การสร้างมโนภาพแห่งอนาคตจะใช้เพื่อบรรยายถึงสภาพมลภาวะทั้งหมด ตั้งแต่ปัจจุบันจนถึงเวลาที่ตั้งเป้าไว้ในอนาคต และผลกระทบของปรากฏการณ์เหล่านี้ที่มีต่อชีวิตมนุษย์รวมไปถึงปฏิริยาโต้ตอบของมนุษย์ต่อผลกระทบดังกล่าว ซึ่งอาจนำไปสู่การตัดสินใจของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคล EFR ต่างไปจากการวิจัยอนาคตแบบอื่นๆ นั่นคือ ผู้ให้สัมภาษณ์จะต้องสร้างมโนภาพแห่งอนาคตของสิ่งนั้น ในขณะที่การสร้างมโนภาพแห่งอนาคตมักจะมีลักษณะเป็นเชิงคุณภาพหรือการบรรยาย การสร้างมโนภาพแห่งอนาคต มักจะให้ความสนใจต่อกระบวนการการเปลี่ยนแปลงจากเวลาหนึ่งไปสู่อีกเวลาหนึ่ง แต่การสร้างมโนภาพแห่งอนาคตต้องการเพียงมีความน่าจะเป็นไปได้หรือพอสมควรสมเหตุผลเท่านั้น

ดังนั้นการสัมภาษณ์แบบEFR ผู้ให้สัมภาษณ์จะสร้างมโนภาพแห่งอนาคตในแง่ดีและมโนภาพแห่งอนาคตในแง่ร้าย ซึ่งในการสร้างมโนภาพแห่งอนาคตทั้งสองแบบนี้จะไม่มีการประเมินความน่าจะเป็น ทั้งหมดจะขึ้นอยู่กับวิจาร์ณญาณและการตัดสินใจของผู้ให้สัมภาษณ์ว่าปรากฏการณ์ต่างๆ ที่

สร้างขึ้นตามสมมติฐานของตนนั้นเป็นไปได้คือมีความน่าจะเป็นมากกว่าศูนย์ก็พอแล้ว หลังจากนั้นผู้ให้สัมภาษณ์จะสร้างมโนภาพแห่งอนาคตที่น่าจะเป็นไปได้มากที่สุด ซึ่งใช้สมมติฐานจากเหตุผลที่มีความน่าจะเป็นสูงสุด

วิธีการสัมภาษณ์แบบ EFR

หลักการสัมภาษณ์แบบ EFR เป็นไปตามหลักวิชาชาติพันธุ์วรรณา การวางกรอบการสัมภาษณ์อย่างกว้างๆ และยึดถือความยืดหยุ่นคือการพยายามลดอคติข้างต้นด้วยการให้การสัมภาษณ์เป็นไปอย่างหลวม ๆ และให้ผู้ให้สัมภาษณ์มีส่วนที่จะเปลี่ยนแปลงเค้าโครงการสัมภาษณ์โดยอาจจะเพิ่มหัวข้อบางอย่างเข้ามาหรือตัดหัวข้อบางหัวข้อที่ตั้งไว้เดิมออกไปได้

ผู้สัมภาษณ์ต้องให้คำถามที่ตั้งขึ้นนั้นครอบคลุมเนื้อที่กว้างพอ โดยเปิดโอกาสให้ “ผู้ให้สัมภาษณ์มีบทบาท ในการสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ต้องเป็นผู้ฟังที่ดี เข้าใจความคิดความรู้สึกของผู้ให้สัมภาษณ์ คอยกระตุ้นทางอ้อมและจดบันทึกคำให้สัมภาษณ์อย่างพินิจพิเคราะห์ ขณะเดียวกันผู้สัมภาษณ์ต้องให้ความสนใจ ให้กำลังใจ ถามคำถามตามความจำเป็นและเหมาะสมเพื่อความชัดเจน ครอบคลุม ได้บริบท ต่อเนื่องและสอดคล้อง และที่สำคัญคือผู้สัมภาษณ์ต้องระมัดระวังในการถามคำถาม โดยหลีกเลี่ยงคำถามที่มีลักษณะถามนำหรือหว่านล้อมทั้งในเรื่องของเนื้อหาและรูปแบบ

การสัมภาษณ์แบบ EFR เริ่มด้วยการ “ขยาย” ขอบเขตความคิดของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยสร้างภาพในอนาคตในแง่ดี ขึ้นต่อไปก็ขยายออกไปในแง่ร้าย ผู้สัมภาษณ์จะต้องใช้วิจารณญาณของตนเองในการตัดสินใจว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี สำหรับสังคม ภาพในอนาคตทั้งสองแบบนี้จะต้องอยู่ในขอบเขตของความเป็นไปได้ หลังจากนั้นจึงให้ผู้สัมภาษณ์สร้างภาพในอนาคตในแง่ที่เป็นไปได้มากที่สุด คุณค่าทางการศึกษาของการสัมภาษณ์จะเกิดขึ้นในตอนนั้น เพราะในระหว่างนั้นผู้ให้สัมภาษณ์จะเริ่มมองเห็นอย่างแจ่มแจ้งและตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เข้าประสงค์จะให้เกิดขึ้นกับสิ่งที่เขาเห็นว่าน่าจะเกิดขึ้น

หลักการตั้งคำถามของการสัมภาษณ์แบบ EFR สิ่งที่ต้องคำนึง คือ ความชัดเจน (Clarity) ความครอบคลุม (Comprehensiveness) บริบท (Contextualization) ความต่อเนื่อง และสอดคล้อง (Coherence) ในการสัมภาษณ์แบบ EFR นั้นต้องกระทำอย่างมีระบบระเบียบ แม้ว่า

รูปแบบอาจคล้ายกับการพูดคุยกันตามธรรมดา แต่ความจริงไม่เป็นเช่นนั้น หากแต่เป็นการพูดคุยตามหลักตรรกวิทยาและต้องใช้สติปัญญาความคิด ขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์สร้างมโนภาพแห่งอนาคต ผู้สัมภาษณ์ก็ได้เป็นฝ่ายฟังอยู่เฉยๆ แต่จะต้องฟังอย่างตั้งอกตั้งใจ และคอยครุ่นคิดทบทวนอยู่ภายในใจตลอดเวลาว่า การสร้างมโนภาพแห่งอนาคตของผู้ให้สัมภาษณ์มีรูปแบบอย่างไรและมีช่องว่างตรงไหนหรือไม่ และเมื่อต้องฟังและติดตามติดต่อกันเป็นเวลานานหลายชั่วโมง

ตอนที่ 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศ

พลฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะวิกฤติและยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์เพื่อปฏิรูปการศึกษาในแผนการพัฒนาศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 9-10 (พ.ศ.2545-2554) พบว่า ยุทธศาสตร์ปฏิรูปคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์รองคือ 1. ปรับเปลี่ยนบทบาทและพันธกิจ คือการมุ่งสู่การเป็นสถาบันผลิตและพัฒนาครูแห่งอนาคต เพื่อให้เป็นผู้นำทางด้านการปฏิรูปการศึกษา เน้นการผลิตตามความต้องการในสาขาที่ขาดแคลน และผลิตในระดับปริญญาโท ปริญญาเอก 2. เร่งรัดพัฒนาคณาจารย์ ให้มีศูนย์ความเป็นเลิศในการพัฒนาคณาจารย์ เน้นการพัฒนาคณาจารย์ทดแทนการเกษียณอายุราชการจำนวนมากในระยะ 10 ปี และสร้างคณาจารย์รุ่นใหม่ที่ตรงกับความต้องการในการปฏิรูปการศึกษา 3. เร่งรัดการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ให้เป็นวาระแห่งชาติในการมุ่งบูรณาการใช้ภูมิปัญญาไทย ท้องถิ่น และสากลอย่างผสมผสานกลมกลืน และ 4. ปฏิรูประบบโครงสร้างการบริหารและการประกันคุณภาพที่ยืดหยุ่น แต่มีมาตรฐานร่วมที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของสังคม ใกล้ชิดสถานการณ์จริง ส่วนยุทธศาสตร์ปฏิรูปการผลิตครูใหม่ ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ คือ 1. ปฏิรูประบบการผลิตครูใหม่ เร่งจัดระบบการผลิตครูใหม่ลักษณะเชิงรุก สามารถผลิตครูตามความต้องการของครูในอนาคต ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ตามแนวปฏิรูปการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยระบบใหม่ต้องมีความยืดหยุ่น ตอบสนองความต้องการเร่งด่วนในการผลิตครูสาขาขาดแคลนและความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้ทันเวลา จึงมีกลไก 2 ส่วน คือ 1) จัดตั้งคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยนโยบายและแผนการผลิตครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา (กชค.) โดยอยู่ในกำกับของสภาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแห่งชาติ 2) ศูนย์ความเป็นเลิศในการผลิตครูที่เป็นเครือข่ายความร่วมมือของสถาบันผลิตและพัฒนาครู 2. ปฏิรูปกระบวนการผลิตครูใหม่ เร่งออกแบบกระบวนการผลิตครูใหม่ ที่มีนวัตกรรม

โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เน้นความรู้และการวิจัย และเพิ่มเวลาการปฏิบัติงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในสถานศึกษามากขึ้นแบบ Field-based program ที่มีคุณภาพมาตรฐานวิชาชีพขั้นสูงตามเกณฑ์ของสภาครู เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ยืดหยุ่นในการตอบสนอง มีกระบวนการผลิตที่มุ่งผลลัพธ์ มีครูใหม่ที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์การเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลาย รับผิดชอบต่อเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน 3. ปฏิรูปกระบวนการสรรหาครูใหม่เชิงรุก เร่งขีดความสามารถและระบบการผลิตครูใหม่ให้มีความสามารถในการแข่งขันเชิงรุก มีความศรัทธาต่ออาชีพครู และจัดให้มีทุนการศึกษาสำหรับครูในอนาคต

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554) ได้เสนอยุทธศาสตร์และมาตรการการปฏิรูประบบ ครูศึกษาของประเทศ ไว้ 6 ประการ

1. การจัดตั้งสถาบันครูศึกษาแห่งชาติเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูประบบครูศึกษาของประเทศ โดยมีมาตรการดำเนินงานดังนี้ กำหนดนโยบายและวางแผนการผลิต การพัฒนาและการบำรุงรักษาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของประเทศด้านปริมาณและคุณภาพ กำหนดกลยุทธ์ในการส่งเสริมความร่วมมือและความเข้มแข็งแก่สถาบันผลิตครูวิจัยและพัฒนาครูทั้งระบบด้านวิชาการและวิชาชีพให้มีคุณภาพมาตรฐานสู่ความเป็นเลิศ บริหารกองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาและระดมทุน สร้างภาคีเครือข่ายและระดมทรัพยากรจากภายในภายนอกประเทศ พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศในการกำหนดนโยบายและทิศทางการดำเนินงานปฏิรูประบบครูศึกษาของประเทศ

2. การยกเครื่องระบบการพัฒนาและฝึกอบรมครูทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน โดยมีมาตรการดำเนินงานดังนี้ จัดระบบบัตรทองทางการศึกษา คุ้มครองทางการศึกษา และทุนการพัฒนาแก่ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ในรูปแบบที่หลากหลาย โดยให้สามารถนำผลจากการเข้าอบรมมาใช้ประกอบการขอวิทยฐานะได้ด้วย พัฒนานวัตกรรมกรณีพิเศษการศึกษา ปรับเปลี่ยนรูปแบบการพัฒนาและฝึกอบรมจากเหมารวมเป็นแบบหลากหลาย เน้นกระจายสู่พื้นที่ยกระดับสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นองค์กรมหาชนเพื่อความคล่องตัวในการบริหารจัดการและสร้างเครือข่ายองค์กรร่วมพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะในการฝึกอบรมครูทั้งประสานการจัดตั้งศูนย์วิชาการสำหรับครูในพื้นที่ทั่วประเทศ กำหนดมาตรฐานการลดหย่อนการเสียภาษีสำหรับเครือข่าย สนับสนุนการพัฒนาและฝึกอบรมครู รวมทั้งการผลิตและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเพื่อการศึกษา

3. การสร้างครูพันธุ์ใหม่ เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยมีมาตรการดำเนินงานดังนี้ พัฒนาเกณฑ์การคัดเลือกสถาบันอุดมศึกษาของโครงการผลิตครูพันธุ์ใหม่ เพื่อเพิ่มโอกาสให้คณะ/สถาบันอื่นที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่างๆ เข้ามาร่วมโครงการได้มากขึ้น นำร่องการผลิตครูพันธุ์ใหม่ โดยหลักสูตรใหม่ที่หลากหลายในสาขาวิชาต่างๆ สำหรับสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขยายขอบข่ายการดำเนินงานการผลิตครูพันธุ์ใหม่ให้ครอบคลุมทุกภูมิภาคของประเทศ

4. การส่งเสริมวัฒนธรรมหลักสูตรการผลิตครูที่หลากหลายโดยมีมาตรการดำเนินงานดังนี้ ศึกษา วิจัย พัฒนางค์ความรู้ด้านนวัตกรรมหลักสูตรให้เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง ปรับปรุงโครงสร้างและสาระหลักสูตรการผลิตครูพันธุ์ใหม่ให้มีความหลากหลาย เช่นหลักสูตร 4+2 หรือ 5+1 หลักสูตร 2 ปริญญา ให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี ปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาให้ชัดเจนระหว่างหลักสูตรสำหรับผู้จบปริญญาตรีสาขาวิชาชีพอื่นและหลักสูตรสำหรับผู้จบปริญญาตรีสาขาวิชาการศึกษา

5. การยกเครื่องระบบบริหารงานบุคคลของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เหมาะสมกับเป็นผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูง โดยมีมาตรการดำเนินงานดังนี้ ยกเครื่องระบบบริหารงานบุคคลของครู (บริหารงานบุคคล ระบบเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการและสิทธิประโยชน์เกื้อกูล ภาระงานสอนของครูต่อสัปดาห์ และระบบส่งเสริมขวัญและกำลังใจ ส่งเสริมขวัญและกำลังใจ แรงจูงใจ และกำหนดหลักเกณฑ์ความก้าวหน้า การคงอยู่ของการประกอบวิชาชีพครู จัดสรรอัตรากำลังของครูและงบประมาณที่เสริมการพัฒนาคุณภาพได้อย่างเต็มที่ โดยจัดให้มีการควรวบโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ เพื่อให้เกิดขนาดที่เหมาะสมและลดค่าใช้จ่ายเดินทางแก่พ่อแม่ กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ครูที่เกษียณอายุราชการ ออกแบบระบบการพัฒนาสมรรถนะของศึกษานิเทศก์เพื่อทำหน้าที่พัฒนาคุณภาพผู้เรียนและพัฒนการสอนของครู ปรับระบบการเข้าสู่ตำแหน่งของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นผู้นำทางวิชาการ สามารถให้คำแนะนำแก่เพื่อนครูได้อย่างแท้จริง สนับสนุนสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาปรับปรุงมาตรฐานวิชาชีพทั้งมาตรฐานความรู้และมาตรฐานสมรรถนะสู่การปฏิบัติจริงและสามารถกำกับติดตามและประเมินผลด้วยตัวชี้วัดที่มีคุณภาพ

6. การเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งให้สถาบันผลิตครูโดยกลไกคลัสเตอร์ คุรุศึกษาโดยมีมาตรการดำเนินงานดังนี้ ศึกษา วิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรม การสร้างและประสานกลุ่มคลัสเตอร์คุรุศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย นำร่องการจัดตั้งคลัสเตอร์คุรุ

ศึกษาด้านแบบในสาขาวิชาเร่งด่วน เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ ปฐมวัยและ ศิลปะ ดนตรี เป็นต้น และขยายการจัดตั้งในสาขาอื่นๆ ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาและการวิจัยเชิง นวัตกรรมทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพของคณาจารย์ (ครูของครู) ให้เกิดความลุ่มลึกและทันสมัยของ ศาสตร์ในวิชาที่สอน สนับสนุนการจัดกลุ่มความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของสถาบันผลิตครู (Center of Excellence) เพื่อพัฒนาไปสู่ความเป็นศูนย์กลาง (Hub) ความเป็นเลิศในด้านการศึกษาและครุศึกษา (Teacher Education - TE) ด้านการพัฒนาครู (Teacher Development - TD) และด้านการวิจัย ทางการศึกษาและครุศึกษา (Teacher Research - TR) จัดสรรงบประมาณเป็นพิเศษให้แก่คณะครุ ศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ เพื่อพัฒนาครูของครู อันจะนำไปสู่ความเป็นสถาบันผลิตวิชาชีพชั้นสูงอย่าง แท้จริง

ณรงค์ อุ้ยหนอง (2549) ได้ศึกษายุทธศาสตร์การผลิตครูตามมาตรฐานวิชาชีพของ มหาวิทยาลัยราชภัฏ: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ได้เสนอแนวทางการแก้ไข ปัญหาการผลิตและพัฒนาครู ดังนี้ 1. ทบทวนนโยบายและแผนการผลิตครูให้สอดคล้องกัน 2. ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรการผลิตครู 3. พัฒนาระบบการคัดเลือกสรรหาผู้เรียนครู 4. พัฒนา คณาจารย์ในสถาบันผลิตครู 5. พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ 6. ปรับปรุงระบบ บริหารจัดการในสถาบันผลิตครู 7. มีระบบประกันคุณภาพและการประเมินผลเพื่อพัฒนาการผลิตครู และได้นำเสนอผลการพัฒนายุทธศาสตร์การผลิตครูตามมาตรฐานวิชาชีพของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ดังนี้ ยุทธศาสตร์การผลิตครูวิชาชีพของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่พัฒนาขึ้นตามกระบวนการวิจัยครั้งนี้มี 6 ยุทธศาสตร์ โดยกำหนดคำหลัก (Key Words) ของแต่ละยุทธศาสตร์ให้มีความคล้องจองกัน และ เลือกคำภาษาอังกฤษที่มีความหมายตรงกับยุทธศาสตร์แต่ละด้านใช้อักษรตัวแรกเรียงกันได้ศัพท์ “TACTIC” ซึ่งหมายถึงกลยุทธ์การนำยุทธศาสตร์ไปดำเนินงานเพื่อให้ง่ายต่อการสื่อสารและมีความ น่าสนใจต่อการนำไปปรับประยุกต์ใช้ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาการทีมงานประสานเครือข่าย (Teamwork Strategy) ยุทธศาสตร์ที่ 2 สู่เป้าหมายด้วยพลวัตการบริหารจัดการ(Administration Strategy) ยุทธศาสตร์ที่ 3 มีมาตรฐานด้านหลักสูตร (Curriculum Strategy) ยุทธศาสตร์ที่ 4 ดึงดูด ด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี (Technology Strategy) ยุทธศาสตร์ที่ 5 หลากวิธีการจัดการเรียนรู้ (Instruction Strategy) ยุทธศาสตร์ที่ 6 เสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพ (Characteristic Strategy) และนำเสนอ การนำยุทธศาสตร์การผลิตครูวิชาชีพไปประยุกต์ใช้ด้วยแนวคิดการบริหาร

แบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์กร (Total Quality Management; TQM) ซึ่งเป็นระบบทำงานที่เน้นกระบวนการการปฏิบัติงานให้เกิดคุณภาพ มีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) ในทุกส่วนของกิจกรรม โดยมีหลักการสำคัญ คือ ให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ (Customer Focus) ปรับปรุงกระบวนการทำงานอยู่เสมอ (Process Improvement) และมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมให้ทุกคนมีส่วนร่วมกับกิจกรรม (People Development) ในการประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์การผลิตครูวิชาชีพของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่พัฒนาขึ้นตามแนวการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์กร ได้เสนอแนวการใช้วงจรคุณภาพของ เดมมิง (Deming Cycle) ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การดำเนินงานตามแผน (Do) การตรวจสอบประเมิน (Check) และการปรับปรุงพัฒนา (Act) ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในชื่อวงจร PDCA เป็นกระบวนการที่เป็นส่วนสำคัญ ในการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์กร (TQM) โดยมีความคาดหวังว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งปฏิบัติภารกิจผลิตครู จะได้นำยุทธศาสตร์การผลิตครูวิชาชีพที่พัฒนาขึ้นไปดำเนินงานด้วยระบบการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์กรและวงจรคุณภาพเพื่อคุณภาพของการผลิตครูโดยรวม

ไพโรจน์ ตัวงวิเศษ (2543) ได้นำเสนอการพัฒนาแผนกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนทางครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ ประกอบด้วยกลยุทธ์ย่อย 7 ด้าน 1. กลยุทธ์ด้านอาจารย์ ประกอบด้วยกลวิธี ดังนี้ การเพิ่มการเชิดชูเกียรติ และให้รางวัลแก่อาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะในทางการสอน การส่งเสริมให้เป็นอาจารย์ต้นแบบหรืออาจารย์อุทิศ (MENTOR) ในด้านการสอน การสนับสนุนให้อาจารย์ที่มีความชำนาญทางการสอน ได้สร้างผลงานในสาขาที่มีความเชี่ยวชาญและสร้างผลงานที่เป็นรูปธรรม สนับสนุนให้อาจารย์ที่มีความรู้ ประสบการณ์ และมีความชำนาญในการสอนได้สร้างผลงานร่วมกัน การส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาอาจารย์โดยการอบรม สัมมนาศึกษาดูงาน และการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โดยได้รับทุนการศึกษาจากสถาบัน ส่งเสริมให้อาจารย์ได้มีการวิจัยกระบวนการเรียนรู้อยู่เสมอ 2. กลยุทธ์ด้านนักศึกษา ประกอบด้วยกลวิธี ดังนี้ ปรับพื้นฐานความรู้โดยการสอนเสริมนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้มีทักษะความรู้พื้นฐานที่ไม่แตกต่างกันมาก การจัดอบรมเสริมประสบการณ์นักศึกษา การให้ทุนนักศึกษาในการเรียนต่อที่สูงขึ้น แล้วกลับมาเป็นอาจารย์ การจัดหากองทุนสนับสนุนนักศึกษา การพัฒนาจิตใจและวิถึญาณความเป็นครู 3. กลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการประกอบด้วยกลวิธี ดังนี้ การประชาสัมพันธ์ให้ท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถาบันให้มากขึ้น การพัฒนาโรงเรียนสาธิตให้เป็นโรงเรียนต้นแบบ เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้อ

แสวงหาความร่วมมือกับชุมชนและองค์กรในท้องถิ่น เร่งดำเนินการในการใช้เครือข่ายสถาบันราชภัฏ ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันและท้องถิ่น เพื่อการทำงานเป็นทีม การติดต่อประสานงาน กับองค์กรภายนอก เพื่อขอรับการสนับสนุนทางด้านงบประมาณ ปฏิรูปการบริหารจัดการในระดับ คณะครุศาสตร์ให้มีความคล่องตัว ทั้งในด้านอัตรากำลังและความเป็นเอกภาพในการผลิตบัณฑิตสาย ครู ส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาครูให้มีความเข้มแข็ง พัฒนาระบบการผลิตครู ตามแนวทางของโครงการคุรุทายาท จัดหาอัตราจ้าง เพื่อรองรับอาจารย์ที่เกษียณอายุราชการ ลด หรือเลิกการผลิตครูในบางโปรแกรม กลยุทธ์ ด้านปัจจัยและสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน ประกอบด้วย กลวิธี ดังนี้ จัดดำเนินการในการจัดหาครุภัณฑ์ และอุปกรณ์ในการเรียนการสอนตามมาตรฐาน การประกันคุณภาพการศึกษา จัดตั้งศูนย์สื่อวัสดุอุปกรณ์และคอมพิวเตอร์ (Media and Computer Center) 5. กลยุทธ์ด้านหลักสูตร ประกอบด้วยกลวิธี ดังนี้การให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการ ประเมินหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร สร้างหลักสูตรการผลิตครูให้สอดคล้องกับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จัดหลักสูตรที่หลากหลายตามความ ต้องการของท้องถิ่น พัฒนา หลักสูตรเสริม 6. กลยุทธ์ด้านกระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วยกลวิธี ดังนี้ส่งเสริมการจัดการ เรียนการสอนที่มีส่วนช่วยพัฒนาท้องถิ่น ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเรียนการสอนเชิญ ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นเป็นวิทยากรหรืออาจารย์พิเศษ สนับสนุนให้มีพี่เลี้ยง ในการทำงานวิจัยเป็นทีม มีการควบคุมตรวจสอบ และประเมินคุณภาพ จัดอบรมและพัฒนาการใช้เทคโนโลยี ใ้ภูมิปัญญาท องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนและการวิจัย สร้างมาตรฐานการเรียน การสอน การสอบ และสื่อ อุปกรณ์ ปรับกระบวนการเรียนการสอน และการวิจัยโดยใช้เทคโนโลยีให้เป็นกระบวนการเดียวกัน จัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านนวัตกรรมใหม่ ๆ ทางดานการเรียนการสอน ปรับปรุงการเรียนการสอนเป นทีม จัดทำมาตรฐาน ด้านขอทดสอบ การกำกับการสอน และเอกสารประกอบการสอนให้ใช้ร่วมกัน จัดตั้งศูนย์วิจัยการเรียนการสอน จัดตั้งศูนย์พัฒนาการเรียน จัดตั้งศูนย์พัฒนาการเรียนรูด้วยตนเอง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวใหม่ จัดให้มีระบบโรงเรียนเพื่อพัฒนา วิชาชีพ 7. กลยุทธ์การสร้างความเข้าใจอาจารย์และการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ ประกอบด้วย กลวิธี ดังนี้ การรณรงค์ให้เห็นความสำคัญของวิชาชีพครู สร้างความตระหนักในการทำงานเป็นทีม เน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมฝกอบรมโดยใช้กระบวนการการสร่างอนาคตร่วมกัน

ดวงจันทร์ เตี้ยววิไล (2531) ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์หลักสูตรการครุศึกษาไทย พุทธศักราช 2435-2530 โดยศึกษาเรื่องของปรัชญาและเป้าหมาย สาระเนื้อหา ความสอดคล้องระหว่างเป้าหมายของหลักสูตรกับความต้องการของสังคม พบว่า การครุศึกษาควรทบทวนบทบาทของตน และกำหนดบทบาทของตนให้ชัดเจนในการทำตามนโยบายของรัฐ โดยที่ทำหน้าที่ผลิตครูออกไปเป็นผู้ปลูกฝังความรู้ ทักษะและเจตคติ แต่เท่าที่ผ่านมา การครุศึกษามีลักษณะเป็นผู้ตามจนถึงระดับที่กล่าวได้ว่าขาดความเป็นตัวของตัวเอง ดังจะเห็นว่า เมื่อผู้นำต้องการปฏิรูปประเทศ การครุศึกษาก็ผลิตคนที่มีความรู้สำหรับตนเอง และรู้จักใช้ความรู้ที่สอนนักเรียน ครั้นผู้ปกครองประเทศเห็นว่าคนที่เรียนหนังสือมารับราชการกันมาก จึงต้องการให้ผู้เรียนจบไปประกอบอาชีพตามที่บ้านเดิม การครุศึกษาก็ผลิตครูที่สามารถสอนอาชีพ เช่น อาชีพกสิกรรมและช่าง และทำงานในท้องถิ่นได้ การเป็นผู้ตามเช่นนี้ ทำให้การครุศึกษาขาดจุดยืนที่แน่นอนเป็นของตนเอง เมื่อเป็นเช่นนี้ ก็จะไม่สามารถพัฒนาวิชาชีพครูได้ในระยะยาว การทำความเข้าใจตนเองหรือการแสวงหาความเป็นตัวของตัวเอง การศึกษากับสังคมย่อมต้องมีความกลมกลืนกับวัฒนธรรมตลอดจนวิถีชีวิตของสังคมนั้น ข้อค้นพบในการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า การครุศึกษาทำหน้าที่เปลี่ยนแปลงสังคมอยู่ตลอดเวลา โดยผลิตครูไปทำหน้าที่นี้ บางเรื่องก็เป็นการพัฒนาสังคมไปในทิศทางที่สมควร เช่น ในช่วงปฏิรูปบ้านเมือง ครูเป็นผู้รู้ สุขวิทยา การวัด ซึ่งจะช่วยในเรื่องอนามัย และการวัดพื้นที่ แต่ในบางเรื่องก็ไม่ใช้การพัฒนาสังคม เช่น ในเรื่องของอาชีพ การครุศึกษาผลิตครูวิชาชีพที่ไม่สามารถเชื่อมต่อกับชุมชนได้ เช่น การเลี้ยงวัวขุนด้วยอาหารตามสูตร การเป็นผู้นำและพัฒนาสังคมจากข้อค้นพบในการวิจัยนี้ พบว่าครูไม่เป็นผู้นำ เพราะว่าข้อเสนอของครู ไม่แหลมคมพอที่สังคมจะรับฟัง

สมถวิล อัครวิไล (2546) ได้พัฒนาและตรวจสอบความตรงของตัวบ่งชี้สำหรับประเมินหลักสูตรการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) ผลการวิจัยพบว่า มีตัวบ่งชี้ที่สำคัญแยกเป็นด้านๆ ดังนี้ ด้านปัจจัย (input) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ และมีตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบดังนี้ 1. องค์ประกอบด้านความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ คือ ความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตร ความเหมาะสมของเนื้อหาวิชาในหลักสูตร ความสอดคล้องระหว่างหลักสูตรกับแผนปฏิรูปการศึกษา 2. องค์ประกอบด้านภูมิหลังและคุณภาพของอาจารย์ ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ คือ ประสบการณ์และคุณวุฒิของอาจารย์ ความสามารถในการสอนของอาจารย์ ความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง 3. องค์ประกอบด้านภูมิหลังของนักศึกษาครู

ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ คือ ความรู้ความสามารถของนักศึกษาครู ความมีศรัทธาต่อวิชาชีพครู 4. องค์ประกอบด้านความพร้อมของปัจจัยสนับสนุน ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ คือ ความเหมาะสมของอาคารสถานที่ ประสิทธิภาพของสื่อในการศึกษาค้นคว้า ความพร้อมในด้านการเตรียมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านกระบวนการ (process) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ แต่มีตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้ 1. องค์ประกอบด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการหลักสูตร ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ คือ คุณภาพการบริหารจัดการหลักสูตร คุณภาพการเตรียมการพัฒนา คุณภาพการบริหารจัดการเรียนการสอน คุณภาพการบริหารจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 2. องค์ประกอบด้านคุณภาพการสอนของอาจารย์ ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ คือ คุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของอาจารย์ คุณภาพการพัฒนาการสอน คุณภาพการประเมินผลการเรียนการสอน 3. องค์ประกอบด้านการเรียนของนักศึกษาครู ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ คือ ความสามารถในการเรียนรู้ ลักษณะวิธีการเรียน ความมุ่งมั่นในการแสวงหาความรู้ 4. องค์ประกอบด้านประสิทธิภาพการบริหารปัจจัยสนับสนุน ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ คือ การบริหารการใช้สื่อและปัจจัย การประสานความร่วมมือ ด้านผลผลิต (outcomes) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ และมีตัวบ่งชี้ใน แต่ละองค์ประกอบ ดังนี้ 1. องค์ประกอบด้านปริมาณและคุณภาพบัณฑิตครู ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ คือ ปริมาณของบัณฑิตตามเกณฑ์ ความรู้ความสามารถด้านการสอน ความรู้ความสามารถด้านการพัฒนา บุคลิกภาพความเป็นครู ความสามารถในการพัฒนาท้องถิ่น 2. องค์ประกอบด้านความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตครู ประกอบด้วย 1 ตัวบ่งชี้ คือ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน 3. องค์ประกอบด้านผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อครู นักศึกษาครู สถาบัน และสังคม ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ คือ ความสำเร็จตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ความสำเร็จในการพัฒนาท้องถิ่น

กรมการฝึกหัดครู (2530) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การผลิตและการใช้ครูในโครงการพัฒนาการศึกษาครั้งที่ 6 ของกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า สมรรถภาพครูที่ต้องการพัฒนาได้แก่ ความสามารถทั่วไป ทักษะการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ การจัดระบบการศึกษาหลักสูตร โครงสร้าง การออกแบบการสอน การจัดกลุ่มผู้เรียน ลักษณะการใช้คำถาม ความสามารถในการวิเคราะห์ผู้เรียน การจัดกิจกรรมกลุ่ม การวิเคราะห์ปัญหา การสื่อสาร การเสริมแรง การนำเข้าสู่บทเรียน การควบคุมชั้นเรียน การใช้ระบบข้อมูล การวัดและการประเมินผล ความสัมพันธ์กับชุมชน ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ๆ และยังพบว่า สถาบันผลิตครูของไทยในปัจจุบันมีมากเกินไป

จำเป็น การบริหารสถาบันผลิตครูไม่มีเอกภาพในการผลิตร่วมกัน สถาบันผลิตครูเฉพาะทาง เช่น วิทยาลัยพลศึกษา เพิ่มจำนวนมากเกินความจำเป็น วิทยาลัยครูสังกัดกรมการฝึกหัดครู ลดการผลิตครู แต่เพิ่มบทบาทการผลิตวิชาชีพอื่นเป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบ และเปิดรับนักศึกษาแบบไม่จำกัดจำนวน ข้อเสนอแนะจากการศึกษา เกี่ยวกับบทบาทของสถาบันผลิตครู คือต้องผนึกกำลังระหว่างสถาบันผลิตครูเพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกันในการผลิตบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ และต้องมีระบบฝึกหัดครูที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

วิชุดา กิจธรรรม และคณะ (2554) ได้ทำการวิจัยโครงการการศึกษาวิเคราะห์อดีต ปัจจุบัน และโอกาส/ความหวังในอนาคตของการผลิตครูในประเทศไทย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาวิเคราะห์พัฒนาการของการผลิตครูในอดีตและปัจจุบัน 2. ศึกษาผลการดำเนินงานและแนวปฏิบัติของการผลิตครูในอดีตและปัจจุบัน 3. เปรียบเทียบการผลิตครูในด้านปัจจัย กระบวนการผลิต ผลผลิต และผลกระทบระหว่างหลักสูตร 4. จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการผลิตครูในอนาคต ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร วิจัยกรณีศึกษา และวิจัยอนาคต กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญมีสองกลุ่มคือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาและการผลิตครู จำนวน 51 คน และกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการผลิตครู จำนวน 131 คน จากสถาบันผลิตครูที่มีแนวปฏิบัติ 14 สถาบัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์จำนวน 2 ชุด แบบสอบถามปลายเปิดจำนวน 4 ชุด และแบบวิเคราะห์ห่วงล้อนาคต 1 ชุด วิเคราะห์เนื้อหาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์เพื่อสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย การวิเคราะห์ห่วงล้อนาคต การฉายภาพอนาคต ผลวิจัยพบว่า 1)พัฒนาการของการผลิตครูไทย เริ่มต้นตั้งแต่การจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูแห่งแรก ในปีพ.ศ. 2435 เปลี่ยนเป็นวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 และเปลี่ยนเป็นสถาบันราชภัฏ ปีพ.ศ.2535 และยกระดับเป็นมหาวิทยาลัยในปี พ.ศ.2547 นอกจากนี้ยังมีการตั้งวิทยาลัยการศึกษาและครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐอีกหลายแห่ง ในระยะแรกมีการเปิดสอนเพื่อผลิตครูระดับประกาศนียบัตร ต่อมามีการเปิดสอนระดับปริญญาตรี 4 ปี ปริญญาตรี 5 ปี ปริญญาโท 2 ปี และปริญญาเอก 3 ปี ในปีพ.ศ.2546 มีการตราพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา กำหนดให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพควบคุม ต่อมาในปี พ.ศ.2552 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และได้ประกาศกรอบมาตรฐานคุณวุฒิครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์หลักสูตรปริญญาตรี 5 ปี ในปี พ.ศ.2554 โดยกำหนดให้บัณฑิตมีผลการเรียนรู้ 6

ด้าน คือ 1. คุณธรรม จริยธรรม 2. ความรู้ 3. ทักษะทางปัญญา 4. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 5. ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยี 6. ทักษะการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้มีการผลิตครูโครงการพิเศษจำนวน 9 โครงการ 2) แนวปฏิบัติในการผลิตครูประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1. ด้านปัจจัยเน้นการคัดเลือกคนเก่งเข้าเรียนครู มีสิ่งจูงใจอยากเรียนครู 2. ด้านกระบวนการผลิต เน้นการฝึกปฏิบัติงานในวิชาชีพ 3. ด้านผลผลิต เน้นครูใหม่ที่มีคุณภาพ มีความรักและศรัทธาวิชาชีพครู 4. ด้านผลกระทบ เน้นการปฏิบัติงานของครูที่มีผลเชิงบวกในการพัฒนาผู้เรียน 3) การเปรียบเทียบการผลิตครูระหว่างหลักสูตรปริญญาสี่ปีและห้าปี พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรห้าปีมีความเชี่ยวชาญในการสอนและการจัดชั้นเรียน มากกว่าหลักสูตรสี่ปี

ชนิดา รักษ์พลเมือง และคณะ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการผลิต การใช้และการพัฒนาครูการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการในอนาคต ผลการวิจัยเอกสารพบว่า สถาบันการผลิตครูยังผลิตบัณฑิตเกินความต้องการสองเท่าตัว กล่าวคือ จำนวนนักศึกษาใหม่ระดับปริญญาตรีเพิ่มขึ้น ตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 -2556 และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สาขาที่คาดว่าจะมีผู้สำเร็จการศึกษามากที่สุด 5 อันดับแรก ในช่วงปี 2556 -2560 คือ การศึกษาปฐมวัย พลศึกษา ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษาและคณิตศาสตร์ ในด้านคุณภาพพบว่า แม้จะมีการปรับหลักสูตรเป็น 5 ปีตามกรอบหลักสูตรของคุรุสภาแล้ว แต่ผลการประชุมกลุ่มยังไม่พอใจกับทักษะการสอนและจิตวิญญาณความเป็นครู ส่วนผลการวิจัยจากแบบสอบถามพบว่า ความต้องการจำเป็นในการผลิตครูขั้นพื้นฐานที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนที่สุด คือ มีระบบติดตามและประเมินผลการผลิตครูที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ การผลิตครูที่สอดคล้องกับความต้องการเชิงคุณภาพและมีระบบการผลิตที่สามารถดึงดูดคนดี คนเก่ง มีใจรักวิชาชีพครู มาเป็นครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการประชุมกลุ่มมีข้อเสนอให้มีหน่วยงานกลาง ทำหน้าที่วางแผนผลิตครูให้ตรงกับความต้องการใช้ครูในสภาพจริง พิจารณาปรับระบบการคัดเลือกนักศึกษาโดยเสนอให้ใช้ระบบปิดที่มีการจำกัดรับจำนวนนักศึกษาใหม่ ปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้เน้นการพัฒนาจิตวิญญาณของความเป็นครูมากขึ้น

งานวิจัยต่างประเทศ

Rueda และ Stillman (2012) ได้ศึกษาเรื่อง มุมมองทางด้านวัฒนธรรมของครูในศตวรรษที่ 21พบว่าเรื่องการแบ่งการศึกษาระหว่างความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยใช้โปรแกรมการสอน

ภาษาอังกฤษเป็นหลักกับการสอนแบบพิเศษที่รวมนักเรียนหลายชาติไว้ด้วยกัน ซึ่งนักเรียนเหล่านั้นมาจากพื้นที่ใกล้ๆ โรงเรียนมีความใกล้ชิดและคุ้นเคยในพื้นที่เหล่านี้ ปัญหาที่พบคือ นักเรียนแต่ละคนจะพยายามรักษารูปแบบการปฏิบัติของตนตามวัฒนธรรมเดิมแล้วมาแลกเปลี่ยน มีข้อเสนอเพื่ออธิบายทางวัฒนธรรมสำหรับนักเรียน การเตรียมครูผู้สอนโดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างความหลากหลายในวัฒนธรรม ทำให้ทราบถึงความสำคัญในเรื่องของความแตกต่างทางวัฒนธรรมและบทบาทของสิ่งที่ปฏิบัติ การเตรียมครู แม้ว่าจะเน้นในแง่ของการแตกต่างของภาษาเพียงอย่างเดียว แต่เราให้ความสำคัญกับปัญหาทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญเท่าเทียมกันที่จะต้องพิจารณาร่วมด้วยไม่แบ่งแยกนักเรียนคนใดคนหนึ่ง การเตรียมครูที่มาเป็นอาสาสมัคร ต้องทำความเข้าใจบทบาทของตนเอง และปัญหาที่จะเจอในสภาพห้องเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม สิ่งที่พบและเห็นได้ชัดเจนคือการแลกเปลี่ยนข้ามวัฒนธรรม อาจจะเป็นพหุวัฒนธรรม ครูที่เข้าสอนต้องเข้าใจและปรับตัวตามนักเรียนและยอมรับวัฒนธรรมร่วมกัน ซึ่งบ่งบอกว่าการเตรียมครูในการสอนนักเรียนที่หลากหลายทางวัฒนธรรมครูต้องมีมุมมองที่ลึกซึ้งในเรื่องนี้ ซึ่งเป็นประเด็นที่ทางโรงเรียนหลายๆ แห่งจะต้องให้ความสำคัญ เพราะโลกเราเปลี่ยนไป คนเคลื่อนย้ายและนำวัฒนธรรมของตนไปด้วย เพราะฉะนั้นการยอมรับและความใจในวัฒนธรรมที่ต่างกันจึงเป็นสิ่งที่ครูต้องเตรียมไว้ในอนาคตอันใกล้

Robinson และ West (2012) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเตรียมนักการศึกษาเพื่อการปฏิบัติการสอน พบว่า ปัจจัยด้านภาษา พื้นฐานทางครอบครัว วัฒนธรรมที่หลากหลาย วิธีการศึกษา ทั้งสี่ปัจจัยนี้มีความสำคัญในการเตรียมโปรแกรมพัฒนาครูใหม่ เพื่อให้เข้าใจถึงวิธีการศึกษา ซึ่งจะเห็นได้ว่าห้องเรียนที่จัดไว้มีความหลากหลายวัฒนธรรม จะมีส่วนในการตอบสนองขั้นพื้นฐานต่างๆ หลักสูตรการศึกษาซึ่งจะมีส่วนช่วยในระดับพื้นฐาน ในการทดลองนั้นมีการเพิ่มของโครงสร้างการเปลี่ยนแปลงในโปรแกรมการเตรียมเพื่อเพิ่มบทสนทนา การฝึกประสบการณ์ภาคสนาม ระเบียบวิธีวิจัย การเรียนการสอนและการประเมินผลและช่วยให้แบ่งระหว่างความหลากหลายของการศึกษาทางวัฒนธรรมและการศึกษาพิเศษ การวางแผนการเรียนการสอนร่วมระหว่างการศึกษาพิเศษและการศึกษาทั่วไป จะต้องวางแผนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำหรับการฝึกอบรมครูผู้สอนและการพัฒนาโปรแกรมครูมืออาชีพต้องมุ่งเน้นการปฏิบัติจริง เพื่อเสริมศักยภาพของครู มีการบันทึกกิจกรรมทางภาคสนาม เพื่อหาข้อบกพร่องของโปรแกรมที่ใช้พัฒนาทุกขั้นตอน แล้วนำมาหาข้อสรุปวิพากษ์วิจารณ์ความผิดพลาดที่เกิดขึ้น ในการปรับปรุงโปรแกรมในการเตรียมครู

Henry และคณะ (2012) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมการเตรียมครู พบว่านโยบายของรัฐบาลกลางใหม่ต้องการให้โปรแกรมการเตรียมครู มีประสิทธิผลต่อผู้สำเร็จ การศึกษาของพวกเขาวัดจากคะแนนการทดสอบของนักเรียนที่พวกเขาสอน ในบทความนี้ผู้เขียน ทบทวนแนวทางดำเนินการในหลายรัฐที่มีผลกระทบอยู่ และวิเคราะห์ข้อเสนอการผสมผสานคะแนน การทดสอบของนักเรียนในการใช้ระบบประเมินผลของประเทศ โดยรัฐมุ่งเน้นไปที่การตัดสินใจที่ จะต้องดำเนินการตามข้อกำหนดใหม่เหล่านี้คือ (ก) เลือกรุ่นนักเรียนอาสาสมัคร วิชา และฐานข้อมูล ของ แต่ละปี (ข) การประมาณการคะแนนการทดสอบและรายงานของครูกับนักเรียน (ค) การ รายงานและการแปลความหมายของประสิทธิผล วัตถุประสงค์ของการแจ้งผลให้ทราบเพื่อเพิ่ม มาตรการที่มีประสิทธิผลของครูที่จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของการผลิตครู

Hollins (2011) การศึกษาเรื่อง การเตรียมครูเพื่อการสอนที่มีคุณภาพ ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ นำเสนอวิธีการแบบองค์รวมของพื้นฐานการปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วยสองส่วน เพื่อเตรียมการสอนที่มี คุณภาพ ส่วนแรกจะอธิบายทักษะที่สำคัญที่สัใจคอที่มีความสำคัญสำหรับการเรียนการสอนที่มี คุณภาพเน้นการทำความเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ด้านภูมิหลังทางวัฒนธรรมและประสบการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผู้เรียน โดยอาศัยปรัชญาที่เหมาะสม และมีอิทธิพลต่อประสบการณ์การเรียนรู้ การออกแบบกรอบของหลักสูตรและบริบททางสังคมในห้องเรียน ส่วนที่สองอธิบายเรื่องโอกาสการ เรียนรู้และการออกแบบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพการอภิปรายนี้เน้นการเตรียมครูที่มีคุณภาพเพื่อ การเรียนการสอนขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมาตรฐานเพื่อความสมบูรณ์และความน่าเชื่อถือของครู

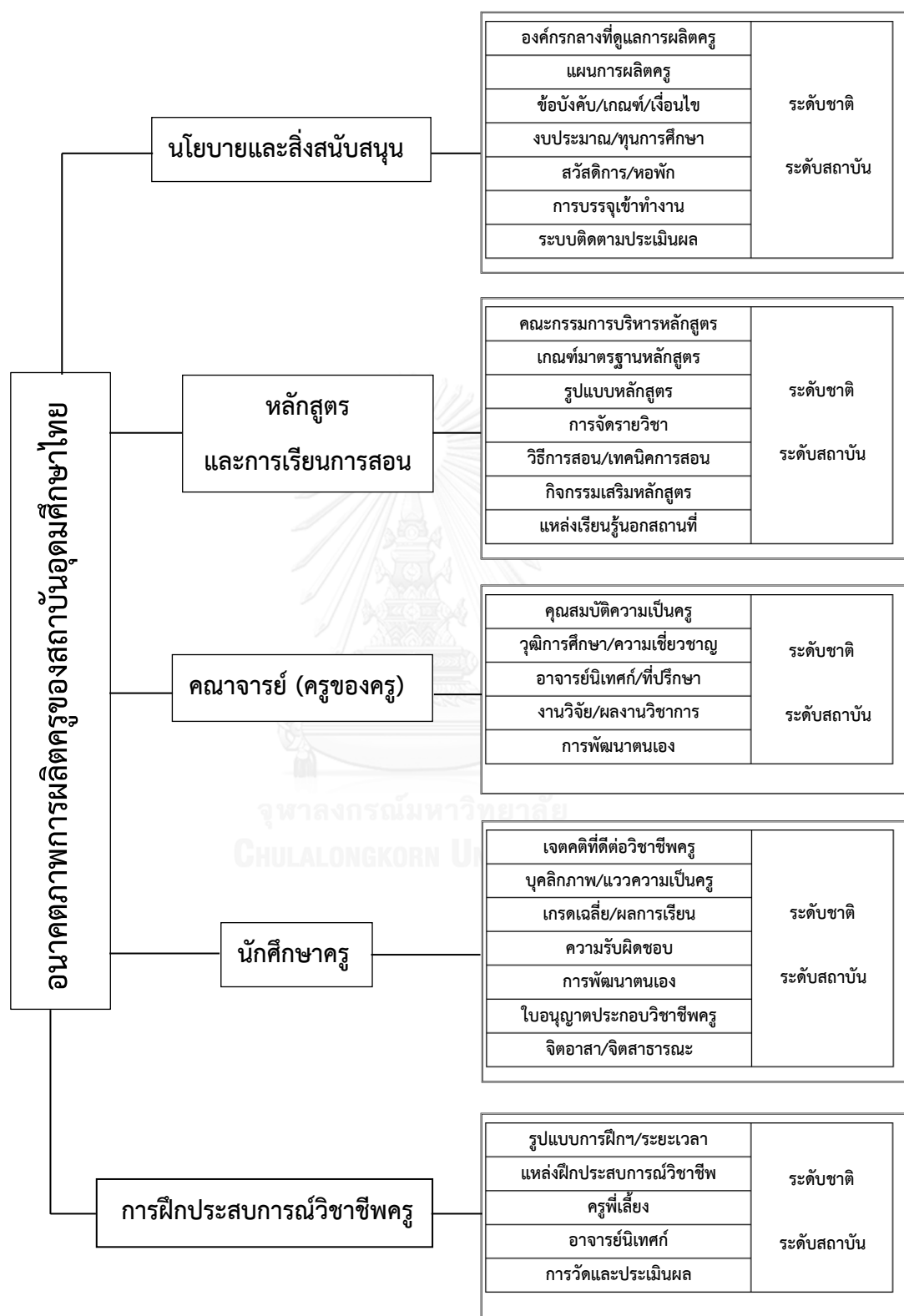
กล่าวโดยสรุปจากงานวิจัยข้างต้นจะเห็นว่า การผลิตครูเป็นขั้นตอนสำคัญที่ต้องตระหนัก คือ ต้องปฏิรูประบบการผลิตครูใหม่ เร่งจัดระบบการผลิตครูใหม่ลักษณะเชิงรุกเน้นการผลิตตามความ ต้องการในสาขาที่ขาดแคลน สามารถผลิตครูตามความต้องการของครูในอนาคต ทั้งเชิงปริมาณและ คุณภาพ ตามแนวปฏิรูปการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดย ระบบใหม่ต้องมีความยืดหยุ่น ตอบสนองความต้องการเร่งด่วนในการผลิตครูสาขาขาดแคลนและ ความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคตสอดคล้องกับความต้องการของประเทศด้านปริมาณและ คุณภาพ สถาบันผลิตครูควรมีเอกภาพในการผลิตร่วมกันคือการผนึกกำลังกันของสถาบันผลิตครูเพื่อ ใช้ทรัพยากรร่วมกันในการผลิตบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องมีระบบฝึกหัดครูที่มีคุณภาพและ ประสิทธิภาพ ควรพัฒนาเกณฑ์การคัดเลือกสถาบันอุดมศึกษาของโครงการผลิตครูรุ่นใหม่ เพื่อเพิ่ม

โอกาสให้คณะ/สถาบันอื่นที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่างๆเข้ามาร่วมโครงการได้มากขึ้นนำร่องการผลิตครูรุ่นใหม่ รวมถึงปรับปรุงโครงสร้างและสาระหลักสูตรการผลิตครูรุ่นใหม่ให้มีความหลากหลาย เช่นหลักสูตร 4+2 หรือ 5+1 หลักสูตร 2 ปริญญา ให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี และส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาและการวิจัยเชิงนวัตกรรมทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพของคณาจารย์ (ครูของครู) ให้เกิดความลุ่มลึกและทันสมัยของศาสตร์ในวิชาที่สอน มีระบบประกันคุณภาพและการประเมินผลเพื่อพัฒนาการผลิตครูพัฒนากระบวนการผลิตครูตามแนวทางของโครงการคุรุทายาทหลักสูตร สร้างหลักสูตรการผลิตครูให้สอดคล้องกับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จะทำให้การครูศึกษาสามารถผลิตครูวิชาชีพที่สามารถเชื่อมต่อกับชุมชนได้

ตอนที่ 8 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูของประเทศไทยจำนวน 5 ตัวแปรดังนี้ คือ 1) ตัวแปรด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน 2) ตัวแปรด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน 3) ตัวแปรด้านคณาจารย์ (ครูของครู) 4) ตัวแปรด้านนักศึกษาครู และ 5) ตัวแปรด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และได้นำตัวแปรที่ศึกษานาคคุณภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในครั้งนี้มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งแสดงในภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง อนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องอนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงอนาคต (Futures Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ระบบและแนวปฏิบัติของการผลิตครูในประเทศไทย และนำเสนออนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า มีวิธีดำเนินการดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากร ดังนี้

1. เอกสาร บันทึก บทความ วารสาร อัดซีวีประวัติ พระราชบัญญัติ ระเบียบข้อบังคับ หนังสือ รายงานประจำปี งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวกับการผลิตครูทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารทั้งหมดที่ได้มาโดยผ่านการประเมินความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของเอกสาร
2. อดีตคณบดี คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ของสถาบันอุดมศึกษาไทยที่ผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาชีพครู
3. ผู้ใช้บัณฑิตของสถาบันผลิตครู ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานทั้งสังกัดรัฐบาลและเอกชน ที่เป็นโรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ผ่านเกณฑ์ของคุรุสภา
4. ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องทางด้านจัดการศึกษาของประเทศไทยหรือการผลิตครูในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ที่มีผลงานทางวิชาการ หรือมีตำแหน่งเป็นที่ยอมรับในแวดวงการศึกษา ระดับประเทศ

กลุ่มตัวอย่าง

1. คณบดี และอดีตคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ของสถาบันอุดมศึกษาไทยที่ผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาชีพครูระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยศึกษาเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ก. กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 คือ อดีตคณบดี คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

ของสถาบันอุดมศึกษาไทย เพื่อทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครูในสถาบัน
 อุดมศึกษาของไทยในอนาคต ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) เพื่อ
 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีความถนัดในการเสนอชื่อมากที่สุดจำนวน 12 ท่านในการสัมภาษณ์ โดยเริ่มต้น
 กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเบื้องต้นจากการขอความร่วมมือจากประธานสภาคณบดีคณะครุศาสตร์/
 ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย คือ รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิการ (มหาวิทยาลัยบูรพา)
 (ดำรงตำแหน่งในปีพ.ศ. 2557) และประธานสภาคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ของ
 มหาวิทยาลัยของรัฐเดิม 16 แห่ง คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ประวิต เอรารวรรณ์ (มหาวิทยาลัย
 มหาสารคาม วาระการดำรงตำแหน่ง 1 เมษายน 2553 – 31 มีนาคม 2557) เป็นผู้เสนอชื่อคณบดี
 หรืออดีตคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐเดิม (ดังรายชื่อในภาคผนวก ฉ)

ข. กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 คือ คณบดีครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่เป็นสมาชิกสภา
 คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทยในปัจจุบัน จำนวน 75 คน (ข้อมูลจากสภา
 คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2556) สำหรับเก็บข้อมูลด้วย
 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคต ผู้วิจัยได้รับ
 แบบสอบถามคืนมา 55 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33

ค. กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 3 คือ คณบดีครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา
 ของไทย เพื่อเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (focus group discussion) เกี่ยวกับอนาคตภาพการผลิตครูของ
 สถาบันอุดมศึกษาไทย จำนวน 5 คน โดยมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ ดังนี้

- 1) ปฏิบัติงานในคณะครุศาสตร์มากกว่า 10 ปี หรือ มีตำแหน่งทางวิชาการ
 ระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป หรือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก
- 2) มีความเชี่ยวชาญทางการครุศึกษาและการบริหารงานองค์กร
- 3) เป็นที่ยอมรับ และยกย่องทางวิชาการของกลุ่มคณบดีคณะครุศาสตร์/
 ศึกษาศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาไทย และยินดีเข้าร่วมสนทนากลุ่ม(ดังรายชื่อในภาคผนวก ฉ)

2. ผู้ใช้บัณฑิตของสถาบันผลิตครูที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานทั้งสังกัดรัฐบาลและ
 เอกชน ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ก. กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สังกัดรัฐบาลและเอกชน สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวปฏิบัติการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคต ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคำแนะนำของคณบดีและผู้บริหารของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ จำนวน 75 แห่งๆ ละ 7 โรงเรียน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 525 โรงเรียน โดยเป็นโรงเรียนที่ร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ และได้รับแบบสอบถามคืนกลับมาจำนวน 421 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 80.19 ซึ่งเป็นจำนวนที่อยู่ในเกณฑ์การสุ่มตัวอย่างจากตารางของ Krejcie and Morgan ที่ระบุว่าจำนวนสูงสุดที่ประชากร 1,000,000 หน่วย ต้องสุ่มกลุ่มตัวอย่าง อย่างน้อยจำนวน 384 หน่วย (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างถึงใน วรรณิ แกมเกต, 2551: 287)

ข. กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวปฏิบัติการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคต ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือก คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเคยเป็นนักศึกษาในโครงการคุรุทายาท โดยเลือกแบ่งตามเขตภูมิศาสตร์ คือ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และภาคกลาง ได้กลุ่มตัวอย่างเพื่อการสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้ใช้บัณฑิตจำนวน 14 คน (ดังรายชื่อในภาคผนวก ฉ)

3. ผู้ทรงวุฒิที่เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษาของประเทศไทยหรือการผลิตครูในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาไทย

ก. ผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มที่ 1 ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 18 ท่าน เพื่อทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับอนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยมีเกณฑ์ในการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้ คือ เป็นผู้ที่มีผลงานทางวิชาการงานวิจัย หรือมีตำแหน่ง ชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในแวดวงครุศึกษาระดับประเทศ โดยผ่านการพิจารณาคุณสมบัติตามเกณฑ์ดังกล่าวจากคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและที่ปรึกษาร่วม (ดังรายชื่อในภาคผนวก ฉ)

ข. ผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มที่ 2 ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ทรงคุณวุฒิทางครุศึกษาของไทย จำนวน 7 ท่าน เพื่อเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (focus group discussion) เกี่ยวกับอนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยมีเกณฑ์ในการ

เลือกผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้ คือ เป็นผู้ที่มีผลงานทางวิชาการ งานวิจัย หรือมีตำแหน่ง ชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในแวดวงครุศึกษาระดับประเทศไทย และยินยอมตอบรับในการเข้าร่วมสนทนากลุ่มในครั้งนี้ (ดังรายชื่อในภาคผนวก ฉ)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวิเคราะห์เอกสาร เป็นการจัดระบบสาระสำคัญของเนื้อหาจากเอกสาร เกี่ยวกับระบบการผลิตครูของประเทศไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน แนวปฏิบัติของการผลิตครูของประเทศไทย และต่างประเทศ รายการที่บันทึกประกอบด้วย แหล่งที่มา รหัสอ้างอิง คำหลัก ประเด็น เนื้อหาสาระจากเอกสาร สรุปสาระสำคัญก่อนนำไปบันทึกในคอมพิวเตอร์เพื่อสะดวกในการสืบค้น โดยผ่านเกณฑ์ประเมินการคัดเลือกเอกสารเพื่อตรวจสอบความตรง ความถูกต้องของเนื้อหา (ดังในภาคผนวก ก)

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวปฏิบัติการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคต สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลกับคณาบดีที่เป็นสมาชิกสภาคณาบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย และผู้ใช้บัณฑิตคือผู้บริหารสถานศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 นโยบายและสิ่งสนับสนุน ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 19 ข้อ

ด้านที่ 2 หลักสูตรและการเรียนการสอน ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 19 ข้อ

ด้านที่ 3 คณาจารย์ ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 14 ข้อ

ด้านที่ 4 นักศึกษาคู ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 14 ข้อ

ตัวเลือกเป็นลักษณะมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีความเห็นเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเห็นเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในระดับมาก

3 หมายถึง มีความเห็นเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความเห็นเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความเห็นเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

และทุกด้านจะมีคำถามปลายเปิดเป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวปฏิบัติการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคต (ดังตัวอย่างในภาคผนวก ค)

3. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยใน อนาคตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการวิเคราะห์/สังเคราะห์เอกสาร เป็นแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi Structured Interview) ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิทางครุศึกษาไทย อดีตคณบดี คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ และ ผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้วิธีการ สัมภาษณ์แบบ EFR (Ethnography Futures Research) ประกอบด้วยประเด็นคำถาม 3 ประเด็น กว้างๆ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การผลิตครูของประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมาเป็นอย่างไรบ้าง

ประเด็นที่ 2 ในอนาคตสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย ควรจะผลิตครูกัน อย่างไร ถ้าพิจารณาในด้าน

นโยบายและสิ่งสนับสนุน

หลักสูตรและการเรียนการสอน

คณาจารย์(ครูของครู)

นักศึกษาครู

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ประเด็นที่ 3 ท่านคิดเห็นอย่างไรกับองค์กรที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูของ ประเทศไทยในปัจจุบัน (ตั้งตัวอย่างในภาคผนวก ง)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. แบบสนทนากลุ่ม ของกลุ่มคณบดี อดีตคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ และกลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิทางครุศึกษาไทย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ประกอบด้วยประเด็นคำถามกว้างๆ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 แนวปฏิบัติของการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคตเป็น อย่างไร

ประเด็นที่ 2 ในอนาคตสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย ควรจะผลิตครูอย่างไร ถ้าพิจารณาในเชิงระบบ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ในด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านคณาจารย์ ด้านนักศึกษาครู และด้านการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู (ตั้งตัวอย่างในภาคผนวก จ)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบวิเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบปรับปรุง แก้ไข ในด้านความถูกต้องของโครงสร้างและรูปแบบในการบันทึกสรุปสาระสำคัญ

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวการปฏิบัติของการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคต สร้างเป็นแบบสอบถามปลายปิด และปลายเปิด จำนวน 4 ด้าน ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านการศึกษาของประเทศไทยจำนวน 7 ท่าน (ดังรายชื่อในภาคผนวก ก) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความตรงเชิงโครงสร้าง ความถูกต้องด้านภาษา นำผลจากการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) โดยใช้เกณฑ์แต่ละข้อจะต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544) ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า มีข้อคำถามจำนวน 1 ข้อที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 จากนั้นปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ โดยผ่านความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์(ดังในภาคผนวก ง) ได้ข้อคำถามจำนวนทั้งสิ้น 66 ข้อ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ นอกเหนือจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 34 คน เพื่อตรวจสอบค่าความเที่ยง (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) โดยใช้เกณฑ์ค่าความเที่ยงของเครื่องมือที่เชื่อถือได้ คือ ค่าความเที่ยงตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544) ซึ่งได้เท่ากับ 0.975 และค่าความเที่ยงทั้งฉบับของแบบสอบถามเมื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริง จำนวน 476 ฉบับ ได้เท่ากับ 0.981

3. แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางครุศึกษาไทย อดีตคณบดี คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ และผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับแนวการปฏิบัติการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคต เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi Structured Interview) ผู้วิจัยนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข ในด้านความถูกต้องของเนื้อหา การใช้ภาษา

4. แบบสนทนากลุ่มของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางครุศึกษาไทย และกลุ่มอดีตคณบดี คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ผู้วิจัยนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข ในด้านความถูกต้องของเนื้อหา การใช้ภาษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่ง ดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร

รวบรวมเอกสาร บันทึกร บทความ วารสาร อัดซีวีประวัติ พระราชบัญญัติ ระเบียบ ข้อบังคับ หนังสือ รายงานประจำปี งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวกับการผลิตครูในอดีตถึงปัจจุบันและ แนวปฏิบัติการผลิตครูทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ผู้วิจัยนำเอกสารทั้งหมดที่ได้มาทำการ คัดเลือกโดยผ่านการประเมินความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของเอกสาร ดังนี้

ก. ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเอกสาร โดยพิจารณาจาก

- บุคคลใดเป็นผู้บันทึกเอกสาร
- ปีที่บันทึกหรือสร้างเอกสาร
- จุดมุ่งหมายของการบันทึกเอกสาร
- แหล่งที่มาของเอกสาร

ข. ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร โดยพิจารณาจาก

- ผู้เขียนหรือผู้บันทึกอยู่ในเหตุการณ์นั้นหรือไม่
- มีหลักฐานสนับสนุนแสดงความถูกต้อง
- เอกสารมีความชัดเจนไม่บิดเบือนความหมาย

2. เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มบุคคล

2.1 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวปฏิบัติการผลิตครูใน

สถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคต

2.1.1 เก็บข้อมูลจากคณบดีครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ทั้ง 75 คน (ข้อมูลจาก สภาคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2556) โดยผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แล้วส่งแบบสอบถามทาง ไปรษณีย์ และประสานกับผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อครบ 3 สัปดาห์หาก แบบสอบถามยังไม่ส่งกลับมา ผู้วิจัยจะส่งแบบสอบถามไปให้อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งได้รับแบบสอบถาม กลับมาจำนวน 55 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 73.33

2.1.2 เก็บจากผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 525 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ โดยผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แล้วส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และประสานกับผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อครบ 3 สัปดาห์หากแบบสอบถามยังไม่ส่งกลับมา ผู้วิจัยจะส่งแบบสอบถามไปให้อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งได้รับแบบสอบถามคืนกลับมาจำนวน 421 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 80.19

2.2 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวปฏิบัติการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคต โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบEFR (Ethnography Futures Research) ตามแนวของ โรเบิร์ต ปี เท็กซ์เตอร์ (ลีปนนท์ เกตุทัต, 2535) คือ วางกรอบการสัมภาษณ์อย่างกว้างๆ และยืดถือความยืดหยุ่น พยายามลดอคติด้วยการให้การสัมภาษณ์เป็นไปอย่างหลวมๆ และให้ผู้ให้สัมภาษณ์มีส่วนที่จะเปลี่ยนแปลงเค้าโครงการสัมภาษณ์โดยอาจจะเพิ่มหัวข้อบางอย่างเข้ามาหรือตัดหัวข้อบางหัวข้อที่ตั้งไว้เดิมออกไปได้ ผู้สัมภาษณ์ต้องให้คำถามที่ตั้งขึ้นนั้นครอบคลุมเนื้อที่กว้างพอ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์มีบทบาทในการสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ต้องเป็นผู้ฟังที่ดี เข้าใจความคิดความรู้สึกของผู้ให้สัมภาษณ์ คอยกระตุ้นทางอ้อมและจดบันทึกคำให้สัมภาษณ์อย่างพิถีพิถัน ขณะเดียวกันผู้สัมภาษณ์ต้องให้ความสนใจ ให้กำลังใจ ถามคำถามตามความจำเป็นและเหมาะสมเพื่อความชัดเจนครอบคลุม ได้บริบท ต่อเนื่องและสอดคล้อง และที่สำคัญคือผู้สัมภาษณ์ต้องระมัดระวังในการถามคำถาม ควรหลีกเลี่ยงคำถามที่มีลักษณะถามนำหรือหว่านล้อมทั้งในเรื่องของเนื้อหาและรูปแบบ โดยมีหลักการตั้งคำถาม ประกอบด้วย ความชัดเจน (Clarity) ความครอบคลุม (Comprehensiveness) บริบท (Contextualization) ความต่อเนื่องและสอดคล้อง (Coherence) การสัมภาษณ์ครั้งนี้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย

2.2.1 อดีตคณบดี คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาไทย จำนวน 12 คน

2.2.2 ผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและเคยเป็นนักศึกษาในโครงการคุรุทายาทจำนวน 14 คน

2.2.3 ผู้ทรงคุณวุฒิทางครุศึกษาไทย จำนวน 18 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และติดต่อโดยตรงด้วยตนเอง เพื่อขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ และนัดหมายวัน เวลา สถานที่ในการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และรายละเอียดของการสัมภาษณ์ ในขณะที่เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยขออนุญาตจดบันทึกและบันทึกเสียง และขออนุญาตทบทวนสรุปประเด็นเป็นช่วงๆ พร้อมทั้งจะให้ผู้ทรงคุณวุฒิสามารถแก้ไขได้ตลอดเวลา ซึ่งเป็นเทคนิคการสัมภาษณ์แบบสรุปสะสม (Cumulative Summarization) ทำให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ ด้านความตรง และความเที่ยง

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (focus group discussion)

เกี่ยวกับอนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเข้าร่วมสนทนากลุ่มจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้ทรงคุณวุฒิทางครุศึกษาไทย จำนวน 7 คน และคณบดี อดีตคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาไทยจำนวน 5 ท่าน รวม 12 ท่าน ซึ่งผู้วิจัยติดต่อโดยตรงด้วยตนเอง เพื่อนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ ในการสนทนากลุ่ม และขออนุญาตจดบันทึกและบันทึกเสียงในการสนทนากลุ่มในครั้งนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สังเคราะห์ และวิเคราะห์ระบบของการผลิตครูในประเทศไทย

มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1.1 ผู้วิจัยรวบรวมเอกสาร บันทึก บทความ วารสาร ทัศชีวะประวัติ พระราชบัญญัติระเบียบ ข้อบังคับ หนังสือ รายงานประจำปี งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวกับการผลิตครูในอดีตถึงปัจจุบันของประเทศไทย

1.2 ผู้วิจัยนำเอกสารทั้งหมดที่ได้มาทำการคัดเลือกโดยผ่านการประเมินความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของเอกสาร แล้วนำมาให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบ หลังจากนั้นนำมา สังเคราะห์ วิเคราะห์ โดยจำแนกตัวแปรในการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูออกเป็น 4 ด้านใหญ่ ๆ ประกอบด้วย 1)ด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน 2)ด้านหลักสูตรและการเรียน

การสอน 3)ด้านคณาจารย์ 4)ด้านนักศึกษาครู และผู้วิจัยได้นำเสนอการแบ่งยุคของการผลิตครูในประเทศไทยโดยแผนภาพการแบ่งช่วงตามเวลา (Timeline)

1.3 ผู้วิจัยสรุปเหตุการณ์เกี่ยวกับการผลิตครูในอดีตถึงปัจจุบันตามตัวแปรทั้ง 4 ด้าน คือ 1)ด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน 2)ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน 3)ด้านคณาจารย์ และ4)ด้านนักศึกษาครู แล้วนำเสนอโดยแผนภาพเดนโดรแกรม (Dendrogram) ตามยุคของการผลิตครูที่แบ่งไว้

ขั้นตอนที่ 2 สังเคราะห์ วิเคราะห์แนวปฏิบัติของโครงการผลิตครูในประเทศไทยและการผลิตครูของต่างประเทศ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

2.1 นำเอกสารเกี่ยวกับโครงการผลิตครูของประเทศไทยจำนวน 12 โครงการ เริ่มตั้งแต่โครงการฝึกหัดครูชนบท จนถึงโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มาทำการสังเคราะห์ตามประเด็น ดังนี้คือ วัตถุประสงค์ หลักการ/เป้าหมาย คุณสมบัติของผู้สมัครก่อนเข้าโครงการ สาขาวิชาที่ผลิต ระยะเวลาดำเนินการ ความร่วมมือ เกณฑ์การบรรจุเข้าทำงาน/เงื่อนไข รูปแบบการฝึก ประสบการณ์เสริมทุนการศึกษา สิ่งสนับสนุน/สวัสดิการ จำนวนที่ผลิต จุดเด่น/ข้อดีของโครงการ นวัตกรรมของโครงการ ปัญหาและอุปสรรคของโครงการ แล้ววิเคราะห์สรุปแนวปฏิบัติในเชิงระบบ ประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต

2.2 นำเอกสาร งานวิจัยเกี่ยวกับการผลิตครูของต่างประเทศที่นักการศึกษาไทยศึกษาไว้และงานวิจัยจากต่างประเทศมาทำการสังเคราะห์และคัดเลือกประเทศที่ระบบการศึกษามีคุณภาพ มาตรฐาน และได้รับการยอมรับในระดับโลก ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย สิงคโปร์ และฟินแลนด์ แล้ววิเคราะห์สรุปแนวปฏิบัติในเชิงระบบ ประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต

ขั้นตอนที่ 3 รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครูในอนาคตของสถาบันอุดมศึกษาไทย มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

3.1 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวการปฏิบัติของการผลิตครูในอนาคตของสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยสร้างเป็นแบบสอบถามปลายปิด และปลายเปิด จำนวน 4 ด้าน แล้วนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษานับจำนวน 7 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และความตรงเชิงโครงสร้าง

3.2 นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ นอกเหนือจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 34 คน เพื่อตรวจสอบค่าความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha)

3.3 รวบรวมข้อมูลจากคณบดีครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ จำนวน 55 คน โดยผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แล้วส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และประสานกับผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4 ผู้วิจัยติดต่อประสานกับคณบดีและผู้บริหารในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ของสถาบันการผลิตครูตามรายชื่อคณบดีจากข้อมูลของสภาคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2556 เพื่อขอความร่วมมือพิจารณาคัดเลือกโรงเรียนที่มีความเหมาะสมเป็นตัวแทนในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

3.5 รวบรวมข้อมูลจากผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 421 คน โดยผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แล้วส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และประสานกับผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล

**ขั้นตอนที่ 4 รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครูใน
อนาคตของสถาบันอุดมศึกษาไทย มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้**

4.1 ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยกำหนดประเด็นตามกรอบการวิจัย ที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4.2 ผู้วิจัยนำรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิทางการครุศึกษาไทย จำนวน 18 คน อดีตคณบดีคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ จำนวน 12 คน และผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 14 คน ที่ผ่านเกณฑ์คุณสมบัติในการคัดเลือกมาให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาเห็นชอบ จากนั้นได้ทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และติดต่อโดยตรงด้วยตนเอง เพื่อขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ โดยนัดหมายวัน เวลา สถานที่ในการสัมภาษณ์ และนำผลการสัมภาษณ์มาถอดถอดคำจากการบันทึกเสียง

**ขั้นตอนที่ 5 รวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) เกี่ยวกับ
อนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้**

5.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลผลการวิเคราะห์ที่ได้จากขั้นตอนที่ 2, 3 และ 4 มาสังเคราะห์เป็น (ร่าง) อนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิทางการครุศึกษาไทยและอดีตคณบดี คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในการร่วมสนทนากลุ่ม ถึงผู้ทรงคุณวุฒิทางการครุศึกษาไทย อดีตคณบดี คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาไทยจำนวน 12 ท่าน โดยผ่านการพิจารณาของอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้วิจัยติดต่อโดยตรงด้วยตนเอง เพื่อนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ ในการสนทนากลุ่ม

5.2 ผู้วิจัยจัดประชุมสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางการครุศึกษาไทยและอดีตคณบดี คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ในสถาบันอุดมศึกษาไทย และเชิญอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พันธุ์ศักดิ์ พลสารรัมย์ เป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม เริ่มต้นด้วยการแนะนำผู้เข้าร่วมสนทนา แจ้งจุดมุ่งหมายของการประชุมสนทนากลุ่ม นำเสนอสาระสำคัญของโครงการวิจัย วิธีการขั้นตอนการวิจัย ผลจากการวิจัยในส่วนแรก และประเด็นในการพิจารณาเพื่อขอความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมประชุม เกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ (ร่าง) อนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย รวมถึงข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ทั้งนี้ผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเสียงการประชุมสนทนากลุ่ม และจดบันทึกเพื่อให้ได้ข้อมูลในการวิเคราะห์ต่อไป

5.3 สรุปผลการประชุมสนทนากลุ่มและข้อเสนอแนะที่ได้จากการจดบันทึกรายงาน การสนทนากลุ่มและการถอดถ้อยคำจากเทปบันทึกเสียงการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำมาสร้างภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร หนังสือบันทึก บทความ วารสาร อัดซีวีประวัติ ระเบียบข้อบังคับ พระราชบัญญัติ รายงานประจำปี งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวกับการผลิตครูในอดีตถึงปัจจุบัน แนวปฏิบัติของการผลิตครูทั้งในประเทศไทยต่างประเทศ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาสาระ (content analysis) ดังนี้ (สุรางค์ จันทวานิช, 2543)

ก. นำเอกสารทั้งหมดที่ได้ตรวจสอบกับเกณฑ์ประเมินความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของเอกสาร

ข. จัดหมวดหมู่ของข้อมูล ลดทอนข้อมูลโดยจำแนกเป็นประเด็นตามกรอบการวิจัยนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความตรงตามเนื้อหา ตรงกับกรอบแนวคิดการวิจัย

ประเด็นที่วิเคราะห์ในขั้นตอนนี้ คือ การแบ่งช่วง ยุคสมัยของการจัดตั้งโรงเรียนการฝึกหัดครูของไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน โดยใช้เกณฑ์เหตุการณ์สำคัญในแต่ละยุคสมัยเป็นตัวแบ่ง รวมถึงการวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวปฏิบัติของโครงการผลิตครูของประเทศไทย ในด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุนด้านหลักสูตร ด้านคณาจารย์ และด้านนักศึกษา โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการเขียนภาพเดนโดรแกรม (Dendrogram) ซึ่งเป็นการนำเสนอข้อมูลในรูปสสาระต่างๆ จากการวิเคราะห์สาระแต่ละเรื่อง ทำการสรุปสาระสำคัญ ทำให้เห็นภาพในแต่ละประเด็นว่าประกอบด้วยประเด็นหลัก และประเด็นย่อยๆ อะไรบ้างได้อย่างชัดเจน แล้วพิจารณาความถี่ของเรื่องนั้นๆ หากเรื่องใดมีความถี่มากให้เลือกไว้เป็นประเด็นหลัก ต่อมาจึงรวบรวมเรื่อง ประเด็นแล้วจึงทำการลดทอนข้อมูลลง (Krippendorff, 1980) และแผนภาพการแบ่งช่วงตามเวลา (Timeline)

2. ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวปฏิบัติการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคตจากคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ และผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย แล้วนำมาวิเคราะห์กำหนดค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.50	ขึ้นไป	หมายถึง	มีความเห็นเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.50 - 4.49		หมายถึง	มีความเห็นเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.50 - 3.49		หมายถึง	มีความเห็นเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.50 - 2.49		หมายถึง	มีความเห็นเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.49		หมายถึง	มีความเห็นเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ส่วนแบบสอบถามปลายเปิด ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาสาระ (content analysis)

3. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ อดีตคณบดี คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิทางครุศึกษาไทยเกี่ยวกับแนวปฏิบัติการผลิตครูของ

สถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคต เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi Structured Interview) ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาสาระ (content analysis) โดยพยายามคงรูปภาพ ใจความสำคัญและสำนวนเดิมของผู้ให้ข้อมูล และมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากการสัมภาษณ์ดังนี้

ก. การตรวจสอบครั้งที่หนึ่ง ขณะสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสรุปประเด็นและถามซ้ำถึงความถูกต้องของข้อมูล ซึ่งเป็นการสรุปสะสม (Cumulative Summarization) ทำให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ ด้านความตรง และความเที่ยง เพื่อเป็นการยืนยันความเป็นผู้รู้ เล่าจากประสบการณ์ตรง หรือ มีแหล่งอ้างอิง

ข. การตรวจสอบครั้งที่สอง นำข้อมูลที่ได้อาจมาจำแนกประเด็น จัดกลุ่ม ลดทอนข้อมูล เพื่อให้เกิดความชัดเจน ให้ตรงตามกรอบการวิจัย

ค. การตรวจสอบครั้งที่สาม นำข้อมูลที่ได้อาจมาสังเคราะห์ เชื่อมโยงความสัมพันธ์เกี่ยวกับแนวการปฏิบัติที่ดีของการผลิตครูของประเทศไทย ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำเสนอด้วยการเขียนภาพเดนไดรแกรม (Dendrogram)

4. ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) นำข้อมูลที่แต่ละประเด็นมาวิเคราะห์เนื้อหาตามกรอบการวิจัยจากการถอดคำบันทึกเสียงสนทนา และใช้สัญลักษณ์แทนข้อมูลของผู้สนทนาแต่ละคน แล้วพิจารณาตามกรอบการวิจัย วิเคราะห์เนื้อหาสาระตามประเด็นที่ศึกษา โดยพิจารณาความเหมือนและความแตกต่างของข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม แล้วประมวลสรุปโดยการเขียนภาพอนาคต (Scenario Writing) ซึ่งเป็นวิธีการศึกษาอนาคตจากความเป็นไปได้ จากจินตนาการบนพื้นฐานของข้อมูลที่รับรู้ (ฟามูย เรื่องเลิศบุญ, 2539) และให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง

ตารางที่ 3.1 สรุปขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอน	การดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการ วิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
1. สังเคราะห์ และวิเคราะห์ ระบบของการ ผลิตครูใน ประเทศไทย	1.รวบรวมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการผลิตครูใน ประเทศไทย 2.วิเคราะห์เอกสาร สังเคราะห์และจำแนก ตัวแปรที่ศึกษา 3.สรุปเหตุการณ์การผลิต ครูของประเทศไทย	เอกสาร บันทึกร บทความ วารสาร อัตชีวประวัติ พระราชบัญญัติ ระเบียบข้อบังคับ หนังสือ งานวิจัย รายงานประจำปี วิทยานิพนธ์ ที่ เกี่ยวกับการผลิตครู ในประเทศไทย	วิเคราะห์สังเคราะห์/ เนื้อหาสาระ โดยใช้ ตารางวิเคราะห์/ สังเคราะห์เนื้อหาสาระ และแบ่งยุคการผลิตครู โดยใช้แผนภาพ ช่วงเวลา Time Line และสรุปเหตุการณ์โดย แผนภาพdendrogram	1.วิวัฒนาการการ ผลิตครูของประเทศไทย 2.ตัวแปรเกี่ยวกับ การผลิตครู ด้าน นโยบายและสิ่ง สนับสนุน หลักสูตร คณาจารย์ และ นักศึกษาคู
2.สังเคราะห์ วิเคราะห์แนว ปฏิบัติของ โครงการผลิต ครูในประเทศ ไทยและการ ผลิตครูของ ต่างประเทศ	1.นำเอกสารเกี่ยวกับ โครงการผลิตครูของ ประเทศไทยจำนวน 12 โครงการ มาทำการ สังเคราะห์ตามประเด็นที่ กำหนด	โครงการผลิตครูของ ประเทศไทยจำนวน 12 โครงการ คือ ตั้งแต่โครงการ ฝึกหัดครูชนบท มาถึงโครงการผลิต ครูเพื่อพัฒนา ท้องถิ่น	นำมาสังเคราะห์ตาม ประเด็นที่ศึกษาและ สรุปแนวปฏิบัติ ในเชิงระบบ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต	ได้แนวปฏิบัติของ โครงการผลิตครูใน ประเทศไทยในเชิง ระบบ
	2.นำเอกสาร งานวิจัย เกี่ยวกับการผลิตครูของ ต่างประเทศที่นักการ ศึกษาไทยศึกษาไว้และ งานวิจัยจากต่างประเทศ มาทำการสังเคราะห์และ คัดเลือกประเทศที่ระบบ การศึกษา มีคุณภาพ มาตรฐาน และได้รับการ ยอมรับในระดับโลก	เอกสาร งานวิจัย เกี่ยวกับการผลิตครู ของต่างประเทศที่ นักการศึกษาไทย ศึกษาไว้และ งานวิจัยจาก ต่างประเทศ	สังเคราะห์ วิเคราะห์ สรุปแนวปฏิบัติในเชิง ระบบ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และ ผลผลิต	แนวปฏิบัติในการ ผลิตครูของประเทศไทย สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย สิงคโปร์ และ ฟินแลนด์

ตารางที่ 3.1 สรุปขั้นตอนการวิจัย (ต่อ)

ขั้นตอน	การดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการ วิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
3.รวบรวม ข้อมูลด้วย แบบสอบถาม เกี่ยวกับแนว ปฏิบัติการผลิต ครูในอนาคต ของสถาบัน อุดมศึกษาไทย	1.สร้างแบบสอบถาม เกี่ยวกับแนวปฏิบัติการ ผลิตครูในอนาคตของ สถาบันอุดมศึกษาไทย	ผู้ทรงคุณวุฒิด้าน การศึกษาจำนวน 7 ท่าน	ตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหา และความตรงเชิง โครงสร้าง	(ร่าง)แบบสอบถาม เกี่ยวกับแนว ปฏิบัติการผลิตครู ในอนาคตของ สถาบันอุดมศึกษา ไทย
	2.นำแบบสอบถามที่ แก้ไขปรับปรุงแล้วไป ทดลองใช้	กลุ่มตัวอย่างที่ กำหนดไว้ นอกเหนือจาก กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 34 คน	ตรวจสอบค่าความ เที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือที่ใช้ใน การวิจัยโดยหาค่า สัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's Alpha)	แบบสอบถามที่มี ความเชื่อมั่นพร้อม จะใช้ในการเก็บ รวบรวมข้อมูล
	3.ส่งแบบสอบถามทาง ไปรษณีย์ และประสาน ผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ช่วย ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	1.คณบดีครุศาสตร์/ ศึกษาศาสตร์ จำนวน 55 คน 2. ผู้ใช้บัณฑิตที่เป็น ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 421 คน	วิเคราะห์ด้วย โปรแกรมสำเร็จรูปทาง สถิติ โดยคำนวณหา ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า สัมประสิทธิ์ ของการกระจาย(CV)	ข้อสรุปความคิดเห็น เกี่ยวกับแนว ปฏิบัติการผลิตครู ในอนาคตของ สถาบันอุดม ศึกษาไทย
4.รวบรวม ข้อมูลโดยการ สัมภาษณ์ เกี่ยวกับแนว ปฏิบัติการผลิต ครูในอนาคต ของสถาบัน อุดม ศึกษาไทย	สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ทางครุศึกษาไทย อดีต คณบดีคณบดีคณะ ครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์/ และผู้ใช้บัณฑิตที่เป็น ผู้บริหารโรงเรียน	1.ผู้ทรงคุณวุฒิ ทางการครุศึกษา ไทย จำนวน 18 คน 2.คณบดีคณะ ครุศาสตร์/ ศึกษาศาสตร์ จำนวน12 คน 3.ผู้ใช้บัณฑิตที่เป็น ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 14 คน	การวิเคราะห์เนื้อหา สาระ (content analysis)	ข้อสรุปความคิดเห็น เกี่ยวกับแนว ปฏิบัติการผลิตครู ในอนาคตของ สถาบันอุดม ศึกษาไทย

ตารางที่ 3.1 สรุปขั้นตอนการวิจัย (ต่อ)

ขั้นตอน	การดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับ
5. รวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับอนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย	นำข้อมูลผลการวิเคราะห์ที่ได้จากขั้นตอนที่ 2, 3 และ 4 มาสังเคราะห์เป็น (ร่าง) อนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสนทนากลุ่ม	ผู้ทรงคุณวุฒิทางการครุศึกษาไทย อดีตคณบดี คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาไทย จำนวน 12 ท่าน	การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ (content analysis)	ภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องอนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย เป็นการวิจัยเชิงอนาคต (Futures Research) มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1)วิเคราะห์ระบบและแนวปฏิบัติของการผลิตครูประเทศไทย (2)นำเสนออนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลวิเคราะห์วิวัฒนาการการผลิตครูของประเทศไทย

ตอนที่ 2 ผลวิเคราะห์ระบบและแนวปฏิบัติของโครงการผลิตครูในประเทศไทย

ตอนที่ 3 ผลวิเคราะห์แนวปฏิบัติของการผลิตครูในอนาคตของสถาบันอุดมศึกษาไทย

ตอนที่ 4 นำเสนออนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

ตอนที่ 1 ผลวิเคราะห์วิวัฒนาการการผลิตครูของประเทศไทย

จากข้อมูลเกี่ยวกับการแบ่งช่วงของการผลิตครูที่นำเสนอรายละเอียดในบทที่ 2 นั้น ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ให้เห็นภาพการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนขึ้น ดังนี้

ชูชาติ อัครกะถิณโณและคณะ, (2515) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การฝึกหัดครูในประเทศไทย ได้แบ่งสมัยของการฝึกหัดครูออกเป็น 2 สมัยดังนี้

1. การฝึกหัดครูสมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2435-2475) เป็นช่วงที่มีการปรับปรุงส่งเสริมการฝึกหัดครู

2. การฝึกหัดครูหลังสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2435-2515) เป็นช่วงที่มีการขยายการผลิตครูในระดับปริญญา

ดวงเดือน พิศาลบุตร (2520) ได้แบ่งการจัดการศึกษาของไทยออกเป็น 4 ช่วงโดยถือหลักการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ๆ ดังนี้

ช่วงที่ 1 การศึกษาแผนโบราณ นับตั้งแต่สมัยสุโขทัย ถึงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ช่วงที่ 2 การปรับปรุงการศึกษาครั้งใหญ่ สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ช่วงที่ 3 การศึกษาสมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย

ช่วงที่ 4 การศึกษาสมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475-2520

กรมการฝึกหัดครู (2530) ได้ทำการวิจัย เรื่อง วิวัฒนาการของสถาบันฝึกหัดครูของไทยและต่างประเทศในงานวิจัยนี้ได้แบ่งวิวัฒนาการของสถาบันฝึกหัดครูไทยไว้เป็น 3 ระยะกว้าง ๆ คือ

1. ระยะก่อนการจัดตั้งสถาบันฝึกหัดครูอย่างเป็นระบบ (พ.ศ. 2414-2434)
2. ระยะการจัดตั้งสถาบันฝึกหัดครูอย่างเป็นระบบ (พ.ศ. 2435-2496)
3. ระยะการขยายตัวและการเปลี่ยนแปลงของสถาบันฝึกหัดครู (พ.ศ. 2497-2530)

ปทีป เมธาคุณวุฒิ (2530) ได้ทำการศึกษาพัฒนาการการฝึกหัดครูในประเทศไทย และแบ่งช่วงพัฒนาการไว้ 2 ช่วงดังนี้

- ช่วงที่ 1 การฝึกหัดครูระยะเริ่มแรก (พ.ศ. 2400-2474)
- ช่วงที่ 2 การฝึกหัดครูหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2475-2518)

ดวงจันทร์ เต๋ยววิไล (2530) ได้ทำการวิเคราะห์หลักสูตรครุศึกษาไทยในช่วงปี พ.ศ. 2435-2530 และได้แบ่งพัฒนาการของการครุศึกษาไทยออกเป็น 4 ช่วง คือ

- ช่วงที่ 1 การครุศึกษาเพื่อปฏิรูปบ้านเมือง (พ.ศ. 2435-2455)
- ช่วงที่ 2 การครุศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพและท้องถิ่น (พ.ศ. 2456-2488)
- ช่วงที่ 3 การครุศึกษาเพื่อความทันสมัย (พ.ศ. 2489-2516)
- ช่วงที่ 4 การครุศึกษาเพื่อความเข้าใจ แสวงหาความเป็นตัวของตัวเอง(พ.ศ. 2517-2530)

จุมพล พูลภัทรชีวิน และรัตนา ตุงคสวัสดิ์ (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่อง วิวัฒนาการและทางเลือกของนโยบายการครุศึกษาของรัฐบาลไทย และวิเคราะห์นโยบายการครุศึกษาออกเป็น 5 ช่วง

- ช่วงที่ 1 สมัยการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ถึงสิ้นสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2475-2488)
- ช่วงที่ 2 สมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงเหตุการณ์รัฐประหาร (พ.ศ. 2488-2500)
- ช่วงที่ 3 สมัยหลังเหตุการณ์รัฐประหารจนถึงวิกฤตการณ์จลาจล (พ.ศ. 2500-2516)
- ช่วงที่ 4 สมัยหลังวิกฤตการณ์จลาจล จนถึงการยึดอำนาจโดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อย

แห่งชาติ (รสช.) (พ.ศ. 2516-2534)

ช่วงที่ 5 สมัยหลังการยึดอำนาจโดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ จนถึงรัฐบาลชวน หลีกภัย สมัยที่ 2 (พ.ศ. 2534-2540)

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2543) ได้แบ่งพัฒนาวิชาชีพรูของไทยแบ่งออกเป็น 4 ยุค คือ

- ยุคที่หนึ่ง ยุคก่อนมีพระราชบัญญัติครู พุทธศักราช 2488
- ยุคที่สอง ยุครุ่งอรุณแห่งวิชาชีพรู : พระราชบัญญัติครู 2488 (พ.ศ.2488-2522)
- ยุคที่สาม ยุคแห่งความคิดและความพยายาม (พ.ศ. 2523-2541)
- ยุคที่สี่ ยุคทองของวิชาชีพรู (พ.ศ. 2542-2543)

โดยสรุปจากงานวิจัยทั้งหมดข้างต้น เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ของการศึกษาเกี่ยวกับการ จัดตั้งสถาบันผลิตครู รวมถึงพัฒนาการจัดการหลักสูตรครุศึกษาของไทย สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ตามเกณฑ์ดังนี้ คือ กลุ่มแรกใช้เกณฑ์เหตุการณ์ทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงการปกครองของ ประเทศไทยมาอธิบายเชื่อมโยงกับพัฒนาการของการจัดตั้งสถาบันผลิตครู ได้แก่ งานวิจัยของ ชูชาติ อัครกะภิญโญ(2515) ดวงเดือน พิศาลบุตร(2520) ปทีป เมธาคุณวุฒิ(2530) และจุมพล พูลภัทรชีวิน และรัตนดา ตุงคสวัสดิ์(2541) ส่วนกลุ่มที่สองใช้เกณฑ์การเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม ท้องถิ่น ความ ต้องการครู สถานที่ศึกษาในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการรับวัฒนธรรมจากต่างประเทศ ได้แก่ งานวิจัยของ ดวงจันทร์ เตียววิไล(2530) กรมการฝึกหัดครู(2530) และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์(2543)

ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ สภาพการจัดตั้งสถาบันผลิตครูโดยพิจารณาถึงลักษณะที่สำคัญใน การเปลี่ยนแปลงตามทิศทางนโยบายของรัฐบาลในการจัดสภาพแวดล้อมด้านการศึกษาเพื่อความเป็น อารยชนในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป นั่นคือเริ่มตั้งแต่ระยะก่อนจัดตั้งสถาบันฝึกหัดครูอย่างเป็น ระบบ ระยะจัดตั้งสถาบันฝึกหัดครูอย่างเป็นระบบ ระยะหลังวิกฤตสงครามโลกครั้งที่ 2 และระยะการ ปฏิรูประบบการศึกษาไทยมากกว่าการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ด้วยเหตุผลที่ว่า แม้มีเหตุการณ์ทาง การเมืองเกิดขึ้นเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง การพัฒนาด้านการจัดการศึกษาก็ไม่ได้หยุดชะงักตามไปด้วย แต่จะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับวิเคราะห์ในลักษณะดังกล่าว เนื่องจาก ได้พิจารณาเห็นว่าจะสามารถเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสถานภาพและบทบาทของสถาบัน ฝึกหัดครูได้ชัดเจน การกำหนดช่วงเวลาได้ยึดตามเหตุการณ์สำคัญที่มีการบันทึกไว้ในเอกสารเป็นหลัก จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารผู้วิจัยจึงได้แบ่งช่วงเกี่ยวกับการวิวัฒนาการของสถาบันผลิตครูไทยไว้เป็น 4 ช่วง 7 ระยะ ดังนี้

1. ช่วงก่อนการจัดตั้งสถาบันผลิตครูอย่างเป็นระบบ (พ.ศ. 2400-2434)
 - ระยะที่ 1 การศึกษาตามอริยาศัย (พ.ศ. 2400-2413)
 - ระยะที่ 2 การศึกษาในระบบโรงเรียน (พ.ศ.2414-2434)
2. ช่วงการจัดตั้งสถาบันผลิตครูอย่างเป็นระบบ (พ.ศ.2435-2488)
 - ระยะที่ 3 การวางรากฐานสถาบันผลิตครู (พ.ศ.2435-2455)
 - ระยะที่ 4 ส่งเสริมพัฒนาอาชีพท้องถิ่น (พ.ศ.2456-2474)
 - ระยะที่ 5 สร้างระบบบริหารครุศึกษาไทย (พ.ศ.2475-2488)
3. ช่วงหลังวิกฤตสงครามสู่ความท้าทาย (พ.ศ.2489-2528)
 - ระยะที่ 6 ขยายอาณาเขตสถาบันผลิตครู (พ.ศ.2489-2528)
4. ช่วงปฏิรูปการศึกษาพัฒนาครูไทย (พ.ศ.2529-2555)
 - ระยะที่ 7 สร้างนวัตกรรมการผลิตครูสู่สังคม (พ.ศ.2529-2559)

จากการแบ่งช่วงดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้นำมาเสนอในภาพรวมเพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของการฝึกหัดครูในแต่ละยุคสมัย ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 การแบ่งยุคสมัยของการฝึกหัดครูในอดีตถึงปัจจุบัน

ชื่อผู้วิจัย	ช่วง/ยุคของการจัดตั้งสถาบันผลิตครู				
ชูชาติ อัคคะภิญโญ (2515)	การฝึกหัดครูสมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2435-2475)			การฝึกหัดครูหลังสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2435-2515)	
ดวงเดือน พิศาลบุตร (2520)	ช่วงที่ 1 การศึกษาแผน โบราณ นับตั้งแต่สมัย สุโขทัยถึงกรุง รัตนโกสินทร์ตอนต้น	ช่วงที่ 2 การปรับปรุง การศึกษาครั้งใหญ่ สมัย พระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	ช่วงที่ 3 การศึกษาสมัยก่อน การเปลี่ยนแปลงการปกครอง เป็นระบอบประชาธิปไตย	ช่วงที่ 4 การศึกษาสมัย หลังการเปลี่ยนแปลง ปกครอง พ.ศ. 2475- 2520	
กรมฝึกหัดครู (2530)	ระยะก่อนการจัดตั้ง สถาบันฝึกหัดครูอย่างเป็นระบบ (พ.ศ. 2414-2434)		ระยะการจัดตั้ง สถาบันฝึกหัดครูอย่างเป็นระบบ (พ.ศ. 2435-2496)	ระยะการขยายตัวและการ เปลี่ยนแปลงของสถาบันฝึกหัดครู (พ.ศ. 2497-2530)	
ดวงจันทร์ เดี่ยววิไล (2530)	ช่วงที่ 1 การครูศึกษา เพื่อปฏิรูปบ้านเมือง (พ.ศ. 2435-2455)	ช่วงที่ 2 การครูศึกษา เพื่อพัฒนาอาชีพและท้องถิ่น (พ.ศ. 2456-2488)	ช่วงที่ 3 การครูศึกษา เพื่อความทันสมัย (พ.ศ. 2489-2516)	ช่วงที่ 4 การครูศึกษา เพื่อทำความเข้าใจ แสวงหาความ เป็นตัวของตัวเอง (พ.ศ. 2517-2530)	
ปัทม เมธาคณวุฒิ (2530)	ช่วงที่ 1 การฝึกหัดครูระยะเริ่มแรก (พ.ศ. 2400-2474)			ช่วงที่ 2 การฝึกหัดครูหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2475-2518)	
จุมพล พูลทรัพย์ และ รัตนา ดุสิตสวัสดิ์ (2541)	ช่วงที่ 1 สมัยการ เปลี่ยนแปลงการ ปกครอง ถึงสิ้น สงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2475-2488)	ช่วงที่ 2 สมัยหลัง สงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงเหตุการณ์ รัฐประหาร (พ.ศ. 2488-2500)	ช่วงที่ 3 สมัยหลัง เหตุการณ์ รัฐประหารจนถึง วิกฤตการณ์ จลาจล (พ.ศ. 2500-2516)	ช่วงที่ 4 สมัยหลังวิกฤตการณ์ จลาจล จนถึงการยึด อำนาจโดยคณะรักษา ความสงบเรียบร้อย แห่งชาติ (รสช.) (พ.ศ. 2516-2534)	ช่วงที่ 5 สมัยหลังการยึดอำนาจ โดยคณะรักษาความสงบ เรียบร้อยแห่งชาติ จนถึง รัฐบาล ชวน หลีกภัย สมัยที่ 2 (พ.ศ. 2534-2540)
สมหวัง พิริยานุวัฒน์ (2543)	ยุคที่หนึ่ง ยุคก่อนมี พระราชบัญญัติครู พุทธศักราช 2488	ยุคที่สอง ยุครุ่งอรุณแห่งวิชาชีพครู : พระราชบัญญัติครู พุทธศักราช 2488 (พ.ศ.2488-2522)		ยุคที่สาม ยุคแห่งความคิดและ ความพยายาม (พ.ศ. 2523-2541)	ยุคที่สี่ ยุคทองของวิชาชีพครู (พ.ศ. 2542-2543)
ผลการ สังเคราะห์	ช่วงที่ 1 ช่วงก่อนการจัดตั้งสถาบัน ผลิตครูอย่างเป็นระบบ (พ.ศ. 2400-2434) ระยะที่ 1 การศึกษาตาม อัธยาศัย (พ.ศ. 2400-2413) ระยะที่ 2 การศึกษาใน ระบบโรงเรียน (พ.ศ.2414-2434)	ช่วงที่ 2 ช่วงการจัดตั้งสถาบันผลิตครู อย่างเป็นระบบ (พ.ศ.2435-2488) ระยะที่ 3 การวางรากฐาน สถาบันผลิตครู(พ.ศ.2435-2455) ระยะที่ 4 ส่งเสริมพัฒนาอาชีพ ท้องถิ่น (พ.ศ.2456-2474) ระยะที่ 5 สร้างระบบบริหาร ครูศึกษาไทย (พ.ศ.2475-2488)	ช่วงที่ 3 ช่วงหลังวิกฤตสงคราม สู่ความท้าทาย (พ.ศ.2489-2528) ระยะที่ 6 ขยายอาณาเขต สถาบันผลิตครู (พ.ศ.2489-2528)	ช่วงที่ 4 ช่วงปฏิรูปการศึกษา พัฒนาครูไทย (พ.ศ.2529-2555) ระยะที่ 7 สร้าง นวัตกรรมการผลิตครู สู่สังคม (พ.ศ.2529-2559)	

ชื่อผู้วิจัย											
ชชาติ อัครกะสิญญและคณะ (2515)	การฝึกหัดครูสมัยก่อน การเปลี่ยนแปลงการปกครอง (2435-2475)			การฝึกหัดครูสมัยหลัง การเปลี่ยนแปลงการปกครอง (2475-2515)							
ดวงเดือน พิตาลบุตร (2520)	ช่วงที่ 1 สมัยก่อนตั้งกระทรวงธรรมการ (2411-2453)			ช่วงที่ 2 การศึกษาสมัยก่อน การเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย (2454-2474)			ช่วงที่ 3 การศึกษา สมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย (2475-2488)			ช่วงที่ 4 การศึกษา สมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (2491-2524)	
กรมฝึกหัดครู (2530)	ระยะก่อนการจัดตั้งสถาบันฝึกหัดครูอย่างเป็นทางการ (2435-2496)			ระยะการจัดตั้งสถาบันฝึกหัดครูอย่างเป็นทางการเป็นระบบ (2435-2496)			ระยะการขยายตัวและการเปลี่ยนแปลงของสถาบันฝึกหัดครู (2497-2530)				
ดวงจันทร์ เดียววิไล (2530)	ช่วงที่ 1 การครูศึกษา เพื่อปฏิรูปบ้านเมือง (2435-2455)			ช่วงที่ 2 การครูศึกษา เพื่อพัฒนาอาชีพและท้องถิ่น (2456-2488)			ช่วงที่ 3 การครูศึกษา เพื่อความทันสมัย (2489-2516)			ช่วงที่ 4 การครูศึกษา แสวงหาความเป็นตัวของตัวเอง (2517-2530)	
ปทีป เมธาคุณวุฒิ (2530)	ช่วงที่ 1 การฝึกหัดครูระยะเริ่มแรก (2400-2474)			ช่วงที่ 2 การฝึกหัดครูหลังการเปลี่ยนแปลง การปกครอง (2475-2518)							
จุมพล บุณทิพรชีวินและ รัตนา ดุงครสวัสดิ์ (2541)	ช่วงที่ 1 (2414-2434)			ช่วงที่ 2 (2435-2455)			ช่วงที่ 3 (2456-2474)			ช่วงที่ 4 (2475-2488)	
สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2543)	ยุคก่อนมีพระราชบัญญัติครู พุทธศักราช 2488			ยุค 1			ยุค 2			ยุค 4	
ผลการสังเคราะห์	ช่วงที่ 1 ช่วงก่อนการจัดตั้งสถาบันผลิตครู อย่างเป็นระบบ (2400-2434)			ช่วงที่ 2 ช่วงการจัดตั้งสถาบันผลิตครูอย่างเป็นทางการเป็นระบบ (2435-2488)			ช่วงที่ 3 ช่วงหลังวิกฤตสงคราม สู้ความท้าทาย (2489-2528)			ช่วงที่ 4 ช่วงปฏิรูปการศึกษา พัฒนาครูไทย (2529-2559)	

ภาพที่ 4.1 การแบ่งช่วงเวลาของการผลิตครูในประเทศไทย

ซึ่งแต่ละช่วงมีรายละเอียดดังนี้

1. ช่วงก่อนการจัดตั้งสถาบันผลิตครูอย่างเป็นระบบ (พ.ศ.2400-2434)

(การฝึกหัดครู, 2530; คณะกรรมการข้าราชการครู, 2544; ชูชาติ อัครกะญูญ, 2515; ดวงเดือน พิศาลบุตร, 2520; ปทีป เมธาคุณวุฒิ, 2530; สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2543; สุกัญญา โฉมวิไลกุล, 2539)

ระยะที่ 1 การศึกษาตามอัธยาศัย (พ.ศ.2400-2413)

การผลิตครูของไทยในสมัยอดีตนั้น ตั้งแต่สมัยสุโขทัย สมัยกรุงศรีอยุธยา และสมัยต้นรัตนโกสินทร์ ไม่มีหลักฐานที่จะระบุให้แน่นอนว่า เริ่มมีการผลิตครูเมื่อไร แต่เป็นที่ทราบกันว่า ระบบการศึกษาแบบไทยแต่สมัยโบราณมานั้นการสืบทอดและสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทยโดยอัตโนมัติเน้นเรื่องการประพฤติตนเป็นคนดี สามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมด้วยความสุข การศึกษาสมัยโบราณเกิดขึ้นที่วัด คนที่จะมาเป็นครูนั้นได้รับการยอมรับว่าเป็นคนดี มีความรู้ความสามารถ ซึ่งคนที่ทำหน้าที่สอนก็คือพระ การสรรหาบุคคลเข้าสู่อาชีพครูในสมัยนั้นเป็นไปตามระบบคุณธรรมแบบพระที่พยายามคัดนักเรียนที่เรียนเก่งประพฤติตัวดีมีคุณธรรมช่วยเหลือเพื่อนให้เป็นหัวหน้าชั้นและส่งเสริมให้เป็นครูในอนาคต ซึ่งถือว่าการสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูแก่นักเรียนที่จะออกไปเป็นครู และนักเรียนส่วนใหญ่รับการศึกษาด้านอาชีวศึกษาภายในครอบครัวจนสามารถสืบทอดจากอาชีพของวงศ์สกุลได้เป็นอย่างดี การศึกษาดังกล่าวทั้งด้านอักษรวิธีและอาชีวศึกษามีกระบวนการถ่ายทอดความรู้ อันเป็นทั้งความคิดและความเชื่ออยู่ภายใต้อุดมการณ์สังคมพุทธศาสนาค่านิยมตามประเพณีความเชื่อของสังคมขณะนั้น การจัดการศึกษาของไทยสมัยโบราณนั้น เป็นไปอย่างไม่มีระบบระเบียบแบบแผน ใครมีความรู้ในวิชาชีพใดก็สอนวิชาชีพนั้น การสอนหนังสือเป็นเรื่องเอาบุญ สอนด้วยความสมัครใจ และสอนลูกศิษย์ได้ในกลุ่มเล็กๆความสัมพันธ์ ระหว่างครูและศิษย์มีความใกล้ชิดกันมาก การสอนเรียกว่าการต่อหนังสือ คือเรียงกันมาทีละคน ใครมีปัญหาที่บักให้แต่น้อย ใครปัญหาไวก็ต่อให้มาก สถานที่เรียนมีอยู่ 3 แห่ง คือ

ก. บ้าน เป็นสถานศึกษาที่ส่วนใหญ่ให้การศึกษาในด้านการทำงาน ทำสวน ทำไร่ สอนวิทยาการวิชาชีพต่างๆ ที่ใช้เลี้ยงชีพให้บุตรหลานรับถ่ายทอดต่อกันมา เช่น ช่างถม ช่างทอง ช่างเหล็ก ช่างเย็บ ช่างโลหะ เป็นต้น

ข. วัด เป็นสถานศึกษาที่ส่วนใหญ่จัดสอนศีลธรรม ศาสนา อ่าน เขียน และคิดเลขอย่างง่าย ๆ ไม่มีการสอนวิชาชีพสามัญมากนัก สถานที่เรียนก็ใช้หอนั้น หอสวดมนต์และศาลาการเปรียญเป็นที่เรียน ส่วนนักเรียนก็เป็นศิษย์วัดซึ่งส่วนใหญ่ชาวบ้านจะนำบุตรหลานไปฝากเรียนวิชาความรู้พร้อมกับให้เป็นศิษย์คอยรับใช้พระสงฆ์ด้วย

ค. วัง เป็นสถานที่ให้ความรู้แก่เจ้านายเชื้อพระวงศ์ พวกข้าราชการสำนัก มีการจัดสอนความรู้เป็นประเภทต่าง ๆ มีทั้งวิชาสามัญและวิชาต่าง ๆ ตลอดจนภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้มีการจ้างครูที่มีความรู้ความสามารถมาสอนพิเศษอีกด้วย ส่วนเด็กผู้หญิงนั้น พ่อแม่ผู้ปกครองนิยมส่งลูกหลานไปเรียนที่ตำหนักเจ้านายในพระบรมมหาราชวัง เพื่อให้รู้ขนบธรรมเนียมประเพณีและวิชาความรู้ต่างๆ ตลอดจนกิริยามารยาทและการครองตน

จะเห็นได้ว่าการศึกษายุคแรกของไทยสถาบันที่ผลิตครู ได้แก่ บ้าน วัด วัง กล่าวคือ เริ่มต้นจาก บ้าน ที่สอนวิชาการเพื่อดำรงชีพจากบรรพบุรุษ สู่ลูกหลาน จากนั้นเริ่มมีการส่งบุตรหลานไปยังวัด เพื่อร่ำเรียนวิชาศาสนา ศีลธรรมและการอ่านการเขียน การคิดเลข ส่วนในวังนั้น จะเป็นการศึกษาของชนชั้นสูง เชื้อพระวงศ์ ซึ่งผู้ที่มาสอนความรู้ส่วนใหญ่จะเป็นพระ หรือคนที่มีความรู้ ตลอดจนชาวต่างชาติเข้ามาสอนภาษาต่างประเทศ

ระยะที่ 2 การศึกษาในระบบโรงเรียน (พ.ศ.2414-2434)

ในปี พ.ศ.2414 มีการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนแบบตะวันตก ตั้งโรงเรียนขึ้นในพระบรมมหาราชวัง มีพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) เป็นอาจารย์ใหญ่ และในปีเดียวกันนั่นเอง โปรดให้ตั้งโรงเรียนหลวงสอนภาษาอังกฤษ มี นายพรานซิส ยอร์จเพทเตอร์สัน เป็นครูผู้สอน ทำให้งานครูพัฒนาเป็นอาชีพ ครูในสมัยนั้นมีทั้งที่เป็นข้าราชการ พระสงฆ์ และครูเฉลยศักดิ์ (ครูโรงเรียนราชภัฏ) ในเวลาต่อมาครูที่เป็นพระสงฆ์ลดจำนวนลง มีครูที่เป็นข้าราชการ ครูโรงเรียนราชภัฏ และครูในโรงเรียนที่ประชาชนจัดตั้งขึ้น หรือครูประชาบาลเพิ่มมากขึ้น

พ.ศ.2424 ตั้งโรงเรียนมหาดเล็ก ฝึกสอนบุคคลที่จะออกไปรับราชการเป็นนายร้อย นายสิบ ที่โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ

พ.ศ.2425 ตั้งโรงเรียนแผนที่อยู่ใกล้วัดมกุฏกษัตริยาราม มี นายแม่ คาร์ ที เป็นครูผู้สอน

พ.ศ.2427 ตั้งโรงเรียนหลวงสำหรับราษฎรขึ้นที่วัดมหรณพารามเป็นแห่งแรก เพราะเหตุว่าโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบเป็นสถานศึกษาสำหรับเจ้านายและข้าราชการโดยเฉพาะ และพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) ได้แต่งแบบเรียนหลวงทั้ง 6 เล่มคือ มูลบทบรรพกิจ (สอนตั้งแต่แม่ ก.กา จนจบแม่เกย) วาหนิต์นิกร (สอนอักษรนำ) อักษรประโยค (สอนอักษรควบ) สังโยคพิธาน (สอนตัวสะกด) ไหวพจน์พิจารณ์ (สอนคำพ้อง) พิศาลการ์นต์ (สอนตัวการ์นต์) และเป็นปีแรกที่กำหนดให้มีการสอบไล่หนังสือตามหลักสูตรประโยคต้น ทำให้นักเรียนที่จบการศึกษามีคุณสมบัติสามารถบรรจุเข้ารับราชการได้

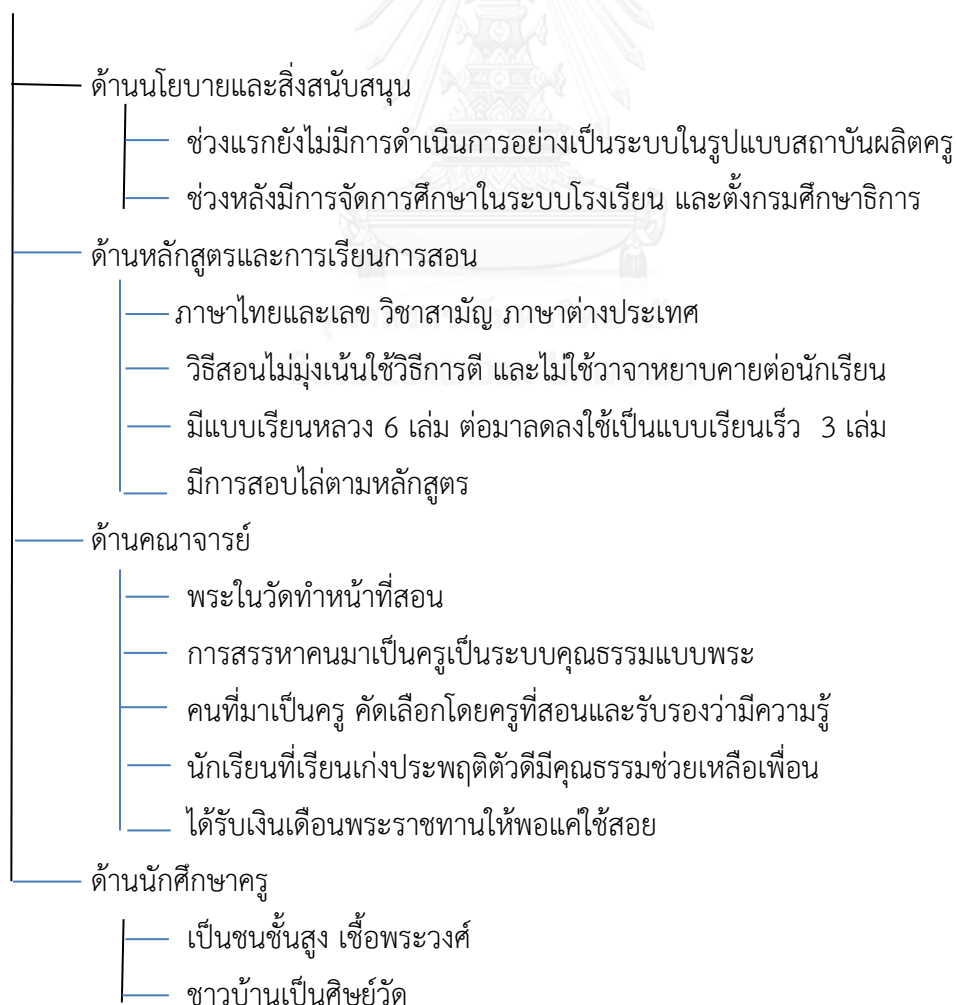
พ.ศ.2428 เปิดหลักสูตรประโยคสอง ครูที่ทำหน้าที่สอนต้องสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ 8 วิชาคือ คัดลายมือ เขียนตามคำบอก ทวนหนังสือ แต่งจดหมาย แต่งแก้ กระทบความ ย่อความ เลขและบัญชี

พ.ศ. 2430 ได้ตั้งโรงเรียนหลวงเพิ่มขึ้นในวัดตามมณฑลต่างๆ อีก 20 โรงเรียนและแยกการจัดตั้งโรงเรียนหลวงออกจากโรงเรียนมหาดเล็ก มาตั้งเป็นกรมศึกษาธิการ

พ.ศ. 2431 ประกาศใช้แบบเรียนเร็วใหม่ 3 เล่ม แทนแบบเรียนหลวง 6 เล่ม ซึ่งกรมศึกษาธิการเป็นผู้แต่งขึ้น

สถาบันการผลิตครูในช่วงนี้ยังไม่ได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบในรูปแบบของสถาบันผลิตครูอย่างเต็มตัว ยังคงใช้บุคคลที่อยู่ในกรมพระอาลักษณ์มีบทบาทหน้าที่การสอนภาษาไทยและเลข พระที่มีความรู้ดีพอจะเป็นครูได้มีจำนวนไม่เพียงพอ บางส่วนก็ใช้ครูเฉลยศักดิ์ คนที่มาเป็นครู มาจากการคัดเลือกจากครูที่สอนรับรองว่ามีความรู้ หรือมีแวดีกว่าคนอื่น ๆ ในชั้นเรียนเดียวกัน ส่วนการสอนนั้นไม่มุ่งเน้นใช้วิธีการตี หรือใช้วาจาหยาบคายต่อนักเรียน ครูนั้นได้รับเงินเดือนพระราชทานให้พอค่าใช้จ่าย

ภาพที่ 4.2 แผนภาพเดนโตรแกรม (dendrogram) เกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครู ช่วงที่ 1 ก่อนการจัดตั้งสถาบันผลิตครูอย่างเป็นระบบ (พ.ศ. 2400-2434)

2. ช่วงการจัดตั้งสถาบันผลิตครูอย่างเป็นระบบ (พ.ศ.2435-2488)

(ชูชาติ อัครกะภิญโญและคณะ, 2515; ดวงเดือน พิศาลบุตร, 2520; กรมการฝึกหัดครู, 2530; ปทีป เมธาคุณวุฒิ, 2530; ดวงจันทร์ เตียววิไล, 2530; จุมพล พูลภัทรชีวิน และรัตนา ตุงคสวัสดิ์, 2541; สุกัญญา โขวิไลกุลและคณะ, 2539; สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2543)

ระยะที่ 3 เร่งรัดพัฒนากำลังคนทางครูศึกษา (พ.ศ.2435-2455)

พ.ศ.2435 สถาบันผลิตครูของประเทศไทยเริ่มมีการจัดตั้งอย่างเป็นระบบเมื่อปี พ.ศ. 2435 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นปีเดียวกับที่ทรงให้จัดตั้งกระทรวงธรรมการ โดยเป็นความคิดของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ตั้งแต่ครั้งดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมการศึกษา จึงตั้งเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูแห่งแรกขึ้น เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ.2435 เรียกชื่อว่า *โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์* อยู่ที่โรงเรียนเด็ก สะพานดำ ถนนบำรุงเมือง แขวงพระนคร มีอาจารย์ใหญ่เป็นชาวอังกฤษ จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด ชื่อ นายกรินทรอด เป็นผู้บริหาร การตั้งโรงเรียนในครั้งนี้ทำให้นักเรียนครูมีสถานที่ใช้ฝึกหัดการสอนเพื่อให้ความรู้ในวิธีสอนในช่วงแรกเปิดสอน 2 แผนก คือ แผนกฝึกหัดอาจารย์สอนภาษาไทย และแผนกฝึกหัดอาจารย์สอนภาษาอังกฤษ มีนักเรียนรุ่นแรก 3 คน และลาออกไป 2 คนในปีเดียวกัน

พ.ศ.2436 มีนักเรียนครูมาสมัครเรียนอีก 3 คน คือ นายสนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา นายสด ผลพันธิน และ นายเหม ผลพันธิน ซึ่งนักเรียนทุกคนต้องทำหนังสือสัญญาฝึกหัดการเป็นอาจารย์กับกรมศึกษาธิการและมีจดหมายจากผู้รับรองด้วย

พ.ศ.2437 นักเรียนทั้ง 3 คนเป็นนักเรียนรุ่นแรกที่สอบไล่ได้ประกาศบัตรครูของกรมศึกษาธิการ และนายสนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา ได้เข้ามาเป็นครูผู้ช่วย และในปีนี้ นายเอนเนส ยังเข้ามารับตำแหน่งอาจารย์ใหญ่แทน นายกรินทรอด

พ.ศ.2438 มีนักเรียนเข้าใหม่ 6 คน และกรมศึกษาธิการได้ส่งนักเรียนครูรุ่น 1 และ รุ่น 2 ไปศึกษาวิชาครูที่ประเทศอังกฤษ และมีการจัดอบรมให้ความรู้วิชาการศึกษาที่ วิทยาลัยสถานด้วย ในปีนี้ นายดับเบิลยู ยี ยอนสัน เข้ามารับตำแหน่งอาจารย์ใหญ่แทน นายเอนเนส ยัง

พ.ศ.2439 ในปีนี้มีนักเรียนครูมาสมัครเข้าเรียนมากถึง 26 คน

พ.ศ.2440 นายดับเบิลยู ยี ยอนสัน ได้เลื่อนตำแหน่งเป็นผู้ตรวจการและจัดการโรงเรียน และ นาย เอฟ ยี เทรส มาเป็นอาจารย์ใหญ่แทนจนถึงปี พ.ศ.2459

พ.ศ.2441 สยามประเทศได้มีการประกาศใช้โครงการศึกษา พ.ศ.2441 และได้ระบุว่าโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์จะต้องเป็นโรงเรียนประจำให้นักเรียนได้ฝึกหัดเป็นครูอาจารย์ เป็นสารวัตรตรวจโรงเรียน

พ.ศ.2443 จัดตั้งสภาวิทยากรย์ สำหรับใช้ในการอบรมและประชุมครู เปิดสอนครูทุกวัน พระซึ่งเป็นวันหยุดราชการ และได้ออกหนังสือพิมพ์สำหรับครู เรียกชื่อว่า “วิทยากรย์”

พ.ศ.2445 ย้ายโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์มาอยู่วัดเทพศิรินทร์ เรียกชื่อว่า “โรงเรียนฝึกหัด อาจารย์เทพศิรินทร์” และกรมศึกษาธิการได้จัดตั้ง “สามัคยาจารย์สโมสรสถาน” ในรูปสมาคมสำหรับ เป็นสถานที่อบรมและสอนครู

พ.ศ.2446 กรมศึกษาธิการให้ครูใหญ่ในโรงเรียนสามัญต่างๆ คัดเลือกนักเรียนที่สอบไล่ได้ชั้น ประถม และมีลักษณะท่าทางที่จะเป็นครูดี มาเป็นนักเรียนฝึกหัดอาจารย์ เพื่อจะได้ฝึกหัดการสอน จริงๆพร้อมกับเรียนวิชาสามัญด้วยอีก 2 ปี นอกจากนี้ยังขยายหลักสูตรฝึกหัดครูมัธยมด้วย และในปีนี้ กระทรวงธรรมการได้ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นอีกแห่งหนึ่งที่บ้านสมเด็จเจ้าพระยา (ปัจจุบันเป็น โรงเรียนศึกษานารี) เรียกชื่อว่า “โรงเรียนฝึกหัดครูตะวันตก” เพื่อรับสมัครครูที่มาจากหัวเมืองและ กรุงเทพระียงที่พักอาศัยอยู่ในโรงเรียนและมีเบี้ยเลี้ยงให้รายเดือน มุ่งทำการฝึกหัดครูเป็นครูชั้นมูลศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะต้องเป็นครูในโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งมีกำหนดเวลา 3 ปี ถ้าไม่เป็นครูต้อง ชดใช้คืนเงินที่ได้รับอุดหนุนไปตามระเบียบที่เขียนไว้

พ.ศ.2447 เปลี่ยนชื่อ “สามัคยาจารย์สโมสรสถาน” เป็น “สามัคยาจารย์สมาคม” ตั้งอยู่ที่ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ได้ดำเนินกิจการเพื่อครูอย่างกว้างขวาง เป็นบ่อเกิดศิลปวิทยาการสำหรับ ครู มีการชุมนุมเพื่อปรึกษาหารือเรื่องการศึกษา การจัดอบรมและปาฐกถาพิเศษ รวมทั้งเป็นแหล่ง สันติธรรมสโมสรสำหรับสมาชิก และสมาชิกจะได้รับหนังสือพิมพ์วิทยากรย์เป็นการให้เปล่าด้วย สามัคยาจารย์สมาคมได้รับพระมหากรุณาธิคุณอยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ ตั้งแต่ พ.ศ.2448 ตลอดมา นับว่าสามัคยาจารย์สมาคมเป็นสมาคมที่เชิดหน้าชูตาสูงส่งแห่งหนึ่งในประเทศไทยที่พระเจ้าอยู่หัวเสด็จ พระราชดำเนินมาประทับทอดพระเนตรละครและฟังปาฐกถาพิเศษ

พ.ศ.2449 ย้ายโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์เทพศิรินทร์ ไปรวมกับโรงเรียนฝึกหัดครูฝั่งตะวันตก เรียกชื่อใหม่ว่า “โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ฝั่งตะวันตก” โดยจัดให้เป็นโรงเรียนประจำผลิตครูชั้นสูง (อาจารย์ชั้นประถมและมัธยม) และได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูมูลที่วัดราชบูรณะ นอกจากนี้ตามหัว เมืองต่างๆ เริ่มมีโรงเรียนฝึกหัดครู เช่น ที่กรุงเก่า พายัพ และนครศรีธรรมราช

พ.ศ.2450 มีการเปิดโอกาสให้ครูที่ไม่มีโอกาสเข้าศึกษาในโรงเรียน ได้เรียนด้วยตนเองนอก เวลาทำงานในเวลาตอนเย็นที่สามัคยาจารย์สโมสรสถาน และต้องสอบไล่ได้วิชาครูชั้นประถม กับ ความรู้ทุกชุดที่เรียนรวมถึงต้องสาธิตการสอนและโต้ตอบจนกรรมการจากกรมศึกษาธิการเป็นที่พอใจ จึงจะได้ประกาศนียบัตรรับรองว่าผ่านหลักสูตร

จะเห็นได้ว่าการบริหารการฝึกหัดครูในระยะนี้อยู่ในรูปของคณะกรรมการทั้งอาจารย์ใหญ่ จากโรงเรียนฝึกหัดครูเทพศิรินทร์และอาจารย์ใหญ่โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ฝั่งตะวันตก เจ้ากรมกอง

แบบเรียน นายตรวจแขวงวิสามันศึกษา และเป็นช่วงของการเร่งรัดในการผลิตครู ให้ความสำคัญกับการคัดเลือกคนเข้ามาเป็นครู โดยให้ครูใหญ่คัดเลือกนักเรียนในทุกโรงเรียนและทุกชั้นที่มีแว้วจะเป็นครู มีจิตเมตตา มีความประพฤติดีรักการเล่าเรียน สามารถปกครองคนอื่นได้แล้วให้แนะนำสั่งสอนทั้งในวิชาสามัญและวิชาครู เมื่อครูขาดก็จะได้สอนแทนและเมื่อเรียนจบแล้วก็ส่งมาเป็น นักเรียนอาจารย์ฝึกหัด มาเรียนวิชาสามัญอีก 1 ปี และเพื่อมาฝึกหัดสอน ก็จะจบออกมาเป็นครูที่ดี สำหรับการคัดเลือกผู้ที่จะมาเป็นนักศึกษาครูนั่น พอสรุปได้ดังนี้

ระดับครูมูล (ป.) ให้หัวเมืองคัดเลือกจากคนที่เป็นครูสอนชั้นมูลอยู่แล้ว ส่งมาเรียนในส่วนกลาง

ระดับครูประถม (ป.ป.) รับจากผู้ที่ได้ประกาศนียบัตรครูชั้นมูล ผ่านการคัดเลือก แล้วให้ทดลองสอน และเรียนอีก 1 ปีมีเงินเดือนให้ด้วย

ระดับครูมัธยม (ป.ม.) รับจากผู้ที่ได้ประกาศนียบัตรครูชั้นประถมมาแล้วและจบชั้นมัธยม

ระดับครูต่างประเทศ (ป.ท.) รับจากผู้จบชั้นมัธยมพิเศษภาษาอังกฤษ และจะต้องฝึกสอนอีก 1 ปี ถ้าสอบผ่านก็จะได้ไปเรียนต่างประเทศ

ระยะที่ 4 ส่งเสริมพัฒนาอาชีพท้องถิ่น (พ.ศ.2456-2474)

พ.ศ.2456 ในช่วงนี้มีการขยายการผลิตครูมากขึ้น มีการจัดให้มีชั้นเตรียมในโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ และรับนักเรียนเฉลยศักดิ์ (นักเรียนที่มาเรียนโดยไม่ใช้ทุนหลวง) เข้ามาเรียน เปลี่ยนชื่อโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์เป็น “โรงเรียนฝึกหัดครู” และเปิดโรงเรียนฝึกหัดครูหญิงแห่งแรกที่โรงเรียนเบญจมราชาลัย เป็นโรงเรียนประจำรับนักเรียนหญิงจากหัวเมืองต่างๆ ปีละ 5 คน เข้ามาเรียน เนื่องจากไม่มีครูสตรีที่จะออกไปสอนตามหัวเมือง นอกจากนั้นได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนหัตถกรรมราชบูรณะ เป็น “โรงเรียนเพาะช่าง” วัตถุประสงค์คือไว้ฝึกหัดครูสำหรับสอนวาดเขียนและการช่างในโรงเรียนประถมและมัธยม

พ.ศ.2460 ได้จัดตั้ง “โรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรม” ตามคำกราบบังคมทูลของพระยาธรรมศักดิ์มนตรี ขึ้นเป็นครั้งแรกที่ตำบลประทุมวัน สังกัดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อให้ครูที่สำเร็จการศึกษานำความรู้วิชาเกษตรกรรมสมัยใหม่ไปเผยแพร่ในชุมชน โดยรับนักเรียนจากหัวเมืองมณฑลต่างๆ ปีละ 2 คน ต่อมาเมื่อหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรมถูกยกเลิกไป และมีการสถาปนา *กรมมหาวิทยาลัย* ขึ้นในปีนั้น โดยรวมโรงเรียนข้าราชการพลเรือนทุกแผนกมาอยู่ในกรมนี้ด้วย

พ.ศ.2461 ได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูวัดบวรนิเวศ สำหรับครูมูลชายและครูประถมชาย และจัดตั้งการฝึกหัดครูหัตถกรรม (ชาย) วิชาจักสานระดับครูมูลขึ้นที่โรงเรียนเพาะช่าง นอกจากนั้นยังได้

เปิดสอนฝึกหัดครูมัธยมที่โรงเรียนสวนกุหลาบ และย้ายการฝึกหัดครูจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มาสังกัดกรมศึกษาธิการพร้อมทั้งจัดหลักสูตรเพิ่มขึ้นอีก

พ.ศ.2462 ได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูพลศึกษากลาง ขึ้นที่โรงเรียนสวนกุหลาบ มีทั้งครูประถมพลศึกษา (ป.ป.พ.) และครูมัธยมพลศึกษา (ป.ม.พ.)

พ.ศ.2471 กระทรวงธรรมการโอนแผนกฝึกหัดครูมัธยมมาอยู่ในคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นหลักสูตร 3 ปี รับนักเรียนที่จบปีที่ 8 หรือประโยคครูประถมปีที่ 2 ผู้ที่เรียนสำเร็จหลักสูตร 2 ปี จะต้องเรียนหลักสูตรวิชาครูอีก 1 ปี โดยทำการฝึกสอนที่โรงเรียนมัธยมหอวัง เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยม และมีการเปลี่ยนแปลงระเบียบการรับผู้เข้าศึกษาฝึกหัดครูประถม จะต้องสำเร็จประโยคครูมูลหรือมัธยมปีที่ 6

การผลิตครูในระยะนี้มุ่งเน้นทางด้านอาชีพ ความเป็นอยู่ของสังคมไทยที่เป็นสังคมเกษตรกรรม มุ่งผลิตครูทางด้านการเกษตรไปช่วยเหลือชนบท ท้องถิ่น ซึ่งสามารถผลิตและกระจายกำลังครูไปทั่วทุกท้องถิ่นในเวลาต่อมา ส่วนการผลิตครูในสายสามัญเดิมาก็ยังดำเนินต่อไป

ระยะที่ 5 สร้างระบบบริหารครูศึกษาไทย (พ.ศ.2475-2488)

พ.ศ.2475 ได้มีการประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ และกำหนดให้โรงเรียนบรรจุครูประกาศนียบัตรเป็นผู้สอนให้มากที่สุด ทำให้ต้องเร่งขยายการจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคอีกหลายแห่ง มีการย้ายโรงเรียนฝึกหัดครูวัดบวรนิเวศไปพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม

พ.ศ.2476 ช่วงนี้เป็นช่วงที่ประเทศไทยประสบปัญหาการขัดแย้งเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งสำคัญ เช่น เกิดการรัฐประหาร มีเหตุการณ์กบฏบวรเดชเกิดขึ้น แต่การพัฒนาทางการศึกษายังสามารถ เดินหน้าต่อไป คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จัดตั้งแผนกฝึกหัดครูและเปลี่ยนชื่อเป็นแผนก ครุศาสตร์ วิชาครุศาสตร์จึงกลายเป็นวิชาเลือกสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาแล้ว กระทรวงธรรมการได้จัดตั้ง *การฝึกหัดครูพาณิชยการ* ขึ้นที่โรงเรียนพาณิชยการพระนคร กำหนดรับผู้ที่สอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ 8 พาณิชยการ แล้วเรียนวิชาครูตามหลักสูตรของโรงเรียนฝึกหัดครูประถม อีก 1 ปี สำเร็จการศึกษาจะได้ประกาศนียบัตร (ป.ป.พ.) ในปีนี้มีการเปิดการฝึกหัดครูอีกหลายประเภทในหัวเมือง รวมถึงการให้โรงเรียนราษฎร์ 3 แห่ง คือ โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย โรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์ และโรงเรียนเซนโยเซฟคอนแวนต์ จัดการฝึกหัดครูประถมหลักสูตร 3 ปี แต่ยกเลิกไปเพราะกระทรวงเห็นว่าการฝึกหัดครูนี้รัฐบาลควรจัดเพียงผู้เดียว และมีการจัดตั้ง *โรงเรียนฝึกหัดครูสำหรับพระสงฆ์* ขึ้นเป็นแห่งแรก ทำการสอนที่วัดสุทธิจินดา จังหวัดนครราชสีมา มีพระสงฆ์เรียนรุ่นแรก 60 รูป หลังจึ้นนั้นมีการตั้ง โรงเรียนฝึกหัดครูสำหรับพระสงฆ์อีก 15 จังหวัด

พ.ศ.2479 กระทรวงธรรมการได้ประกาศใช้ระเบียบและหลักสูตรโรงเรียนฝึกหัดครูประถม ทั้งชายและหญิงรวมเข้าด้วยกันยกระดับความรู้ให้เสมอภาคกัน

พ.ศ.2480 เปิดแผนกฝึกหัดครูการเรือนและฝึกหัดครูอนุบาลที่โรงเรียนการเรือนพระนคร เปิดแผนกฝึกหัดครูมัธยมที่ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พญาไท

พ.ศ.2482 กรมศึกษาธิการถูกยุบ แล้วตั้งกรมสามัญศึกษาและกรมวิชาการแทน โดยการฝึกหัดครูอยู่ในการดูแลของกรมวิชาการ

พ.ศ.2484 ได้ตั้งกองการฝึกหัดครูขึ้นในกรมสามัญศึกษา มี ม.ล. มานิจ ชุมสาย ณ อยุธยา เป็นหัวหน้ากองดูแลการผลิตครูให้แก่โรงเรียนต่างๆ มีการตั้งแผนกการฝึกหัดครูชั้นสูง แผนกการฝึกหัดครูชั้นต้น และแผนกตรวจสอบและอบรม มีการเปิดโรงเรียนฝึกหัดครูมัธยมแบบสหศึกษาและฝึกหัดครูประถมที่ โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ โรงเรียนบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โรงเรียนฝึกหัดครูพระนคร และโรงเรียนฝึกหัดครูสวนสุนันทา

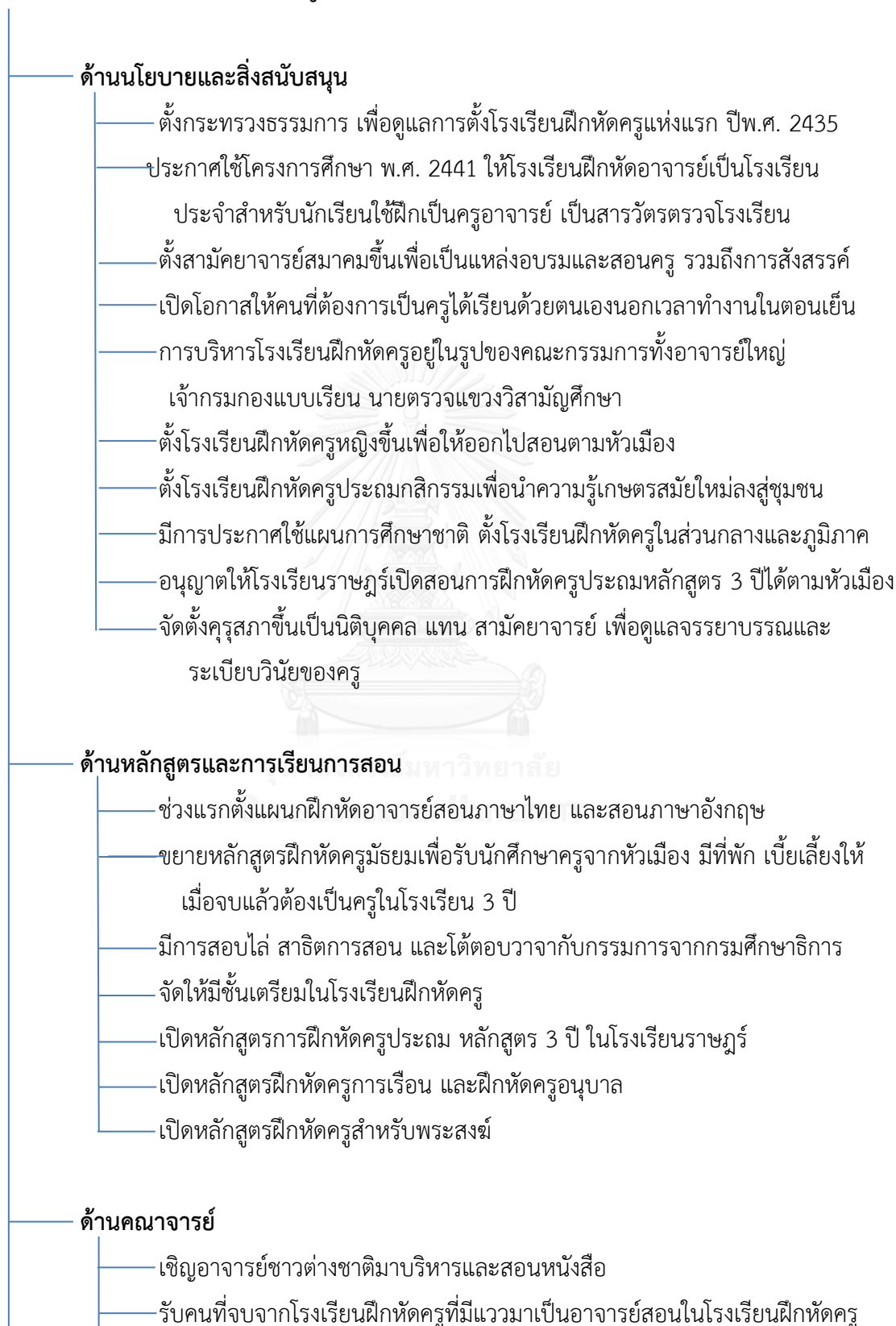
พ.ศ.2485 จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูมัธยมจันทร์เกษม มีการอบรมครูอนุบาลที่โรงเรียนอนุบาล ลอออุทิศของโรงเรียนการเรือนพระนคร โดยเปิดรับนักเรียนฝึกหัดครูที่สำเร็จการศึกษา ประกาศนียบัตรประโยคครูประถมเข้ารับการอบรมหลักสูตร 1 ปี

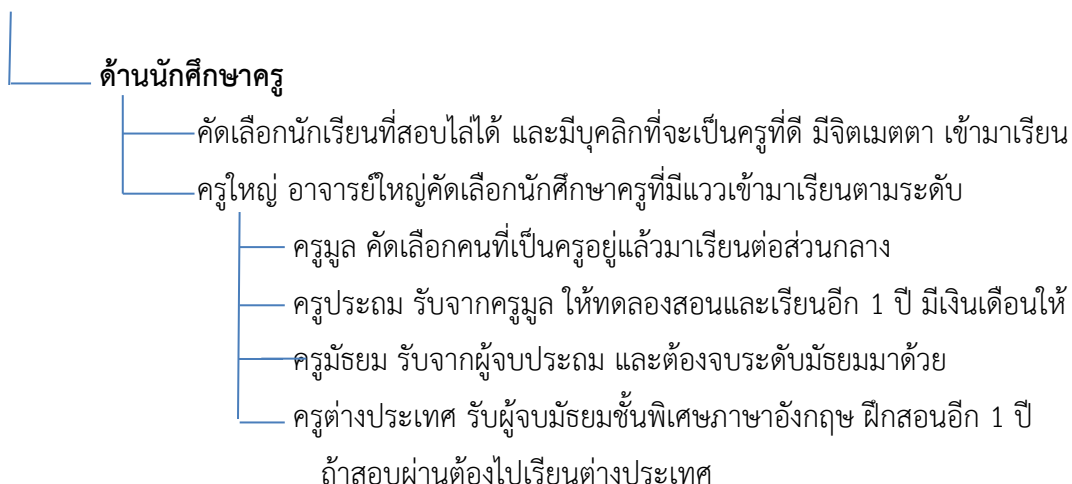
พ.ศ.2486 ตั้งแผนกครุศาสตร์ในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ปรับปรุงหลักสูตรฝึกหัดครูอนุบาล และแต่งตั้งนางสาวเบญญา ตุงคะศิริ (คุณหญิงเบญญา แสงมลิ) เป็นหัวหน้าแผนกฝึกหัดครูอนุบาลคนแรก

พ.ศ.2488 เป็นช่วงที่ประเทศไทยประสบความผันผวนเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจเสื่อมโทรม หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้ครูได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจเกิดความรู้สึกไม่ก้าวหน้าในอาชีพ ลาออกจากอาชีพครูหันไปประกอบอาชีพอื่น ได้มีการตราพระราชบัญญัติครู พุทธศักราช 2488 ขึ้น โดยมีสาระสำคัญ คือ ให้มีสภาในกระทรวงศึกษาธิการ เรียกว่า *คุรุสภา* เป็นนิติบุคคล ครูทุกคนต้องเป็นสมาชิก ทั้งนี้ ให้คุรุสภาปฏิบัติหน้าที่แทนสมาคมอาจารย์สมาคมในเรื่องวิชาชีพ พร้อมทั้งในความเห็นเรื่องนโยบายการศึกษาและวิชาการศึกษาทั่วไปแก่กระทรวงศึกษาธิการ ควบคุมจรรยาบรรณและวินัยครู รักษาผลประโยชน์ส่งเสริมฐานะครูและครอบครัวตามสมควร ส่งเสริมความรู้และความสามัคคีของครูและที่สำคัญ คือ ทำหน้าที่แทน ก.พ. ในการบริหารงานบุคคลครู

การผลิตครูในช่วงนี้ได้สร้างความเข้มแข็งให้กับครุศึกษาไทย โดยการตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูเพิ่มขึ้นในส่วนภูมิภาค เล็งเห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนาได้สนับสนุนให้พระสงฆ์ได้เรียนหนังสือ ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูสำหรับพระสงฆ์ขึ้น นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการศึกษาระดับอนุบาล เป็นการวางรากฐานการศึกษาที่ดีที่ต้องการบ่มเพาะนักเรียนตั้งแต่เยาว์วัย และที่สำคัญการตั้งองค์กรคุรุสภาขึ้นมาทำหน้าที่ควบคุมดูแลจรรยาบรรณ ระเบียบวินัยของครู ถือว่าเป็นการสร้างระบบการบริหารครุศึกษาไทยให้เข้มแข็งอีกทางหนึ่ง

ภาพที่ 4.3 แผนภาพเดนโดรแกรม (dendrogram) เกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครู
ช่วงที่ 2 การจัดตั้งสถาบันผลิตครูอย่างเป็นระบบ (พ.ศ.2435-2488)

3. ช่วงหลังวิกฤตสงครามสู่ความท้าทาย (พ.ศ.2489-2528)

(กรมการฝึกหัดครู, 2530; ปทีป เมธาคุณวุฒิ, 2530; ดวงจันทร์ เตียววิไล, 2530; สายหยุด จำปาทอง, 2531; จุมพล พูลภัทรชีวิน และรัตนา ตุงคสวัสดิ์, 2541; สุกัญญา ไชวี่โลกุลและคณะ, 2539; สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2543)

ระยะที่ 6 ขยายอาณาเขตสถาบันผลิตครู (พ.ศ.2489-2528)

พ.ศ.2490 เปิดแผนกการฝึกหัดครูการเรือนที่โรงเรียนการเรือนพระนคร และแผนกครูมัธยมหลักสูตร 3 ปี ที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา และเปิดแผนกฝึกหัดครูมัธยมศึกษาช่างในโรงเรียนเพาะช่าง

พ.ศ.2491 ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูประถมอาชีวศึกษาและโรงเรียนฝึกหัดครูมัธยมศึกษาชายและหญิงที่ โรงเรียนก่อสร้างอุเทนถวาย

พ.ศ.2492 กองฝึกหัดครูได้ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงที่ถนนประสานมิตร จังหวัดพระนครรับนักเรียนที่สำเร็จมัธยมปีที่ 6 เข้ามาเรียน 3 ปี ได้ประกาศนียบัตรประโยคครูประถม เรียนต่ออีก 2 ปี ได้ประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยม และคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเปลี่ยนชื่อเป็นคณะอักษรศาสตร์และครุศาสตร์ เพื่อให้บัณฑิตฝึกหัดครูมีสิทธิรับปริญญาครุศาสตร์

พ.ศ.2493 กองฝึกหัดครูได้เปิดแผนกฝึกหัดครูประถมหลักสูตรปีเดียว รับนักเรียนที่สำเร็จประโยคเตรียมอุดมศึกษาประเภทเดินเรียน นักเรียนชายเรียนที่โรงเรียนไทรมิตรวิทยาลัย นักเรียนหญิงเรียนที่โรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย

พ.ศ.2494 เปิดโรงเรียนฝึกหัดครูประถมศึกษาที่โรงเรียนสตรีฝึกหัดครูฉะเชิงเทรา

พ.ศ.2495 เปิดชั้นฝึกหัดครูประถมศึกษาที่โรงเรียนฝึกหัดครูนครราชสีมา จัดตั้งวิทยาลัยเทคนิคโดยได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาในด้านบุคลากรและอุปกรณ์ โอนการฝึกหัดครูมัธยมศึกษาทุกแผนกอยู่ในความดูแลของวิทยาลัยเทคนิค

พ.ศ.2496 ตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร (18 พฤษภาคม พ.ศ.2496) และเปิดชั้นฝึกหัดครูประถมศึกษาที่โรงเรียนฝึกหัดครูโรงเรียนฝึกหัดครูเชียงใหม่ โอนการฝึกหัดครูมัธยม

อาชีวศึกษาทุกแผนกอยู่ในความดูแลของวิทยาลัยเทคนิค เปิดแผนกการฝึกหัดครูมัธยมเกษตรกรรมที่วิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูประถมเกษตรกรรมสุรินทร์ เปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นสูงเรียน 2 ปี

พ.ศ.2497 สถาปนากองการฝึกหัดครู เป็นกรมการฝึกหัดครู มีสถาบันทำหน้าที่ผลิตครูอยู่ในสังกัดควบคุมดูแล 31 แห่ง ตั้งวิทยาลัยหมู่บ้านจอมบึง และเปิดชั้นฝึกหัดครูประถมที่โรงเรียนฝึกหัดครูอุบลราชธานี เปิดสอนฝึกหัดครูมัธยมศึกษาที่โรงเรียนการเรือนพระนคร

พ.ศ.2498 ขยายวิทยาลัยการศึกษาเพิ่มอีก 2 แห่ง กรมพลศึกษาได้จัดตั้งวิทยาลัยพลศึกษาขึ้นแทนโรงเรียนฝึกหัดครูพลศึกษาซึ่งโอนไปสังกัดกรมการฝึกหัดครู โอนโรงเรียนฝึกหัดครูอาชีวศึกษาที่เทเวศร์ และโรงเรียนสตรีฝึกหัดครูอาชีวศึกษาที่ธนบุรีไปสังกัดกรมการฝึกหัดครู

พ.ศ.2499 ยกเลิกหลักสูตรเดิม (ป.ป.,ป.ม.) ใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) แทนทั่วประเทศ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตรได้เปิดการผลิตครูถึงระดับปริญญาโท เป็นหลักสูตร 2 ปี ได้รับปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) มีโครงการฝึกหัดครูชนบทเกิดขึ้นเป็นแห่งแรก ที่โรงเรียนฝึกหัดครูอุบลราชธานีโดยร่วมมือกับองค์การศึกษาสหประชาชาติ

พ.ศ.2500 ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูนครศรีธรรมราช แผนกครุศาสตร์ แยกออกมาจากคณะอักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มาตั้งเป็นคณะครุศาสตร์และเริ่มมีหลักสูตรปริญญาตรี 4 ปี มีการยุบเลิกโรงเรียนฝึกหัดครูเล็กๆ จำนวน 6 แห่ง

พ.ศ.2501 กรมการฝึกหัดครูยกระดับโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นเป็นวิทยาลัยครู 6 แห่ง (วิทยาลัยครูสวนสุนันทา วิทยาลัยครูจันทระเกษม วิทยาลัยครูเทพสตรี วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา วิทยาลัยครู นครราชสีมาและวิทยาลัยครูอุบลราชธานี) มีการประกาศจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูพลานามัยในกรมพลศึกษา เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรทางการศึกษา (ป.กศ.) มีการจัดตั้งวิทยาลัยเกษตรกรรมที่บางพระ จังหวัดชลบุรี เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการฝึกหัดครูเกษตรกรรมเพียงแห่งเดียว

พ.ศ.2503 กรมการฝึกหัดครูยกระดับโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นเป็นวิทยาลัยครู 4 แห่ง

พ.ศ.2504 เริ่มประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 โอนโรงเรียนฝึกหัดครูอาชีวศึกษา กลับไปสังกัดกรมอาชีวศึกษาและยกฐานะเป็นวิทยาลัยครูอาชีวศึกษา

พ.ศ.2505-2509 กรมการฝึกหัดครูยกระดับโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นเป็นวิทยาลัยครูปีละ 1 แห่ง

พ.ศ.2507 ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูสกลนคร

พ.ศ.2508 ปรับปรุงให้วิทยาลัยครูในส่วนภูมิภาคขึ้นตรงต่อกรมการฝึกหัดครู

พ.ศ.2510 ตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาจังหวัดพิษณุโลก

พ.ศ.2511 ตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษามหาสารคามและตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาสงขลา ตั้งคณะศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

พ.ศ.2512 ตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาพระนคร และตั้งคณะศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ.2513 ยกกระดับวิทยาลัยพลศึกษาเป็นวิทยาลัยวิชาการพลศึกษา ผลิตครูระดับปริญญาตรี วิชาเอกพลศึกษา สังกัดกรมการฝึกหัดครู และตั้งคณะศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยศิลปากร

พ.ศ.2514 ขยายวิทยาลัยพลศึกษาไปสู่ส่วนภูมิภาค โดยตั้งวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และตั้งคณะศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ตั้งคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและวิทยาศาสตร์ ณ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ

พ.ศ. 2515 ตั้งวิทยาลัยครูอีก 4 แห่ง และตั้งวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดมหาสารคาม โรงเรียนนาฏศิลป์ยกกระดับเป็นวิทยาลัยนาฏศิลป์

พ.ศ. 2516 ตั้งวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดยะลา

พ.ศ. 2517 ยกฐานะวิทยาลัยวิชาการศึกษาเป็นมหาวิทยาลัยแล้วโอนไปสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และจัดตั้งวิทยาลัยครูเพิ่มอีก 7 แห่งรวมเป็น 36 แห่ง ตั้งคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและวิทยาศาสตร์ ณ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี ในปีนี้คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา ได้เสนอหลักการและสาระสำคัญเรื่อง การปฏิรูปการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับบทบาทและฐานะของครูเพราะการปฏิรูปการศึกษาจะไม่สำเร็จ ถ้าไม่ปฏิรูปครู โดยกำหนดหลักการที่สำคัญ คือ รัฐต้องจัดประกันให้แก่อาชีพครู ให้ครูมีสถานภาพที่ดีพอที่จะรักษาบทบาทที่พึงประสงค์ไว้ได้ ให้ครูมีความมั่นคงและศรัทธาในอาชีพพร้อมที่จะดำรงเกียรติ มาตรฐานและอุดมการณ์แห่งวิชาชีพครูไว้ได้

พ.ศ.2518 มีการตราพระราชบัญญัติวิทยาลัยครูให้ผลิตครูได้ถึงปริญญาตรี กำหนดหน้าที่ผลิตครู วิจัย ส่งเสริมวิชาชีพและวิทยฐานะครู ตามหลักสูตรสภาการฝึกหัดครู มีนโยบายผลิตครูที่มีคุณสมบัติเป็นครูมากขึ้นคือครูต้องมีคุณภาพและคุณธรรมสูง มีพระราชบัญญัติจัดตั้งวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาขึ้น วิทยาลัยชุมพรเขตอุดมศักดิ์เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง (ป.ท.ส.) สาขาอุตสาหกรรม วิทยาลัยเทคนิคภาคใต้สงขลา วิทยาลัยเทคนิคตาก และวิทยาลัยเทคนิคขอนแก่นเปิดสอนหลักสูตรประโยคครูมัธยม จัดตั้งวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอุดรธานี

พ.ศ.2519 มหาวิทยาลัยมหิดล ตั้งภาควิชาศึกษาศาสตร์ในคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มีการจัดตั้งวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดชุมพร และวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทอง วิทยาลัยนาฏศิลป์ได้ขยายการศึกษาถึงระดับปริญญาตรี ตั้งคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและวิทยาศาสตร์ ณ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ.2520 มีการจัดตั้งวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดสุโขทัย และวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี สถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา คือวิทยาลัยพาณิชยการเชตุพน และวิทยาลัยพาณิชยการธนบุรี ผลิตครูประโยคมัธยม (ป.ม.) ปีละ 100 คน

พ.ศ.2521 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเปิดสอนสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มีการจัดตั้งวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดกระบี่ วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ และวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร จัดตั้งวิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่

พ.ศ.2522 จัดตั้งวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด และวิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย จัดตั้งวิทยาลัยพลศึกษากรุงเทพ

พ.ศ.2523 จัดตั้งวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดลำปาง คุรุสภาจัดประชุมสัมมนาเพื่อยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู ที่โรงแรมไทยไฮเต็ล โดยเฉพาะมีความพยายามในการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู โดยการเสนอแก้ไขพระราชบัญญัติครู พุทธศักราช 2488 หลายครั้ง แต่ไม่ประสบความสำเร็จ และตั้งสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) เป็นองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู โดยแยกออกจากอำนาจหน้าที่ของคุรุสภาตามพระราชบัญญัติครูพุทธศักราช 2488

พ.ศ.2525 จัดตั้งวิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์

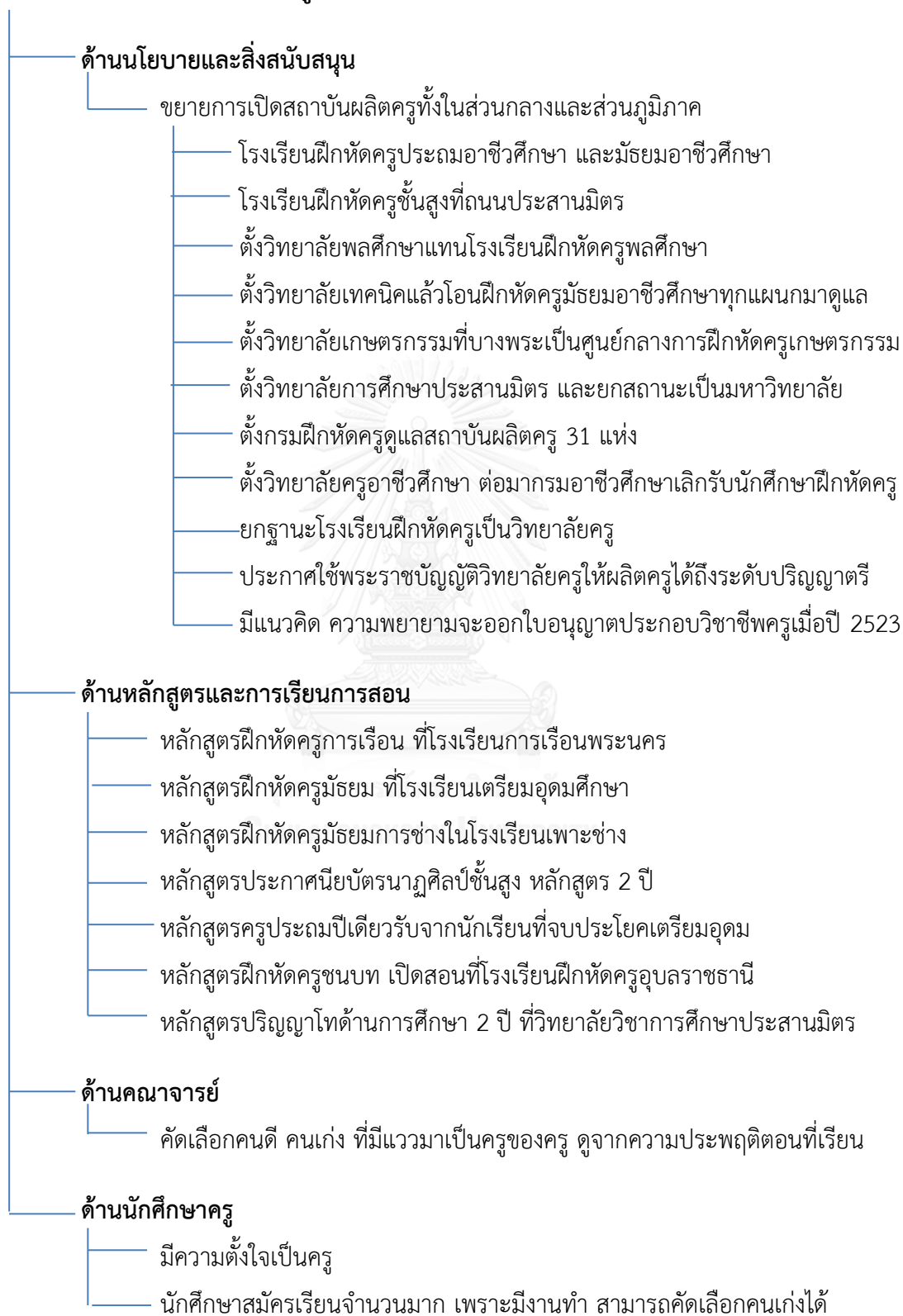
พ.ศ.2526 จัดตั้งวิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี และมีการจัดตั้งวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดตรัง วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ และวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ประกาศจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนภายในวิทยาลัยครู 4 แห่ง

พ.ศ.2527 ตราพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู ให้วิทยาลัยครูสอนวิชาชีพได้ จัดตั้งวิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี และวิทยาลัยนาฏศิลป์พัทลุง

พ.ศ.2528 กรมอาชีวศึกษาเลิกรับนักศึกษาฝึกหัดครู

การผลิตครูช่วงนี้ให้ความสำคัญกับการทำนุบำรุงวัฒนธรรม สืบสานเอกลักษณ์ไทย เห็นได้จากการขยายเปิดวิทยาลัยนาฏศิลป์อีกหลายแห่งทั่วทุกภูมิภาค และเร่งเปิดคณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยจำกัดรับของรัฐ และมหาวิทยาลัยเปิด จัดตั้งวิทยาลัยครูอีกหลายแห่ง เปิดวิทยาลัยพลศึกษาเพื่อสร้างครูที่เชี่ยวชาญด้านพลศึกษาโดยตรง มีการปรับหลักสูตรครูให้ทันสมัยกับเหตุการณ์ และให้ความสำคัญกับวิชาชีพครูโดยมีพระราชบัญญัติวิทยาลัยครูให้เปิดสอนได้ถึงระดับปริญญาตรี

ภาพที่ 4.4 แผนภาพเดนโดแกรม (dendrogram) เกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครู
ช่วงที่ 3 ช่วงหลังวิกฤตสงครามสู่ความท้าทาย (พ.ศ.2489-2528)

4. ช่วงปฏิรูปการศึกษาพัฒนาครูไทย (พ.ศ.2529-2559)

(ประไพศรี ตยานันท์, 2533; จุมพล พูลภัทรชีวิน และรัตนา ตุงคสวัสดิ์, 2541; สุกัญญา โขวีโลกุลและคณะ, 2539; นวรัตน์ สมนาม, 2542; สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2543; ภาวิณี ศรีสุขวัฒนา นันท์และคณะ, 2544; มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545; สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2547; เทื่อน ทองแก้วและคณะ, 2551; สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2555)

ระยะที่ 7 สร้างนวัตกรรมการผลิตครูสู่สังคม (พ.ศ.2529-2555)

พ.ศ.2529 ปรับปรุงการบริหารวิทยาลัยครู ในรูปแบบสหวิทยาลัย แบ่งเป็น 8 สหวิทยาลัย ตามภูมิภาค เช่น ภาคใต้ เป็นสหวิทยาลัยทักษิณ ภาคกลาง สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ภาคอีสาน ตอนบน เป็นสหวิทยาลัยอีสานเหนือ เป็นต้น เพื่อสะดวกในการรวมกลุ่มและทำกิจกรรมร่วมกัน ในปีนี้มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้จัดทำโครงการ เพชรในตมขึ้นมาเพื่อส่งเสริมคนมาเรียนวิชาชีพครู มีทุนการศึกษาที่פקให้ ให้นักเรียนที่มีฐานะยากจนจังหวัดละ 1 คน ดำเนินการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันเป็นรุ่นที่ 27 แล้ว ถือได้ว่าเป็นโครงการที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการผลิตครูอย่างต่อเนื่อง

พ.ศ.2530 มีโครงการครูทายาทระดับประถมศึกษาที่เกิดขึ้น เพื่อคัดคนเก่งคนดีมาเรียนครู มีอัตราบรรจุเข้ารับราชการแต่ระหว่างเรียนไม่มีทุนการศึกษาให้

พ.ศ.2533 ครูสภาได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่ระบุคุณลักษณะสำคัญสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครูไว้ 4 ประการ คือ รอบรู้ สอนดี มีคุณธรรมจรรยาบรรณ มุ่งมั่นพัฒนา ซึ่งค่อนข้างเป็นนามธรรม

พ.ศ.2537 มีโครงการครูทายาทระดับอุดมศึกษาสำหรับสอนในสถาบันราชภัฏก็เกิดขึ้นตามมา จึงเริ่มมีทุนการศึกษาให้กับนักศึกษาที่เข้าเรียน ครูสภาได้พัฒนาเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูขึ้นใหม่มี 11 มาตรฐาน ที่มีเนื้อหาครอบคลุมเกณฑ์เดิมที่สามารถปฏิบัติและประเมินได้ และพัฒนาต่อเป็นระดับคุณภาพครู

พ.ศ.2538 มีโครงการเร่งรัดพัฒนาบัณฑิตคณิตศาสตร์ (ร.พ.ค.) ก็เกิดขึ้นมา มีทุนการศึกษาให้ผู้เรียนด้วย

พ.ศ.2539 มีโครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ (สควค.) ก็เริ่มดำเนินการมีทุนการศึกษาให้นักศึกษาที่เข้าเรียนจนถึงระดับปริญญาเอก จะเห็นได้ว่ายุคนี้มีการเห็นความสำคัญของวิชาชีพครูอย่างชัดเจนที่สุดและสังคมไทยได้ครูที่ดี ที่เก่ง มาพัฒนาการศึกษามากมาย ครูสภาได้พัฒนาจรรยาบรรณครูขึ้นใหม่ มี 9 ข้อ ประกาศใช้เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ.2539

พ.ศ.2541 คณะกรรมการข้าราชการครูมีมติให้นำระดับคุณภาพครูไปใช้ประเมินผลการปฏิบัติงานและพัฒนาข้าราชการครู

พ.ศ. 2542 มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งออกตามความแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 ที่ให้ออกกฎหมายการศึกษาและให้พัฒนาวิชาชีพครู มีการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูเป็นครั้งแรกของไทย

พ.ศ. 2547 ในช่วงนี้มีโครงการผลิตครูเกิดขึ้นคือโครงการครูพันธุ์ใหม่ในนาร่อง เป็นหลักสูตร 5 ปี มีทุนการศึกษาให้นักศึกษารุ่นแรกเท่านั้น ใช้หลักสูตรเป็นชุดวิชาแบบบูรณาการ รัับถึงปี 2549 จึงยกเลิกโครงการ ส่วนหลักสูตรยังคงเป็น 5 ปีเหมือนเดิม แต่เรียนเป็นรายวิชา ปัจจุบันนี้ก็ยังใช้หลักสูตร 5 ปี แต่ไม่มีทุนการศึกษาตอนเข้าเรียนแต่รัฐบาลจะคัดเลือกให้บรรจุรับราชการจากการคัดเลือกนักศึกษาชั้นปีที่ 4 เข้าโครงการ

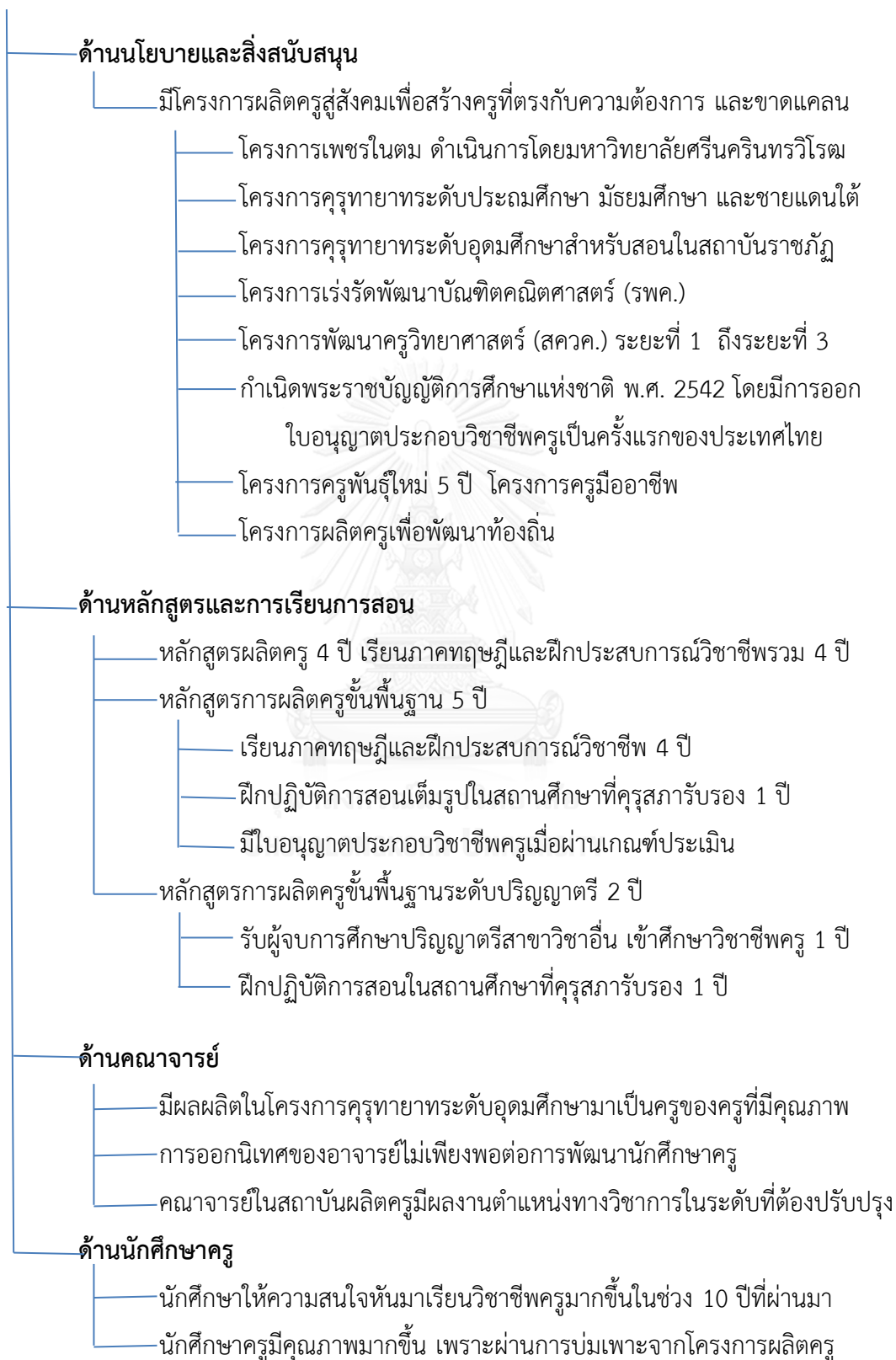
พ.ศ. 2554 เกิดโครงการครูมืออาชีพขึ้นมาแทนที่ครูพันธุ์ใหม่ โดยคัดเลือกนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่คณะครุศาสตร์เข้าร่วมโครงการ และมีผลการเรียนดีเข้ารับการบรรจุเข้าทำงาน โดยการจับสลากและสอบคัดเลือก

พ.ศ. 2555 โครงการครูมืออาชีพยังดำเนินต่อไป เหมือนกับปีที่ผ่านมา และมีโครงการของ สสวท. คือ โครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ (สควท.) ในระยะที่ 3 ผลิตกำลังคนทางด้านวิทยาศาสตร์เร่งด่วนให้ทุนการศึกษาถึงระดับปริญญาเอก ทั้งในรูปแบบฟรีเมียมและชูปเปอร์ฟรีเมียม

พ.ศ. 2559 โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เป็นโครงการระยะยาว 10 ปี ได้เกิดขึ้นจากรัฐบาลยุคคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เป็นการริ่โครงการครูทายาทมาปรับปรุงใหม่ ประกันการมีงานทำในท้องถิ่นตัวเอง ให้ทุนการศึกษาเด็กชายขอบตลอดหลักสูตร 5% ส่วนอีก 95% ให้กู้เงินของรัฐบาลในโครงการกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) เมื่อจบการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้วจะบรรจุเข้ารับราชการครูตามภูมิลำเนาของตนเอง

การผลิตครูในช่วงนี้ถือว่าเป็นช่วงที่รุ่งเรืองที่สุดเพราะมีโครงการผลิตครูที่เป็นรูปธรรมขึ้นมาอย่างเป็นทางการ คือ โครงการเพชรในตม โดยจัดขึ้นที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒร่วมมือกับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) และกระทรวงศึกษาธิการจนถึงปัจจุบันนี้ เพื่อพัฒนาเยาวชนยากจนในหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) ให้โอกาสกับนักเรียนทุกภูมิภาค ต่อมา มีโครงการครูทายาทซึ่งถือว่าเป็นโครงการที่ดี ได้คนดีคนเก่งมาเรียน มีทุนการศึกษาให้ และรับรองการทำงาน และโครงการเร่งรัดพัฒนาครุคณิตศาสตร์-วิทยาศาสตร์ ของ สสวท. ครูพันธุ์ใหม่ ครูมืออาชีพและ โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นที่รัฐบาลให้ความสำคัญมองแผนการผลิตในระยะยาว และที่แวดวงการครุศึกษาไทยมีความภูมิใจคือ การตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ขึ้น มีการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู เป็นการแสดงให้เห็นว่าวิชาครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง

ภาพที่ 4.5 แผนภาพเดนโดแกรม (dendrogram) เกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครู
ช่วงที่ 4 ปฏิรูปการศึกษาพัฒนาครูไทย (พ.ศ.2529-2559)

ตอนที่ 2 ผลวิเคราะห์ระบบและแนวปฏิบัติของโครงการผลิตครูในประเทศไทย

จากการศึกษาเอกสาร บทความ หนังสือ วารสาร งานวิจัย และเกี่ยวกับโครงการผลิตครูของประเทศไทยในอดีตถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์จำนวน 12 โครงการ (รายละเอียดของแต่ละโครงการปรากฏในบทที่ 2) ได้แก่

1. โครงการฝึกหัดครูชนบท เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2499 – 2518 โดยความร่วมมือขององค์กรต่างประเทศหลายองค์กร เช่น มหาวิทยาลัยอินเดีย องค์กรยูเนสโก และยูนิเซฟ เป็นต้น เพื่อสร้างครูประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีลักษณะเป็นครูหรือเป็นนักการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ มีบุคลิกและจิตใจที่เหมาะสมจะเป็นครู มีความรู้เชี่ยวชาญในการสอน มีจรรยาบรรณของครู เป็นผู้นำชุมชนที่มีความสามารถเข้าใจชุมชนเป็นที่พึ่งพาทางปัญญาของชุมชน และเป็นผู้ให้บริการชุมชนที่ดี ให้ความคิดแก่ชุมชน

2. โครงการเพชรในตม เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 จนถึงปัจจุบัน เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) และกระทรวงศึกษาธิการจนถึงปัจจุบันนี้ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างครูผู้นำท้องถิ่น

3. โครงการครูทายาทระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ดำเนินการในช่วงพ.ศ. 2530-2538 เน้นกระบวนการผลิตครูที่ทุกฝ่ายร่วมมือกันอย่างจริงจังและใกล้ชิด พร้อมทั้งมุ่งเน้นคัดเลือกคนดี ที่มีความรู้ความสามารถและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูเข้ามาเป็นข้าราชการครู

4. โครงการครูทายาทระดับอุดมศึกษาสำหรับสอนในสถาบันราชภัฏ ดำเนินการในปีพ.ศ. 2537-2546 เป็นโครงการที่ผลิตครูในระดับสาขาที่ขาดแคลนเพื่อบรรจุเป็นครูผู้สอนในระดับอุดมศึกษาของสถาบันราชภัฏ

5. โครงการครูทายาทชายแดนใต้ เป็นโครงการเร่งด่วนเฉพาะกิจ 3 ปี ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2537-2539 เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครูและการโยกย้ายครูระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาใน 5 จังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ จังหวัด ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล และสงขลา โดยร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา และคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

6. โครงการเร่งรัดพัฒนาครุคณิตศาสตร์ (รพค.) ดำเนินการในปีพ.ศ. 2538-2541 เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

7. โครงการส่งเสริมการผลิตครูผู้มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์ (สควค.) เป็นการรวมโครงการเร่งรัดพัฒนาครูคณิตศาสตร์เข้าไปด้วย ดำเนินการในช่วงปีพ.ศ. 2539-2553

8. โครงการครูทายาทตำรวจตระเวนชายแดน เป็นโครงการเฉพาะกิจ 5 ปี เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541-2545 เพื่อสนองโครงการพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่ทำหน้าที่ครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน พัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเนื่องจากได้คนที่สมัครใจมาเป็นครู และรองรับอาชีพของคนในท้องถิ่นสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัว

9. โครงการผลิตครูชั้นพื้นฐานหลักสูตร 5 ปี (ครูพันธุ์ใหม่) ดำเนินการในปีพ.ศ. 2547-2549 โดยนำร่องในปี 2547 เพียงปีเดียวที่ให้ทุนการศึกษา เป็นการผลิตครูหลักสูตร 5 ปีเป็นครั้งแรก และมีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเต็มรูป 1 ปีเต็ม

10. โครงการครูสหกิจ ดำเนินการในช่วงปีพ.ศ. 2551-2553 เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) เป็นการนำหลักการสหกิจศึกษามาใช้ในการผลิตครู โดยจัดหลักสูตรแบบ 4+1 ปี ที่เน้นการปฏิบัติจริง และฝึกสอน 1 ปี เพื่อให้ได้ประกอบวิชาชีพครู

11. โครงการครูมืออาชีพ เป็นโครงการต่อเนื่องจากโครงการครูพันธุ์ใหม่ ดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2554 คัดเลือกจากนักศึกษาชั้น ปีที่ 4 ไม่มีทุนการศึกษา แต่มีการคัดเลือกเพื่อบรรจุเข้ารับราชการโดยวิธีการจับฉลาก

12. โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เป็นการรื้อโครงการครูทายาทมาปรับปรุงใหม่ ประกันการมีงานทำในท้องถิ่นตัวเอง คัดเลือกจากนักศึกษาปีที่ 1 - 5 มีเกรดเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.00 ที่จะจบการศึกษาในปี 2559 -2563 บรรจุเข้ารับราชการครู และคัดเลือกจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และ ระดับ ปวช. ให้ทุนการศึกษาเด็กชายขอบตลอดหลักสูตร 5% ส่วนอีก 95% ให้กู้เงินของรัฐบาลในโครงการกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) เมื่อจบการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้วจะบรรจุเข้ารับราชการครูตามภูมิลำเนาของตนเอง

ในการศึกษาเบื้องต้น ผู้วิจัยได้นำโครงการผลิตครูของประเทศไทยมาสังเคราะห์โดยกำหนดประเด็นศึกษาไว้ประกอบด้วย ระยะเวลาดำเนินการ วัตถุประสงค์ หลักการ/เป้าหมาย คุณสมบัติของผู้สมัครก่อนเข้าโครงการ สาขาวิชาที่ผลิต ความร่วมมือ เกณฑ์การบรรจุเข้าทำงาน/เงื่อนไข รูปแบบการฝึกประสบการณ์เสริม ทุนการศึกษา สิ่งสนับสนุน/สวัสดิการ จำนวนที่ผลิต จุดเด่น/ข้อดีของโครงการ ปัญหาและอุปสรรคของโครงการ นวัตกรรมของโครงการ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 รายละเอียดของโครงการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทย

ชื่อโครงการ ประเด็นศึกษา	1.ฝึกหัดครูชนบท	2. เพชรในตม	3.ครูทายาท ระดับประถมศึกษาและ มัธยมศึกษา	4.ครูทายาท ระดับอุดมศึกษาสำหรับ สอนในสถาบันราชภัฏ
ระยะเวลา ดำเนินการ	ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2499 - 2518	ตั้งแต่ปี พ.ศ.2529 - 2555 ปัจจุบันรุ่นที่ 27	นำร่อง 5 ปีต่อเนื่อง (พ.ศ. 2530-2534)และรับ เพิ่มอีก 4 รุ่น(2535-2538)	1.ระยะเร่งรัด พ.ศ.2537-2542 2.ระยะยาว พ.ศ. 2537-2546
วัตถุประสงค์	เพื่อสร้างครูประถมศึกษา และมัธยมศึกษาที่มีลักษณะ ดังนี้ 1.เป็นครูหรือเป็นนัก การศึกษาที่มีประสิทธิภาพ มีบุคลิกและจิตใจที่ เหมาะสมจะเป็นครู มี ความรู้เชี่ยวชาญในการ สอน มีจรรยาบรรณของครู 2.เป็นผู้นำชุมชนที่มี ความสามารถเข้าใจชุมชน เป็นที่พึ่งพาทางปัญญาของ ชุมชน 3.เป็นผู้ให้บริการชุมชนที่ดี ให้ความคิดแก่ชุมชน ทั้ง ทางตรงและทางอ้อมผ่าน โรงเรียน	1.ส่งเสริมเยาวชนในพื้นที่ พัฒนาเพื่อความมั่นคง ที่มี การดำเนินงานตาม โครงการอาสาพัฒนาและ ป้องกันตนเองให้เพิ่มพูน ความรู้ทางการศึกษาสูงขึ้น ถึงระดับปริญญา 2. เพื่อคัดเลือกบุคคลที่มี แววของความเป็นครู ใจรัก วิชาชีพครู มีความรู้ ความ ประพฤติเหมาะสมที่จะเป็น ครูดี เสมือนเพชรน้ำหนึ่งใน วงการครูตามเกณฑ์ที่ กำหนด	1. เพื่อปรับปรุงการรับ นักเรียนที่จะเข้าเรียนใน คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ 2. เพื่อปรับปรุงระบบการ จัดการศึกษาในสถาบันการ ผลิตครูให้สอดคล้องกับ ความคาดหวังที่ต้องการ ความรู้ ความสามารถ และ เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูเข้า มาเป็นครู 3. เพื่อจะคัดเลือกบุคคลที่มี ความรู้ ความสามารถ และ เจตคติที่ดีต่ออาชีพครูเข้า มาเป็นครู 4. เพื่อสร้างผู้นำทาง การศึกษารุ่นใหม่ให้กับ ประเทศชาติ	1.เพื่อคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถสูง ประพฤติ เรียบร้อยและมีเจตคติที่ดีต่อ อาชีพครูเข้ามาเรียน 2.เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถสูง มีคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนมีเจตคติต่อ อาชีพครูมาเข้าราชการครู 3.เพื่อระดมสรรพกำลังในการ พัฒนาศักยภาพครู ระดับอุดมศึกษาให้มีคุณภาพ และคุณลักษณะที่สังคม ต้องการ
หลักการ เป้าหมาย	สร้างคนไปเป็นครูใน โรงเรียนประถมและมัธยม ในชนบท	คัดเลือก นร.ที่เก่ง ยกจน ประพฤติดี มีความรัก ศรัทธาในวิชาชีพครู	คัดคนเก่ง คนดี มาเรียนครู ตามความต้องการของ หน่วยงานที่ใช้ครู	คัดเลือกคนประพฤติดี เรียนดี มีคุณธรรม มีเจตคติที่ดีอาชีพ ครู ตามสาขาที่ขาดแคลน
คุณสมบัติ ของผู้สมัคร ก่อนเข้า โครงการ	จบการศึกษาชั้น ประถมศึกษาปีที่ 7 เข้ามา ศึกษาต่อ 5ปี	1.กำลังศึกษาชั้น ม.6 ผลการเรียนที่ผ่านมา GPAX>3.00 แต่ปี2555 ใช้ GPAX>2.75 (ไม่รับ สอบเทียบ/จบม.6แล้ว) 2.มีความประพฤติดี มี ความเป็นผู้นำ มีวินัย มีความคิดสร้างสรรค์ (มีใบรับรองจาก สถานศึกษา)	1.กำลังศึกษาชั้น ม.6 GPAX>3.00 หรือ เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 90 ของกลุ่ม 2.มีความประพฤติดี มีเจต คติที่ดีต่อวิชาชีพครู(มี ใบรับรองจาก อาจารย์/ สถานศึกษา)	1. ระยะยาว (ปตรี- ปโท) จบ ม.6 GPAX>3.00 เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 90 ของสาขา 2.ระยะเร่งรัด (ปริญญาโท) จบปริญญาตรี GPAX>2.75 3.มีความประพฤติดี(มี ใบรับรองจากสถานศึกษา)
สาขาที่ผลิต	ไม่ระบุสาขา ระบุว่าเป็นครูประถมศึกษา และมัธยมศึกษา	การประถมศึกษา	รุ่น 1-5 และ รุ่น8 การศึกษาปฐมวัย(จุฬา) อนุบาลศึกษา(วิทยาลัยครู) การประถมศึกษา(มช. มข. มศว.วค.) รุ่น 6,7,9 เป็น สาขาวิทย์และคณิตา	เกือบทุกคณะเช่นคอมพิวเตอร์ วิศวกรรมศาสตร์ การศึกษา การประมง สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์การอาหาร โพลีเมอร์ เป็นต้น

ตารางที่ 4.2 รายละเอียดของโครงการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทย (ต่อ)

ชื่อโครงการ ประเด็นศึกษา	1.ฝึกหัดครูชนบท	2.เพชรในตม	3.ครูทายาท ระดับประถมศึกษาและ มัธยมศึกษา	4.ครูทายาท ระดับอุดมศึกษาสำหรับ สอนในสถาบันราชภัฏ
ความร่วมมือ	กรมการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยอินเดีย องค์การยูเนสโก และยูนิเซฟ องค์การอาสาสมัครอังกฤษ องค์การอาสาสมัครอเมริกัน องค์การอาสาสมัครแคนาดา องค์การบริหารวิเทศกิจแห่ง อเมริกา มูลนิธิฟูไลโบริทและ บริษัทซีเคาน์ซิล	1.มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ (มศว.) 2.โรงเรียนสังกัดสพฐ. 3. กองอำนวยการรักษา ความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักร(กอ.รมน.)	กระทรวงศึกษาธิการ .กค. ทบวงมหาวิทยาลัย สปช. (สพฐ) วิทยาลัยครู มหาวิทยาลัย	สถาบันราชภัฏ กับ มหาวิทยาลัย
เกณฑ์ การบรรจุ/ เงื่อนไข	ไม่ระบุ แต่กระจายไปยังชนบทตาม ภูมิภาคของประเทศไทย	1.ต้องมีผลการเรียนเฉลี่ย ตลอด 5 ปี ไม่ต่ำกว่า 2.75 2. ต้องมีคะแนนความ ประพฤติดและเข้าร่วม กิจกรรมตามเกณฑ์ที่ มหาวิทยาลัยกำหนด 3.บรรจุตามภูมิลำเนา	1.เกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน นศ.ต้องมีคะแนนเฉลี่ย ในทุกภาคเรียนไม่ต่ำกว่า 2.75 2.มีคะแนนความประพฤติสูง เมื่อบรรจุต้องปฏิบัติการสอน ไม่น้อยกว่าเวลาที่กำหนด	1.ระดับปริญญาตรี – โท นศ.ต้องมีคะแนนเฉลี่ยในแต่ ละปีการศึกษาไม่ต่ำกว่า 2.75 2.ระดับปริญญาโท นศ.ต้องมีคะแนนเฉลี่ยใน แต่ละปีการศึกษาไม่ต่ำกว่า 3.25
รูปแบบ การฝึก ประสบการณ์ เสริม	ให้นักศึกษาคูไปพักใน ชนบทเป็นเวลา 1 ภาค เรียน ในระหว่างการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู (การฝึกสอน)	มีการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพตามปกติ มีกิจกรรมเสริมด้านความ มั่นคง การปกครอง การ พัฒนาชุมชน	เน้นกระบวนการผลิตที่ทุก ฝ่ายร่วมมือกันอย่างจริงจัง ใกล้ชิด สปช. สนับสนุน เอกสาร ชุดฝึกอบรม ฝึกงานภาคฤดูร้อน ดูนานที่ สปช. ฝึกสอนที่โรงเรียน สังกัด สปช.	ฝึกอบรมภาคฤดูร้อน ระดับปริญญาโท 20วัน/ปี ระดับป.ตรี - ป.โท 10วัน/ปี กองส่งเสริมวิทยฐานะครูเป็น ผู้รับผิดชอบกิจกรรม
ทุนการศึกษา สำหรับ นักศึกษา	ไม่ระบุ แต่มีการให้ทุนครู อาจารย์ ไปดูงาน และศึกษาต่อ ต่างประเทศ	ได้รับทุนการศึกษาปีละ 45,000 บาท (ข้อมูลปี 2555)	รุ่น2530-2532 ไม่มี ทุนการศึกษา รุ่นปี2533ให้ทุนเป็น ค่าลงทะเบียน(ไม่ต้องจ่าย) รุ่นปี2534-2538 ให้ทุนปีละ 15,000บาทแต่จ่าย ค่าลงทะเบียนเอง	1. ระยะยาว(ปตรี- ปโท) ทุนอุดหนุนปีละ 24,000 บาท 2.ระยะเร่งรัด (ปริญญาโท) ทุนอุดหนุนปีละ 35,000 บาท
สิ่งสนับสนุน/ สวัสดิการ	ไม่ระบุ	มหาวิทยาลัยจัดหอพัก สวัสดิการ ห้องอ่านหนังสือ ทำกิจกรรม ให้	จัดหอพักในมหาวิทยาลัยให้ นศ. มีจ.ที่เลี้ยงดูดูแลให้ ค่าปรึกษา	ไม่จัดหอพัก
จำนวนที่ผลิต ตามเป้าหมาย	ไม่ระบุ แต่ให้ทุกวิทยาลัยครูเปิดรับ นักศึกษาครบทุกวิทยาลัย	ตัวแทนจังหวัดละหนึ่งคน ยกเว้น 3 จังหวัดชายแดน ใต้ จังหวัดละ 6 คน บางปีก็ไม่ใช่เกณฑ์นี้ เช่น ปี2555 เป็นรุ่นที่ 27 รับจำนวน 45 คน	ไม่เกินร้อยละ 15 ของอัตรา ว่างในแต่ละปี รุ่นแรกปี2530 บรรจุรับราชการ จำนวน 582คน	ระดับปริญญาโท ปีละ 25 คน ระดับป.ตรี- ป.โท ปีละ 25 คน

ตารางที่ 4.2 รายละเอียดของโครงการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทย (ต่อ)

ชื่อโครงการ ประเด็นศึกษา	1.ฝึกหัดครูชนบท	2.เพชรในตม	3.ครูทายาท ระดับประถมศึกษาและ มัธยมศึกษา	4.ครูทายาท ระดับอุดมศึกษาสำหรับ สอนในสถาบันราชภัฏ
จุดเด่นข้อดี ของโครงการ	นักศึกษาครูได้ใกล้ชิดกับ ชุมชนท้องถิ่นของตนเอง เข้าใจชุมชนท้องถิ่นเป็น อย่างดี และได้รับการ สนับสนุนจากองค์กร ต่างประเทศมากมาย	1.ผู้เรียนมีฐานะยากจนได้ มีโอกาสเรียน 2.เมื่อจบแล้วกลับไป ปฏิบัติงานตามภูมิลำเนา 3.ผ่านการฝึกอบรมดูแล อย่างใกล้ชิดเหมือน นักศึกษา กิน นอน	1.ได้ครูที่เก่ง และดี มีความ มุ่งมั่นในการประกอบวิชาชีพ ครูสูง 2.บัณฑิตมีความต้องการ พัฒนาตัวเองในการศึกษาต่อ ในระดับที่สูงขึ้นตลอดเวลา	ได้ครูดี ครูเก่งตรงตาม สาขาวิชาที่ขาดแคลน
ปัญหา อุปสรรคใน การดำเนิน โครงการ	ได้รับการสนับสนุนจาก องค์กรต่างประเทศเพียง 6 ปี หลังจาก ปีพ.ศ. 2505 เป็นต้นมา รัฐบาลต้อง ดำเนินการเองโดยตลอด	คัดเลือกนักศึกษาเข้าเรียน ไม่ได้ตามเป้าที่วางไว้ คือ จังหวัดละ 1 คน ปัจจุบัน รับแค่ปีละ 45 คน	1. ไม่มีทุนการศึกษาทำให้ ผู้เรียนขาดทุนเพราะส่วนใหญ่ ผู้ปกครองมีฐานะยากจนถึง ปานกลาง 2.ขาดการติดตามดูแลอย่าง ใกล้ชิดของผู้ดูแลโครงการ นักศึกษาออกจากโครงการ กลางคืน เพราะคะแนนเฉลี่ย ต่ำกว่าเกณฑ์	กิจกรรมดูรู้อารมณ์ความ เข้มข้นทางวิชาการ แทนที่ จะเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิชาการแต่มีกิจกรรมเป็น การสังสรรค์ส่วนใหญ่
นวัตกรรม ของโครงการ	เป็นโครงการที่ลงสู่ชุมชน อย่างแท้จริง เพราะนักศึกษา ครูต้องอยู่อาศัยในชุมชนช่วง ที่ฝึกสอน ตรงกับความ ต้องการในการพัฒนา ประเทศในยุคนั้น และมีความ ร่วมมือกับต่างประเทศ หลายองค์กร มีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาครู อาจารย์ด้านภาษาใน ต่างประเทศ	เป็นความร่วมมือกับ กองอำนวยการรักษา ความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักร(กอ.รมน.) สร้างความเข้มแข็งให้ ชุมชน และเป็นโครงการที่ ทำมาต่อเนื่องตั้งแต่ปีพ.ศ. 2529 โดยได้รับ งบประมาณสนับสนุนมา โดยตลอด	ถือได้ว่าเป็นโครงการที่ดีที่สุด ที่ผ่านมา เพราะได้คนเก่งมา เป็นครู ซึ่งพิสูจน์ได้จากครู ที่ จบมาจากโครงการนี้ แล้วมา ทำงานในท้องถิ่น มีศักยภาพ สูง สิ่งที่สำคัญคือ การ คัดเลือกคนดี คนเก่ง มีทุน สนับสนุนการเรียน มี หลักสูตรที่ดี มีการบ่มเพาะ คุณธรรมจริยธรรมและ จรรยาบรรณวิชาชีพครูอย่าง ต่อเนื่อง	ได้ผลผลิตที่เป็นครูของครูใน สายครุศาสตร์และ ศึกษาศาสตร์ในการสร้างคน เป็นครูด้วยการพัฒนาสร้าง จิตวิญญาณความเป็นครู ส่วนสาขาอื่นๆ ในการผลิต นั้นได้คนเก่ง มีความรู้
แหล่งอ้างอิง ของโครงการ	สายหยุด จำปาทอง,2531 มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี, 2558	มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ,2545	ประไพศรี ตยานันท์, 2533	นวรรตน์ สมนาม,2542

ตารางที่ 4.2 รายละเอียดของโครงการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทย (ต่อ)

ชื่อโครงการ ประเด็น ศึกษา	5.ครูทายาทชายแดน ภาคใต้	6.เร่งรัดพัฒนาบัณฑิต คณิต ครู รพค.	7.ส่งเสริมการผลิตครู วิทย์-คณิต ครู สวค.	8.ครูทายาทตำรวจตระเวน ชายแดน
ระยะเวลา ดำเนินการ	เฉพาะกิจ 3 ปี พ.ศ. 2537-2539	เป้าหมายพ.ศ. 2538-2544 ทำจริง พ.ศ. 2538-2541	ระยะที่ 1 ปี 2539-2545 ระยะที่ 2 ปี 2546-2553	เป็นโครงการเฉพาะกิจ 5 ปี พ.ศ. 2541-2545
วัตถุประสงค์	เป็นโครงการเร่งด่วน แก้ปัญหาการขาดแคลน ครูและการโยกย้ายครู ระดับประถมศึกษาและ มัธยมศึกษาใน 5 จังหวัด ชายแดนใต้ ได้แก่ จังหวัด ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล และสงขลา	1.พัฒนาส่งเสริมให้ผู้มีความรู้ ความสามารถทางด้าน คณิตศาสตร์ได้เรียนระดับ ปริญญาตรีมากขึ้นและ สนับสนุนให้ศึกษาต่อระดับ ปริญญาโท-เอก ด้วย 2. เพื่อเร่งรัดพัฒนานักวิจัย และนักวิชาการด้าน คณิตศาสตร์สำหรับการสอน ทุกระดับ ตั้งแต่ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาให้มีปริมาณ และคุณภาพตามมาตรฐานที่ กำหนด	1.เพื่อผลิตครูวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ที่มีความรู้ ความสามารถพิเศษ มี คุณภาพสูงและมีศรัทธาใน อาชีพครูเพื่อเป็นแกนนำทาง วิชาการในโรงเรียนระดับ มัธยมศึกษา 2.เพื่อแก้ปัญหาการขาด แคลนและพัฒนากำลังคน ทางด้านวิทยาศาสตร์และ คณิตศาสตร์ 3.เพื่อยกระดับมาตรฐาน การศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ของ ประเทศ	1.เพื่อสนองโครงการ พระราชดำริสมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช กุมารี 2.เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลน บุคลากรที่ทำหน้าที่ครูใน โรงเรียนตำรวจตระเวน ชายแดน 3. เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ในโรงเรียนตำรวจตระเวน ชายแดนเนื่องจากได้คนที่สมัคร ใจมาเป็นครู 4.เพื่อจัดหาอาชีพรองรับใน ท้องถิ่นสร้างความเข้มแข็งให้ ครอบครัว
หลักการ เป้าหมาย	คัดเลือกนักเรียนที่มี ภูมิลำเนาใน 5 จังหวัด ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล และสงขลา	แก้ปัญหาการขาดแคลนครู คณิต คัดเลือกคนเก่งคณิต และมีศรัทธาในอาชีพครู	แก้ปัญหาขาดแคลนครูด้าน วิทย์-คณิต คัดเลือกคนเก่ง วิทย์คณิต และมีศรัทธาใน อาชีพครู	แก้ปัญหาการขาดแคลนครู ผลิตครูเพื่อท้องถิ่น รับสมัคร เฉพาะคนที่เป็นศิษย์เก่า โรงเรียนตำรวจตระเวน ชายแดน
คุณสมบัติ ของผู้สมัคร ก่อนเข้า โครงการ	1. กำลังศึกษาระดับชั้น ม. 6 2.มีความประพฤติดี มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู (มีใบรับรองจาก สถานศึกษา)	1.ผลการเรียนในวิชาเอก คณิต GPAX>3.00 2.มีความประพฤติดี(มี ใบรับรองจากสถานศึกษา) รัก ศรัทธาในวิชาชีพครู	1.ระดับมัธยมศึกษา : รับ นร. ม.3มี GPAX>2.80 ใน วิชาวิทย์-คณิต/รับรางวัล โครงการระดับประเทศ 2.ระดับอุดมศึกษา : รับ นร. ม.6มี GPAX>2.80 ในวิชา ชีววิทยา เคมี ฟิสิกส์ คณิตฯ 3.มีความประพฤติดี บุคลิกภาพดี(มีใบรับรองจาก สถานศึกษา)	1.มีคุณวุฒิระดับมัธยมศึกษาปี ที่ 6 หรือเทียบเท่า 2.เป็นศิษย์เก่าโรงเรียนตำรวจ ตระเวนชายแดน
สาขาที่ ผลิต	วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคม ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ	คณิตศาสตร์ และ คณิตศาสตร์ศึกษา	เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ คณิตศาสตร์และ คอมพิวเตอร์	เป็นหลักสูตรตำรวจ ร่วมกับ หลักสูตรวิชาชีพครู สอนใน ระดับชั้นประถมศึกษา
ความ ร่วมมือ	สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา คณะกรรมการการศึกษา เอกชน	คณะวิทยาศาสตร์ของ มหาวิทยาลัย 20 แห่ง คณะครุศาสตร์ 8 แห่ง	โรงเรียนมัธยม 20 แห่ง สถาบันราชภัฏ 10 แห่ง มหาวิทยาลัย 13 แห่ง กระทรวงศึกษาธิการ และ สสวท.	กรมตำรวจ ค่ายพระราม 6 ค่ายพระยาสุรสีห์ .ฉะเชิงเทรา มหาวิทยาลัยราชภัฏ วไลยอลงกรณ์

ตารางที่ 4.2 รายละเอียดของโครงการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทย (ต่อ)

ชื่อโครงการ ประเด็น ศึกษา	5.ครูทายาทชายแดน ภาคใต้	6.เร่งรัดพัฒนาบัณฑิต คณิต ครู รพค.	7.ส่งเสริมการผลิตครู วิทย์-คณิต ครู สควค.	8.ครูทายาทตำรวจตระเวน ชายแดน
เกณฑ์การ บรรจุ/ เงื่อนไข	ผลการเรียนเฉลี่ยแต่ละปี ไม่ต่ำกว่า 2.50 สำหรับ หลักสูตร 4 ปี บรรจุเป็น ข้าราชการครูใน กรมสามัญ สปข. สข.	เกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน นศ.ต้องมีคะแนนเฉลี่ย ในทุกภาคเรียนไม่ต่ำกว่า 2.75	1.ระดับมัธยมศึกษา นักเรียน ต้องมีGPAX>2.50 ในทุกวิชา 2.ระดับอุดมศึกษา นศ. ต้อง มีGPAX>2.50 ในทุกวิชา รวมถึง วิชาใน ป.บัณฑิตวิชาชีพครู ด้วย และในปี 2542 เป็นต้น ไปปรับ GPAX>2.75	ผ่านการฝึกหลักสูตรตำรวจ 3 เดือน ผ่านหลักสูตรวิชาชีพครู 6 เดือน ผ่านหลักสูตรตำรวจตระเวน ชายแดนระดับพื้นฐาน 4 เดือน ต้องบรรจุทำงานเป็นครูใน โรงเรียนตำรวจตระเวน ชายแดนอย่างน้อย 5ปี
รูปแบบ การฝึก ประสพ การณ์เสริม	มีการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพตามปกติ	ฝึกประสบการณ์วิชาชีพทุกปี ในโรงเรียนร่วมฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู และฝึกอบรมภาคฤดูร้อน ทุกปี	-เข้าค่ายวิทย์ภาคฤดูร้อน -การศึกษาดูงาน -การร่วมฝึกงานกับนักวิจัย -การอบรม เข้าฟังบรรยาย วิชาการทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี	เน้นการฝึกสอนจริง ดูแลโดย สถาบันราชภัฏในพื้นที่ อบรมหลักสูตรผู้กำกับลูกเสือ อบรมหลักสูตรผู้นำนันทนาการ อบรมหลักสูตรลูกเสือชาวบ้าน
ทุนการ ศึกษา สำหรับ นักศึกษา	นักศึกษาได้รับ ทุนการศึกษาคนละ 12,500 บาทต่อคนต่อปี	ได้รับทุนเดือนละ3,800บาท และยกเว้นค่าเล่าเรียน ไม่ เกิน 10,000 บาทต่อปี	ปริญญาตรี 58,000บาท+ ค่าลงทะเบียนเท่าที่ จ่ายจริง/ปี ปริญญาโท -เอก 341,800บาท/ปี ปริญญาเอก 353,000 บาท/ปี	รัฐบาลจ่ายค่าลงทะเบียน เรียนให้
สิ่ง สนับสนุน/ สวัสดิการ	ไม่ระบุ	ไม่จัดหอพัก	ไม่จัดหอพัก	ไม่ระบุ แต่อาจจะมีหอพัก เพราะลักษณะการเรียนต้องอยู่ ร่วมกันเพื่อสร้างความรักความ สามัคคี สายเลือดตำรวจ ตระเวนชายแดน
จำนวนที่ ผลิตตาม เป้าหมาย	ทดแทนอัตรากำลังที่ ขาดแคลน และโยกย้าย	ตั้งแต่พ.ศ. 2538-2541 2538 รับ 100 ทุน 2539 รับ 389 ทุน 2540 รับ 485 ทุน 2541 รับ 32 ทุน(วิกฤต) รวม 1,006 ทุน(พองสบู่)	ระยะที่ 1 ปี 2539-2545 รับ นร.มัธยม 400 คน/ปี อุดม 800 คน/ปี ปี 2542 ยกเลิกทุน ระดับมัธยม ส่วนในระดับอุดมศึกษา ลด จำนวนการรับเหลือเพียง 380 คน/ปี และเพิ่มการผลิต ปริญญาโท-เอก	ปีละ 80 คน รวม 400 คน 2541 = 80 คน 2542 = 80 คน 2543 = 80 คน 2544 = 80 คน 2545 = 80 คน

ตารางที่ 4.2 รายละเอียดของโครงการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทย (ต่อ)

ชื่อโครงการ ประเด็น ศึกษา	5.ครูทายาทชายแดน ภาคใต้	6.เร่งรัดพัฒนาบัณฑิต คณิต ครู รพค.	7.ส่งเสริมการผลิตครู วิทย์-คณิต ครู สควค.	8.ครูทายาทตำรวจตระเวน ชายแดน
จุดเด่น ข้อดีของ โครงการ	เป็นโครงการที่มีระยะสั้น แต่ความต้องการของ ท้องถิ่นค่อนข้างมาก	ได้ครุคณิตศาสตร์ที่เก่งละดีมี ความเป็นครูสูง	ได้ครุดี ครูเก่งตรงตาม สาขาวิชาที่ขาดแคลน มี คุณภาพสูงถึงระดับ ปริญญาเอก	ได้ครุที่เป็นศิษย์เก่า เป็นคนใน พื้นที่ ทำให้เข้าใจถึงจิตวิญญาณความ เป็นโรงเรียนตำรวจตระเวน ชายแดน
ปัญหา อุปสรรคใน การดำเนิน โครงการ	เป็นโครงการที่มีระยะสั้น	ผลิตได้เพียงแค่ครึ่งโครงการ ก็สิ้นสุด มีปัญหาเรื่อง นโยบายและงบประมาณ ของรัฐบาล	การใช้ครูอาจจะล่าช้า เพราะเรียนในระดับปริญญา โท เอกและเมื่อจบแล้วบาง รายย้ายสังกัด หน่วยงาน	เป็นโครงการระยะสั้นไม่ ต่อเนื่องหรือขาดอัตราทดแทน การเกษียณ
นวัตกรรม ของ โครงการ	คัดเลือกคนในท้องถิ่น ทำให้ไม่ต้องสูญเสีย อัตรากำลังในการโยกย้าย	ได้คนที่เป็นครูตรงความ ต้องการความขาดแคลน มี ระบบการผลิตที่ดี มีทุน สนับสนุนตลอดโครงการ	มีระบบการผลิตที่ชัดเจน ตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า คนเก่ง มีศรัทธาวิชาชีพครู จบ ออกมาเป็นครูดีของสังคม	คัดคนในพื้นที่ มาทำงานเป็นครู ในพื้นที่ มีหลักสูตรที่เหมาะสม กับโครงการ มีเป้าหมายชัดเจน ในการสร้างคนออกมาเป็นครู
แหล่ง อ้างอิงของ โครงการ	วิชุดา กิจจรธรรมและ คณะ,2554	ภาวินี ศรีสุขพัฒนานันท์และ คณะ,2544	สถาบันส่งเสริมการสอน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2547	กองบัญชาการตำรวจตระเวน ชายแดน,2552 อ้างถึงใน วิชุดา กิจจรธรรมและคณะ ,2554

ตารางที่ 4.2 รายละเอียดของโครงการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทย (ต่อ)

ชื่อโครงการ ประเด็น ศึกษา	9.ผลิตครูการศึกษา ขั้นพื้นฐาน หลักสูตร 5 ปี ครูพันธุ์ใหม่	10.ครูสหกิจ	11.ครูมืออาชีพ	12.ผลิตครูเพื่อ พัฒนาท้องถิ่น ครูทายาท 2
ระยะเวลา ดำเนินการ	3 ปี ต่อเนื่อง (ปีพ.ศ. 2547- 2549) นำร่อง ปี 2547	ปี พ.ศ. 2551 - 2553	ปี พ.ศ. 2554- 2556	ปีพ.ศ. 2559 - 2572
วัตถุประสงค์	1.เพื่อผลิตครูมืออาชีพที่มีความรู้ทางวิชาการ เชี่ยวชาญทางวิชาชีพและมีอุดมการณ์ในวิชาชีพครู ด้วยหลักสูตรและการสร้างกระบวนการเรียนรู้ และการฝึกปฏิบัติที่เข้มข้น 2.เพื่อผลิตครูในสาขาที่ขาดแคลนและจำเป็นต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ	เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)	1.เพื่อคัดเลือกนักศึกษาครูที่มีผลการเรียนดี เข้ามาเป็นครูทดแทนอัตราการศึกษา 2.ดำเนินการต่อเนื่องจากโครงการครูพันธุ์ใหม่ (เปลี่ยนชื่อจากโครงการครูพันธุ์ใหม่มาเป็นครูมืออาชีพ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อ 1 พฤษภาคม 2555)	1.เพื่อผลิตครูระบบจำกัดรับในสาขาและพื้นที่ที่ขาดแคลนและจำเป็นของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษาของประเทศไทย 2.เพื่อผลิตครูที่มีความรู้ทางวิชาการเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ และมีอุดมการณ์ในวิชาชีพครู 3.เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสังกัด สพฐ. สอศ. กทม. กศน. โดยผ่านกระบวนการฝึกปฏิบัติการสอนวิชาชีพในลักษณะเครือข่ายระหว่างคณะครู ศึกษาศาสตร์/ศึกษาศาสตร์กับสถานศึกษา
หลักการ เป้าหมาย	คัดเลือกคนดี คนเก่ง มีความศรัทธาในวิชาชีพครู	เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครู รวมทั้งนักศึกษาครูได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงในโรงเรียน	คัดเลือกคนดี คนเก่ง และมีศรัทธาในอาชีพครู มาเป็นครู	เป็นโครงการผลิตครูจำกัดรับในสาขาความต้องการของผู้ใช้ครู มีการคัดเลือกสถาบันผู้ผลิตครู ประกันการมีงานทำ
คุณสมบัติ ของผู้สมัคร ก่อนเข้า โครงการ	1. จบ ม.6 หรือเทียบเท่ามาแล้วไม่เกิน1ปี GPAX>2.75 2. ผลการเรียนในวิชาเอกที่สมัคร GPAX>3.00 3.มีความประพฤติดี(มีใบรับรองจากสถานศึกษา) รัก ศรัทธาในวิชาชีพครู	นักศึกษาที่ไม่ได้มีวุฒิทางวิชาชีพครู ให้ศึกษาเพิ่มในสาขาวิชาชีพครูต่ออีก 1 ปี และ/หรือฝึกประสบการณ์ในการสอนในสถานศึกษาอีก 1 ปี	1.รับนักศึกษาที่กำลังศึกษาชั้นปีที่4 ในปี พ.ศ. 2554 2. มีผลการเรียนที่ผ่านมา GPAX>3.00	1.หลักสูตรปริญญาตรี 5 ปี รับผู้ที่จบการศึกษาระดับ ม.6 ปวช. หรือเทียบเท่า 2. หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทุกสาขาวิชา
สาขา ที่ผลิต	8 สาขา คือ คณิตศาสตร์ การศึกษาพิเศษ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย สังคมศึกษา การศึกษาปฐมวัย ภาษาต่างประเทศ นาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ และศิลปศึกษา	ไม่ระบุ	สาขาตามประกาศของ สกอ. ลงวันที่ 29 ต.ค. 53 จำนวน 50 สถาบัน 199 หลักสูตร	ประถมศึกษา คณิตศาสตร์ ดนตรีนาฏศิลป์ ศิลปะ วิทยาศาสตร์ทั่วไป ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ สังคมศึกษา การศึกษาพิเศษ(สำหรับสพฐ. กทม.) ก่อสร้าง ไฟฟ้า เครื่องกล บัญชี อิเล็กทรอนิกส์ การตลาด (สอศ.)

ตารางที่ 4.2 รายละเอียดของโครงการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทย (ต่อ)

ชื่อโครงการ ประเด็น ศึกษา	9.ผลิตครูการศึกษา ขั้นพื้นฐาน หลักสูตร 5 ปี ครูพันธุ์ใหม่	10.ครูสหกิจ	11.ครูมืออาชีพ	12.ผลิตครูเพื่อ พัฒนาท้องถิ่น ครูทายาท 2
ความร่วมมือ	กระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับ มหาวิทยาลัยแกนหลัก 12 แห่ง มหาวิทยาลัยร่วมสมทบ 38 แห่ง รวม 50 แห่ง	1.ฝ่ายผลิตครู (มหาวิทยาลัย) 2.ฝ่ายผู้ใช้ครู (โรงเรียนใน สังกัด สพฐ. และวิทยาลัยใน สังกัด สอศ. และ 3.ฝ่ายกำกับวิชาชีพครู (คุรุสภา)	สกอ. สพฐ.สถาบันอาชีวฯ คุรุสภา และมหาวิทยาลัยที่ สมัครเข้าร่วมโครงการ	-คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ของสถาบันผลิตครูที่มีความ พร้อม -โรงเรียนสังกัด สพฐ. กทม. สอศ. และกศน.
เกณฑ์การ บรรจุ/ เงื่อนไข	1.นักศึกษาครู ต้องมี คะแนนเฉลี่ยในทุกภาค เรียนไม่ต่ำกว่า 2.75 2.เมื่อบรรจุต้องปฏิบัติการ สอนไม่น้อยกว่าเวลาที่ กำหนด	ไม่มี	1.เกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน นศ.ต้องมีคะแนนเฉลี่ย ในทุกปีการศึกษา 3.00 ขึ้นไป 2.สอบคัดเลือก สอบ สัมภาษณ์ 3. จับสลาก	1.ผลการเรียนไม่ต่ำกว่า 3.00 2.บรรจุรับราชการอย่างน้อย 3 ปีจึงจะขอลาศึกษาต่อได้ และ 5 ปีจึงจะขอโยกย้ายได้ 3.สำเร็จการศึกษาในเวลา ที่กำหนด
รูปแบบ การฝึก ประสบการณ์ เสริม	ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เต็มรูป 1 ปี ตามสาขา วิชาเอก ในโรงเรียนร่วม ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ครู และฝึกอบรมภาค ฤดูร้อนทุกปี	มีการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพตามหลักสูตรปกติ	มีการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพตามหลักสูตรทุกปี ใน โรงเรียนร่วมฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู	-มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ตามหลักสูตรทุกปี ในโรงเรียน ร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู -สำหรับหลักสูตรภาษาอังกฤษ ให้ฝึกที่โรงเรียนนานาชาติแต่ ละภูมิภาค
ทุนการศีก ษาสำหรับ นักศึกษา	1.ได้รับทุนการศึกษา ตลอดหลักสูตร 69,000 บาท/คน/ปี จำนวน 5 ปี 2.สถาบันผลิตครูและ สกอ. มีงบประมาณ ดำเนินการในโครงการ 15,000 บาท/คน/ปี	ไม่ระบุ	ไม่มีทุนการศึกษา แต่ประกันการมีงานทำ	1.ทุนระดับปริญญาตรี อัตรา เหมาจ่าย 100,000บาท/คน/ปี (ค่าหอพัก ค่าลงทะเบียน ค่า อุปกรณ์การเรียน) 2.ทุนปริญญาโทการสอนใน ประเทศ 289,400 บาท/คน/ปี 3.ทุนปริญญาโทต่างประเทศ 1,547,500 บาท/คน/ปี
สิ่ง สนับสนุน/ สวัสดิการ	จัดหอพักในมหาวิทยาลัย ให้นักศึกษาโดยหักค่า หอพักจากทุนการศึกษา	ไม่ระบุ	ไม่จัดหอพัก	ให้ทุนเหมาจ่ายครอบคลุม ค่าหอพัก ค่าลงทะเบียน ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าหนังสือ ค่าสืบค้น
จำนวนที่ ผลิตตาม เป้าหมาย	ปีละ 2,500 คน รวม 7,500 คน นำร่องปี 2547 จำนวน 2,500 คน	5,000 คนต่อภาคการศึกษา มีระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี เป้าหมาย 30,000 คน ผลิตได้จริง 28,360 คน	ร้อยละ 30 ของอัตรากำลัง การบรรจุข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา ในปี 2554 มีผู้ผ่านการคัดเลือก 742 คน	เป้าหมาย ในช่วง พ.ศ. 2559-2572 ปริญญาตรีจำนวน 48,374 คน ปริญญาโทจำนวน 1,000 คน

ตารางที่ 4.2 รายละเอียดของโครงการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทย (ต่อ)

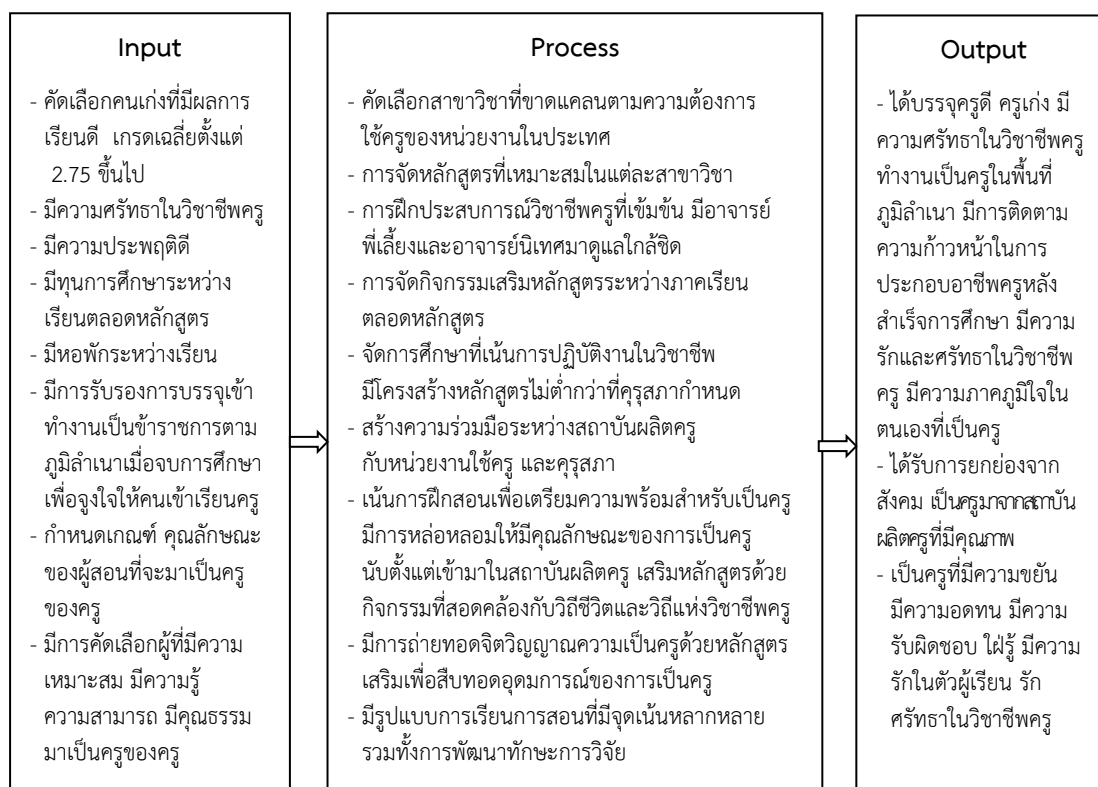
ชื่อโครงการ ประเด็น ศึกษา	9.ผลิตครูการศึกษา ขั้นพื้นฐาน หลักสูตร 5 ปี ครูพันธุ์ใหม่	10.ครูสหกิจ	11.ครูมืออาชีพ	12.ผลิตครูเพื่อ พัฒนาท้องถิ่น ครูทายาท 2
จุดเด่น ข้อดีของ โครงการ	ได้ครุดี ครูเก่งตรงตาม สาขาวิชาที่ขาดแคลนและมี ใบประกอบวิชาชีพครู	เป็นการนำหลักการสหกิจ ศึกษามาใช้ในการผลิตครู โดยจัดการศึกษาที่เน้นการ ปฏิบัติจริง โดยจัดหลักสูตร แบบ 4+1 ปี กล่าวคือ นักศึกษาที่ไม่ได้มีวุฒิมหา วิทยาลัยให้ศึกษาเพิ่มใน สาขาวิชาชีพครูต่ออีก 1 ปี และ/หรือฝึกประสบการณ์ ในการสอนในสถานศึกษาอีก 1 ปี เพื่อให้ได้ใบประกอบ วิชาชีพครู	ได้คัดเลือกคนเก่งที่ จะเป็นครู	1.เป็นโครงการระยะยาว 10 ปี 2.เป็นความร่วมมือของทุกฝ่าย 3.ความต้องการใช้ครูมาจาก หน่วยงานที่ขาดแคลนครูจริงๆ 4.ได้ครูมีคุณภาพ ความสามารถสูง 5.สามารถจูงใจคนเก่ง มี ความสามารถเข้ามาเรียนครู 6.สถาบันร่วมผลิตครูได้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์และ วางแผนสร้างกำลังคนในสาขา ที่เชี่ยวชาญ
ปัญหา อุปสรรค ในการ ดำเนิน โครงการ	1.รัฐบาลจัดสรร งบประมาณเพียงรุ่นเดียว 2.เรื่องการบรรจุแต่งตั้งที่ ล่าช้า 3.การโอนเงินที่ล่าช้าของ หน่วยจัดสรรงบประมาณ	1.สถาบันการผลิตครูบาง แห่งไม่สามารถดำเนินการ ปรับแผนแผนการจัดการ เรียนการสอนของนักศึกษา ในชั้นปีที่ 5 ให้ตรงกับ การเรียนการสอนในโรงเรียน ของภาคเรียนที่ 2/2550 2.ขาดแคลนครูที่เลี้ยงไม่ สามารถส่งนักศึกษาไป ปฏิบัติการสอนได้	ไม่มีการให้ทุนการศึกษา ตั้งแต่เริ่มเข้าเรียน กิจกรรมต่างๆที่เสริมการ ฝึกประสบการณ์ไม่ได้ กำหนดเป็นข้อบังคับใน เงื่อนไขการบรรจุ	เพิ่งเริ่มโครงการในปี 2559
นวัตกรรม ของ โครงการ	เป็นการจัดหลักสูตรแบบ ชุดวิชาเป็นครั้งแรกของ การผลิตครู และมี ทุนการศึกษาตลอด หลักสูตร มีการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู แบบเต็มรูป 1 ปี คล้ายๆกับโครงการ ครูทายาท	ได้เปิดโอกาสให้คนที่ไม่มี วิชาชีพครูได้มาเรียน และได้ ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ครูเพื่อออกไปเป็นครู	ไม่มีนวัตกรรมที่เด่นชัด เพราะเป็นการแก้ปัญหาที่ ปลายเหตุ ได้เพียงคนที่เก่ง เพราะ คัดเลือกจากเกรดเฉลี่ย แต่ระบบการฝึกหัดความ เป็นครูบางอย่างหายไป เช่น การฝึกเสริมหลักสูตรช่วงปิด ภาคเรียน เพราะไม่มี งบประมาณจากรัฐมา สนับสนุน	เป็นโครงการที่มีระบบเป็นการ สานต่อจากโครงการครูทายาท เป็นการเตรียมครูในระยะยาว หาดดำเนินการได้จริงและ ต่อเนื่องด้านงบประมาณ สนับสนุนผูกพัน 10ปี นับได้ว่า เป็นนวัตกรรมใหม่ของการผลิต ครูของประเทศที่ต่อเนื่อง ยาวนาน สามารถแก้ปัญหาครู ไม่ตรงสาขา หรือครูขาดแคลน ในแต่ละสาขาได้
แหล่ง อ้างอิงของ โครงการ	เทียน ทองแก้วและคณะ ,2551	สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา, 2558	สำนักงานคณะกรรมการการ อุดมศึกษา, 2555	สำนักงานคณะกรรมการการ อุดมศึกษา, 2559

จากตารางที่ 4.2 สังเคราะห์แนวปฏิบัติของการผลิตครูจากโครงการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยทุกโครงการ ผู้วิจัยกำหนดประเด็นศึกษาประกอบด้วย วัตถุประสงค์ หลักการ/เป้าหมาย คุณสมบัติของผู้สมัครก่อนเข้าโครงการ สาขาวิชาที่ผลิต ระยะเวลาดำเนินการ ความร่วมมือ เกณฑ์การบรรจุเข้าทำงาน/เงื่อนไข รูปแบบการฝึกประสบการณ์เสริม ทุนการศึกษา สิ่งสนับสนุน/สวัสดิการ จำนวนที่ผลิต จุดเด่น/ข้อดีของโครงการ ปัญหาและอุปสรรคของโครงการ และนวัตกรรมของโครงการ แล้วทำการสังเคราะห์เชิงระบบคือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และ ผลผลิต พบว่า

ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ การคัดเลือกคนเก่งที่มีผลการเรียนดี คือเกรดเฉลี่ยตั้งแต่ 2.75 เป็นต้นไป มีความศรัทธาในวิชาชีพครู มีความประพฤติดี มีทุนการศึกษาระหว่างเรียนตลอดหลักสูตร มีหอพักระหว่างเรียน มีการรับรองการบรรจุเข้าทำงานเป็นข้าราชการตามภูมิลำเนาเมื่อจบการศึกษา เพื่อจูงใจให้คนเข้าเรียนครู กำหนดเกณฑ์ คุณสมบัติของผู้สอนที่จะมาเป็นครูของครู มีการคัดเลือกผู้ที่มีความเหมาะสม มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมมาเป็นครูของครู

ด้านกระบวนการ ได้แก่ การคัดเลือกสาขาวิชาที่ขาดแคลนตามความต้องการใช้ครูของหน่วยงานในประเทศ การจัดหลักสูตรที่เหมาะสมในแต่ละสาขาวิชา การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เข้มข้น มีอาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศมาดูแลใกล้ชิด การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรระหว่างเรียน ภาคฤดูร้อนตลอดหลักสูตร สร้างความพร้อมในด้านทรัพยากรที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาทั้งในและนอกสถาบัน มุ่งเน้นการจัดการศึกษาที่เน้นการปฏิบัติงานในวิชาชีพ เพื่อผลิตครูคุณภาพไปทำงานในท้องถิ่นชนบท มีโครงสร้างหลักสูตรไม่ต่ำกว่าที่คุรุสภากำหนด สร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันผลิตครูกับหน่วยงานใช้ครู และคุรุสภา เน้นการฝึกสอนเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับเป็นครู มีการหล่อหลอมให้มีคุณลักษณะของการเป็นครูนับตั้งแต่เข้ามาในสถาบันผลิตครู เสริมหลักสูตรด้วยกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวิถีแห่งวิชาชีพครู มีการถ่ายทอดจิตวิญญาณความเป็นครูด้วยหลักสูตรเสริมเพื่อสืบทอดอุดมการณ์ของการเป็นครู มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความเป็นพลเมืองที่ดีโดยจัดหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป และมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความชำนาญในหมวดวิชาเอก มีรูปแบบการเรียนการสอนที่มีจุดเน้นหลากหลายรวมทั้งการพัฒนาทักษะการวิจัย

ด้านผลผลิต ได้แก่ บรรจุครูดี ครูเก่ง มีความศรัทธาในวิชาชีพครู ทำงานเป็นครูในพื้นที่ ภูมิลำเนา มีการติดตามความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพครูหลังสำเร็จการศึกษา มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู มีความภาคภูมิใจในตนเองที่เป็นครู ได้รับการยกย่องจากสังคม เป็นครูมาจากสถาบันผลิตครูที่มีคุณภาพ มีความขยัน มีความอดทน มีความรับผิดชอบ ใฝ่รู้ มีความรักในตัวผู้เรียน รักศรัทธาในวิชาชีพครู

ภาพที่ 4.6 แนวปฏิบัติเชิงระบบของโครงการผลิตครูของไทย

ตอนที่ 3 ผลวิเคราะห์แนวปฏิบัติของการผลิตครูในอนาคตของสถาบันอุดมศึกษาไทย

3.1 ผลการวิเคราะห์แนวปฏิบัติจากแบบสอบถาม

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ จากรายชื่อที่ประชุมคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทยจำนวน 75 แห่ง ได้รับแบบสอบถามกลับมาจำนวน 55 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 73.33 และผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาตามคำแนะนำของคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์แห่งละ 7 โรงเรียน รวม 525 โรงเรียน ได้รับแบบสอบถามกลับมาจำนวน 421 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 80.19 และได้ทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน
2. ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน
3. ด้านคณาจารย์
4. ด้านนักศึกษาครู

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน

ที่	รายการ	คณบดี N=55		ความ หมาย	ผู้บริหาร ร.ร. N=421		ความ หมาย	ภาพรวม N=476		ความ หมาย	CV
		\bar{X}	SD.		\bar{X}	SD.		\bar{X}	SD.		
1.ด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน											
1	ปรับปรุงอัตราเงินเดือนครูให้เหมาะสมกับวิชาชีพครูที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง พร้อมกับสร้างขวัญ กำลังใจในการปฏิบัติงานของครู	4.55	.60	มากที่สุด	4.49	.77	มาก	4.50	.75	มากที่สุด	16.66
2	จัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์นิเทศ อาจารย์ที่เลี้ยงในกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	4.71	1.03	มากที่สุด	4.44	.81	มาก	4.47	.84	มาก	18.79
3	มีการสร้างเครือข่ายของโรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการพัฒนานักศึกษาคู	4.65	.55	มากที่สุด	4.43	.75	มาก	4.46	.73	มาก	16.36
4	สถาบันผลิตครูควรมีเอกภาพด้านนโยบายที่ชัดเจนวางแผนการผลิตครูที่มีคุณภาพตามบริบทของตัวเองและมีมาตรฐานกลางเดียวกันทั้งประเทศ เช่น การรับนักศึกษาครู คุณวุฒิคณาจารย์ การจัดการหลักสูตร ระบบการจัดการเรียนการสอนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	4.45	.71	มาก	4.42	.80	มาก	4.42	.79	มาก	17.87
5	คุรุสภา ร่วมกับสถาบันผลิตครู และสมาคมคณบดีคณะครุศาสตร์ / ศึกษาศาสตร์ ดูแล ควบคุม กำหนดมาตรฐานการผลิตครูทั้งระบบทุกขั้นตอน	4.51	1.26	มากที่สุด	4.42	.87	มาก	4.42	.93	มาก	21.04
6	มีการประสานงาน ทบทวนแผนการผลิตครูที่มีความสอดคล้องระหว่างคุรุสภา กับสถาบันผลิตครูและหน่วยงานใช้ครู	4.64	1.12	มากที่สุด	4.36	.88	มาก	4.39	.91	มาก	20.72
7	มีมาตรการควบคุมให้ครูใหม่ได้ปฏิบัติตามตรงตามสาขาที่สำเร็จการศึกษา	4.55	.60	มากที่สุด	4.35	.87	มาก	4.37	.85	มาก	19.45
8	ประสานงานกับคุรุสภา กำหนดมาตรฐานทางวิชาการ เพื่อออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู เป็นกลไกในการควบคุมจำนวนการรับนักศึกษาครู	4.55	1.25	มากที่สุด	4.34	.89	มาก	4.36	.94	มาก	21.55
9	ให้สถาบันผลิตครูจัดฝึกอบรมครูใหม่ครูประจำการอย่างต่อเนื่องและบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาครู	4.65	1.07	มากที่สุด	4.31	.92	มาก	4.35	.94	มาก	21.60
10	มีแผนและงบประมาณสนับสนุนการอบรมและพัฒนาครูใหม่อย่างชัดเจนแบบต่อเนื่องอย่างน้อย 3 ปี	4.62	1.14	มากที่สุด	4.30	.83	มาก	4.34	.878	มาก	20.23

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน (ต่อ)

ที่	รายการ	คณบดี N=55		ความ หมาย	ผู้บริหาร ร.ร. N=421		ความ หมาย	ภาพรวม N=476		ความ หมาย	CV
		\bar{X}	SD.		\bar{X}	SD.		\bar{X}	SD.		
1.ด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน											
11	จัดทำฐานข้อมูลและสร้างเครือข่ายของสถาบันฝ่ายผลิตครูเพื่อความเข้มแข็งในการบริหารงานและการติดตามผลการปฏิบัติงาน	4.55	1.06	มากที่สุด	4.32	.82	มาก	4.34	.85	มาก	19.58
12	รัฐบาลกำหนดนโยบาย เป้าหมายและทิศทางการผลิตครูในทิศทางเดียวกัน ในช่วง 10 ปีข้างหน้า พร้อมกับเตรียมแผนงบประมาณการผลิตครูรายหัวให้กับสถาบันผลิตครู พร้อมกับอัตราบรรจุเข้าทำงาน	4.31	.94	มาก	4.33	.89	มาก	4.33	.89	มาก	20.55
13	การผลิตต้องมุ่งผลิตครูเพื่อออกไปประกอบวิชาชีพครูเท่านั้นและสอดคล้องกับแผนการใช้ครูของหน่วยงานผู้ใช้ครู	4.40	1.16	มาก	4.30	.94	มาก	4.31	.97	มาก	22.50
14	มีแผนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพครูของฝ่ายผลิตครูในสถาบัน (Professions Learning Community : PLC)	4.36	.64	มาก	4.25	.77	มาก	4.26	.76	มาก	17.84
15	จำกัดจำนวนการรับเข้าศึกษาตามสาขาที่ขาดแคลน โดยเน้นนักศึกษาในพื้นที่ กลุ่มเรียนไม่เกิน 30 คนต่อห้อง สอดคล้องกับอัตราการบรรจุเข้าทำงานของนักศึกษาครู	4.27	.93	มาก	4.25	.90	มาก	4.25	.91	มาก	21.41
16	มีองค์กรกลาง หรือองค์กรอิสระระดับประเทศ หรือ คณะกรรมการแห่งชาติ ทำหน้าที่ดูแลกระบวนการผลิตครูทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ตามความต้องการของประเทศ	4.15	.95	มาก	4.19	.95	มาก	4.19	.95	มาก	22.67
17	ให้ทุนการศึกษาตลอดหลักสูตรทุกคนที่เข้าเรียนจากภาครัฐ รวมถึงค่าใช้จ่ายรายหัวให้กับสถาบันฝ่ายผลิตครูตามแผนการผลิตครูในระยะ 10 ปี	4.20	.91	มาก	4.05	.93	มาก	4.07	.93	มาก	22.85
18	มีการจัดหอพักอยู่ประจำเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพื้นฐานวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีระบบที่เลี้ยงตลอดจนอาจารย์ที่ปรึกษาในหอพัก	4.04	.92	มาก	3.97	.98	มาก	3.98	.97	มาก	24.37
19	การรับนักศึกษาครูของสถาบันฝ่ายผลิตมีการจัดสอบครั้งเดียวทั่วประเทศ	3.96	1.503	มาก	3.97	1.069	มาก	3.96	1.12	มาก	28.28

จากตารางที่ 4.3 ด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน พบว่าคณบดีเห็นควรให้มีการจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์นิเทศ อาจารย์พี่เลี้ยงในกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในระดับมากที่สุด(ค่าเฉลี่ย=4.71) รองลงมาคือ การสร้างเครือข่ายของโรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการพัฒนานักศึกษาครู (ค่าเฉลี่ย=4.65) การให้สถาบันผลิตครูจัดฝึกอบรมครูใหม่ ครูประจำการอย่างต่อเนื่องและบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาครู (ค่าเฉลี่ย=4.65) มีการประสานงาน ทบทวนแผนการผลิตครูที่มีความสอดคล้องระหว่างครุสภากับสถาบันผลิตครูกับหน่วยงานใช้ครู (ค่าเฉลี่ย=4.64) มีแผนและงบประมาณสนับสนุนการอบรมและพัฒนาครูใหม่อย่างชัดเจนแบบต่อเนื่องอย่างน้อย 3 ปี (ค่าเฉลี่ย=4.64) และปรับปรุงอัตราเงินเดือนครูให้เหมาะสมกับวิชาชีพครูที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง พร้อมกับสร้างขวัญ กำลังใจในการปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ส่วนของผู้บริหารสถานศึกษา เห็นควรให้ปรับปรุงอัตราเงินเดือนครูให้เหมาะสมกับวิชาชีพครูที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง พร้อมกับสร้างขวัญ กำลังใจในการปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=4.49) รองลงมาคือ การจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์นิเทศ อาจารย์พี่เลี้ยงในกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (ค่าเฉลี่ย = 4.44) มีการสร้างเครือข่ายของโรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการพัฒนานักศึกษาครู (ค่าเฉลี่ย=4.43) สถาบันผลิตครูควรมีเอกภาพด้านนโยบายที่ชัดเจนวางแผนการผลิตครูที่มีคุณภาพตามบริบทของตัวเองและมีมาตรฐานกลางเดียวกันทั้งประเทศ เช่น การรับนักศึกษา คุณวุฒิคณาจารย์ การจัดการหลักสูตร ระบบการจัดการเรียนการสอนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (ค่าเฉลี่ย=4.42) และสถาบันผลิตครูควรมีเอกภาพด้านนโยบายที่ชัดเจนวางแผนการผลิตครูที่มีคุณภาพตามบริบทของตัวเองและมีมาตรฐานกลางเดียวกันทั้งประเทศ เช่น การรับนักศึกษา คุณวุฒิคณาจารย์ การจัดการหลักสูตร ระบบการจัดการเรียนการสอนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู(ค่าเฉลี่ย=4.42) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

โดยภาพรวมคณบดีและผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่า การปรับปรุงอัตราเงินเดือนครูให้เหมาะสมกับวิชาชีพครูที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง พร้อมกับสร้างขวัญ กำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในระดับมากที่สุด(ค่าเฉลี่ย=4.50) รองลงมาคือ การจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์นิเทศ อาจารย์พี่เลี้ยงในกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และมีการสร้างเครือข่ายของโรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการพัฒนานักศึกษาครูในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=4.47และค่าเฉลี่ย=4.46) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน

ที่	รายการ	คนปกติ N=55		ความ หมาย	ผู้บริหาร ร.ร. N=421		ความ หมาย	ภาพรวม N=476		ความ หมาย	CV
		\bar{X}	SD.		\bar{X}	SD.		\bar{X}	SD.		
2.ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน											
1	มีรายวิชาที่เน้นการผลิตครูให้เป็นครูมืออาชีพตามเกณฑ์มาตรฐานใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู	4.56	.57	มากที่สุด	4.48	.74	มาก	4.49	.72	มาก	16.03
2	มีการจัดวางรายวิชาที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้ในวิชาชีพครูและบูรณาการกับสภาพจริงในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	4.55	1.1	มากที่สุด	4.46	.71	มาก	4.47	.77	มาก	17.22
3	มีคณะกรรมการบริหารหลักสูตรตรงตามเกณฑ์ คุณสมบัติและเกณฑ์คุณภาพที่กำหนด	4.60	1.1	มากที่สุด	4.44	.74	มาก	4.46	.80	มาก	17.93
4	จัดหาห้องเรียน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัยตอบสนองต่อการเรียนการสอนยุคใหม่	4.51	.57	มากที่สุด	4.45	.75	มาก	4.46	.74	มาก	16.59
5	มีกระบวนการเรียนการสอนแบบเข้มข้นทั้งวิชาการและวิชาชีพครูตรงตามกรอบ TOF ของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ทั้ง 6 ด้านอย่างมีคุณภาพโดยเสริมความรู้และทักษะที่พึงประสงค์ของครูใหม่	4.53	.66	มากที่สุด	4.44	.76	มาก	4.45	.75	มาก	16.85
6	ปรับปรุงหลักสูตรทันสมัยอยู่เสมอเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจโลก ชีวิต เป็นผู้ใหญ่พอตัว มีสมดุลทางความคิดสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	4.51	.63	มากที่สุด	4.43	.74	มาก	4.43	.73	มาก	16.47
7	มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูขึ้นเต็มรูป 1 ปีและกิจกรรมเสริมวิชาชีพครูทุกปีการศึกษาในลักษณะของกิจกรรมภาคสนาม หรือการเข้าค่าย โครงการพิเศษในช่วงปิดภาคเรียน	4.40	.71	มาก	4.42	.78	มาก	4.42	.77	มาก	17.42
8	หลักสูตรมีความเหมาะสมกับระดับ เช่นครุอนุบาล ครูประถมศึกษาคูการสอนได้ทุกกลุ่มสาระวิชา และครูมัธยมศึกษา ครูอาชีวศึกษาคูมีความรู้ในสาขาวิชาเอกเฉพาะ	4.58	1.13	มากที่สุด	4.38	.92	มาก	4.40	.94	มาก	21.36
9	มีการคัดเลือกและพัฒนาครูที่เลี้ยงในแต่ละสาขาวิชาร่วมกับ อาจารย์นิเทศ เพื่อให้เป็นครูที่เลี้ยงต้นแบบในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนกับนักศึกษาครูและครูใหม่	4.40	.71	มาก	4.40	.82	มาก	4.39	.81	มาก	18.45

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน (ต่อ)

ที่	รายการ	คณบดี N=55		ความ หมาย	ผู้บริหาร ร.ร. N=421		ความ หมาย	ภาพรวม N=476		ความ หมาย	CV
		\bar{X}	SD.		\bar{X}	SD.		\bar{X}	SD.		
2.ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน											
10	หลักสูตรควรเน้นวิธีการแสวงหา ความรู้มากกว่าเนื้อหาเพราะเนื้อหา มีโอกาสล้าสมัย	4.35	.645	มาก	4.37	.757	มาก	4.37	.74 6	มาก	17.07
11	มีการประเมินผลการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูและรายงานผลย้อนกลับ ทุกปี	4.33	.795	มาก	4.36	.803	มาก	4.36	.80	มาก	18.34
12	มีโรงเรียนที่เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ส่วนกลางและมีส่วนร่วมในการ วางแผนบริหารหลักสูตร	4.44	.601	มาก	4.33	.797	มาก	4.34	.77	มาก	17.74
13	หลักสูตรที่เปิดมีความหลากหลาย สอดคล้องกับบริบทและรองรับความ ต้องการของแต่ละพื้นที่	4.58	1.083	มาก ที่สุด	4.30	.843	มาก	4.33	.87	มาก	20.09
14	มีการควบคุมคุณภาพหลักสูตรแบบ บูรณาการทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ จากคณาจารย์ และ สกอ. โดยความ ร่วมมือแบบเครือข่ายระหว่างสถาบัน ฝ่ายผลิตครู	4.36	.704	มาก	4.32	.847	มาก	4.32	.83	มาก	19.21
15	ใช้รูปแบบการสอนแบบ Active Learning, Problem Based Learning, Critical Based Learning	4.33	.747	มาก	4.32	.806	มาก	4.32	.80	มาก	18.51
16	นักศึกษาครูก่อนสำเร็จการศึกษาต้อง ผ่านการสอบออกโดยประเมินตาม เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู	4.07	.940	มาก	4.35	.873	มาก	4.32	.88	มาก	20.37
17	มีการจัดระบบแหล่งเรียนรู้ สถานที่สำหรับนักศึกษาครู	4.49	.605	มาก	4.28	.825	มาก	4.30	.80	มาก	18.60
18	จัดหลักสูตรพิเศษที่ทันต่อเหตุการณ์ สำหรับอบรมครูจบใหม่โดยสถาบัน ผลิตครู	4.35	.726	มาก	4.21	.881	มาก	4.22	.86	มาก	20.37
19	มีระบบหรือกระบวนการศึกษาดูงาน ด้านการเรียนการสอนแลกเปลี่ยน วัฒนธรรม เสนอผลงานทางวิชาการ กับนักศึกษาประเทศที่ใกล้เคียง ซึ่ง จัดเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร	4.24	.860	มาก	4.11	.939	มาก	4.12	.93	มาก	22.52

จากตารางที่ 4.4 ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน พบว่าคณบดีเห็นด้วยกับประเด็น มีคณะกรรมการบริหารหลักสูตรตรงตามเกณฑ์ คุณสมบัติและเกณฑ์คุณภาพที่กำหนด ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย=4.60) รองลงมาคือ หลักสูตรที่เปิดมีความหลากหลายสอดคล้องกับบริบทและรองรับความต้องการของแต่ละพื้นที่ และหลักสูตรควรมีความเหมาะสมกับระดับ เช่นครูอนุบาล ครูประถมศึกษาควรสอนได้ทุกกลุ่มสาระวิชา และครูมัธยมศึกษา ครูอาชีพควรมีความรู้ในสาขาวิชาเอกเฉพาะ(ค่าเฉลี่ย=4.58) มีรายวิชาที่เน้นการผลิตครูให้เป็นครูมืออาชีพตามเกณฑ์มาตรฐานใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู (ค่าเฉลี่ย=4.56) การจัดวางรายวิชาที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้นิวิชาชีพครูและบูรณาการกับสภาพจริงในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (ค่าเฉลี่ย=4.55) มีกระบวนการเรียนการสอนแบบเข้มข้นทั้งวิชาการและวิชาชีพครูตรงตามกรอบ TQF ของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ทั้ง 6 ด้านอย่างมีคุณภาพโดยเสริมความรู้และทักษะที่พึงประสงค์ของครูใหม่ (ค่าเฉลี่ย=4.53) และปรับปรุงหลักสูตรทันสมัยอยู่เสมอเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจโลก ชีวิต เป็นผู้ใหญ่พอตัว มีสมดุลทางความคิด สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาเห็นควรให้มีรายวิชาที่เน้นการผลิตครูให้เป็นครูมืออาชีพตามเกณฑ์มาตรฐานใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=4.48) รองลงมาคือ มีการจัดวางรายวิชาที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้นิวิชาชีพครูและบูรณาการกับสภาพจริงในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (ค่าเฉลี่ย = 4.46) จัดหาห้องเรียน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัยตอบสนองต่อการเรียนการสอนยุคใหม่ (ค่าเฉลี่ย=4.45) มีคณะกรรมการบริหารหลักสูตรตรงตามเกณฑ์ คุณสมบัติและเกณฑ์คุณภาพที่กำหนด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับมีกระบวนการเรียนการสอนแบบเข้มข้นทั้งวิชาการและวิชาชีพครูตรงตามกรอบ TQF ของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ทั้ง 6 ด้านอย่างมีคุณภาพโดยเสริมความรู้และทักษะที่พึงประสงค์ของครูใหม่ (ค่าเฉลี่ย=4.44) และปรับปรุงหลักสูตรทันสมัยอยู่เสมอเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจโลก ชีวิต เป็นผู้ใหญ่พอตัว มีสมดุลทางความคิด สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (ค่าเฉลี่ย=4.43) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

โดยภาพรวมคณบดีและผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่ามียรายวิชาที่เน้นการผลิตครูให้เป็นครูมืออาชีพตามเกณฑ์มาตรฐานใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=4.49) รองลงมาคือ มีการจัดวางรายวิชาที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้นิวิชาชีพครูและบูรณาการกับสภาพจริงในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จัดหาห้องเรียน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัยตอบสนองต่อการเรียนการสอนยุคใหม่มีคณะกรรมการบริหารหลักสูตรตรงตามเกณฑ์ คุณสมบัติและเกณฑ์คุณภาพที่กำหนดระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=4.47และค่าเฉลี่ย=4.46) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านคณาจารย์

ที่	รายการ	คนปกติ N=55		ความ หมาย	ผู้บริหาร ร.ร. N=421		ความ หมาย	ภาพรวม N=476		ความ หมาย	CV
		\bar{X}	SD.		\bar{X}	SD.		\bar{X}	SD.		
3. ด้านคณาจารย์											
1	มีใจรัก และจรรยาบรรณ ในการประกอบวิชาชีพครู เป็นครูเพื่อศิษย์	4.98	1.1	มากที่สุด	4.66	.68	มากที่สุด	4.69	.75	มากที่สุด	15.99
2	เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านความเป็นครู ได้แก่ ความเป็นกัลยาณมิตร มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี อุทิศตนในหน้าที่ครู สมกับสถานภาพครูของครู	4.80	1.0	มากที่สุด	4.65	.71	มากที่สุด	4.67	.76	มากที่สุด	16.27
3	มีความพร้อมในการเป็นอาจารย์นิเทศของนักศึกษาครูฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู โดยผ่านการอบรมจากคณะ	4.78	1.1	มากที่สุด	4.57	.71	มากที่สุด	4.59	.78	มากที่สุด	16.99
4	มีความเชี่ยวชาญ ลุ่มลึกในหลักสูตรหรือสาขาที่ปฏิบัติงานสอนเป็นที่ยอมรับของสังคม	4.67	1.1	มากที่สุด	4.56	.69	มากที่สุด	4.57	.75	มากที่สุด	16.41
5	มีความสามารถในการใช้กระบวนการจัดการศึกษายุคใหม่มีความเป็นสหวิทยาการ และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ	4.69	1.0	มากที่สุด	4.54	.70	มากที่สุด	4.56	.75	มากที่สุด	16.44
6	มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดของอาจารย์ประจำหลักสูตร	4.73	1.0	มากที่สุด	4.52	.70	มากที่สุด	4.55	.75	มากที่สุด	16.48
7	กระบวนการบรรจุอาจารย์ในสถาบันผลิตครู ต้องใช้วิธีพิเศษตรวจสอบให้มั่นใจว่าเป็นผู้มี ความสามารถและประสบการณ์จริง	4.60	1.1	มากที่สุด	4.48	.77	มากที่สุด	4.49	.83	มากที่สุด	18.48
8	มีกระบวนการพัฒนาครูของครูให้มีความสามารถขั้นเยี่ยม เช่น คัดเลือกตัวแบบหรือ Master Teachers ในแต่ละสาขาวิชา และสร้างเครือข่ายการถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม	4.62	1.5	มากที่สุด	4.46	.79	มากที่สุด	4.47	.87	มากที่สุด	19.46
9	มีการบูรณาการงานวิจัยเข้ากับการเรียนการสอนอย่างเชิงประจักษ์เป็นรูปธรรม โดยผ่านการประเมินและติดตามผล	4.56	1.1	มากที่สุด	4.43	.81	มากที่สุด	4.44	.86	มากที่สุด	19.36

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านคณาจารย์ (ต่อ)

ที่	รายการ	คณบดี N=55		ความ หมาย	ผู้บริหาร ร.ร. N=421		ความ หมาย	ภาพรวม N=476		ความ หมาย	CV
		\bar{X}	SD.		\bar{X}	SD.		\bar{X}	SD.		
3.ด้านคณาจารย์											
10	มีแผนการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพและการพัฒนาการเรียนรู้ของอาจารย์เช่น การอบรมสัมมนาอย่างเข้มข้น ศึกษาดูงาน และการนำเสนอผลงานในเวทีระดับชาตินานาชาติที่ตรงกับหลักสูตรหรือสาขาที่สอนอย่างชัดเจน	4.65	1.30	มากที่สุด	4.40	.82	มาก	4.43	.90	มาก	20.31
11	สร้างระบบที่ปรึกษาของนักศึกษาครูที่เข้มแข็งมีการมอบหมายภารกิจในการดูแลนักศึกษาครูอย่างชัดเจนนับเป็นส่วนหนึ่งของภาระงานเทียบเท่าการสอน	4.62	1.28	มากที่สุด	4.41	.804	มาก	4.43	.87	มาก	19.63
12	ให้คณาจารย์ทำงานร่วมกับโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในรูปแบบของ Coaching & Mentoring โดยลงไปสอนร่วมสัปดาห์ละหนึ่งครั้งเพื่อแลกเปลี่ยนและนำประสบการณ์มาปรับปรุงการสอนกับนักศึกษาครู	4.44	1.24	มาก	4.38	.886	มาก	4.39	.93	มาก	21.18
13.	มีผลงานทางวิชาการ งานวิจัย รวมถึงงานวิจัยชั้นเรียนที่นำมาใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่องทุกปี	4.45	1.18	มาก	4.38	.839	มาก	4.39	.88	มาก	20.04
14	มีการแลกเปลี่ยนคณาจารย์ในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ระหว่างมหาวิทยาลัยในต่างประเทศเพื่อ ความเข้มแข็งทางวิชาการและวิชาชีพครู	4.42	1.15	มาก	4.36	.858	มาก	4.37	.89	มาก	20.36

จากตารางที่ 4.5 ด้านคณาจารย์พบว่าคณบดีเห็นด้วยกับประเด็น การมีใจรัก และ จรรยาบรรณ ในการประกอบวิชาชีพครู เป็นครูเพื่อศิษย์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย=4.98) รองลงมา คือ เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านความเป็นครู ได้แก่ ความเป็นกัลยาณมิตร มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี อุทิศตนในหน้าที่ครู สัมกับสถานภาพครูของครู (ค่าเฉลี่ย=4.80) มีความพร้อมในการเป็นอาจารย์นิเทศของ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยผ่านการอบรมจากคณะ (ค่าเฉลี่ย=4.78) มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดของอาจารย์ประจำหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย=4.73) มีความสามารถในการใช้กระบวนการ

จัดการศึกษายุคใหม่มีความเป็นสหวิทยาการ และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย=4.69) อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาเห็นควรมีใจรัก และจรรยาบรรณ ในการประกอบวิชาชีพครู เป็นครูเพื่อศิษย์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย=4.66) รองลงมาคือ เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านความเป็นครู ได้แก่ ความเป็นกัลยาณมิตร มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี อุทิศตนในหน้าที่ครู สมกับสถานภาพครูของครู (ค่าเฉลี่ย = 4.65) มีความพร้อมในการเป็นอาจารย์นิเทศของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยผ่านการอบรมจากคณะ (ค่าเฉลี่ย=4.57) มีความเชี่ยวชาญ ลุ่มลึกในหลักสูตรหรือสาขาที่ปฏิบัติงานสอนเป็นที่ยอมรับของสังคม (ค่าเฉลี่ย=4.56) และมีความสามารถในการใช้กระบวนการจัดการศึกษายุคใหม่มีความเป็นสหวิทยาการ และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย=4.54) อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

โดยภาพรวมคณบดีและผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่ามีใจรัก และจรรยาบรรณ ในการประกอบวิชาชีพครู เป็นครูเพื่อศิษย์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย=4.69) รองลงมาคือ เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านความเป็นครู ได้แก่ ความเป็นกัลยาณมิตร มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี อุทิศตนในหน้าที่ครู สมกับสถานภาพครูของครูและมีความพร้อมในการเป็นอาจารย์นิเทศของนักศึกษาครูฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยผ่านการอบรมจากคณะ ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย=4.67และค่าเฉลี่ย=4.59) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านนักศึกษาครู

ที่	รายการ	คณบดี N=55		ความ หมาย	ผู้บริหาร ร.ร. N=421		ความ หมาย	ภาพรวม N=476		ความ หมาย	CV
		\bar{X}	SD.		\bar{X}	SD.		\bar{X}	SD.		
4. ด้านนักศึกษาครู											
1.	มีคุณลักษณะของครูที่ดีตรงตามสมรรถนะครูไทยและ สอดคล้องกับสมรรถนะครูอาเซียน คือ มีความรู้ดี เก่ง เชี่ยวชาญในสาขาที่เรียน มีบุคลิกภาพพละมานิยมดี มีศรัทธาต่อวิชาชีพครู	4.53	.74	มากที่สุด	4.63	.72	มากที่สุด	4.62	.72	มากที่สุด	15.58
2	สร้างนักศึกษาครูให้มีจิตวิญญาณครูสามารถแก้ปัญหาในการทำงานได้ดี เป็นครูนักจัดการความรู้ มีความคิดวิเคราะห์ มีภาวะผู้นำ เข้าใจระบบประชาธิปไตย ชุมชน ท้องถิ่น และ	4.56	.60	มากที่สุด	4.61	.76	มากที่สุด	4.61	.74	มากที่สุด	16.05
3	นักศึกษาครูมีความสามารถจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นเป็นสำคัญและให้คำแนะนำแก่นักเรียนอย่างครูมืออาชีพได้	4.53	.60	มากที่สุด	4.61	.75	มากที่สุด	4.60	.74	มากที่สุด	16.08

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านนักศึกษาครู (ต่อ)

ที่	รายการ	คนปกติ N=55		ความ หมาย	ผู้บริหาร ร.ร. N=421		ความ หมาย	ภาพรวม N=476		ความ หมาย	CV
		\bar{X}	SD.		\bar{X}	SD.		\bar{X}	SD.		
4. ด้านนักศึกษาครู											
4	ผ่านการประเมินได้รับใบประกอบวิชาชีพครูที่รับรองคุณภาพการเป็นครู	4.45	.66	มาก	4.57	.75	มากที่สุด	4.56	.74	มากที่สุด	16.22
5	นักศึกษาครูต้องมีความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนและมีความรู้ด้านหลักการวัดผลและประเมินผลการศึกษา	4.51	.57	มากที่สุด	4.57	.78	มากที่สุด	4.56	.75	มากที่สุด	16.44
6	ก่อนเข้าศึกษาต้องผ่านการวัดแนวความเป็นครู วัดทัศนคติ ความถนัดและความสามารถในการวิชาชีพครูด้วยแบบวัดที่มีคุณภาพเชื่อถือได้	4.38	.85	มาก	4.58	.76	มากที่สุด	4.55	.77	มากที่สุด	16.92
7	นักศึกษาครูต้องมีทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่ เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การสื่อสารและการร่วมมือกัน	4.47	.74	มาก	4.54	.77	มากที่สุด	4.54	.77	มากที่สุด	16.96
8	มีแผนการพัฒนานักศึกษาครูอย่างเป็นรูปธรรมและมีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน	4.56	.76	มากที่สุด	4.52	.76	มากที่สุด	4.53	.75	มากที่สุด	16.55
9	มีแผนพัฒนาครูใหม่อย่างชัดเจนหลังจากนักศึกษาครูจบการศึกษาเข้าสู่การประกอบอาชีพครู พร้อมทั้งติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียน	4.42	.80	มาก	4.50	.80	มาก	4.49	.80	มาก	17.81
10	นักศึกษาครูต้องเป็นครูที่มีความสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษหรือภาษาประเทศเพื่อนบ้านอย่างน้อย 1 ภาษา	4.38	.91	มาก	4.41	.87	มาก	4.41	.87	มาก	19.72
11	มีระบบการวัดแนวความเป็นครูทุกปีการศึกษา และมีต้องผ่านกิจกรรมเสริมความเป็นครูทุกกิจกรรม	4.13	.88	มาก	4.41	.85	มาก	4.37	.86	มาก	19.67
12	ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกที่ได้มาตรฐานคือเกรดเฉลี่ยก่อนเข้าเป็นนักศึกษาครูไม่ต่ำกว่า 3.00 หรือ 1 ใน 4 แรกของผู้จบมัธยมศึกษาตอนปลาย และสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่า 2.75 ในระดับปริญญาตรี	4.25	1.0	มาก	4.33	.90	มาก	4.32	.91	มาก	21.06
13	สนับสนุนกิจกรรมนักศึกษาครูในการแสดงออกทางวิชาการและวิชาชีพครูในระดับนานาชาติกับประเทศเพื่อนบ้าน	4.33	.69	มาก	4.32	.89	มาก	4.32	.87	มาก	20.13
14	นักศึกษาครูมีผลงานตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการระดับชาติหรือนานาชาติ	3.76	.92	มาก	3.89	1.1	มาก	3.87	1.1	มาก	28.94

จากตารางที่ 4.6 ด้านนักศึกษาครู พบว่าคณบดีเห็นด้วยกับการมีแผนการพัฒนานักศึกษาครู อย่างเป็นรูปธรรมและมีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับการสร้างนักศึกษาครูให้มีจิตวิญญาณครู สามารถแก้ปัญหาในการทำงานได้ดี เป็นครูนักจัดการความรู้ มีความคิดวิเคราะห์ มีภาวะผู้นำ เข้าใจระบบประชาธิปไตย ชุมชน ท้องถิ่น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงานได้ ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย=4.56) รองลงมาคือ นักศึกษาครูมีความสามารถจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และให้คำแนะนำแก่นักเรียนอย่างครมื่ออาชีพได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับการมีคุณลักษณะของครูที่ดีตรงตามสมรรถนะครูไทยและสอดคล้องกับสมรรถนะครูอาเซียน คือ มีความรู้ดี เก่ง เชี่ยวชาญในสาขาที่เรียน มีบุคลิกภาพพละนามายดี มีศรัทธาต่อวิชาชีพครู(ค่าเฉลี่ย=4.53) นักศึกษาครูต้องมีความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนและมีความรู้ด้านหลักการวัดผลและประเมินผลการศึกษา (ค่าเฉลี่ย=4.51) อยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับ

ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาเห็นควรมีคุณลักษณะของครูที่ดีตรงตามสมรรถนะครูไทยและสอดคล้องกับสมรรถนะครูอาเซียน คือ มีความรู้ดี เก่ง เชี่ยวชาญในสาขาที่เรียน มีบุคลิกภาพพละนามายดี มีศรัทธาต่อวิชาชีพครูในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย=4.63) รองลงมาคือ สร้างนักศึกษาครูให้มีจิตวิญญาณครู สามารถแก้ปัญหาในการทำงานได้ดี เป็นครูนักจัดการความรู้ มีความคิดวิเคราะห์ มีภาวะผู้นำ เข้าใจระบบประชาธิปไตย ชุมชน ท้องถิ่น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงานได้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับนักศึกษาครูมีความสามารถจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและให้คำแนะนำแก่นักเรียนอย่างครมื่ออาชีพได้(ค่าเฉลี่ย=4.61) ก่อนเข้าศึกษาต้องผ่านการวัดแววความเป็นครู วัดทัศนคติ ความถนัดและความสามารถในวิชาชีพครูด้วยแบบวัดที่มีคุณภาพเชื่อถือได้ (ค่าเฉลี่ย=4.58) นักศึกษาครูต้องมีความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนและมีความรู้ด้านหลักการวัดผลและประเมินผลการศึกษา ค่าเฉลี่ยเท่ากับการผ่านการประเมินได้รับใบประกอบวิชาชีพครูที่รับรองคุณภาพการเป็นครู (ค่าเฉลี่ย=4.57)และนักศึกษาครูต้องมีทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่ เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การสื่อสารและการร่วมมือกัน (ค่าเฉลี่ย=4.54) อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

โดยภาพรวมคณบดีและผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่าการมีคุณลักษณะของครูที่ดีตรงตามสมรรถนะครูไทยและสอดคล้องกับสมรรถนะครูอาเซียน คือ มีความรู้ดี เก่ง เชี่ยวชาญในสาขาที่เรียน มีบุคลิกภาพพละนามายดี มีศรัทธาต่อวิชาชีพครูในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย=4.62) รองลงมาสร้างนักศึกษาครูให้มีจิตวิญญาณครู สามารถแก้ปัญหาในการทำงานได้ดี เป็นครูนักจัดการความรู้ มีความคิดวิเคราะห์ มีภาวะผู้นำ เข้าใจระบบประชาธิปไตย ชุมชน ท้องถิ่น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงานได้ และนักศึกษาครูมีความสามารถจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและให้คำแนะนำแก่นักเรียนอย่างครมื่ออาชีพได้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=4.61และค่าเฉลี่ย=4.60) ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของคณาบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์และผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคต จากแบบสอบถามทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านคณาจารย์และด้านนักศึกษาครู ผู้วิจัยนำเสนอในภาพรวมเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย >4.25 และค่า $CV < 20\%$ ดังนี้

ด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน พบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มให้ความสำคัญกับประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ปรับปรุงอัตราเงินเดือนครูให้เหมาะสมกับวิชาชีพครูที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง พร้อมกับสร้างขวัญ กำลังใจในการปฏิบัติงานของครู
2. จัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์นิเทศ อาจารย์ที่เลี้ยงในกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
3. มีการสร้างเครือข่ายของโรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการพัฒนานักศึกษาครู
4. สถาบันผลิตครูควรมีเอกภาพด้านนโยบายที่ชัดเจนวางแผนการผลิตครูที่มีคุณภาพตามบริบทของตัวเองและมีมาตรฐานกลางเดียวกันทั้งประเทศ เช่น การรับนักศึกษา คุณวุฒิคณาจารย์ การจัดการหลักสูตร ระบบการจัดการเรียนการสอนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
5. มีมาตรการควบคุมให้ครูใหม่ได้ปฏิบัติตามการสอนตรงตามสาขาที่สำเร็จการศึกษา
6. จัดทำฐานข้อมูลและสร้างเครือข่ายของสถาบันฝ่ายผลิตครูเพื่อความเข้มแข็งในการบริหารงานและการติดตามผลการปฏิบัติงาน
7. มีแผนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพครูของฝ่ายผลิตครูในสถาบัน (Professions Learning Community : PLC)

ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน พบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มให้ความสำคัญกับประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. มีรายวิชาที่เน้นการผลิตครูให้เป็นครูมืออาชีพตามเกณฑ์มาตรฐานใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู
2. มีการจัดวางรายวิชาที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้ในวิชาชีพครูและบูรณาการกับสภาพจริงในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
3. มีคณะกรรมการบริหารหลักสูตรตรงตามเกณฑ์ คุณสมบัติและเกณฑ์คุณภาพที่กำหนด
4. จัดหาห้องเรียน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัยตอบสนองต่อการเรียนการสอนยุคใหม่

5. มีกระบวนการเรียนการสอนแบบเข้มข้นทั้งวิชาการและวิชาชีพครูตรงตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา หรือTQF ของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ทั้ง 6 ด้านอย่างมีคุณภาพโดยเสริมความรู้และทักษะที่พึงประสงค์ของครูใหม่

6. ปรับปรุงหลักสูตรทันสมัยอยู่เสมอเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจโลก ชีวิต เป็นผู้ใหญ่พอตัว มีสมดุคทางความคิด สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

7. มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้นเต็มรูป 1 ปีและกิจกรรมเสริมวิชาชีพครูทุกปี การศึกษาในลักษณะของกิจกรรมภาคสนาม หรือการเข้าค่ายโครงการพิเศษในช่วงปิดภาคเรียน

8. มีการคัดเลือกและพัฒนาครูที่เลี้ยงในแต่ละสาขาวิชาร่วมกับ อาจารย์นิเทศเพื่อให้เป็นครูที่เลี้ยงต้นแบบในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนกับนักศึกษาครูและครูใหม่

9. หลักสูตรควรเน้นวิธีการแสวงหาความรู้มากกว่าเนื้อหาเพราะเนื้อหามีโอกาสล้าสมัย

10. มีการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและรายงานผลย้อนกลับ ทุกปี

11. มีโรงเรียนที่เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานส่วนกลางและมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารหลักสูตร

12. มีการควบคุมคุณภาพหลักสูตรแบบบูรณาการทุกชั้นตอนอย่างเป็นระบบจากคณาจารย์และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยความร่วมมือแบบเครือข่ายระหว่างสถาบันผลิตครู

13. ใช้รูปแบบการสอนแบบ Active Learning, Problem Based Learning, Critical Based Learning และอื่นๆ

14. มีการจัดระบบแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่สำหรับนักศึกษาครู

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ด้านคณาจารย์ พบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มให้ความสำคัญกับประเด็นต่างๆดังนี้

1. มีใจรัก และจรรยาบรรณ ในการประกอบวิชาชีพครู เป็นครูเพื่อศิษย์

2. เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านความเป็นครู ได้แก่ ความเป็นกัลยาณมิตร มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี อุทิศตนในหน้าที่ครู สมกับสถานภาพครูของครู

3. มีความพร้อมในการเป็นอาจารย์นิเทศของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยผ่านการอบรมจากคณะ

4. มีความเชี่ยวชาญ ลุ่มลึกในหลักสูตรหรือสาขาที่ปฏิบัติงานสอนเป็นที่ยอมรับของสังคม

5. มีความสามารถในการใช้กระบวนการจัดการศึกษายุคใหม่มีความเป็นสหวิทยาการ และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ

6. มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดของอาจารย์ประจำหลักสูตร

7. กระบวนการบรรจุอาจารย์ในสถาบันผลิตครู ต้องใช้วิธีพิเศษตรวจสอบให้มั่นใจว่าเป็นผู้มีความสามารถและประสบการณ์จริง

8. มีกระบวนการพัฒนาครูของครูให้มีความสามารถขั้นเยี่ยม เช่น คัดเลือกตัวแบบหรือ Master Teachers ในแต่ละสาขาวิชา และสร้างเครือข่ายการถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม

9. มีการบูรณาการงานวิจัยเข้ากับการเรียนการสอนอย่างเชิงประจักษ์เป็นรูปธรรม โดยผ่านการประเมินและติดตามผล

10. สร้างระบบที่ปรึกษาของนักศึกษาครูที่เข้มแข็งมีการมอบหมายภารกิจในการดูแลนักศึกษาครูอย่างชัดเจน นับเป็นส่วนหนึ่งของภาระงานเทียบเท่าการสอน

ด้านนักศึกษาครู พบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มให้ความสำคัญกับประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. มีคุณลักษณะของครูที่ดีตรงตามสมรรถนะครูไทยและสอดคล้องกับสมรรถนะครูอาเซียน คือ มีความรู้ดี เก่ง เชี่ยวชาญในสาขาที่เรียน มีบุคลิกภาพพละนาถยดี มีศรัทธาต่อวิชาชีพรู

2. สร้างนักศึกษาครูให้มีจิตวิญญาณครู สามารถแก้ปัญหาในการทำงานได้ดี เป็นครูนักจัดการความรู้ มีความคิดวิเคราะห์ มีภาวะผู้นำ เข้าใจระบบประชาธิปไตย ชุมชน ท้องถิ่น

3. นักศึกษาครูมีความสามารถจัดการเรียนรู้อยู่ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและให้คำแนะนำแก่นักเรียนอย่างครูมืออาชีพได้

4. ผ่านการประเมินได้รับใบประกอบวิชาชีพครูที่รับรองคุณภาพการเป็นครู

5. นักศึกษาครูต้องมีความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนและมีความรู้ด้านหลักการวัดผลและประเมินผลการศึกษา

6. ก่อนเข้าศึกษาต้องผ่านการวัดแววความเป็นครู วัตถุประสงค์ ความถนัดและความสามารถในการวิชาชีพครูด้วยแบบวัดที่มีคุณภาพเชื่อถือได้

7. นักศึกษาครูต้องมีทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่ เช่น การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การสื่อสารและการร่วมมือกัน

8. มีแผนการพัฒนานักศึกษาครูอย่างเป็นรูปธรรมและมีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน

9. มีแผนพัฒนาครูใหม่อย่างชัดเจนหลังจากนักศึกษาครูจบการศึกษาเข้าสู่การประกอบอาชีพครู พร้อมทั้งติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียน

10. นักศึกษาครูต้องเป็นครูที่มีความสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษหรือภาษาประเทศเพื่อนบ้านอย่างน้อย 1 ภาษา

11. มีระบบการวัดแววความเป็นครูทุกปีการศึกษา และมีต้องผ่านกิจกรรมเสริมความเป็นครูทุกกิจกรรม

3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิทางครุศึกษาไทย และผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคต

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ไว้ 3 กลุ่ม รวม 44 คน ดังนี้

1. กลุ่มอดีตคณบดี คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ จำนวน 12 คน
2. กลุ่มผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 14 คน
3. กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางการครุศึกษาไทย จำนวน 18 คน

ประเด็นในการสัมภาษณ์ ได้แก่ 1) สภาพการผลิตครูของประเทศไทยในอดีต 2) แนวปฏิบัติการผลิตครูในอนาคตของสถาบันอุดมศึกษาไทย ในด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน ด้านหลักสูตร และการเรียนการสอน ด้านคณาจารย์ ด้านนักศึกษาครู และด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้วิจัยนำเสนอผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

3.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากสัมภาษณ์ประเด็นสภาพการผลิตครูของประเทศไทยในอดีต

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์อดีตคณบดี คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ สรุปประเด็นสำคัญดังนี้ การผลิตครูที่ผ่านมาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพไม่สัมพันธ์กัน กล่าวคือ ปริมาณผู้ที่เข้าศึกษาในคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ มีจำนวนมากเกินไป ส่งผลกระทบโดยตรงเรื่องคุณภาพการผลิต ซึ่งระบบการผลิตกำหนดมาตรฐานรวมเดียวกันทั้งประเทศ ไม่มีความแตกต่างของบริบทในแต่ละพื้นที่ ส่วนโครงการคุรุทายาทในอดีตนั้นมีความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปในวงกว้าง สิ่งที่ได้รับประกันความสำเร็จของโครงการคุรุทายาท คือ ผลผลิตที่มีคุณภาพ สังเกตได้จากบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากโครงการนี้ เป็นครูที่มีศักยภาพ เป็นผู้บริหารที่ทุ่มเท มีความคิดก้าวหน้าในการพัฒนางานและพัฒนาตัวเองอย่างสม่ำเสมอ โดยสรุปต้องการให้นำแนวคิดโครงการคุรุทายาทกลับมาใช้ผลิตครูอีกครั้ง ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล

“...ระบบการผลิตครูที่ผ่านมาไม่มีความสอดคล้องกัน ทั้งในฝ่ายผลิตและฝ่ายการนำไปใช้ ทั้งในแง่ปริมาณ คือจำนวนคนที่ต้องการแต่ละสาขาและคุณภาพของครูที่ผลิตออกมา ครูเหล่านั้นทำการสอนได้หรือไม่อย่างไรหลังจากจบมา มีใครหรือหน่วยงานไหนเคยติดตามไปประเมินผล และนำไปพัฒนาอย่างเป็นระบบบ้าง...” (คณบดีคนที่ 3 สัมภาษณ์, 19 สิงหาคม 2557)

“...จากการสังเกตครูตามโรงเรียน พบว่า มีความแตกต่างชัดเจนมากระหว่างคนที่
เป็นครูทายาทกับคนที่ไม่ได้ผ่านโครงการนี้มา และผมมีโอกาสทำงานร่วมกับครูทายาทหลายคน
หลายรุ่น บอกได้เลยนอกจากเขาเก่ง มีความแม่นยำในเนื้อหาแล้ว อีกอย่างหนึ่งที่สัมผัสได้คือ ความ
ตั้งใจ ใฝ่รู้ ทุ่มเทในงาน มีความคิดก้าวหน้าในการพัฒนาตัวเองสูงมาก อยากให้มีการนำเอาโครงการ
ครูทายาทมาทำต่อ...” (คณบดีคนที่ 3 สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2557)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางครุศึกษาไทย สรุปประเด็น
สำคัญดังนี้ ในอดีตจุดเด่นของโครงการผลิตครูมุ่งหวังให้มีมาตรฐานการผลิตครูด้วยจิตวิญญาณมีการ
ผลิตครูอย่างมุ่งมั่นควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศ เน้นการผลิตครูเพื่อการเป็นครูที่แท้จริง เป็น
แบบอย่างแก่การเคารพนับถือ คนที่มาเรียนครูต้องเป็นคนเก่งที่หนึ่งของจังหวัด มีทุนการศึกษาให้
มาพักอาศัยอยู่ในโรงเรียนประจำ ทำให้รับการบ่มเพาะทั้งความรู้และลักษณะนิสัยความเป็นครู สำเร็จ
การศึกษาแล้วได้เป็นครู ในการผลิตครูก็พบปัญหาครูไม่พอกับความต้องการในระยะแรก แต่ต่อมา
สถาบันผลิตครูเร่งผลิตกันจนมีปริมาณมากเกินไปจนเกิดความต้องการจำเป็น และไม่ตรงกับสาขาที่ขาดแคลน
อีกทั้งบรรจุครูไม่ตรงกับสาขาวิชาที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการผลิตครูยึดระบบ
การศึกษาแบบตะวันตกมากเกินไป ทำให้ละเลยแนวคิดปรัชญาทางตะวันออก ดังคำกล่าวของผู้ให้
ข้อมูล

“...ในอดีตมีการผลิตครูตามระดับการศึกษาที่จะนำไปใช้ หลักสูตรมีการผิดมาตั้งแต่
ยังไม่ได้เริ่มผลิตครู เดิมมีการใช้ระบบการศึกษาแบบทางตะวันตกโดยการเน้นวิชาการมากเกินไป
และละเลยแนวคิดปรัชญาทางตะวันออก อีกทั้งแต่ก่อนไม่ได้บรรจุครูตามเอกสาขาตามองค์ความรู้ที่
จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของแต่ละระดับ จึงทำให้เกิดปัญหาขึ้นในปัจจุบัน เช่น ปรัชญา
ทางการศึกษาและมีการทำตามแบบการศึกษาตะวันตกมากเกินไป หลักการผลิตครูมีการละเลย
ความสำคัญของครู ผู้เรียนครู...” (ผู้ทรงคุณวุฒิฯ คนที่ 15 สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2559)

“...จุดเด่นของครูในประเทศไทยในอดีตนั้น เน้นการผลิตครูเพื่อการเป็นครูที่แท้จริง
เป็นแบบอย่างแก่การเคารพนับถือ ซึ่งความหมายที่แท้จริงของคำว่า ครู แปลว่า ที่ตั้งแห่งความเคารพ
หรือผู้ควรแก่การเคารพ ส่วนข้อเสียที่ผ่านมา คือ การฝึกหัดครูตามแบบต่างชาติ ทำให้ความเป็น
ไทยนั้นหายไป...” (ผู้ทรงคุณวุฒิฯ คนที่ 6 สัมภาษณ์, 26 มกราคม 2559)

ผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ ผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ประเด็น
สำคัญ พบว่า การผลิตครูที่ผ่านมีหลายโครงการ แต่ละโครงการจะมีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหา
ลักษณะเฉพาะของแต่ละช่วงเวลาของประเทศ บางโครงการก็ยังดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนถึง
ปัจจุบันนี้ เช่น โครงการเพชรในตม เป็นต้น ส่วนโครงการที่มีความสำคัญและสร้างครูคุณภาพให้กับ

สังคมไทยในยุคหนึ่ง คือ โครงการครูทายาท ที่ผลิตครูสำหรับปฏิบัติการสอนในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา โครงการครูทายาทเป็นโครงการที่ดีมีจุดเด่น คือ สามารถที่จะคัดคนเก่งที่มีความตั้งใจ ศรัทธาในวิชาชีพครูมาเป็นครู เมื่อเข้ามาศึกษาในโครงการแล้วต้องมีการเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด ในระหว่างการเรียนตลอดหลักสูตร มีการหล่อหลอม บ่มเพาะความเข้มแข็งทางวิชาการและวิชาชีพครูตลอดหลักสูตร เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วมีตำแหน่งให้บรรจุเข้าทำงานเป็นข้าราชการครูในท้องถิ่นหรือภูมิภาคของตน สร้างความมั่นคงให้กับชีวิตและความภาคภูมิใจในความเป็นครู เป็นผู้บริหาร ศึกษาานิเทศก์ หรือบุคลากรทางการศึกษาที่มี จิตวิญญาณของความเป็นครู และเป็นที่ยอมรับในความสามารถระดับจังหวัดและประเทศ ในขณะเดียวกันการผลิตครูในโครงการนี้และโครงการอื่น ๆ ก็พบปัญหา เช่น ขั้นตอนการประสานงาน การบรรจุเข้าทำงานในโรงเรียนบางแห่งล่าช้า ทำให้คนที่จะเป็นครูเสียโอกาสในเรื่องเวลาอายุราชการ และเงินเดือน เป็นต้น ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล

“...การได้เข้าศึกษาในโครงการครูทายาททำให้มีความมั่นคงในอาชีพมาทุกวันนี้ เพราะเป็นโครงการที่สรรหาคนที่ต้องการที่จะเป็นครูจริงๆ และปลูกฝังความเป็นครูตลอดหลักสูตร ถือได้ว่าเป็นโครงการที่สร้างและคนสร้างครูมีอาชีพให้กับประเทศ...” (ผู้บริหารสถานศึกษาคนที่ 12 สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2559)

“...การผลิตครูในอดีตแม้แต่โครงการครูทายาทในรุ่นหลัง ๆ ก็มีปัญหาเรื่องการวางแผนการผลิตและการใช้ครูเช่นเดียว กว่าจะได้บรรจุใช้เวลานาน ทำให้มองได้ว่าขาดการวางแผนและการประสานงานระหว่างหน่วยผลิตครูและหน่วยผู้ใช้ครู ...ในโครงการผลิตครูอื่น ๆ ก็มีปัญหาเช่นกัน คือปริมาณที่ผลิตออกมาไม่สัมพันธ์กันกับตำแหน่งงานที่รองรับ ทำให้บัณฑิตครูตกงาน ทำงานในสายที่ไม่ตรงกับที่จบการศึกษามา...” (ผู้บริหารสถานศึกษาคนที่ 3 สัมภาษณ์ 12 มกราคม 2559)

“...โครงการครูทายาทเป็นโครงการที่ดี ที่ให้โอกาสกับนักเรียนที่มีความมุ่งมั่นที่จะเป็นครู ทว่าขาดทุนทรัพย์ในการศึกษา ได้มีโอกาสที่จะเรียนในสาขาที่จะเป็นครูในอนาคต เนื่องจากโครงการดังกล่าวมีทุนการศึกษา มีที่พักให้ การคัดเลือกเปิดกว้างขึ้นแต่ก็จำกัดเกณฑ์ในการคัดเลือก เมื่ออยู่ในโครงการจะมีการอบรมนักศึกษาในโครงการ ทำให้นักศึกษามีจิตสำนึกในความเป็นครูมากกว่านักศึกษาทั่วไป...” (ผู้บริหารสถานศึกษาคนที่ 7 สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2559)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม สรุปประเด็นที่สำคัญ ดังนี้ การผลิตครูในอดีตมีเป้าหมายและมาตรฐานการผลิตครูด้วยจิตวิญญาณ ด้วยความมุ่งมั่นควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศ มุ่งเน้นการผลิตครูเพื่อการเป็นครูอย่างแท้จริง เป็นแบบอย่างแก่การเคารพนับถือ รัฐบาลได้มีโครงการผลิตครูหลายโครงการเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของประเทศแต่ละช่วงเวลา

บางโครงการก็ยังคงดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันนี้ เช่น โครงการเพชรในตม เป็นต้น ส่วนโครงการครูทายาทที่ผลิตครูสำหรับปฏิบัติการสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เป็นโครงการที่มีจุดเด่น คือ สามารถที่จะคัดคนเก่งที่มีความตั้งใจ ศรัทธาในวิชาชีพครูมาเป็นครู เมื่อเข้ามาศึกษาในโครงการแล้วต้องมีผลการเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด ในระหว่างการศึกษามีกิจกรรมการหล่อหลอม บ่มเพาะความเข้มแข็งทางวิชาการ จิตวิญญาณของความเป็นครู และวิชาชีพครูตลอดหลักสูตร เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วมีตำแหน่งให้บรรจุเข้าทำงานเป็นข้าราชการครูในท้องถิ่นหรือภูมิภาคของตนเอง สร้างความมั่นคงให้กับชีวิตและความภาคภูมิใจในความเป็นครู สำหรับปัญหาในการผลิตครูในระยะแรก พบว่าผลิตครูไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ครู ต่อมาระยะหลังสถาบันผลิตครูเร่งผลิตกันจนมีปริมาณมากเกินไปเกินความต้องการจำเป็น และไม่ตรงกับสาขาที่ขาดแคลน อีกทั้งบรรจุครูไม่ตรงกับสาขาวิชาที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ส่งผลให้การผลิตครูที่ผ่านมาไม่มีความสัมพันธ์กันทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ กล่าวคือ ปริมาณผู้ที่เข้าศึกษาในคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ มีจำนวนมากเกินไป ส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพของสถาบันการผลิต

3.2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากสัมภาษณ์ประเด็นแนวปฏิบัติการผลิตครูในอนาคตของสถาบันอุดมศึกษาไทย ในด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านคณาจารย์ และด้านนักศึกษาครู และด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์อดีตคณบดี คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ผู้ทรงคุณวุฒิทางครุศึกษาไทย และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 44 คน เกี่ยวกับแนวปฏิบัติการผลิตครูในอนาคตของสถาบันอุดมศึกษาไทย ในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน สรุปประเด็นสำคัญ ดังนี้ นโยบายของรัฐบาลขาดการประสานงานระหว่างรัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการ กับสถาบันผลิตครู สำนักงานเลขาธิการคุรุสภาที่เป็นองค์กรดูแลวิชาชีพครู คณะกรรมการข้าราชการครูหน่วยงานที่กำหนดกรอบอัตรากำลังและสถานศึกษาที่เป็นผู้ใช้ครู ขาดความต่อเนื่องในการสานต่อนโยบายการผลิตครูระหว่างรัฐบาลชุดก่อนและชุดปัจจุบัน อีกทั้งขาดความชัดเจนในเรื่องสัดส่วนการผลิตตามความต้องการที่แท้จริง ขาดการควบคุมจำนวนการผลิต ขาดข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจเพื่อการพัฒนา เช่น จำนวนประชากรที่แท้จริง จำนวนสาขาวิชาที่ต้องการและแนวโน้มการพัฒนาประเทศในอนาคต สำหรับแนวปฏิบัติที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลนำเสนอ สรุปดังนี้

1) รัฐบาลต้องมีนโยบายที่แน่นอนในการผลิตครู โดยประสานความร่วมมือผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อกำหนดแผนที่นำทาง (Road Map) ล่วงหน้า 10 ปี หรือ 20 ปี โดยใช้ฐานข้อมูลที่สามารถวิเคราะห์ความขาดแคลนครูในอนาคต ระบุสาขาและจำนวนที่ขาดแคลนในแต่ละปีอย่างต่อเนื่อง

2) สร้างระบบแรงจูงใจให้คนหันมาเรียนครู เช่น ค่าตอบแทนที่สูงขึ้น จัดสวัสดิการให้ทุนการศึกษาตลอดหลักสูตร จัดสวัสดิการหอพัก และอุปการณสนับสนุนที่จำเป็นในการเรียน บรรจุก้าวเข้าทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษา

3) ปรับแนวความคิดการผลิตครูรูปแบบใหม่ จัดระบบการผลิตครูเป็นระบบปิด จำกัดจำนวนรับ นำแนวคิดวิธีการจากโครงการครูทายาทมาเป็นแนวทาง กำหนดเกณฑ์การเข้าศึกษา และเงื่อนไขการสำเร็จการศึกษา เช่นเกรดเฉลี่ย เพื่อมุ่งไปสู่ครูคุณภาพ

4) สร้างระบบกำกับ ติดตามประเมินกระบวนการผลิตครู เพื่อควบคุมคุณภาพของนักศึกษาครูและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร

5) สร้างความเข้มแข็ง และความเป็นเลิศให้กับสถาบันผลิตครู โดยสถาบันผลิตครูต้องผลิตในสาขาที่ตนเองมีความพร้อมความเชี่ยวชาญเท่านั้น อาจอยู่ในรูปแบบเครือข่ายหรือภาคี ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“...ในอนาคตการผลิตครูมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมาก ซึ่งมหาวิทยาลัยเป็นหน่วยสำคัญในการผลิตครู มาตรฐานการผลิตครูควรมีการกำหนดจำนวนการรับนักศึกษาครูให้สอดคล้องกับสภาพการใช้ครูที่ขาดแคลน ซึ่งปัจจุบันจำนวนการผลิตเกินจำนวนยังเป็นปัญหาอยู่ ไม่ได้มาตรฐานและคุณภาพ...” (ผู้ทรงคุณวุฒิฯ คนที่ 9 สัมภาษณ์, 26 มกราคม 2559)

“...นโยบายของรัฐบาล ควรดำเนินการเหมือนโครงการครูทายาท เมื่อนักศึกษาครูเรียนจบแล้วควรมีงานรองรับทันที และจัดให้นักศึกษาครูที่เรียนจบ กลับไปเป็นครูในจังหวัดและท้องถิ่นตนเอง การรับนักศึกษาครูควรมีการคัดเกรด ด้านการผลิตนักศึกษาครูแต่ละมหาวิทยาลัยควรมหาศักยภาพ ความเข้มแข็งตามบริบทของสถาบันผลิต...” (คณบดี คนที่ 9 สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2558)

“...รัฐต้องมีนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างสถาบันผลิตครูและผู้ใช้ครู รวมถึงการกำหนดกรอบคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นครูให้ชัดเจน ทำอย่างไรจึงจะได้คนเก่ง คนดี เต็มใจที่จะมาเป็นครูและกำหนดคุณสมบัติหรือเลือกสถาบันผลิตครูให้ชัดเจนเน้นเรื่องคุณภาพไม่ปล่อยให้ผลิตโดยอิสระ...” (ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 3 สัมภาษณ์, 27 มกราคม 2559)

ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน สรุปรประเด็นสำคัญ ดังนี้ **หลักสูตรสำหรับนักศึกษาครู** ควรเป็นหลักสูตรที่มีการรองรับมาตรฐานหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาการที่กำหนด รวมทั้ง เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู 11 มาตรฐานจากคุรุสภา และครอบคลุมคุณลักษณะของครูยุคใหม่ ส่วนหลักสูตรที่เปิดสอนควรเป็นหลักสูตรที่สถาบันผลิตครูมีความเชี่ยวชาญ และมีความเชื่อมโยงกับ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา นั้นหมายถึง ผลิตครูตาม ระดับการใช้งาน คือ หลักสูตรครูปฐมวัย หลักสูตรครูประถมศึกษา หลักสูตรครูมัธยมศึกษา และ หลักสูตรครูอาชีวศึกษา – อุดมศึกษา หลักสูตรอาจจะมีรูปแบบดังนี้

1) หลักสูตร 4+1 คือ เรียนวิชาการและวิชาชีพครู 4 ปี รวมฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูอีก 1 ปี เหมาะสำหรับครูปฐมวัย และครูประถมศึกษา

2) หลักสูตร 4+2 คือ เรียนวิชาการและวิชาชีพครู 4 ปี แยกตามสาขาวิชาที่ถนัด ส่วนอีก 2 ปี ให้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยเน้นการวิจัยชั้นเรียนในลักษณะวิทยานิพนธ์ จบแล้วจึง รับวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท ให้สอนในระดับมัธยมศึกษา (หากผู้เรียนไม่ประสงค์จะเป็นครู สามารถเรียนเพียง 4 ปี แล้วเทียบวุฒิระดับปริญญาตรีเพื่อไปประกอบอาชีพอื่นได้)

3) หลักสูตร 4+3 คือ เรียนวิชาการและวิชาชีพครู 4 ปี แยกตามสาขาวิชาที่ถนัด ส่วนอีก 2 ปี ให้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยเน้นการวิจัยชั้นเรียนในลักษณะวิทยานิพนธ์ ส่วนอีก 1 ปี สุดท้ายให้ไปทำวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนในต่างประเทศ จบแล้วจึงรับวุฒิการศึกษาระดับ ปริญญาเอก ให้สอนในระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา

4) หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู 2 ปี (ป.บัณฑิตวิชาชีพครู) รับผู้สำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาตรีทุกสาขาวิชา เข้าเรียนวิชาการและวิชาชีพครู 1 ปี และฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูอีก 1 ปี ซึ่งหลักสูตรนี้ยังเป็นความต้องการอยู่ เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลที่ต้องการ เป็นครูแต่ไม่ได้เข้าศึกษาวิชาชีพครูในระบบปกติ

ในส่วนการเรียนการสอน นั้น สรุปรประเด็นสำคัญจากผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ คือ

1) การเรียนการสอนในหลักสูตรแบบใหม่ต้องเรียนแบบเนื้อหารายวิชา (Content Based) คือต้องปูความรู้พื้นฐานสู่การปฏิบัติ เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นการคิดอย่างเป็นระบบ ลดการสอนแบบบอกจุดให้น้อยลง นำนักศึกษาครูลงไปเรียนรู้ปฏิบัติในชุมชนให้มาก นำครูที่มี ประสบการณ์สูงในโรงเรียนมาเป็นวิทยากรร่วมถ่ายทอดความรู้และเป็นทีมจัดการเรียนการสอน

2) จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูระหว่างภาคเรียนให้กับนักศึกษา ครู โดยทำเป็นเครือข่ายของสถาบันผลิตครูในแต่ละภูมิภาค ให้นักศึกษาครูเป็นผู้ดำเนินการจัด กิจกรรมเองทั้งระบบโดยมีคณาจารย์เป็นเพียงที่ปรึกษา เพื่อฝึกความเป็นผู้นำและการมีส่วนร่วม

3) การสอนต้องสนองตอบการเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมเรียนรู้ในภาคปฏิบัติ มีเทคนิคการสอน และชำนาญในเรื่องการออกแบบและเรียนรู้ การวัดผล ความรอบรู้ของครูในด้านอื่นๆแม้ไม่ใช่วิชาเอก เพื่อที่จะนำไปจัดกิจกรรมได้หลากหลาย ควรปลูกฝัง ทักษะคิด และค่านิยม ความเป็นครู ที่มีให้เกิดขึ้นกับตัวเด็ก เมื่อจบการศึกษาจะทำให้คุณลักษณะดีๆติดตัวผู้เรียนไป

4) ควรนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้สนับสนุนการเรียนการสอน เช่น ต้องมีการติดกล้องบันทึกการสอนไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อนำมาปรับปรุงข้อบกพร่องร่วมกันทั้งนักศึกษาและคณาจารย์ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์มากขึ้น

5) สิ่งสนับสนุนการศึกษาที่จะทำให้การเรียนการสอนในคณะครุศาสตร์มีคุณภาพ คือ เทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 2 ระดับ คือ ระดับปฏิบัติการ เช่น การเป็นผู้ช่วยครู ช่วยการทำสื่อ การจัดห้องเรียน เป็นต้น และระดับปฏิบัติการจริง คือ ช่วยออกแบบการสอน จัดระบบการสอน พัฒนาวิจัยพฤติกรรม รวมถึงการคิดค้นวิธีการสอนให้กับคณาจารย์และนักศึกษาครู เป็นต้น ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“...หลักสูตรของ สพฐ.และหลักสูตรของสถาบันการผลิตครูต้องสอดคล้องกัน ปัจจุบันหลักสูตรครูเน้นไปทางวิชาการ ซึ่งการเรียนครู ไม่จำเป็นต้องเรียนเยอะแต่สามารถที่จะคิดวิเคราะห์ได้ เมื่อครูสามารถคิดวิเคราะห์ได้ ก็จะสามารถแสวงหาความรู้ได้เอง ไม่ต้องไปเรียนวิชาการเหมือนศาสตร์ด้านอื่น เพราะศาสตร์ด้านครูควรจะเน้นหนักในเรื่องของเทคนิคการสอน เรื่องของการถ่ายทอดการเรียนรู้...” (ผู้ทรงคุณวุฒิฯคนที่ 15 สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2559)

“...กิจกรรมที่จะเสริมคุณลักษณะของนักศึกษาครู ทางมหาวิทยาลัย จะมีกิจกรรมบังคับเพื่อให้นักศึกษาเข้าร่วมให้ครบทั้ง 5 ปี ซึ่งมีทั้งกิจกรรมเสริมตาม 11มาตรฐานฯของคุรุสภา โดยมีอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญมาเสริมในบางประเด็นและอธิบายให้กับนักศึกษา รวมถึงการจัดให้นักศึกษาได้เข้าไปเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์ครูด้วย...” (คณบดีคนที่ 12 สัมภาษณ์, 9 ธันวาคม 2558)

“...การสอนต้องเน้นที่ ความเป็นครู มีคุณธรรมจริยธรรม ให้สมกับ ผู้นำและแบบอย่าง ให้เยาวชนของชาติ ด้านความรู้ ควรปรับเป็นให้เป็นปัจจุบัน เสริมด้วยความสามารถทำงานได้ในโรงเรียนอย่างมีความสุข มีนิสัยเรียนรู้อยู่เสมอไม่หยุดนิ่ง พร้อมทั้ง มีทักษะจิต ที่สามารถ รองรับปัญหา โรงเรียนได้...” (ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 2 สัมภาษณ์, 27 มกราคม 2559)

“...สถาบันผลิตครูจะต้องมีความเชี่ยวชาญในการผลิตที่สำคัญต้องพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงของนโยบายและหลักสูตรอยู่ตลอดเวลาและทางคุรุสภาต้องมีการรับรองการผลิตวิชาชีพครูควบคู่กันไปด้วย โดยเฉพาะหลักสูตรต้องพัฒนาอยู่ตลอดให้มีความทันสมัยตามความต้องการและ

สภาพปัจจุบัน..และต้องตอบโจทย์การพัฒนาประเทศได้ด้วย...” (ผู้ทรงคุณวุฒิฯคนที่ 15 สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2559)

“...ในระหว่างที่ศึกษาในโครงการครุทายาท จะมีการจัดอบรมแบบเข้ม เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร ทำให้มีเครือข่าย ได้รับความรู้ เทคนิคการสอน ศีลธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพและ ความเป็นครูที่ดี...” (ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 8 สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2559)

“...การบริหารจัดการห้องเรียน ไม่สามารถให้การบรรยาย ในการเรียนการสอน อย่างเดียว คณะครุศาสตร์จะต้องมีโรงเรียนฝึกการเป็นครูเช่นประเทศสิงคโปร์ โรงเรียนที่จะใช้ผลิตครู จะมีกล้องวงจรปิดติดในห้องเรียนในขณะเดียวกันก็ทำการจัดเรียนการสอนตามปกติ หลังจากนั้นนำ ภาพถ่ายวงจรปิดมาใช้ในการยกประเด็น ชักถามมาศึกษาพฤติกรรมของเด็กแต่ละบุคคลเพื่อนำมา แก้ไขปัญหาในการเรียนการสอน หรือการนำทฤษฎีต่างๆมาใช้แล้วดูผลของการใช้เพื่อการวางแผน ความร่วมมือและการจัดการเรียนการสอนต่อไป สิ่งนี้เรียกว่าการเข้าไปสังเกตการสอน อาจารย์ที่มี ประสบการณ์จะคอยให้คำแนะนำ...” (ผู้ทรงคุณวุฒิฯคนที่ 17 สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2559)

ด้านคณาจารย์ สรุปลักษณะสำคัญจากผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ คณาจารย์หรือครูของครูในสาขา การศึกษาของสถาบันผลิตครูปัจจุบันนี้ มีปัญหาในด้านการรับบุคคลมาเป็นครูในสาขาการศึกษา เนื่องจากสถาบันผลิตครูได้เปิดหลักสูตรสาขาการศึกษาขึ้นทุกสถาบัน ขาดการควบคุมการผลิตครู ทำให้จำนวนนักศึกษาครูเพิ่มขึ้น และการรับคณาจารย์หรือครูของครูก็เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน ทำให้การ คัดเลือกคนที่จะมาเป็นคณาจารย์ไม่ได้คุณลักษณะตามที่ต้องการ ในขณะเดียวกันครูต้นแบบที่ดีที่เป็น ปุชนิยมบุคคลในสถาบันผลิตครูสาขาการศึกษาที่มีชื่อเสียง ทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติ ได้ เกษียณอายุราชการเป็นจำนวนมากในคราวเดียวกัน ทำให้การเชื่อมโยงถ่ายทอดประสบการณ์กับ คณาจารย์รุ่นใหม่ในสาขาการศึกษา ไม่ทันกับช่วงเวลาในการสั่งสมองค์ความรู้และประสบการณ์ที่จะ นำไปถ่ายทอดให้กับนักศึกษาครู ทำให้คณาจารย์หรือครูของครูรุ่นใหม่ต้องรีบพัฒนาตนเองอย่าง รวดเร็วและทันสมัย ซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็น ดังนี้

1) ครูของครูในสถาบันผลิตครู ควรพัฒนาตัวเองให้ สอดคล้องกับแผนพัฒนาครู ของประเทศ มีความเชี่ยวชาญ แม่นยำในเนื้อหาสาขาที่สำเร็จการศึกษามา มีความเป็นนักวิชาการ เป็นแบบอย่างที่ดี และช่วยเหลือชี้แนะสังคมได้

2) สร้างโมเดลการพัฒนาครูของครูที่เป็นครูใหม่ จัดหลักสูตรอบรมครูใหม่เน้นด้าน ทักษะเทคนิคการสอน จิตวิทยาการควบคุมชั้น ความเป็นครูมืออาชีพในระดับอุดมศึกษา การเป็น อาจารย์นิเทศ โดยมีคณาจารย์ในสาขาการศึกษาเป็นที่เลี้ยง เพื่อเรียนรู้งานต่างๆ ประมาณ 1 ปี การศึกษา และมีความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพครู 11 มาตรฐาน

3) คณาจารย์ในสาขาการศึกษาต้องมีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างใกล้ชิด ในบทบาทอาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยง หรืออาจจะทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนแบบเรียนรู้ร่วมกันเพราะมีเป้าหมายในการสร้างคนให้มีคุณภาพเหมือนกัน

4) การรับครูต่างประเทศเข้ามาสอนในสาขาการศึกษา ควรพิจารณาการกลั่นกรองคัดสรรที่เชื่อถือได้ในมาตรฐานขั้นต่ำ และเสริมเพิ่มศักยภาพด้วยการอบรมการพัฒนางาน สร้างผลงานการพัฒนานักศึกษาครูในเชิงประจักษ์ ควรเน้นความเข้าใจพื้นฐานของวัฒนธรรมไทยและความเป็นครูของไทย

5) ควรมีการอบรมคณาจารย์ในสาขาการศึกษาปีละครั้ง เพื่อให้ทันนวัตกรรมและเทคโนโลยีเกี่ยวกับการเรียนการสอนปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งพฤติกรรมของนักศึกษาครูรุ่นใหม่ก็เปลี่ยนไปทุกรุ่น

6) สร้างมุมมองพัฒนาความคิดของคณาจารย์ในสาขาการศึกษาโดยการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนการสอนในประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงการแลกเปลี่ยนคณาจารย์เพื่อร่วมสอน วิจัย ระหว่างมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ

ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“...คณาจารย์ในสถาบันผลิตครูควรจะคัดสรรจากผู้มีความรู้ ความสามารถ ซึ่งจะเป็แรงบันดาลใจที่สำคัญของครูรุ่นใหม่ หรือผู้ที่เหมาะแก่การเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักศึกษา เนื้อหา สารการเรียน สามารถเรียนรู้ได้ แต่ Model หรือแบบอย่างที่ดีเกิดจากผู้เรียนได้เห็นจากประสบการณ์จริง ดังนั้นคนที่จะมาเป็ครูของครูน่าจะดูจากภูมิหลังมากกว่าคุณสมบัติที่ได้รับ...” (ผู้บริหารสถานศึกษาคนที่ 3 สัมภาษณ์, 27 มกราคม 2559)

“...คณาจารย์ที่เป็ผู้สอนในสถาบันผลิตครู ต้องเป็แบบอย่างที่ดี มีองค์ความรู้ มีการประพฤติปฏิบัติตนเป็ครูที่ดี มีจรรยาบรรณ สร้างและปลูกฝังจิตสำนึกแห่งความเป็นครูให้แก่ นักศึกษา มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนในระดับต่างๆ ทั้งระดับก่อนประถม ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา เพื่อจะได้สอนตรงกับความต้องการและความเป็นจริงของการจัดการศึกษาแต่ละระดับ...” (ผู้บริหารสถานศึกษาคนที่ 7 สัมภาษณ์, 29 มกราคม 2559)

“...ครูของครูเมื่อก่อนจะมีการเข้มงวดมาก ปัจจุบันจะมีปัญหาในเรื่องการคัดเลือกครูของครู เพราะวิชาชีพครูถ้าเทียบกับวิชาชีพอื่น ไม่ค่อยมีคนเรียนจบปริญญาเอกโดยตรง ครูที่มีประสบการณ์สอนดี แต่ว่าหลักสูตรที่ออกแบบปริญญาเอกสำหรับคนที่อยู่ในระบบกับหลักสูตรของคนที่จะมาเป็ครูมันแตกต่างกัน คณาจารย์ในระดับมหาวิทยาลัยต้องมีประสบการณ์การสอน

ระดับประถม มัธยมก่อน รวมถึงมีการวางแผนกำหนดทุนครูของครู ส่วนครูที่มีอยู่แล้วต้องมีการพัฒนาต่อไป...” (ผู้ทรงคุณวุฒิฯ คนที่ 15 สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2559)

“...เมื่อก่อนเรามีอาจารย์เก่าๆในมหาวิทยาลัย เก่งแบบเชี่ยวชาญ จะมีการให้ไปสอนที่โรงเรียนประถม และมัธยมก่อน แล้วถึงจะทำการสอนที่มหาวิทยาลัย แต่เดี๋ยวนี้จบใหม่ๆ มาสอนในมหาวิทยาลัยได้เลย ... อาจารย์ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ต้องมีความชำนาญในการพัฒนาครูประจำการ จำเป็นต้องลงไปทำงานกับครูที่โรงเรียน เพื่อดึงประสบการณ์จากครู...” (คนบติคนที่ 11 สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2557)

ด้านนักศึกษาครู สรุปสาระสำคัญจากผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ ผู้ที่จะเข้ามาสู่อาชีพครูควรจะต้องมีการคัดเลือกอย่างเข้มข้นเพื่อให้มั่นใจว่าตัวบ่อนมีคุณภาพ ในด้านความรู้ต้องอยู่ในระดับต้นๆของกลุ่มเรียน มุ่งมั่นมีใจรักและศรัทธาในวิชาชีพครู มีเจตคติด้านบวกกับการเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ มีความพร้อมในการฝึกฝนวิชาชีพครู เมื่อนักศึกษาครูเข้ามาสู่กระบวนการฝึกความเป็นครู สิ่งสำคัญคือการเติมเต็มความเป็นครู ทักษะการเรียนรู้ทางวิชาการ การปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรมสำหรับครู ทักษะการสอน การบูรณาการวิชาการสู่กิจกรรม การสร้างโอกาสให้นักศึกษาครูได้แสดงออกถึงความคิดความสามารถในสาขาวิชา รวมถึงการส่งเสริมการเปิดโลกทัศน์ทางวิชาชีพครูระหว่างสถาบันผลิตครูทั้งภายในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน เมื่อนักศึกษาครูผ่านการฝึกฝน การทดสอบ ประเมินผลจนสำเร็จการศึกษา การจัดสรรอัตราเพื่อบรรจุเข้าทำงานตามภูมิลำเนาของตนจะให้นักศึกษาครูมีความภูมิใจในการนำวิชาความรู้ไปประกอบวิชาชีพที่ตนรักและทุ่มเทเพื่อสังคม ส่วนข้อมูลจากการวิเคราะห์ด้านนักศึกษาครูสามารถสรุปประเด็นได้ดังนี้

- 1) การคัดเลือกนักศึกษาครูควรจัดสอบวิชาความรู้ในสาขาที่เรียน และวัดทักษะความเป็นครู ร่วมกับพิจารณาผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษา
- 2) การคัดเลือกนักศึกษาครูควรมีคณะกรรมการจากหลายส่วน เช่น คณะบดี คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ คณาจารย์อาวุโส คณาจารย์รุ่นใหม่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูประจำการที่ประสบความสำเร็จ และนักศึกษาครูรุ่นพี่ที่ 4 ปีที่ 5 มาร่วมสัมภาษณ์
- 3) การคัดเลือกนักศึกษาโดยการทำประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าเพื่อค้นหานักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีแววความเป็นครู มีความตั้งใจเป็นครู มีจิตอาสาโดยการเชิญมาร่วมกิจกรรมกับคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์
- 4) การจัดสรรหอพักให้กับนักศึกษาครูเพื่อฝึกการใช้ชีวิตร่วมกันในมหาวิทยาลัย หากมหาวิทยาลัยไม่มีหอพัก อาจจะใช้การบริหารจัดการกับหอพักรอบๆ มหาวิทยาลัยเป็นเครือข่ายร่วมพัฒนานักศึกษาครู

- 5) การจัดกิจกรรมเสริมนอกหลักสูตรในรูปแบบเครือข่ายภูมิภาคของสถาบันผลิตครู เช่น คุรุศาสตร์วิชาการสัญจร ค่ายคุรุศาสตร์จิตอาสา เป็นต้น
- 6) การเสริมทักษะภาษาต่างประเทศให้กับนักศึกษาครู การแลกเปลี่ยนนักศึกษาครูระหว่างสถาบันผลิตครู หรือระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน
- 7) การส่งเสริมการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาให้กับนักศึกษาครู เช่น การประกวดสื่อการสอนออนไลน์ การนำเสนอชิ้นงานด้วยเทคโนโลยี
- 8) การสร้างเวทีการแสดงออกทางความคิด ความสามารถของนักศึกษาครูทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย
- 9) การประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาครูอย่างเป็นระบบ ควรมีการประเมินพฤติกรรมร่วมด้วยเพราะพฤติกรรมสะท้อนถึงคุณธรรมจริยธรรมของครู

ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลว่า

“...ควรจัดสอบคัดเลือกนักศึกษาครูวัดความรู้ทั้ง 5 ด้าน คือ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา และภาษาไทย และเมื่อทำการสอบคัดเลือกตรงนี้แล้ว ต้องทำการสอบการวัดทักษะความเป็นครูด้วย ส่วนนักศึกษาประเภทโควต้า ควรมีการสอบวัดทักษะความสามารถ ร่วมกับ GPA เป็นต้น อย่างไรก็ตามการอยู่หอพักของนักเรียนครูในอดีต มีการบ่มเพาะระเบียบวินัยที่ดีกว่าในปัจจุบัน...” (คนบตีคนที่ 12 สัมภาษณ์, 9 ธันวาคม 2558)

“...แต่ถ้าพูดถึงจิตวิญญาณความเป็นครู ผมไม่ค่อยเห็นด้วยที่รับเอาคนทางสายที่ไม่ม่ใจรักการเป็นครูตั้งแต่แรกเริ่มเข้ามาเรียน การเป็นครูที่ดีไม่ได้มีแค่ความรู้อย่างเดียว มันต้องมีจิตวิญญาณความเป็นครู เพราะว่าคนจะเป็นครูที่ดีนั้น ไม่ใช่เพิ่งมาคิดเอาตอนเรียน 4 ปีแล้วมาต่อ...” (คนบตีคนที่ 5 สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2557)

“...เมื่อนักศึกษาเข้ามาศึกษาแล้ว ต้องมีการสร้างความมั่นใจให้กับนักศึกษาที่จะมาเป็นครู โดยที่รัฐบาลต้องมีการจัดสรรตำแหน่งให้เรียบร้อย และเน้นให้นักศึกษามีคุณภาพ มีความทุ่มเทในการทำงาน และความกระตือรือร้นในวิชาชีพของตนเอง ส่วนนโยบายทางด้านวิชาการนั้น ต้องมีความเข้มแข็ง ที่จะสามารถสร้างความแข็งแกร่งให้การศึกษได้...” (ผู้ทรงคุณวุฒิฯ คนที่ 11 สัมภาษณ์, 9 ธันวาคม 2558)

“...เราต้องเชื่อว่านักศึกษาครูยุคใหม่ต้องเป็นครูที่มีคุณภาพ ซึ่งต้องมีคุณสมบัติสำคัญสองอย่าง คือ ตัวเองมีความคิดสร้างสรรค์และสามารถจะส่งเสริมให้ผู้อื่นมีความคิดสร้างสรรค์ด้วย แต่ความคิดสร้างสรรค์อย่างเดียวไม่พอ ต้องเอาความคิดสร้างสรรค์นั้นไปทำให้เกิดนวัตกรรมเป็น

รูปธรรม ซึ่งจะต้องมีหลักคิดที่มองเหตุการณ์ในระยะยาวและต้องส่งผลดีต่อประเทศชาติ...” (ผู้ทรงคุณวุฒิฯ คนที่ 5 สัมภาษณ์, 13 พฤศจิกายน 2557)

“...นักศึกษาครู ต้องเป็นผู้ที่รักและศรัทธาในอาชีพครูเป็นอันดับแรก และต้องมีองค์ความรู้ทุกด้านในระดับดี ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาสาระ วิธีการสอน จิตวิทยา การผลิตสื่อนวัตกรรม การใช้เทคโนโลยี มีความทันสมัยและมั่นใจได้ว่าสามารถนำไปสอนหรือปฏิบัติหน้าที่ได้...” (ผู้บริหารสถานศึกษาคนที่ 7 สัมภาษณ์, 29 มกราคม 2559)

“...ต้องคัดเลือกจากคนเก่ง โดยดูผลการเรียนเฉลี่ยต้องไม่ต่ำกว่า 3.00 เพราะถือเป็นความรับผิดชอบเบื้องต้นของนักศึกษา เพราะเมื่อรับผิดชอบตนเองได้แล้วก็จะรับผิดชอบคนอื่นได้ นอกจากนี้ต้องเอาคนที่รักและศรัทธาในอาชีพครูเท่านั้น...” (ผู้บริหารสถานศึกษาคนที่ 4 สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2559)

ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สรุปสาระสำคัญจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ แหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ประสบการณ์ของนักศึกษาครูทุกขั้นตอนของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน ฝ่ายวิชาการ ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศและผู้บริหารในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ จะทำให้เกิดผลดีต่อระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาครู ควรมีหลายระดับ ทั้งโรงเรียนที่มีความพร้อมในระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับขาดความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้นักศึกษาครูได้เรียนรู้การแก้ปัญหา การพัฒนาในสถานการณ์จริงที่ต่างกัน ซึ่งเป็นหน้าที่ของสถาบันผลิตครูที่ต้องออกแบบหลักสูตร กิจกรรมที่เหมาะสมกับระดับความพร้อมของโรงเรียนที่แตกต่าง การพัฒนาครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศต้องมีความเข้าใจในบทบาท สามารถทำงานร่วมกัน และควรทำฐานข้อมูลครูพี่เลี้ยงอย่างเป็นระบบรวมถึงอาจารย์นิเทศด้วยเพื่อเป็นข้อมูลในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เชิดชูยกย่อง ในระบบเครือข่ายและระดับประเทศ ในส่วนของการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนอกจากจะประเมินผลสรุปแล้ว ควรนำผลการประเมินมาพิจารณาในช่วงสัมมนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ส่วนข้อมูลจากการวิเคราะห์ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพสามารถสรุปประเด็นเพิ่มเติมดังนี้

- 1) แหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องได้รับการรับรอง ประเมินระดับคุณภาพ การจัดการศึกษาจากคุรุสภา และมีแนวทางการทำงานร่วมกันกับสถาบันผลิตครูในบทบาทโรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หรือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
- 2) การคัดเลือกครูพี่เลี้ยงตามสาขาวิชา ควรมีเกณฑ์การคัดเลือกจากความเป็นครู

เป็นผู้ที่ทุ่มเท เอาใจใส่ อุทิศตน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และที่สำคัญสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

3) การขึ้นทะเบียนระบบครูพี่เลี้ยงต้องเป็นนโยบายจากส่วนกลาง มีการกำหนดหน้าที่บทบาท แนวทางปฏิบัติ และการพัฒนาตน

4) สร้างระบบเครือข่ายครูพี่เลี้ยง มีการจัดสัมมนาในระดับประเทศ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ นวัตกรรมของบทบาทการทำหน้าที่เป็นครูพี่เลี้ยง

5) มีระบบการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีคุณภาพ สามารถนำมาเป็นแนวปฏิบัติของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันผลิตครู

ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“...11 มาตรฐานวิชาชีพครู หลักสูตรต้องอิงอันนี้เป็นหลัก ...ซึ่งเดี๋ยวนี้มีการสอบวัดมาตรฐาน สอบวัดคุณสมบัติ 5 อย่าง ก่อนออกฝึกสอนต้องสอบผ่านภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และทักษะการสอน เนื้อหาที่จะสอน และคุณลักษณะของความเป็นครู ผ่านการอบรม ผ่านการประเมินต่างๆและจิตวิญญาณของความเป็นครู ถ้าไม่ผ่าน 5 อย่างนี้ ก็ออกฝึกสอนไม่ได้...” (คนบตีคนที่ 11 สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2557)

“...โรงเรียนที่ฝึกประสบการณ์ควรเป็นโรงเรียนที่มีวัฒนธรรมขององค์กรที่เป็นแบบที่ตีทุกด้านแก่นักศึกษา ไม่ว่าจะเป็ด้านวิชาการ หรือ ด้านบุคลิกกรที่เป็นแบบอย่างที่ดีในโรงเรียน...” (ผู้บริหารสถานศึกษาคนที่ 13 สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2559)

“...แหล่งฝึกวิชาชีพครูที่คุรุสภาจะกำหนดแหล่งที่ฝึกวิชาชีพที่มีมาตรฐาน ต้องมีบทบาทในเชิงสร้างสรรค์ ควรให้คำชี้แนะเสมือนเป็นครูให้กับนักศึกษาอีกส่วนหนึ่ง แต่ปัญหาคือเมื่อนักศึกษาครูเข้าไปฝึกสอนตามโรงเรียน ขาดผู้ดูแล แนะนำและคอยชี้แนะ ซึ่งจะแย้งกับการรับรองคุณภาพมาตรฐานจากคุรุสภา ส่วนการขึ้นทะเบียนครูพี่เลี้ยงนั้นควรทำเป็นอย่างยิ่งนอกจากจัดการอย่างเป็นระบบแล้วยังเป็นการให้เกียรติกับครูพี่เลี้ยงด้วย...” (ผู้ทรงคุณวุฒิฯ คนที่ 11 สัมภาษณ์, 9 ธันวาคม 2558)

“...แหล่งฝึกประสบการณ์ รูปแบบการใช้โรงเรียนเป็นฐาน ต้องร่วมมือกับโรงเรียนและพัฒนาครูพี่เลี้ยงให้เป็นครูของนักศึกษาครู มีการคัดครูพี่เลี้ยง รวมถึงส่งนักศึกษาครูไปเรียนรู้ด้วย โดยให้โรงเรียนเป็นฐาน มีการตั้งคณะกรรมการมาคัดเลือกครูพี่เลี้ยง ออกแบบเกณฑ์การประเมิน มีรางวัลให้ครูพี่เลี้ยงเมื่อผ่านเกณฑ์และมีการทำ MOU เพื่อร่วมกันพัฒนาครูพี่เลี้ยงและโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งโรงเรียนต้องได้มาตรฐานตามคุรุสภากำหนดด้วย...” (คนบตีคนที่ 15 สัมภาษณ์, 9 ธันวาคม 2558)

“...ควรมีการจัดสัมมนาครูที่เลี้ยง อาจารย์นิเทศ และผู้บริหารสถานศึกษาหรือสถาบันที่เราส่งไปฝึกสอนปีละ 1 ครั้งเพื่อทบทวนบทบาท กันว่าบทบาทของครูที่เลี้ยงต้องทำอะไรแค่ไหน อย่างไร ช่วยเหลือดูแลนักศึกษาของเราอย่างไร และอาจารย์ที่ไปนิเทศจะไปประสานอะไรให้ ข้อมูลสื่อสารกันอย่างไร กติกาเรามีอย่างไร...” (คณบดีคนที่ 7 สัมภาษณ์, 11 ตุลาคม 2557)

“...การฝึกปฏิบัติควรมีความเข้มข้น หลักสูตรเน้นเสมือนจริงในที่สอดรับกับงานในสถานศึกษา เช่น การเขียนแผน การฝึกสอน การผลิตสื่อ การพัฒนานวัตกรรมฯ ที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ สถานศึกษาที่ฝึกสอน ต้องเป็นสถานศึกษาที่ดี มีคุณภาพ มีครูที่เลี้ยงที่ดี มีระบบการตรวจสอบ ติดตามระหว่างสถาบันและสถานศึกษา มีการประเมินผลระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ฝึกสอนในสถานศึกษา...” (ผู้บริหารสถานศึกษาคนที่ 12 สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2559)

ตอนที่ 4 นำเสนออนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

ผู้วิจัยนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

4.1 การพิจารณา (ร่าง) อนาคตภาพผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

ผู้วิจัยได้นำข้อสรุปจากการวิเคราะห์แบบสอบถาม และข้อสรุปจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิฯ เกี่ยวกับแนวปฏิบัติการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคต จัดทำเป็นร่างอนาคตภาพผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางครุศึกษาไทยและอดีตคณบดี คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ จำนวน 12 คน ประเมินความเป็นไปได้ของภาพอนาคตของการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (focus group discussion) และพิจารณาประเด็นอนาคตภาพที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ในด้านนโยบายและ สิ่งสนับสนุน ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านคณาจารย์ ด้านนักศึกษาครู และด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทั้งในระดับชาติและระดับสถาบัน โดยนำเสนอภาพอนาคตที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิฯ ที่เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มโดยใช้คำร้อยละ (บางประเด็นจำนวนผู้ตอบไม่ครบ 12 คน ผู้วิจัยคิดคำนวณค่าร้อยละจากจำนวนผู้ตอบเท่านั้น) ดังแสดงในตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ร้อยละของความคิดเห็นแนวโน้มภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

ระดับ/ ระบบ	แนวโน้มภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย	ร้อยละของความคิดเห็น	
		พึง ประสงค์	ไม่พึง ประสงค์
1. ด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน			
ชาติ ปัจจุ บัน นำ เข้า	1. มีองค์กรกลาง หรือองค์กรอิสระระดับประเทศ หรือ คณะกรรมการแห่งชาติ ทำหน้าที่ดูแลกระบวนการผลิตครูทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ตามความ ต้องการของประเทศ	(10) 83.33	(2) 16.67
	2. รัฐบาลกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และทิศทางการผลิตครูในทิศทางเดียวกัน โดยให้อำนาจกับสถาบันผลิต การผลิตครูต้องทำเป็นระบบปิด “สร้างครูดี สร้างครูเก่ง สร้างคนดีให้สังคม”	(10) 90.90	(1) 9.10
	3. จัดระบบงบประมาณตรงให้กับสถาบันผลิตครูเพื่อพัฒนาเป็นสถาบันผลิต วิชาชีพชั้นสูง	(12) 100.00	-
	4. ครูสภาร่วมกับสถาบันผลิตครู และสมาคมบดีคณะครุศาสตร์ / ศึกษาศาสตร์ ดูแล ควบคุม กำหนดมาตรฐานการผลิตครู มาตรฐานวิชาการทั้งระบบทุก ขั้นตอนเพื่อออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ให้เป็นกลไกในการควบคุมจำนวน การรับนักศึกษาครู	(12) 100.00	-
	5. ให้ทุนการศึกษาตลอดหลักสูตรทุกคนที่เข้าเรียนจากภาครัฐ พร้อมกับเตรียม แผนงบประมาณการผลิตครูรายหัวให้กับสถาบันผลิตครูหรือสร้างครูในท้องถิ่น โดยทุนขององค์กรปกครองท้องถิ่น	(11) 91.66	(1) 8.34
	6. มีแผนและงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาครูใหม่อย่างชัดเจนแบบต่อเนื่อง อย่างน้อย 3 ปี	(11) 91.66	(1) 8.34
	7. การผลิตครูควรทำแบบโรงเรียนเตรียมทหาร คือ ตั้งเป็นโรงเรียนเตรียมครู โรงเรียนฝึกหัดครู	(7) 58.33	(5) 41.67
กระ บวน การ	1. ปรับระบบและรูปแบบการผลิตครู โดยภาคีเครือข่ายกับสถาบันการผลิตครูทำ ความเข้าใจ ในการผลิตให้ตรงตามความต้องการของประเทศกับแผนการใช้ครู ตามอัตลักษณ์ของแต่ละสถาบัน	(12) 100.00	-
	2. การผลิตต้องมุ่งผลิตครูเพื่อออกไปประกอบวิชาชีพครูเท่านั้น	(7) 58.33	(5) 41.67
	3. วางระบบการจัดสรรทุนและระบบประเมินติดตามสำหรับนักศึกษาครู	(12) 100.00	-
	4. วางระบบการพัฒนาครูใหม่อย่างต่อเนื่องพร้อมกับระบบประเมินติดตามผล	(12) 100.00	-
	5. จัดระบบให้ผู้สำเร็จการศึกษาสาขาอื่น ๆ มาเป็นครูโดยต้องผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ที่กำหนด	(12) 100.00	-
ผล ผลิต	ระบบผลิตครูที่สร้างความมั่นใจให้กับผู้ที่จะมาเป็นครูทั้งด้านการมีงานทำและ ด้านความเป็นครูมืออาชีพ	(12) 100.00	-

ตารางที่ 4.7 ร้อยละของความคิดเห็นแนวโน้มภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (ต่อ)

ระดับ/ ระบบ	แนวโน้มภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย	ร้อยละของความคิดเห็น	
		พึง ประสงค์	ไม่พึง ประสงค์
1. ด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน			
สถาบัน ปัจจัย นำเข้า	1. สถาบันผลิตครูควรมีเอกภาพด้านนโยบายที่ชัดเจนวางแผนการผลิตครูที่มีคุณภาพและมาตรฐานกลางเดียวกันทั้งประเทศ เช่น การรับนักศึกษา คุณวุฒิ คณาจารย์ หลักสูตร ระบบการจัดการเรียนการสอนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	(11) 91.66	(1) 8.34
	2. จำกัดจำนวนการรับเข้าศึกษาตามสาขาที่ขาดแคลน โดยเน้นนักศึกษาในพื้นที่กลุ่มเรียนไม่เกิน 30 คนต่อห้องสอดคล้องกับอัตราการบรรจุเข้าทำงานของนักศึกษาครู	(12) 100.00	-
	3. มีมาตรการควบคุมให้ครูใหม่ได้ปฏิบัติการสอนตรงตามสาขาที่สำเร็จการศึกษา	(12) 100	-
	4. มีแผนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพครูของฝ่ายผลิตครูในสถาบัน (Professions Learning Community : PLC)	(12) 100.00	-
	5. มีการจัดหอพักอยู่ประจำหรือบริหารจัดการหอพักโดยรอบมหาวิทยาลัยเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพื้นฐานวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีระบบพี่เลี้ยง ตลอดจนอาจารย์ที่ปรึกษา	(11) 91.66	(1) 8.34
กระ บวน การ	1. ประสานเครือข่ายของสถาบันผลิตครู เพื่อติดตามประเมินกระบวนการผลิตของสถาบันผลิตครูแต่ละแห่งให้เป็นไปตามมาตรฐานการผลิต	(12) 100.00	-
	2. มีการสร้างเครือข่ายของโรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการพัฒนานักศึกษาครูของแต่ละสถาบันและจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนกันในแต่ละภูมิภาคหรือระดับประเทศ	(12) 100.00	-
	3. จัดทำฐานข้อมูลและสร้างเครือข่ายของสถาบันฝ่ายผลิตครูและโรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อความเข้มแข็งในการบริหารงานและการติดตามผลการปฏิบัติงาน	(12) 100.00	-
ผล ผลิต	1. สถาบันผลิตครูมีความพร้อมความเข้มแข็งในกระบวนการผลิตครู	(12) 100.00	-
	2. มีแผนการผลิตครูที่ชัดเจน มีความต่อเนื่องสร้างความเข้มแข็งของการผลิตบัณฑิตครูออกไปรับใช้สังคม	(12) 100.00	-

ตารางที่ 4.7 ร้อยละของความคิดเห็นแนวโน้มภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า(ต่อ)

ระดับ/ ระบบ	แนวโน้มภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย	ร้อยละของความคิดเห็น	
		พึง ประสงค์	ไม่พึง ประสงค์
2. ด้านหลักสูตร			
ชาติ	1. หลักสูตรที่เปิดควรมีความหลากหลายสอดคล้องและรองรับความต้องการในการพัฒนาประเทศแต่ละบริบทของพื้นที่	(12) 100.00	-
ปัจจัย นำเข้า	2. หลักสูตรควรมีความเหมาะสมกับระดับ เช่น ครูอนุบาล ครูประถมศึกษาครูสอนได้ทุกกลุ่มสาระวิชา และครูมัธยมศึกษา ครูอาชีพศึกษามีความรู้ในสาขาวิชาเอกเฉพาะ เพื่อการต่อยอดในการพัฒนาเด็กทุกระดับ รวมถึงครูระดับอุดมศึกษา	(11) 91.66	(1) 8.34
	3. มีมาตรฐานกลางเกี่ยวกับคุณสมบัติของคณะกรรมการบริหาร หลักสูตรและผู้รับผิดชอบหลักสูตรตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดตามมาตรฐานเดียวกัน	(12) 100.00	-
	4. หลักสูตรควรประกอบด้วยองค์ความรู้ที่เป็นสากล	(12) 100.00	-
กระ บวน การ	1. จัดหลักสูตรการผลิตครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา 1) หลักสูตรปริญญาตรี 5 ปี (รับผู้จบ ม. 6 เรียนภาคทฤษฎีและฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 4 ปี และฝึกปฏิบัติการสอนเต็มรูปในสถานศึกษาอีก 1 ปี)	(10) 83.33	(2) 16.67
	2) หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู 2 ปี (รับผู้จบปริญญาตรีสาขาอื่นๆ เรียนวิชาชีพครู 1 ปี และฝึกปฏิบัติการสอนเต็มรูปในสถานศึกษาอีก 1 ปี)	(11) 91.66	(1) 8.34
	3) หลักสูตรปริญญาโททางการสอน 2 ปี (รับผู้จบปริญญาตรี 5 ปี เรียนภาคทฤษฎี 1 ปี และฝึกปฏิบัติการสอนเต็มรูปพร้อมทำวิจัยในสถานศึกษาอีก 1 ปี)	(9) 75.00	(3) 25.00
	4) หลักสูตรปริญญาโททางการสอน 6 ปี (รับผู้จบ ม. 6 เรียนภาคทฤษฎีและฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 4 ปี และฝึกปฏิบัติการสอนเต็มรูปพร้อมทำวิจัยในสถานศึกษาอีก 2 ปี)	(11) 91.66	(1) 8.34
	5) หลักสูตรปริญญาเอกทางการสอน 5 ปี (รับผู้จบปริญญาตรี 5 ปี เรียนภาคทฤษฎี 2 ปี และฝึกปฏิบัติการสอนเต็มรูปพร้อมทำวิจัยในสถานศึกษาอีก 2 ปี และฝึกปฏิบัติการสอนพร้อมทำวิจัยในสถานศึกษาต่างประเทศอีก 1 ปี)	(10) 83.33	(2) 16.67
	6) หลักสูตรปริญญาเอกทางการสอน 3 ปี (รับผู้จบปริญญาโท เรียนภาคทฤษฎี 2 ปี และฝึกปฏิบัติการสอนเต็มรูปพร้อมทำวิจัยในสถานศึกษาอีก 1 ปี)	(11) 91.66	(1) 8.34
	2. ใช้ระบบ การกำกับ ติดตาม ดูแล ประเมินหลักสูตรให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานแห่งชาติ	(12) 100.00	-
	3. มีการควบคุมคุณภาพหลักสูตรแบบบูรณาการทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบจากคณาจารย์ และ สกอ. โดยความร่วมมือแบบเครือข่ายระหว่างสถาบันฝ่ายผลิตครู	(12) 100.00	-
ผล ผลิต	มีหลักสูตรผลิตครูที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูไทยตรงตามความต้องการของประเทศ	(12) 100.00	-

ตารางที่ 4.7 ร้อยละของความคิดเห็นแนวโน้มภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (ต่อ)

ระดับ/ ระบบ	แนวโน้มภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย	ร้อยละของความคิดเห็น	
		พึง ประสงค์	ไม่พึง ประสงค์
2. ด้านหลักสูตร			
สถาบัน ปัจจัย นำเข้า	1. มีคณะกรรมการบริหารหลักสูตรตรงตามเกณฑ์ คุณสมบัติและเกณฑ์คุณภาพ ที่ส่วนกลางกำหนดตามมาตรฐานเดียวกัน	(12) 100.00	-
	2. มีกรอบ TQF ของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ทั้ง 6 ด้านเป็นหลัก	(11) 91.66	(1) 8.34
	3. หลักสูตรยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางควบคู่กับคุณภาพผู้เรียน ศตวรรษที่ 21	(12) 100.00	-
	4. หลักสูตรควรเน้นคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู และเป็นผู้จัดการการเรียนรู้	(12) 100.00	-
กระ บวน การ	1. กำหนดพื้นที่ร่วมรับผิดชอบของสถาบันผลิตครู ตามความเชี่ยวชาญในแต่ละ พื้นที่	(12) 100.00	-
	2. จัดหาห้องเรียน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัยตอบสนองต่อการเรียน การสอนยุคใหม่	(12) 100.00	-
	3. จัดรายวิชาที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้ในวิชาชีพครูและบูรณาการกับ สภาพจริงในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้เป็นครูมืออาชีพตาม เกณฑ์มาตรฐานใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู	(12) 100.00	-
	4. มีการจัดระบบแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่สำหรับนักศึกษาครู	(12) 100.00	-
	5. จัดหลักสูตรพิเศษสำหรับอบรมครูจบใหม่โดยสถาบันผลิตครู	(9)81.81	(2)18.19
	6. มีระบบหรือกระบวนการศึกษาดูงานด้านการเรียนการสอน แลกเปลี่ยน วัฒนธรรม เสนอผลงานทางวิชาการกับนักศึกษาประเทศที่ใกล้เคียง ซึ่งจัดเป็น ส่วนหนึ่งของหลักสูตร	(11) 91.66	(1) 8.34
	7. มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูขึ้นเต็มรูป 1 ปีและกิจกรรมเสริมวิชาชีพครู ทุกปีการศึกษาในลักษณะของกิจกรรมภาคสนาม หรือการเข้าค่ายโครงการพิเศษ ในช่วงปิดภาคเรียน	(12) 100.00	-
	8. ปรับปรุงหลักสูตรทันสมัยอยู่เสมอเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจโลก ชีวิต เป็นผู้ใหญ่พอ ตัว มีสมดุลทางความคิด สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	(12) 100.00	-
	9. ใช้รูปแบบการสอนแบบที่สนับสนุนการคิด เช่น Active Learning, BBL (Brain Based Learning),PBL (Problem Based Learning), CBL (Community Based Learning) และรูปแบบอื่นๆ	(12) 100.00	-
	10. มีกระบวนการเรียนการสอนแบบเข้มข้นทั้งวิชาการและวิชาชีพครูตรงตาม กรอบ TQF ของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ทั้ง 6 ด้านอย่างมีคุณภาพโดยเสริม ความรู้และทักษะที่พึงประสงค์ของครูใหม่	(12) 100.00	-
	11. หลักสูตรควรเน้นวิธีการแสวงหาความรู้มากกว่าเนื้อหาเพราะเนื้อหามีโอกาส ล้าสมัย	(12) 100.00	-

ตารางที่ 4.7 ร้อยละของความคิดเห็นแนวโน้มภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (ต่อ)

ระดับ/ ระบบ	แนวโน้มภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย	ร้อยละของความคิดเห็น	
		พึง ประสงค์	ไม่พึง ประสงค์
สถาบัน กระ บวน การ	12. เน้นเนื้อหาจิตวิทยาให้มากเพราะครูต้องเข้าใจเด็กสร้างหลักสูตรที่มีจิต วิญญาณความเป็นครูจิตสำนึกของความเป็นครู ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติเข้าใจ กระบวนการพัฒนาหลักสูตร การผลิตสื่อใช้เองได้	(11) 91.66	(1) 8.34
	13. ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับสถานศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้	(12) 100.00	-
	14. หลักสูตรควรมีแกนกลางวิชาชีพครูเหมือนกันทั่วประเทศ	(12) 100.00	-
	15. ควรให้ครูที่เลี้ยง โรงเรียน ผู้บริหาร สถาบันผลิตครูได้ร่วมกันบริหารหลักสูตร	(12) 100.00	-
ผลผลิต	มีหลักสูตรที่ผลิตครูตรงตามความต้องการของท้องถิ่น	(11) 91.66	(1) 8.34
3. ด้านคณาจารย์			
ชาติ ปัจเจก นำเข้า	มีเกณฑ์มาตรฐานกลางของการเป็นคณาจารย์ที่ควบคุมโดย สกอ. หรือ มาตรฐาน อุดมศึกษาที่เป็นที่ยอมรับ	(12) 100.00	-
กระ บวน การ	1. มีระบบประเมินคุณสมบัติภาระงานของคณาจารย์	(12) 100.00	-
	2. มีระบบการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนคณาจารย์ระหว่างมหาวิทยาลัยใน ต่างประเทศเพื่อความเข้มแข็งทางวิชาการ	(12) 100.00	-
ผลผลิต	ครูของครุมีคุณภาพ ตามมาตรฐานสากลและมาตรฐานครูไทย	(11) 91.66	(1) 8.34
สถาบัน ปัจเจก นำเข้า	1. มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดของอาจารย์ประจำหลักสูตร และอาจารย์ ผู้รับผิดชอบหลักสูตร เช่น มีความเชี่ยวชาญ ลุ่มลึกในหลักสูตรหรือสาขาที่ ปฏิบัติงานสอนเป็นที่ยอมรับของสังคม	(12) 100.00	-
	2. มีใจรัก และจรรยาบรรณ ภูมิธรรม ในการประกอบวิชาชีพครู เป็นครูเพื่อศิษย์	(12) 100.00	-
	3. เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านความเป็นครู ได้แก่ ความเป็นกัลยาณมิตร มีมนุษย สัมพันธ์ที่ดี อุทิศตนในหน้าที่ครู สัมกับสถานภาพครูของครู	(12) 100.00	-
	4. ต้องมีความรู้ระดับเชี่ยวชาญ มีความเป็นปวงชนนิยมบุคคล ความเป็นครูมืออาชีพ มีผลงานวิจัยด้านการศึกษาในสาขาที่สอน มีความสามารถในการใช้กระบวนการจัด การศึกษา ยุคใหม่มีความเป็นสหวิทยาการ และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ อย่างมีประสิทธิภาพ	(12) 100.00	-
	5. มีความพร้อมในการเป็นอาจารย์นิเทศของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยผ่านการอบรมจากคณะ ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์	(12) 100.00	-
	6. อาจารย์ประจำหลักสูตรต้องคัดเลือกจากผู้มีประสบการณ์ มีความสำเร็จหรือ ประสบการณ์การเป็นครูมาแล้ว	(12) 100.00	-

ตารางที่ 4.7 ร้อยละของความคิดเห็นแนวโน้มภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (ต่อ)

ระดับ/ ระบบ	แนวโน้มภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย	ร้อยละของความคิดเห็น	
		พึง ประสงค์	ไม่พึง ประสงค์
3. ด้านคณาจารย์			
ปัจจัย นำเข้า	7. สร้างระบบที่ปรึกษาของนักศึกษาครูที่เข้มแข็งมีการมอบหมายภารกิจในการดูแลนักศึกษาครูอย่างชัดเจน นับเป็นส่วนหนึ่งของภาระงานเทียบเท่าการสอน	(11) 91.66	(1) 8.34
กระ บวน การ	1. ระบบการคัดเลือก การรับเข้า ควรคัดกรองให้ดี ให้มีความตั้งใจ มาเป็นครูของครู	(12) 100.00	-
	2. มีการคัดเลือกคณาจารย์เพื่อแลกเปลี่ยนคณาจารย์ระหว่างมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ เข้าอบรมสัมมนาอย่างเข้มข้น ศึกษาดูงาน และการนำเสนอผลงานในเวทีระดับนานาชาติที่ตรงกับหลักสูตรหรือสาขาที่สอนอย่างชัดเจน เพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณภาพ และพัฒนาการเรียนรู้เพิ่มความเข้มแข็งทางวิชาการ	(12) 100.00	-
	3. ให้คณาจารย์ทำงานร่วมกับโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยลงไปสอนร่วมเดือนละหนึ่งครั้งเพื่อแลกเปลี่ยนและนำประสบการณ์มาปรับปรุงการสอนกับนักศึกษาครู	(11) 91.66	(1) 8.34
	4. มีกระบวนการพัฒนาครูของครูให้มีความสามารถขั้นเยี่ยม เช่น คัดเลือกตัวแบบหรือ Master Teachers ในแต่ละสาขาวิชา และสร้างเครือข่ายการถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม	(12) 100.00	-
	5. มีการบูรณาการงานวิจัยเข้ากับการเรียนการสอนอย่างเชิงประจักษ์เป็นรูปธรรม โดยผ่านการประเมินและติดตามผล	(12) 100.00	-
	6. ควรร่วมจัดกิจกรรมนอกหลักสูตรร่วมกับนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง สร้างความใกล้ชิด เรียนรู้นักศึกษา สอนเป็นแบบอย่างแบบไม่เป็นทางการ (Informal teaching)	(11) 91.66	(1) 8.34
	7. เชิญครูของครู ที่เกษียณอายุแล้วมาเป็นอาจารย์นิเทศหรือเป็นอาจารย์พิเศษด้วยเพื่ออาศัยประสบการณ์ความเชี่ยวชาญ	(12) 100.00	-
ผล ผลิต	เป็นครูของครูที่มีผลงานทางวิชาการ งานวิจัย รวมถึงงานวิจัยชั้นเรียนอย่างต่อเนื่องทุกปี	(12) 100.00	-

ตารางที่ 4.7 ร้อยละของความคิดเห็นแนวโน้มภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (ต่อ)

ระดับ/ ระบบ	แนวโน้มภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย	ร้อยละของความคิดเห็น	
		พึง ประสงค์	ไม่พึง ประสงค์
4.ด้านนักศึกษา			
ชาติ ปัจจัย นำเข้า	1. มีคุณลักษณะของครูที่ดีตรงตามสมรรถนะครูไทยและสอดคล้องกับสมรรถนะครูอาเซียน คือ มีความรู้ดี เก่ง เชี่ยวชาญในสาขาที่เรียน มีทักษะทางภาษาต่างประเทศ มีบุคลิกภาพพละนาขัยดี มีศรัทธาต่อวิชาชีพครู มีความมุ่งมั่นในอาชีพครูอย่างแรงกล้า	(12) 100.00	-
	2. มีทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่ เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การสื่อสารและการร่วมมือกัน	(12) 100.00	-
	3. มีแผนการพัฒนานักศึกษาครูอย่างเป็นรูปธรรมและมีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน	(12) 100.00	-
กระ บวน การ	1. มีแผนพัฒนาครูใหม่อย่างชัดเจนหลังจากนักศึกษาครูจบการศึกษาเข้าสู่การประกอบอาชีพครู พร้อมทั้งติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียน	(12) 100.00	-
	2. นักศึกษาครูผ่านการประเมินตามเกณฑ์ได้รับใบประกอบวิชาชีพครูที่รับรองคุณภาพการเป็นครู	(12) 100.00	-
ผล ผลิต	ครูใหม่ที่มีคุณภาพ ทางวิชาการ มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครูมืออาชีพ พร้อมจะเป็นครูดีของแผ่นดิน	(12) 100.00	-

ตารางที่ 4.7 ร้อยละของความคิดเห็นแนวโน้มภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (ต่อ)

ระดับ/ ระบบ	แนวโน้มภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย	ร้อยละของความคิดเห็น	
		พึง ประสงค์	ไม่พึง ประสงค์
4.ด้านนักศึกษา			
สถาบัน ปัจจัย นำเข้า	1. ก่อนเข้าศึกษาต้องผ่านการวัดแววจความเป็นครู วัดทัศนคติ ความถนัดและความสามารถในการวิชาชีพครูด้วยแบบวัดที่มีคุณภาพเชื่อถือได้ ควรคัดตั้งแต่ ระดับปวช. หรือ มัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อเตรียมความเป็นครู	(11) 91.66	(1) 8.34
	2. ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกที่ได้มาตรฐานคือ เกเรตเฉลี่ยก่อนเข้าเป็นนักศึกษาครูไม่ต่ำกว่า 3.00 หรือ 1 ใน 4 แรกของผู้จบมัธยมศึกษาตอนปลาย และสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่า 2.75 ในระดับปริญญาตรี	(10) 83.33	(2) 16.67
	3. คัดเลือกผู้เรียนจากสายเลือดครู (ครอบครัวที่มีอาชีพครู) โดยให้คะแนนสอบเข้า 25% เกเรตไม่ต่ำกว่า 3.00 พูดภาษาอังกฤษได้ เลือกบุคคลในท้องถิ่น	(5) 41.67	(7) 58.33
	4. เป็นผู้มีความอดทน อดกลั้น เสียสละและพร้อมที่เผชิญความยากลำบาก เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม	(12) 100.00	-
กระ บวน การ	1. มีระบบการวัดแววจความเป็นครูทุกปีการศึกษา (อาจจะวัดตอนเข้าเรียน กลางหลักสูตร และตอนจบการศึกษา)และมีต้องผ่านกิจกรรมเสริมความเป็นครูทุกกิจกรรม	(7) 58.33	(5) 41.67
	2. จัดกิจกรรมให้นักศึกษาครูแสดงออกทางวิชาการและวิชาชีพครูในระดับนานาชาติกับประเทศเพื่อนบ้าน	(12) 100.00	-
	3. นักศึกษาครูก่อนสำเร็จการศึกษาต้องผ่านการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่กำหนด ผ่านการประเมินได้รับใบประกอบวิชาชีพครูที่รับรองคุณภาพการเป็นครู	(12) 100.00	-
	4. นักศึกษาครูต้องมีความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนและมีความรู้ด้านหลักการวัดผลและประเมินผลการศึกษา สามารถจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและให้คำแนะนำแก่นักเรียนอย่างครุมืออาชีพได้	(12) 100.00	-
	5. พัฒนานักศึกษาครูให้มีผลงานตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการระดับสถาบัน กลุ่มสถาบันระดับชาติหรือนานาชาติ	(7) 58.33	(5) 41.67
	6. จัดให้มีการสอบภาษาอังกฤษแบบ TOEIC ของสายครูโดยเฉพาะ	(7)58.33	(5) 41.67
	7. เสริมทักษะความรู้ด้านเทคโนโลยี ผลิตสื่อการสอนเองได้ รวมถึงสื่อทดแทน	(12) 100.00	-
ผล ผลิต	สร้างนักศึกษาครูให้มีจิตวิญญาณครู สามารถแก้ปัญหาในการทำงานได้ดี เป็นครูนักจัดการความรู้ มีความคิดวิเคราะห์ มีภาวะผู้นำ เข้าใจระบบประชาธิปไตย ชุมชน ท้องถิ่น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงานได้	(12) 100.00	-

ตารางที่ 4.7 ร้อยละของความคิดเห็นแนวโน้มภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (ต่อ)

ระดับ/ ระบบ	แนวโน้มภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย	ร้อยละของความคิดเห็น	
		พึง ประสงค์	ไม่พึง ประสงค์
5.ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู			
ชาติ	1. มีโรงเรียนที่เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ส่วนกลางและมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารหลักสูตร	(12) 100.00	-
ปัจจัย นำเข้า	2. โรงเรียนที่ไม่ผ่านมาตรฐานกลางของคุรุสภาหรือ สมศ. ควรกำหนดให้ นักศึกษาเข้าไปร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพด้วย	(11) 91.66	(1) 8.34
กระ บวน การ	1. ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูควรมีระยะเวลาในการฝึกในโรงเรียนขนาด เล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ที่มีการสอนแบบคละชั้นเพื่อฝึกการแก้ปัญหาใน ชั้นเรียน	(12) 100.00	-
	2. ขึ้นทะเบียนครูที่เลี้ยงของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ	(12) 100.00	-
ผล ผลิต	มีโรงเรียนที่เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานส่วนกลาง และมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารหลักสูตร	(12) 100.00	-
สถาบัน ปัจจัย นำเข้า	1. ควรมีสิทธิประโยชน์กับครูที่เลี้ยงหรือโรงเรียนฝึกประสบการณ์	(10) 83.33	(2)16.67
	2. คณาจารย์ควรมีสวัสดิการในการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์ฯ อย่าง เหมาะสมโดยยึดระเบียบกลาง	(11) 91.66	(1) 8.34
กระ บวน การ	1. มีการคัดเลือกและพัฒนาครูที่เลี้ยงในแต่ละสาขาวิชาร่วมกับอาจารย์นิเทศ เพื่อให้เป็นครูที่เลี้ยงต้นแบบในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การจัดการ เรียนการสอนกับนักศึกษาครูและครูใหม่	(12) 100.00	-
	2. มีการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและรายงานผลย้อนกลับทุกปี	(12) 100.00	-
	3. ควรมีกิจกรรมเสริมในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนที่ ประสบความสำเร็จกับนักศึกษาครูทุกภาคเรียน เพื่อสร้างแนวคิดและปลูก จิตสำนึกของความเป็นครูทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน	(12) 100.00	-
	4. ควรเชิญครูผู้ปฏิบัติงานจริงและเป็นแบบอย่างมาเป็นวิทยากรถ่ายทอด ประสบการณ์การสอนการทำงานด้านต่างๆในโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมให้ นักศึกษาครู	(12) 100.00	-
	5. มีกระบวนการคัดเลือกครูที่เลี้ยงที่มีมาตรฐานในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ ให้ สอดคล้องในการปลูกฝังวิชาชีพครู โดยคัดเลือกจากครูมืออาชีพ ครูพันธุ์ใหม่ หรือครูผู้มีประสบการณ์และมีวุฒิภาวะความเป็นครู	(12) 100.00	-
	6. จัดทำระบบครูที่เลี้ยงโดยขึ้นทะเบียนอย่างเป็นระบบเพื่อสะดวกในการพัฒนา อบรม ติดตาม ยกย่อง	(12) 100.00	-
	7. อาจารย์นิเทศควรติดตามนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเดือนละ2 ครั้ง	(11) 91.66	(1) 8.34
ผลผลิต	โรงเรียนมีครูที่เลี้ยงที่ขึ้นทะเบียนอย่างเป็นระบบ	(12) 100.00	-

4.2 ภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย วิเคราะห์และปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และปรับแก้ภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิทางครุศึกษาไทย และอดีตคณบดี คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ จากการประชุมสนทนากลุ่ม ดังนี้ ภาพอนาคตที่เป็นไปได้ จำนวน 86 ภาพ ประกอบด้วยด้านนโยบาย และสิ่งสนับสนุน จำนวน 20 ภาพ ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน จำนวน 22 ภาพ ด้านคณาจารย์ จำนวน 14 ภาพ ด้านนักศึกษาครู จำนวน 15 ภาพ และด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 15 ภาพ ดังแสดงในตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าจากความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

แนวโน้มภาพอนาคตการผลิตครูที่เป็นไปได้	
1. ด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน	
ระดับชาติ	1. รัฐบาลกำหนดแผน นโยบาย เป้าหมาย และทิศทางการผลิตครูในทิศทางเดียวกันโดยให้อำนาจกับสถาบันผลิต การผลิตครูต้องทำเป็นระบบปิด “สร้างครูดี สร้างครูเก่ง สร้างคนดีให้สังคม”
ปัจจัยนำเข้า	2. มีองค์กรกลาง หรือองค์กรอิสระระดับประเทศ หรือ คณะกรรมการแห่งชาติ ทำหน้าที่ดูแลกระบวนการผลิตครูทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ตามความต้องการของประเทศ
	3. จัดระบบงบประมาณตรงให้กับสถาบันผลิตครูเพื่อพัฒนาเป็นสถาบันผลิตวิชาชีพชั้นสูง
	4. ครูสภาร่วมกับสถาบันผลิตครู และสภาคณบดีคณะครุศาสตร์ / ศึกษาศาสตร์ ดูแล ควบคุม กำหนดมาตรฐานการผลิตครู มาตรฐานวิชาการทั้งระบบทุกชั้นตอนอย่างน้อยต้องเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ยอมรับได้ เพื่อออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ให้เป็นกลไกในการควบคุมจำนวนการรับนักศึกษาครู
	5. ให้ทุนการศึกษาตลอดหลักสูตรทุกคนที่เข้าเรียนจากภาครัฐ พร้อมกับเตรียมแผนงบประมาณการผลิตครูรายหัวให้กับสถาบันผลิตครูหรือสร้างครูในท้องถิ่นโดยทุนขององค์กรปกครองท้องถิ่น
	6. มีแผนและงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาครูใหม่อย่างชัดเจนแบบต่อเนื่องอย่างน้อย 10 ปี และมีมาตรการในการใช้งบประมาณอย่างชัดเจน
กระบวนการ	1. ปรับระบบและรูปแบบการผลิตครู โดยภาคีเครือข่ายกับสถาบันการผลิตครูทำความเข้าใจ ในการผลิตให้ตรงตามความต้องการของประเทศกับแผนระยะยาวในการใช้ครู ตามอัตลักษณ์ของแต่ละสถาบัน
	2. วางระบบการจัดสรรทุนและระบบประเมินติดตามสำหรับนักศึกษาครู
	3. วางระบบการพัฒนาครูใหม่อย่างต่อเนื่องเพื่อส่งครูสู่โรงเรียนพร้อมกับระบบประเมินติดตามผล
ผลผลิต	ระบบผลิตครูมีความเชื่อมโยงกับข้อมูลอัตราครูเกษียณของหน่วยงานใช้ครู สร้างความมั่นใจให้กับผู้ที่จะมา เป็นครูทั้งด้านการมีงานทำและด้านความเป็นครูมืออาชีพ

ตารางที่ 4.8 ภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าจากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ (ต่อ)

แนวโน้มภาพอนาคตการผลิตครูที่เป็นไปได้	
1. ด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน	
ระดับสถาบัน	1. สถาบันผลิตครูควรมีเอกภาพด้านนโยบายที่ชัดเจนวางแผนการผลิตครูที่มีคุณภาพและมาตรฐานกลางเดียวกันทั้งประเทศ เช่น การรับนักศึกษา คุณวุฒิคณาจารย์ หลักสูตร ระบบการจัดการเรียนการสอนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
ปัจจัยนำเข้า	2. จำกัดจำนวนการรับเข้าศึกษาตามสาขาที่ขาดแคลน โดยเน้นนักศึกษาในพื้นที่ กลุ่มเรียนไม่เกิน 30 คน ต่อห้องสอดคล้องกับอัตราการบรรจุเข้าทำงานของ นักศึกษาครู
	3. มีมาตรการควบคุมให้ครูใหม่ได้ปฏิบัติการสอนตรงตามสาขาที่สำเร็จการศึกษา และกำหนดให้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเฉพาะสาขา
	4. มีแผนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพครู (Professions Learning Community : PLC) ของฝ่ายผลิตครูในสถาบัน และครูประจำการ ร่วมกับแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
	5. มีการจัดหอพักอยู่ประจำหรือบริหารจัดการหอพักโดยรอบมหาวิทยาลัยเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพื้นฐานวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีระบบพี่เลี้ยง ตลอดจนอาจารย์ที่ปรึกษา
กระบวนการ	1. ประสานเครือข่ายของสถาบันผลิตครู เพื่อส่งเสริม ติดตามประเมินกระบวนการผลิตของสถาบันผลิตครูแต่ละแห่งให้เป็นไปตามมาตรฐานการผลิต
	2. มีการสร้างเครือข่ายของโรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการพัฒนานักศึกษาครูของแต่ละสถาบันและจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนกันในแต่ละภูมิภาคหรือระดับประเทศ
	3. จัดทำฐานข้อมูลและสร้างเครือข่ายของสถาบันฝ่ายผลิตครูและโรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อความเข้มแข็งในการบริหารงานและการติดตามผลการปฏิบัติงาน
ผลผลิต	1. สถาบันผลิตครูมีความพร้อมความเข้มแข็งในกระบวนการผลิตครู เป็นที่เชื่อถือเชื่อมั่นของสังคม
	2. มีแผนการผลิตครูที่ชัดเจน มีความต่อเนื่องสร้างความเข้มแข็งของการผลิตบัณฑิตครูออกไปรับใช้สังคม โดยมีการเชื่อมโยงกับข้อมูลอัตราครูเกษียณของหน่วยงานใช้ครู
2. ด้านหลักสูตร	
ชาติ	1. หลักสูตรที่เปิดควรมุ่งองค์ความรู้ที่เป็นสากล ทันสมัยความหลากหลายสอดคล้องและรองรับความต้องการในการพัฒนาประเทศแต่ละบริบทของพื้นที่และมีความเหมาะสมกับระดับการสอน เช่น ครูปฐมวัย
ปัจจัยนำเข้า	2. ครูอาชีวศึกษา และครูระดับอุดมศึกษาควรมีความรู้ในสาขาวิชาเอกเฉพาะ เพื่อการต่อยอดในการพัฒนาผู้เรียนทุกระดับ
	2. มีมาตรฐานกลางเกี่ยวกับคุณสมบัติของคณะกรรมการบริหาร หลักสูตรและผู้รับผิดชอบหลักสูตรตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดตามมาตรฐานเดียวกัน

ตารางที่ 4.8 ภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าจากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
ของผู้ทรงคุณวุฒิ (ต่อ)

แนวโน้มภาพอนาคตการผลิตครูที่เป็นไปได้		
2. ด้านหลักสูตร		
กระบวนการ	1. จัดหลักสูตรการผลิตครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา 1) หลักสูตรปริญญาตรี 5 ปี (รับผู้จบ ม. 6 เรียนภาคทฤษฎีและฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 4 ปี และฝึกปฏิบัติการสอนเต็มรูปในสถานศึกษาอีก 1 ปี)	
	2) หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู 2 ปี (รับผู้จบปริญญาตรีสาขาอื่นๆ เรียนวิชาชีพครู 1 ปี และฝึกปฏิบัติการสอนเต็มรูปในสถานศึกษาอีก 1 ปี)	
	3) หลักสูตรปริญญาโททางการสอน 2 ปี (รับผู้จบปริญญาตรี 5 ปี เรียนภาคทฤษฎี 1 ปี และฝึกปฏิบัติการสอนเต็มรูปพร้อมทำวิจัยในสถานศึกษาอีก 1 ปี)	
	4) หลักสูตรปริญญาโททางการสอน 6 ปี (รับผู้จบ ม. 6 เรียนภาคทฤษฎีและฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 4 ปี และฝึกปฏิบัติการสอนเต็มรูปพร้อมทำวิจัยในสถานศึกษาอีก 2 ปี)	
	5) หลักสูตรปริญญาเอกทางการสอน 5 ปี (รับผู้จบปริญญาตรี 5 ปี เรียนภาคทฤษฎี 2 ปี และฝึกปฏิบัติการสอนเต็มรูปพร้อมทำวิจัยในสถานศึกษาอีก 2 ปี และฝึกปฏิบัติการสอนพร้อมทำวิจัยในสถานศึกษาต่างประเทศอีก 1 ปี)	
	6) หลักสูตรปริญญาเอกทางการสอน 3 ปี (รับผู้จบปริญญาโท เรียนภาคทฤษฎี 2 ปี และฝึกปฏิบัติการสอนเต็มรูปพร้อมทำวิจัยในสถานศึกษาอีก 1 ปี)	
	2. ใช้ระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินหลักสูตรแบบ Exit Exam ให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานแห่งชาติ	
	3. มีการควบคุมคุณภาพหลักสูตรแบบบูรณาการทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบจากคุรุสภา และ สกอ. โดยความร่วมมือแบบเครือข่ายระหว่างสถาบันฝ่ายผลิตครู	
	ผลผลิต	มีหลักสูตรผลิตครูที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูไทยตรงตามความต้องการของประเทศ และมีความเป็นสากล ชี้นำสังคมได้
	ระดับสถาบัน ปัจจัย นำเข้า	1. มีคณะกรรมการบริหารหลักสูตรตรงตามเกณฑ์ คุณสมบัติและเกณฑ์คุณภาพที่ส่วนกลางกำหนดตามมาตรฐานเดียวกัน
2. หลักสูตรในสถาบันผลิตครูควรมีมาตรฐานแกนกลางวิชาชีพครูเหมือนกันทั้งประเทศ มีกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา TQF ของคณะกรรมการ/ศึกษาศาสตร์ทั้ง 6 ด้านเป็นหลัก		
3. หลักสูตรควรเน้นวิธีการแสวงหาความรู้ ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางควบคู่กับคุณภาพของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เน้นคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู และเป็นผู้จัดการการเรียนรู้		
กระบวนการ	1. กำหนดพื้นที่ร่วมรับผิดชอบของสถาบันผลิตครู ตามความเชี่ยวชาญในแต่ละพื้นที่	
	2. จัดหาห้องเรียน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัยตอบสนองต่อการเรียนการสอนยุคใหม่	
	3. จัดรายวิชาที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้ในวิชาชีพครูและบูรณาการกับสภาพจริงในโรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้เป็นครูมืออาชีพตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู	
	4. จัดหลักสูตรพิเศษสำหรับอบรมครูจบใหม่โดยสถาบันผลิตครูที่มีการรองรับมาตรฐาน โดยเน้นการวางตัวเป็นแบบอย่างที่ดีต่อนักเรียน และท้องถิ่น	

ตารางที่ 4.8 ภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าจากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ (ต่อ)

แนวโน้มภาพอนาคตการผลิตครูที่เป็นไปได้	
2. ด้านหลักสูตร	
กระบวนการ	5. มีระบบหรือกระบวนการศึกษาดูงาน แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ด้านการเรียนการสอน แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เสนอผลงานทางวิชาการกับนักศึกษาประเทศที่ใกล้เคียง ซึ่งจัดเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร
	6. มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูขั้นเต็มรูปอย่างเข้มข้นเสริมทักษะการวิจัยและกิจกรรมเสริมวิชาชีพครูทุกปีการศึกษา ในลักษณะของกิจกรรมภาคสนาม หรือการเข้าค่ายโครงการพิเศษในช่วงปิดภาคเรียน
	7. ปรับปรุงหลักสูตรทันสมัยอยู่เสมอเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจโลก ชีวิต เป็นผู้ใหญ่พอตัว มีสมดุลทางความคิดสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
	8. ใช้รูปแบบการสอนแบบที่สนับสนุนการคิด เช่น Active Learning, BBL (Brain Based Learning), PBL (Problem Based Learning), CBL (Community Based Learning) และรูปแบบอื่นๆ
	9. มีกระบวนการเรียนการสอนแบบเข้มข้นทั้งวิชาการและวิชาชีพครูตรงตามกรอบ TQF ของคณะกรรมการ/ศึกษาศาสตร์ทั้ง 6 ด้านอย่างมีคุณภาพโดยเสริมความรู้และทักษะที่พึงประสงค์ของครูใหม่
	10. เน้นเนื้อหาจิตวิทยาเพราะครูต้องเข้าใจเด็กสร้างหลักสูตรที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูจิตสำนึกของความเป็นครู บูรณาการทั้งทฤษฎีและปฏิบัติเพื่อเข้าใจกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและผลิตสื่อใช้เองได้
	11. ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับสถานศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้
	12. ควรให้ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศ และผู้บริหารสถาบันผลิตครูได้ร่วมกันบริหารหลักสูตร
ผลผลิต	มีหลักสูตรที่ผลิตครูตรงตามความต้องการของท้องถิ่นและมีคุณภาพมาตรฐาน
3. ด้านคณาจารย์	
ชาติ ปัจจัย นำเข้า	มีเกณฑ์มาตรฐานกลางคุณสมบัติของการเป็นคณาจารย์ที่ควบคุมโดย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาหรือ มาตรฐานอุดมศึกษาที่เป็นที่ยอมรับ
กระบวนการ	1. มีระบบประเมินคุณสมบัติภาระงานของคณาจารย์
	2. มีระบบการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนคณาจารย์ระหว่างมหาวิทยาลัยในต่างประเทศเพื่อความเข้มแข็งทางวิชาการ
ผลผลิต	ครูของครูมีคุณภาพ ตามมาตรฐานสากลและมาตรฐานครูไทย

ตารางที่ 4.8 ภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าจากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ(ต่อ)

แนวโน้มภาพอนาคตการผลิตครูที่เป็นไปได้	
3. คณาจารย์	
ระดับสถาบัน	1. มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดของอาจารย์ประจำหลักสูตร และอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร เช่น มีคุณวุฒิ มีความรู้ระดับเชี่ยวชาญ มีความเป็นปราชญ์บุคคล ความเป็นครูมืออาชีพ มีผลงานวิจัยด้านการศึกษาในสาขาที่สอน มีความสามารถในการใช้กระบวนการจัดการศึกษา ยุคใหม่มีความเป็นสหวิทยาการ และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ และมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ในหลักสูตรหรือสาขาที่ปฏิบัติงานสอนเป็นที่ยอมรับของสังคม
ปัจจัยนำเข้า	2. มีใจรัก ทุ่มเท อดทน ใฝ่รู้ เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านความเป็นครู ได้แก่ ความเป็นกัลยาณมิตร อุทิศตนในหน้าที่ครู มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สมกับสถานภาพครูของครู และมีจรรยาบรรณ ภูมิธรรม ในการประกอบวิชาชีพครู เป็นครูเพื่อศิษย์
	3. มีคุณสมบัติและความพร้อมในการเป็นอาจารย์พิเศษของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยผ่านการอบรมจากคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์
	4. สร้างระบบอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษาครูที่เข้มแข็งมีการมอบหมายภารกิจในการดูแลนักศึกษาครูอย่างชัดเจน นับเป็นส่วนหนึ่งของภาระงานเทียบเท่าการสอน
กระบวนการ	1. ระบบการคัดเลือกอาจารย์ การรับเข้า ควรคัดกรองตามเกณฑ์มาตรฐาน ให้มีความตั้งใจ มาเป็นครูของครู
	2. มีกระบวนการพัฒนาครูของครูให้มีความสามารถขั้นเยี่ยม เช่น คัดเลือกตัวแบบหรือ Master Teachers ในแต่ละสาขาวิชา และสร้างเครือข่ายการถ่ายทอดความรู้ รวมการบูรณาการงานวิจัยเข้ากับการเรียนการสอนอย่างเชิงประจักษ์เป็นรูปธรรม ระหว่างสถาบันผลิตครู โดยผ่านการประเมินและติดตามผล
	3. ให้คณาจารย์ทำงานร่วมกับโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยลงไปสอนร่วมเพื่อแลกเปลี่ยนและนำประสบการณ์มาปรับปรุงการสอนกับนักศึกษาครู นับเป็นส่วนหนึ่งของภาระงานเทียบเท่าการสอน
	4. มีการคัดเลือกคณาจารย์เพื่อแลกเปลี่ยนคณาจารย์ระหว่างมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ เข้าอบรมสัมมนาอย่างเข้มข้น ศึกษาดูงาน และการนำเสนอผลงานในเวทีระดับนานาชาติที่ตรงกับหลักสูตรหรือสาขาที่สอนอย่างชัดเจน เพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณภาพ และพัฒนาการเรียนรู้เพิ่มความเข้มแข็งทางวิชาการ
	5. เข้าร่วมจัดกิจกรรมนอกหลักสูตรร่วมกับนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง สร้างความใกล้ชิด เรียนรู้นักศึกษา สอนเป็นแบบอย่างแบบไม่เป็นทางการ (Informal teaching)
ผลผลิต	เป็นครูของครูที่มีผลงานทางวิชาการ งานวิจัย รวมถึงงานวิจัยชั้นเรียนอย่างต่อเนื่องทุกปี

ตารางที่ 4.8 ภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าจากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ(ต่อ)

แนวโน้มภาพอนาคตการผลิตครูที่เป็นไปได้	
4.ด้านนักศึกษา	
ระดับชาติ	1. มีคุณลักษณะของครูที่ดีในอนาคตตรงตามสมรรถนะครูไทยและสอดคล้องกับสมรรถนะครูอาเซียน คือ มีความรู้ดี เก่ง เชี่ยวชาญในสาขาที่เรียน มีทักษะทางภาษาต่างประเทศ มีบุคลิกภาพพละนาสมัยดี มีศรัทธาต่อวิชาชีพครู มีความมุ่งมั่นในอาชีพครูอย่างแรงกล้า
ปัจจัยนำเข้า	2. มีทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่ เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การสื่อสารและการร่วมมือกัน
	3. มีแผนการตั้งใจให้คนมาเรียนครู และพัฒนานักศึกษาครูทางด้านวิชาการ วิชาชีพครู และบุคลิกภาพ ความเป็นครู อย่างเป็นรูปธรรมและมีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน
กระบวนการ	1. พัฒนาคูใหม่ตามแผนระยะสั้นหลังจากนักศึกษาครูจบการศึกษาเข้าสู่อุปการประกอบอาชีพครู พร้อมทั้งติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียนเพื่อให้การช่วยเหลือ
	2. นักศึกษาครูที่ผ่านการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานจะได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูที่รับรองคุณภาพการเป็นครู
ผลผลิต	ครูใหม่ที่มีมาตรฐานทางวิชาการ มาตรฐานวิชาชีพครู มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครูมืออาชีพ พร้อมจะ เป็นครูดีของประเทศชาติ รับผิดชอบต่อสังคม
ระดับสถาบัน	1. ก่อนเข้าศึกษาต้องผ่านการวัดแววความเป็นครู วัดทัศนคติ ความถนัดและความสามารถในการวิชาชีพครู ด้วยแบบวัดที่มีคุณภาพเชื่อถือได้ ควรคัดตั้งแต่ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นครู
ปัจจัยนำเข้า	2. ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกที่ได้มาตรฐานคือ เกรดเฉลี่ยก่อนเข้าเป็นนักศึกษาครูสายวิทยาศาสตร์ไม่ต่ำกว่า 3.00 ส่วนสายศิลปศาสตร์ไม่ต่ำกว่า 2.75 หรือ 1 ใน 4 แรกของผู้จบมัธยมศึกษาตอนปลาย และเมื่อสำเร็จการศึกษาเกรดเฉลี่ยต้องไม่ต่ำกว่า 3.00 ในระดับปริญญาตรี
กระบวนการ	1. นักศึกษาครูก่อนสำเร็จการศึกษาต้องผ่านการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่กำหนด ผ่านการประเมินได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูที่รับรองคุณภาพการเป็นครู
	2. จัดกิจกรรมให้นักศึกษาครูแสดงออกทางวิชาการและวิชาชีพครูในระดับนานาชาติกับประเทศเพื่อนบ้าน
	3. นักศึกษาครูต้องมีความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนและมีความรู้ด้านหลักการวัดผลและประเมินผลการศึกษา สามารถจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและให้คำแนะนำแก่นักเรียนอย่างครูมืออาชีพได้
	4. พัฒนานักศึกษาครูให้มีผลงานตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการระดับสถาบัน กลุ่มสถาบันระดับชาติหรือนานาชาติ
	5. จัดให้มีการสอบภาษาอังกฤษแบบ TOEIC ของสายครูโดยเฉพาะ
	6. เสริมทักษะความรู้ด้านเทคโนโลยี ผลิตสื่อการสอน รวมถึงสื่อทดแทน
ผลผลิต	นักศึกษาครูให้มีจิตวิญญาณครู สามารถแก้ปัญหาในการทำงานได้ดี เป็นครูนักจัดการความรู้ มีความคิดวิเคราะห์ มีภาวะผู้นำ เข้าใจระบบประชาธิปไตย ชุมชน ท้องถิ่น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงานได้

ตารางที่ 4.8 ภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าจากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ(ต่อ)

	5.ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
ระดับชาติ	1. มีโรงเรียนที่เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานส่วนกลางและมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารหลักสูตร
ปัจจัยนำเข้า	2. โรงเรียนที่ไม่ผ่านมาตรฐานกลางของคุรุสภาหรือ สมศ. ควรกำหนดให้นักศึกษาเข้าไปร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพด้วย
กระบวนการ	1. ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูควรมีระยะเวลาในการฝึกประสบการณ์ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ที่มีการสอนแบบคละชั้นเพื่อฝึกการแก้ปัญหาในชั้นเรียน
	2. ขึ้นทะเบียนครูพี่เลี้ยงของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ
ผลผลิต	แหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีมาตรฐานกลางที่ได้รับการขึ้นทะเบียนตามระดับที่สนับสนุนการศึกษาของประเทศ
ระดับสถาบัน	1. ควรมีสหิทธิประโยชน์กับครูพี่เลี้ยงหรือโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เช่น ครูพี่เลี้ยงสามารถนำกิจกรรมผลงานภาระงานไปต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูได้
ปัจจัยนำเข้า	2. คณาจารย์ควรมีสวัสดิการในการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อย่างเหมาะสมโดยยึดระเบียบกลาง
กระบวนการ	1. มีการคัดเลือกและพัฒนาครูพี่เลี้ยงในแต่ละสาขาวิชาร่วมกับอาจารย์นิเทศเพื่อให้เป็นครูพี่เลี้ยงต้นแบบในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนกับนักศึกษาครูและครูใหม่
	2. มีการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและรายงานผลย้อนกลับทุกปี
	3. ควรมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างครูพี่เลี้ยง ผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จกับนักศึกษาครูทุกภาคเรียน เพื่อสร้างแนวคิดและปลูกจิตสำนึกของความเป็นครูทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน
	4. ควรเชิญครูผู้ปฏิบัติงานจริงและเป็นแบบอย่างมาเป็นวิทยากรถ่ายทอดประสบการณ์การสอนการทำงานด้านต่างๆในโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาครู
	5. มีกระบวนการคัดเลือกครูพี่เลี้ยงที่มีมาตรฐานในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ ให้สอดคล้องในการปลูกฝังวิชาชีพครู โดยคัดเลือกจากครูมืออาชีพ ครูพันธุ์ใหม่ หรือครูผู้มีประสบการณ์และมีวุฒิภาวะความเป็นครู
	6. จัดทำระบบครูพี่เลี้ยงโดยขึ้นทะเบียนอย่างเป็นระบบเพื่อสะดวกในการพัฒนา อบรม ติดตาม ยกย่อง
	7. อาจารย์นิเทศควรติดตามนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเดือนละ 2 ครั้ง
ผลผลิต	โรงเรียนมีครูพี่เลี้ยงที่ขึ้นทะเบียนอย่างเป็นระบบในฐานข้อมูล

4.3 นำเสนออนาคตภาพผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

ภาพอนาคตการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า จำนวน 86 ภาพ ได้แก่ ด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน จำนวน 20 ภาพ ประกอบด้วยระดับชาติ 10 ภาพ ระดับสถาบัน 10 ภาพ ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน จำนวน 22 ภาพ ประกอบด้วยระดับชาติ 6 ภาพ ระดับสถาบัน 16 ภาพ ด้านคณาจารย์ จำนวน 14 ภาพ ประกอบด้วยระดับชาติ 4 ภาพ ระดับสถาบัน 10 ภาพ ด้านนักศึกษาครู จำนวน 15 ภาพ ประกอบด้วยระดับชาติ 6 ภาพ ระดับสถาบัน 9 ภาพ และด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 15 ภาพ ประกอบด้วยระดับชาติ 5 ภาพ ระดับสถาบัน 10 ภาพ ดังนี้

ด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน จำนวน 20 ภาพ

ระดับชาติ จำนวน 10 ภาพ

- ภาพที่ 1. รัฐบาลกำหนดแผน นโยบาย เป้าหมาย และทิศทางการผลิตครูในทิศทางเดียวกันโดยให้อำนาจกับสถาบันผลิต การผลิตครูต้องทำเป็นระบบปิด ”สร้างครูดี สร้างครูเก่ง สร้างคนดีให้สังคม“
2. มืองค์กรกลาง หรือองค์กรอิสระระดับประเทศ หรือ คณะกรรมการแห่งชาติ ทำหน้าที่ดูแลกระบวนการผลิตครูทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ตามความต้องการของประเทศ
3. จัดระบบงบประมาณตรงให้กับสถาบันผลิตครูเพื่อพัฒนาเป็นสถาบันผลิตวิชาชีพชั้นสูง
4. ครูสกร่วมกับสถาบันผลิตครู และสมาคมบดีคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ดูแล ควบคุม กำหนด / มาตรฐานการผลิตครู มาตรฐานวิชาการทั้งระบบทุกชั้นตอนอย่างน้อยต้องเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ยอมรับได้ เพื่อออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ให้เป็นกลไกในการควบคุมจำนวนการรับนักศึกษาครู
5. ให้ทุนการศึกษาตลอดหลักสูตรทุกคนที่เข้าเรียนจากภาครัฐ พร้อมกับเตรียมแผนงบประมาณการผลิตครู รายหัวให้กับสถาบันผลิตครูหรือสร้างครูในท้องถิ่นโดยทุนขององค์กรปกครองท้องถิ่น
6. มีแผนและงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาครูใหม่อย่างชัดเจนแบบต่อเนื่องอย่างน้อย 10 ปี และมีมาตรการในการใช้งบประมาณอย่างชัดเจน
7. ปรับระบบและรูปแบบการผลิตครู โดยภาคีเครือข่ายกับสถาบันการผลิตครูทำความเข้าใจ ในการผลิตให้ตรงตามความต้องการของประเทศกับแผนระยะยาวในการใช้ครู ตามอัตลักษณ์ของแต่ละสถาบัน
8. วางระบบการจัดสรรทุนและระบบประเมินติดตามสำหรับนักศึกษาครู
9. วางระบบการพัฒนาครูใหม่อย่างต่อเนื่องเพื่อส่งครูสู่โรงเรียนพร้อมกับระบบประเมินติดตามผล
10. ระบบผลิตครูมีความเชื่อมโยงกับข้อมูลอัตราครูเกษียณของหน่วยงานใช้ครู สร้างความมั่นใจให้กับผู้ที่ จะมาเป็นครูทั้งด้านการมีงานทำและด้านความเป็นครูมืออาชีพ

ระดับสถาบัน จำนวน 10 ภาพ

- ภาพที่ 1. สถาบันผลิตครูควรมีเอกภาพด้านนโยบายที่ชัดเจนวางแผนการผลิตครูที่มีคุณภาพและมาตรฐานกลางเดียวกันทั้งประเทศ เช่น การรับนักศึกษา คณาจารย์ หลักสูตร ระบบการจัดการเรียนการสอนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

- ภาพที่ 2. จำกัดจำนวนการรับเข้าศึกษาตามสาขาที่ขาดแคลน โดยเน้นนักศึกษาในพื้นที่ กลุ่มเรียนไม่เกิน 30 คน ต่อห้องสอดคล้องกับอัตราการบรรจุเข้าทำงานของนักศึกษาครู
3. มีมาตรการควบคุมให้ครูใหม่ได้ปฏิบัติการสอนตรงตามสาขาที่สำเร็จการศึกษา และกำหนดให้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเฉพาะสาขา
4. มีแผนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพครู (Professions Learning Community : PLC) ของฝ่ายผลิตครูในสถาบัน และครูประจำการ ร่วมกับแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
5. มีการจัดหอพักอยู่ประจำหรือบริหารจัดการหอพักโดยรอบมหาวิทยาลัยเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพื้นฐานวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีระบบพี่เลี้ยง ตลอดจนอาจารย์ที่ปรึกษา
6. ประสานเครือข่ายของสถาบันผลิตครู เพื่อส่งเสริม ติดตาม ประเมินกระบวนการผลิตของสถาบันผลิตครู แต่ละแห่งให้เป็นไปตามมาตรฐานการผลิต
7. มีการสร้างเครือข่ายของโรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการพัฒนานักศึกษาครูของแต่ละสถาบันและจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนกันในแต่ละภูมิภาคหรือระดับประเทศ
8. จัดทำฐานข้อมูลและสร้างเครือข่ายของสถาบันฝ่ายผลิตครูและโรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อความเข้มแข็งในการบริหารงานและการติดตามผลการปฏิบัติงาน
9. สถาบันผลิตครูมีความพร้อมความเข้มแข็งในกระบวนการผลิตครู เป็นที่เชื่อถือเชื่อมั่นของสังคม
10. มีแผนการผลิตครูที่ชัดเจน มีความต่อเนื่องสร้างความเข้มแข็งของการผลิตบัณฑิตครูออกไปรับใช้สังคม โดยมีการเชื่อมโยงกับข้อมูลอัตราครูเกษียณของหน่วยงานใช้ครู

ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน จำนวน 22 ภาพ

ระดับชาติ จำนวน 6 ภาพ

- ภาพที่ 1. หลักสูตรที่เปิดควรมีองค์ความรู้ที่เป็นสากล ทันสมัยความหลากหลายสอดคล้องและรองรับความต้องการในการพัฒนาประเทศแต่ละบริบทของพื้นที่และมีความเหมาะสมกับระดับการสอน เช่น ครูปฐมวัย ควรสอนเฉพาะระดับปฐมวัย ส่วนครูประถมศึกษาควรสอนได้ทุกกลุ่มสาระวิชา ส่วนครูมัธยมศึกษา ครูอาชีวศึกษา และครูระดับอุดมศึกษาควรมีความรู้ในสาขาวิชาเอกเฉพาะ เพื่อการต่อยอดในการพัฒนาผู้เรียนทุกระดับ
2. มีมาตรฐานกลางเกี่ยวกับคุณสมบัติของคณะกรรมการบริหาร หลักสูตรและผู้รับผิดชอบหลักสูตรตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดตามมาตรฐานเดียวกัน
3. จัดหลักสูตรการผลิตครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา
- 1) หลักสูตรปริญญาตรี 5 ปี .รับผู้จบ ม)6 เรียนภาคทฤษฎีและฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 4 ปี และฝึกปฏิบัติการสอนเต็มรูปในสถานศึกษาอีก 1 ปี(
 - 2) หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู 2 ปี รับผู้จบปริญญาตรีสาขาอื่นๆ เรียนวิชาชีพครู)1 ปี และฝึกปฏิบัติการสอนเต็มรูปในสถานศึกษาอีก 1 ปี)
 - 3) หลักสูตรปริญญาโททางการสอน 2 ปี รับผู้จบปริญญาตรี) 5 ปี เรียนภาคทฤษฎี 1 ปี และฝึกปฏิบัติการสอนเต็มรูปพร้อมทำวิจัยในสถานศึกษาอีก 1 ปี)

- 4) หลักสูตรปริญญาโททางการสอน 6 ปี .รับผู้จบ ม) 6 เรียนภาคทฤษฎีและฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 4 ปี และฝึกปฏิบัติการสอนเต็มรูปพร้อมทำวิจัยในสถานศึกษาอีก 2 ปี)
 - 5) หลักสูตรปริญญาเอกทางการสอน 5 ปี รับผู้จบปริญญาตรี)5 ปี เรียนภาคทฤษฎี 2 ปี และฝึกปฏิบัติการสอนเต็มรูปพร้อมทำวิจัยในสถานศึกษาอีก 2 ปี และฝึกปฏิบัติการสอนพร้อมทำวิจัยในสถานศึกษาต่างประเทศอีก 1 ปี)
 - 6) หลักสูตรปริญญาเอกทางการสอน 3 ปี ภาคทฤษฎีรับผู้จบปริญญาโท เรียน)2 ปี และฝึกปฏิบัติการสอนเต็มรูปพร้อมทำวิจัยในสถานศึกษาอีก 1 ปี)
4. ใช้ระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินหลักสูตรแบบExit Examให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานแห่งชาติ
 5. มีการควบคุมคุณภาพหลักสูตรแบบบูรณาการทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบจากครูสภา และ สกอโดยความ . รวมมือแบบเครือข่ายระหว่างสถาบันฝ่ายผลิตครู
 6. มีหลักสูตรผลิตครูที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูไทยตรงตามความต้องการของประเทศ และมีความเป็นสากล ชี้นำสังคมได้

ระดับสถาบัน จำนวน 16 ภาพ

- ภาพที่
1. มีคณะกรรมการบริหารหลักสูตรตรงตามเกณฑ์ คุณสมบัติและเกณฑ์คุณภาพที่ส่วนกลางกำหนดตามมาตรฐานเดียวกัน
 2. หลักสูตรในสถาบันผลิตครูควรมีมาตรฐานแกนกลางวิชาชีพครูเหมือนกันทั้งประเทศ มีกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา TQF ของคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ทั้ง/6 ด้านเป็นหลัก
 3. หลักสูตรควรเน้นวิธีการแสวงหาความรู้ ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางควบคู่กับคุณภาพของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เน้นคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู และเป็นผู้จัดการการเรียนรู้
 4. กำหนดพื้นที่ร่วมรับผิดชอบของสถาบันผลิตครู ตามความเชี่ยวชาญในแต่ละพื้นที่
 5. จัดหาห้องเรียน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัยตอบสนองต่อการเรียนการสอนยุคใหม่
 6. จัดรายวิชาที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้ในวิชาชีพครูและบูรณาการกับสภาพจริงในโรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้เป็นครูมืออาชีพตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู
 7. จัดหลักสูตรพิเศษสำหรับอบรมครูจบใหม่โดยสถาบันผลิตครูที่มีการรองรับมาตรฐาน โดยเน้นการวางตัวเป็นแบบอย่างที่ดีต่อนักเรียน และท้องถิ่น
 8. มีระบบหรือกระบวนการศึกษาดูงาน แหล่งเรียนรู้รุ่นนอกสถานที่ ด้านการเรียนการสอน แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เสนอผลงานทางวิชาการกับนักศึกษาประเทศที่ใกล้เคียง ซึ่งจัดเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร
 9. มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูขั้นเต็มรูปอย่างเข้มข้นเสริมทักษะการวิจัยและกิจกรรมเสริมวิชาชีพครูทุกปีการศึกษา ในลักษณะของกิจกรรมภาคสนาม หรือการเข้าค่ายโครงการพิเศษในช่วงปิดภาคเรียน
 10. ปรับปรุงหลักสูตรทันสมัยอยู่เสมอเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจโลก ชีวิต เป็นผู้ใหญ่พอตัว มีสมรรถนะทางความคิดสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
 11. ใช้รูปแบบการสอนแบบที่สนับสนุนการคิด เช่น Active Learning, BBL (Brain Based Learning), PBL) Problem Based Learning), CBL (Community Based Learning) และรูปแบบอื่นๆ
 12. มีกระบวนการเรียนการสอนแบบเข้มข้นทั้งวิชาการและวิชาชีพครูตรงตามกรอบ TQF ของคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ทั้ง/6 ด้านอย่างมีคุณภาพโดยเสริมความรู้และทักษะที่พึงประสงค์ของครูใหม่

- ภาพที่ 13. เน้นเนื้อหาจิตวิทยาเพราะครูต้องเข้าใจเด็กสร้างหลักสูตรที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูจิตสำนึกของความเป็นครู บูรณาการทั้งทฤษฎีและปฏิบัติเพื่อเข้าใจกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและผลิตสื่อใช้เองได้
14. ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนร่วมกับสถานศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้
15. ควรให้ครูที่เลี้ยง อาจารย์นิเทศ และผู้บริหารสถาบันผลิตครูได้ร่วมกันบริหารหลักสูตร
16. มีหลักสูตรที่ผลิตครูตรงตามความต้องการของท้องถิ่นและมีคุณภาพมาตรฐาน

ด้านคณาจารย์ จำนวน 14 ภาพ

ระดับชาติ จำนวน 4 ภาพ

- ภาพที่ 1. มีเกณฑ์มาตรฐานกลางคุณสมบัติของการเป็นคณาจารย์ที่ควบคุมโดย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาหรือ มาตรฐานอุดมศึกษาที่เป็นที่ยอมรับ
2. มีระบบประเมินคุณสมบัติภาระงานของคณาจารย์
3. มีระบบการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนคณาจารย์ระหว่างมหาวิทยาลัยในต่างประเทศเพื่อความเข้มแข็งทางวิชาการ
4. ครูของครูมีคุณภาพ ตามมาตรฐานสากลและมาตรฐานครูไทย

ระดับสถาบัน จำนวน 10 ภาพ

- ภาพที่ 1. มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดของอาจารย์ประจำหลักสูตร และอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร เช่น มีคุณวุฒิ มีความรู้ระดับเชี่ยวชาญ มีความเป็นปราชญ์บุคคล ความเป็นครูมืออาชีพ มีผลงานวิจัยด้านการศึกษาในสาขาที่สอน มีความสามารถในการใช้กระบวนการจัดการศึกษา ยุคใหม่มีความเป็นสหวิทยาการ และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ และมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ในหลักสูตรหรือสาขาที่ปฏิบัติงานสอนเป็นที่ยอมรับของสังคม
2. มีใจรัก หุ่เมเท อุดทน ใฝ่รู้ เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านความเป็นครู ได้แก่ ความเป็นกัลยาณมิตร อุทิศตนในหน้าที่ครู มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สมกับสถานภาพครูของครู และมีจรรยาบรรณ ภูมิธรรม ในการประกอบวิชาชีพครู เป็นครูเพื่อศิษย์
3. มีคุณสมบัติและความพร้อมในการเป็นอาจารย์นิเทศของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยผ่านการอบรมจากคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์/
4. สร้างระบบอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษาครูที่เข้มแข็งมีการมอบหมายภารกิจในการดูแลนักศึกษาครูอย่างชัดเจน นับเป็นส่วนหนึ่งของภาระงานเทียบเท่าการสอน
5. ระบบการคัดเลือกอาจารย์ การรับเข้า ควรคัดกรองตามเกณฑ์มาตรฐาน ให้มีความตั้งใจ มาเป็นครูของครู
6. มีกระบวนการพัฒนาครูของครูให้มีความสามารถขั้นเยี่ยม เช่น คัดเลือกตัวแบบหรือ Master Teachers ในแต่ละสาขาวิชา และสร้างเครือข่ายการถ่ายทอดความรู้ ร่วมการบูรณาการงานวิจัยเข้ากับการเรียนการสอนอย่างเชิงประจักษ์เป็นรูปธรรม ระหว่างสถาบันผลิตครู โดยผ่านการประเมินและติดตามผล
7. ให้คณาจารย์ทำงานร่วมกับโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยลงไปสอนร่วมเพื่อแลกเปลี่ยนและนำประสบการณ์มาปรับปรุงการสอนกับนักศึกษาครู นับเป็นส่วนหนึ่งของภาระงานเทียบเท่าการสอน

- ภาพที่ 8. มีการคัดเลือกคณาจารย์เพื่อแลกเปลี่ยนคณาจารย์ระหว่างมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ เข้าอบรมสัมมนาอย่างเข้มข้น ศึกษาดูงาน และการนำเสนอผลงานในเวทีระดับนานาชาติที่ตรงกับหลักสูตรหรือสาขาที่สอนอย่างชัดเจน เพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณภาพ และพัฒนาการเรียนรู้เพิ่มความเข้มแข็งทางวิชาการ
9. เข้าร่วมจัดกิจกรรมนอกหลักสูตรร่วมกับนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง สร้างความใกล้ชิด เรียนรู้นักศึกษา สอนเป็นแบบอย่างแบบไม่เป็นทางการ (Informal teaching)
10. เป็นครูของครูที่มีผลงานทางวิชาการ งานวิจัย รวมถึงงานวิจัยชั้นเรียนอย่างต่อเนื่องทุกปี

ค่านักศึกษาคู จำนวน 15 ภาพ

ระดับชาติ จำนวน 6 ภาพ

- ภาพที่ 1. มีคุณลักษณะของครูที่ดีในอนาคตตรงตามสมรรถนะครูไทยและสอดคล้องกับสมรรถนะครูอาเซียน คือ มีความรู้ดี เก่ง เชี่ยวชาญในสาขาที่เรียน มีทักษะทางภาษาต่างประเทศ มีบุคลิกภาพพละนาถยดี มีศรัทธาต่อวิชาชีพครู มีความมุ่งมั่นในอาชีพครูอย่างแรงกล้า
2. มีทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่ เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การสื่อสารและการร่วมมือกัน
3. มีแผนการจูงใจให้คนมาเรียนครู และพัฒนานักศึกษาคูทางด้านวิชาการ วิชาชีพครู และบุคลิกภาพ ความเป็นครู อย่างเป็นรูปธรรมและมีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน
4. พัฒนาคูใหม่ตามแผนระยะสั้นหลังจากนักศึกษาคูจบการศึกษาเข้าสูการประกอบอาชีพครู พร้อมทั้งติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียนเพื่อให้การช่วยเหลือ
5. นักศึกษาคูที่ผ่านการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานจะได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูที่รับรองคุณภาพการเป็นครู
6. ครูใหม่ที่มีมาตรฐานทางวิชาการ มาตรฐานวิชาชีพครู มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครูมืออาชีพ พร้อมจะเป็นครูดีของประเทศชาติ รับผิดชอบ

ระดับสถาบัน จำนวน 9 ภาพ

- ภาพที่ 1. ก่อนเข้าศึกษาต้องผ่านการวัดแววความเป็นครู วัดทัศนคติ ความถนัดและความสามารถในการวิชาชีพครู ด้วยแบบวัดที่มีคุณภาพเชื่อถือได้ ควรคัดตั้งแต่ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปวช. หรือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นครู
2. ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกที่ได้มาตรฐานคือ เกรดเฉลี่ยก่อนเข้าเป็นนักศึกษาคูสายวิทยาศาสตร์ไม่ต่ำกว่า 3.00 ส่วนสายศิลปศาสตร์ไม่ต่ำกว่า 2.75 หรือ 1 ใน 4 แรกของผู้จบมัธยมศึกษาตอนปลาย และเมื่อสำเร็จการศึกษาเกรดเฉลี่ยต้องไม่ต่ำกว่า 3.00 ในระดับปริญญาตรี
3. นักศึกษาคูก่อนสำเร็จการศึกษาต้องผ่านการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่กำหนด ผ่านการประเมินได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูที่รับรองคุณภาพการเป็นครู
4. จัดกิจกรรมให้นักศึกษาคูแสดงออกทางวิชาการและวิชาชีพครูในระดับนานาชาติกับประเทศเพื่อนบ้าน
5. นักศึกษาคูต้องมีความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนและมีความรู้ด้านหลักการวัดผลและประเมินผล การศึกษา สามารถจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและให้คำแนะนำแก่นักเรียนอย่างครูมืออาชีพได้

- ภาพที่ 6. พัฒนานักศึกษาครูให้มีผลงานตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการระดับสถาบัน กลุ่มสถาบันระดับชาติหรือนานาชาติ
7. จัดให้มีการสอบภาษาอังกฤษแบบ TOEIC ของสายครูโดยเฉพาะ
8. เสริมทักษะความรู้ด้านเทคโนโลยี ผลิตสื่อการสอน รวมถึงสื่อทดแทน
9. นักศึกษาครูให้มีจิตวิญญาณครู สามารถแก้ปัญหาในการทำงานได้ดี เป็นครูนักจัดการความรู้ มีความคิดวิเคราะห์ มีภาวะผู้นำ เข้าใจระบบประชาธิปไตย ชุมชน ท้องถิ่น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงานได้

ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 15 ภาพ

ระดับชาติ จำนวน 5 ภาพ

- ภาพที่ 1. มีโรงเรียนที่เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานส่วนกลางและมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารหลักสูตร
2. โรงเรียนที่ไม่ผ่านมาตรฐานกลางของคุรุสภาหรือ สมศ. ควรกำหนดให้นักศึกษาเข้าไปร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพด้วย
3. ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูควรมีระยะเวลาในการฝึกประสบการณ์ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ที่มีการสอนแบบคละชั้นเพื่อฝึกการแก้ปัญหาในชั้นเรียน
4. ขึ้นทะเบียนครูที่เลี้ยงของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ
5. แหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีมาตรฐานกลางที่ได้รับการขึ้นทะเบียนตามระดับที่สนับสนุนการศึกษาของประเทศ

ระดับสถาบัน จำนวน 10 ภาพ

- ภาพที่ 1. ควรมีสหิทธิประโยชน์กับครูที่เลี้ยงหรือโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เช่น ครูที่เลี้ยงสามารถนำกิจกรรมผลงานภาระงานไปต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูได้
2. คณาจารย์ควรมีสวัสดิการในการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อย่างเหมาะสมโดยยึดระเบียบกลาง
3. มีการคัดเลือกและพัฒนาครูที่เลี้ยงในแต่ละสาขาวิชาร่วมกับอาจารย์นิเทศเพื่อให้เป็นครูที่เลี้ยงต้นแบบในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนกับนักศึกษาครูและครูใหม่
4. มีการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและรายงานผลย้อนกลับทุกปี
5. ควรมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างครูที่เลี้ยง ผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จกับนักศึกษาครูทุกภาคเรียน เพื่อสร้างแนวคิดและปลูกจิตสำนึกของความเป็นครูทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน
6. ควรเชิญครูผู้ปฏิบัติงานจริงและเป็นแบบอย่างมาเป็นวิทยากรถ่ายทอดประสบการณ์การสอนการทำงานด้านต่างๆในโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาครู
7. มีกระบวนการคัดเลือกครูที่เลี้ยงที่มีมาตรฐานในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ ให้สอดคล้องในการปลูกฝังวิชาชีพครู โดยคัดเลือกจากครูมืออาชีพ ครูพันธุ์ใหม่ หรือครูผู้มีประสบการณ์และมีวุฒิภาวะความเป็นครู
8. จัดทำระบบครูที่เลี้ยงโดยขึ้นทะเบียนอย่างเป็นระบบเพื่อสะดวกในการพัฒนา อบรม ติดตาม ยกย่อง

- ภาพที่ 9. อาจารย์นิเทศฯติดตามนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเดือนละ 2 ครั้ง
10. โรงเรียนมีครูพี่เลี้ยงที่ขึ้นทะเบียนอย่างเป็นทางการเป็นระบบในฐานข้อมูล

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องอนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย เป็นการวิจัยเชิงอนาคต (Futures Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ระบบและแนวปฏิบัติของการผลิตครูในประเทศไทย และนำเสนออนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย กลุ่มที่ 1 ได้แก่ เอกสาร บันทึก บทความ วารสาร อัดซีวีประวัติ พระราชบัญญัติ ระเบียบข้อบังคับ หนังสือ รายงานประจำปี งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวกับการผลิตครูทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ กลุ่มที่ 2 อดีตคณบดี คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาไทยที่ผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาวิชาชีพครู สำหรับการสัมภาษณ์ จำนวน 12 คน และตอบแบบสอบถาม จำนวน 55 คน กลุ่มที่ 3 ผู้ใช้บัณฑิตของสถาบันผลิตครู ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานทั้งสังกัดรัฐบาลและเอกชน ที่เป็นโรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นผู้ให้ข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์จำนวน 14 คนและตอบแบบสอบถามจำนวน 421 คน กลุ่มที่ 4 ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องทางด้านการจัดการศึกษาของประเทศไทยหรือการผลิตครูในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ที่มีผลงานทางวิชาการ หรือมีตำแหน่งเป็นที่ยอมรับในแวดวงการศึกษาในระดับประเทศ เป็นผู้ให้ข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์จำนวน 18 คน และเข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบวิเคราะห์เอกสาร เป็นการจัดระบบสาระสำคัญของเนื้อหาจากเอกสาร 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคต ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านที่ 1 นโยบายและสิ่งสนับสนุน ด้านที่ 2 หลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านที่ 3 คณาจารย์ และด้านที่ 4 นักศึกษาครู ตัวเลือกเป็นลักษณะมาตราประมาณค่า 5 ระดับ 3) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคต 4)แบบประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของอนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ในด้านความตรงเชิงเนื้อหา ความตรงเชิงโครงสร้าง และความถูกต้องด้านภาษา จากผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาของประเทศไทยจำนวน 7 ท่าน ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยขั้นตอนที่ 1 เก็บจากเอกสาร บันทึก บทความ วารสาร อัดซีวีประวัติ พระราชบัญญัติ ระเบียบข้อบังคับ หนังสือ รายงานประจำปี งานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวกับการผลิตครูในอดีตถึงปัจจุบันและแนวปฏิบัติของการผลิตครูทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ขั้นตอนที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มบุคคล ด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของ

การผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทย จากคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ และผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา โดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และประสานกับผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครูและอนาคตภาพการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทยกับอดีตคณบดี คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาไทย ผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและเคยเป็นนักศึกษาในโครงการครูทายาท และผู้ทรงคุณวุฒิทางครุศึกษาไทย ขั้นตอนที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) เกี่ยวกับอนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษากับผู้ทรงคุณวุฒิทางครุศึกษาไทย อดีตคณบดี คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล **ตอนที่ 1** ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร บันทึก บทความ วารสาร อัดชีวประวัติ พระราชบัญญัติ ระเบียบข้อบังคับ หนังสือ รายงานประจำปี งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวกับการผลิตครูในอดีตถึงปัจจุบัน แนวปฏิบัติของการผลิตครูทั้งในประเทศไทยต่างประเทศ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาสาระ (content analysis) โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการเขียนภาพเดนโดแกรม (dendrogram) ซึ่งเป็นการนำเสนอข้อมูลในรูปสาระต่างๆ จากการวิเคราะห์เนื้อหาสาระแต่ละเรื่องแล้วทำการสรุปสาระสำคัญ **ตอนที่ 2** ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทย จากคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ และผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน **ตอนที่ 3** ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ อดีตคณบดี คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิทางครุศึกษาไทย เกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครูและอนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาสาระ (content analysis) โดยนับความถี่ของประเด็นที่ซ้ำกัน พยายามคงรูปภาษา ใจความสำคัญของผู้ให้ข้อมูล แล้วนำเสนอด้วยการเขียนภาพเดนโดแกรม (dendrogram) **ตอนที่ 4** ข้อมูลจากการประชุมสนทนากลุ่ม (focus group discussion) นำข้อมูลที่ได้แต่ละประเด็นมาวิเคราะห์เนื้อหาตามกรอบการวิจัย แล้วประมวลสรุปโดยการเขียนภาพอนาคต (Scenario Writing) ซึ่งเป็นวิธีการศึกษาอนาคตจากความเป็นไปได้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลวิเคราะห์วิวัฒนาการการผลิตครูของประเทศไทย

จากการวิเคราะห์สภาพการผลิตครูในอดีตถึงปัจจุบัน โดยพิจารณาถึงลักษณะที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงตามสภาพแวดล้อมด้านการศึกษา และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป นั่นคือเริ่มตั้งแต่ระยะก่อนจัดตั้งสถาบันฝึกหัดครูอย่างเป็นระบบ ระยะจัดตั้งสถาบันฝึกหัดครูอย่างเป็นระบบ ระยะหลังวิกฤตสงครามโลกครั้งที่ 2 และระยะการปฏิรูประบบการศึกษาไทย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ในลักษณะดังกล่าว เนื่องจากได้พิจารณาเห็นว่าจะสามารถเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสถานภาพและบทบาทของสถาบันฝึกหัดครูได้ชัดเจน การกำหนดช่วงเวลาได้ยึดตามเหตุการณ์สำคัญที่มีการบันทึกไว้ในเอกสารเป็นหลัก จากการวิเคราะห์เอกสารผู้วิจัยจึงได้แบ่งช่วงเกี่ยวกับการวิวัฒนาการของสถาบันผลิตครูไทยไว้เป็น 4 ช่วง 7 ระยะ ดังนี้

1. ช่วงก่อนการจัดตั้งสถาบันผลิตครูอย่างเป็นระบบ (พ.ศ. 2400-2434)

ระยะที่ 1 การศึกษาตามอริยาศัย (พ.ศ. 2400-2413)

ระยะที่ 2 การศึกษาในระบบโรงเรียน (พ.ศ.2414-2434)

การศึกษายุคแรกของไทยสถาบันที่ผลิตครู ได้แก่ บ้าน วัด วัง กล่าวคือ เริ่มต้นจาก บ้าน ที่สอนวิชาการเพื่อดำรงชีพจากบรรพบุรุษ สู่ลูกหลาน จากนั้นเริ่มมีการส่งบุตรหลานไปยังวัด เพื่อรำเรียนวิชาศาสนา ศีลธรรมและการอ่านการเขียน การคิดเลข ส่วนในวังนั้น จะเป็นการศึกษาของชนชั้นสูง เชื่อพระวงศ์ ซึ่งผู้ที่มาสอนความรู้ส่วนใหญ่จะใช้บุคคลที่อยู่ในกรมพระอาลักษณ์มีบทบาทหน้าที่การสอนภาษาไทยและเลข หรือคนที่มีความรู้ ตลอดจนชาวต่างชาติเข้ามาสอนภาษาต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าสถาบันการผลิตครูในช่วงนี้ยังไม่ได้ดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นระบบในรูปแบบของสถาบันผลิตครูอย่างเต็มตัว พระที่มีความรู้ดีพอจะเป็นครูได้มีจำนวนไม่เพียงพอ คนที่มาเป็นครูมาจากการคัดเลือกจากครูที่สอนรับรองว่ามีความรู้ หรือมีแววดีกว่าคนอื่น ๆ ในชั้นเรียนเดียวกัน บางส่วนก็ใช้ครูเฉลยศักดิ์ ส่วนการสอนนั้นไม่มุ่งเน้นใช้วิธีการตี หรือใช้วาจาหยาบคายต่อผู้เรียน ครูที่มาสอนนั้นได้รับเงินเดือนพระราชทานแค่เพียงพอในการใช้สอยประจำวัน

2. ช่วงการจัดตั้งสถาบันผลิตครูอย่างเป็นระบบ (พ.ศ.2435-2488)

ระยะที่ 3 การวางรากฐานสถาบันผลิตครู (พ.ศ.2435-2455)

ระยะที่ 4 ส่งเสริมพัฒนาอาชีพท้องถิ่น (พ.ศ.2456-2474)

ระยะที่ 5 สร้างระบบบริหารครูศึกษาไทย (พ.ศ.2475-2488)

การบริหารสถาบันการศึกษาในระยษนี้อยู่ในรูปของคณะกรรมการ และเป็นช่วงของการเร่งรัดในการผลิตครู ให้ความสำคัญกับการคัดเลือกคนเข้ามาเป็นครู โดยให้ครูใหญ่คัดเลือกนักเรียนในทุโรงเรียนและทุชั้นที่มีแววจะเป็นครู มีจิตเมตตา มีความประพฤติดีรักการเล่าเรียน สามารถปกครองคนอื่นได้แล้วให้แนะนำสั่งสอนทั้งในวิชาสามัญและวิชาครู การผลิตครูในช่วงนี้ได้สร้างความเข้มแข็งให้กับครุศึกษาไทย โดยการตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูเพิ่มขึ้นในส่วนภูมิภาค มุ่งผลิตครูทางด้านอาชีพการเกษตรไปช่วยเหลือชนบท ท้องถิ่น ซึ่งสามารถผลิตและกระจายกำลังครูไปทั่วทุกท้องถิ่นในเวลาต่อมา ส่วนการผลิตครูในสายสามัญเดิมก็ยังดำเนินต่อไปเล็งเห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนา ได้สนับสนุนให้พระสงฆ์ได้เรียนหนังสือ ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูสำหรับพระสงฆ์ขึ้น นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการศึกษาระดับอนุบาล เป็นการวางรากฐานการศึกษาที่ดีที่ต้องการบ่มเพาะนักเรียนตั้งแต่เยาว์วัย และที่สำคัญมีการตั้งองค์การครูสภาขึ้นมาทำหน้าที่ ควบคุมดูแลจรรยาบรรณ ระเบียบวินัยของครู ถือว่าเป็นการสร้างระบบการบริหารครุศึกษาไทยให้เข้มแข็งอีกทางหนึ่ง

3. ช่วงหลังวิกฤตสงครามสู่ความท้าทาย (พ.ศ.2489-2528)

ระยะที่ 6 ขยายอาณาเขตสถาบันผลิตครู (พ.ศ.2489-2528)

สถาบันผลิตครูช่วงนี้ยังให้ความสำคัญกับชนบทท้องถิ่น โดยสร้างครูชนบทลงไปช่วยเหลือชุมชน และยังให้ความสำคัญกับการทำนุบำรุงวัฒนธรรม สืบสานเอกลักษณ์ไทย เห็นได้จากการขยายเปิดวิทยาลัยนาฏศิลป์อีกหลายแห่งทั่วทุกภูมิภาค และเร่งเปิดคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยจำกัดรับของรัฐ และมหาวิทยาลัยเปิด จัดตั้งวิทยาลัยครูอีกหลายแห่ง เปิดวิทยาลัยพลศึกษาเพื่อสร้างครูที่เชี่ยวชาญด้านพลศึกษาโดยตรง มีการปรับหลักสูตรครูให้ทันสมัยกับเหตุการณ์ และให้ความสำคัญกับวิชาชีพครูโดยมีพระราชบัญญัติวิทยาลัยครูให้เปิดสอนได้ถึงระดับปริญญาตรี

4. ช่วงปฏิรูปการศึกษาพัฒนาครุไทย (พ.ศ.2529-2555)

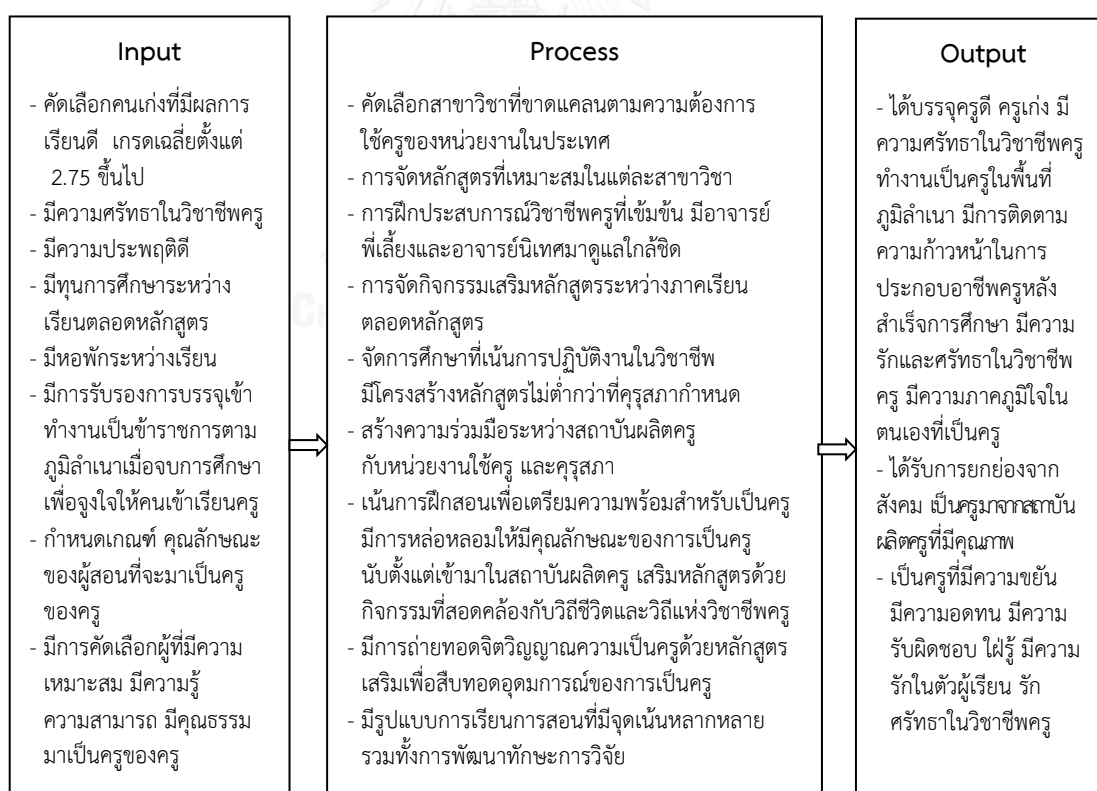
ระยะที่ 7 สร้างนวัตกรรมการผลิตครูสู่สังคม (พ.ศ.2529-2559)

การผลิตครูในช่วงนี้เป็นช่วงที่รุ่งเรืองที่สุดเพราะมีโครงการผลิตครูที่เป็นรูปธรรมขึ้นมาอย่างเป็นทางการ ถือได้ว่าเป็นนวัตกรรมของการผลิตครูของไทย คือ โครงการเพชรในตม โดยจัดขึ้นที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒร่วมมือกับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) และกระทรวงศึกษาธิการจนถึงปัจจุบันนี้ เพื่อพัฒนาเยาวชนยากจนในหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) ให้โอกาสกับนักเรียนทุกภูมิภาค ต่อมาโครงการครูทายาทซึ่งถือว่าเป็นโครงการที่ดี

ได้คนดีคนเก่งมาเรียน ให้ทุนการศึกษาและรับรองการทำงาน และโครงการเร่งรัดพัฒนาครู คณิตศาสตร์-วิทยาศาสตร์ ของ สสวท. ครูพันธุ์ใหม่ ครูมืออาชีพและในปัจจุบันรัฐบาลกำลังดำเนินโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ให้ความสำคัญการผลิตครูในระยะยาว และที่แคว้นวงการครุศึกษาไทยมีความภูมิใจ คือ การตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ขึ้น และมีการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูให้กับครูทุกคนที่ผ่านเกณฑ์ของคุรุสภา เป็นการแสดงให้เห็นว่าวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง

2. ผลวิเคราะห์ระบบและแนวปฏิบัติของโครงการผลิตครูในประเทศไทย

การสังเคราะห์แนวปฏิบัติของการผลิตครูจากโครงการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยทุกโครงการนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นศึกษาไว้ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ หลักการ/เป้าหมาย คุณสมบัติของผู้สมัครก่อนเข้าโครงการ สาขาวิชาที่ผลิต ระยะเวลาดำเนินการ ความร่วมมือ/เกณฑ์การบรรจุเข้าทำงาน/เงื่อนไข รูปแบบการฝึกประสบการณ์เสริม ทุนการศึกษา สิ่งสนับสนุน/สวัสดิการ จำนวนที่ผลิต จุดเด่น/ข้อดีของโครงการ ปัญหาและอุปสรรคของโครงการ แล้วทำการวิเคราะห์เชิงระบบคือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ดังนี้

3. ผลวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครูในสถาบัน อุดมศึกษาไทยในอนาคต

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครูในสถาบัน
อุดมศึกษาไทยในอนาคต โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณาบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์และผู้ใช้
บัณฑิต ที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายและสิ่ง
สนับสนุน ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านคณาจารย์ และด้านนักศึกษาครู พบว่าทั้งคณาบดี
และผู้บริหารสถานศึกษา มีความเห็นเรียงตามลำดับความสำคัญ 5 อันดับแรก ดังนี้

องค์ประกอบ	ความคิดเห็นโดยภาพรวม
ด้านนโยบาย และสิ่งสนับสนุน	<ol style="list-style-type: none"> 1. การปรับปรุงอัตราเงินเดือนครูให้เหมาะสมกับวิชาชีพครูที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง พร้อมกับสร้างขวัญ กำลังใจในการปฏิบัติงานของครู 2. การจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์นิเทศ อาจารย์พี่เลี้ยงในกระบวนการ ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 3. มีการสร้างเครือข่ายของโรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการพัฒนา นักศึกษาครู 4. สถาบันผลิตครูควรมีเอกภาพด้านนโยบายที่ชัดเจนวางแผนการผลิตครูที่มี คุณภาพตามบริบทของตัวเองและมีมาตรฐานกลางเดียวกันทั้งประเทศ เช่น การรับนักศึกษา คุณวุฒิคณาจารย์ การจัดการหลักสูตร ระบบการจัดการเรียน การสอนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 5. ครุสภา ร่วมกับสถาบันผลิตครู และสภาคณาบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ดูแล ควบคุม กำหนดมาตรฐานการผลิตครูทั้งระบบทุกขั้นตอน
ด้านหลักสูตร และการเรียน การสอน	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีรายวิชาที่เน้นการผลิตครูให้เป็นครูมืออาชีพตามเกณฑ์มาตรฐานใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพครู 2. มีการจัดวางรายวิชาที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้ในวิชาชีพครูและ บูรณาการกับสภาพจริงในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จัดหาห้องเรียน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัยตอบสนองต่อการเรียนการสอนยุคใหม่มี คณะกรรมการบริหารหลักสูตรตรง ตามเกณฑ์คุณสมบัติและเกณฑ์คุณภาพที่ กำหนด

ด้านหลักสูตร
และการเรียน
การสอน	3. มีใจรัก และจรรยาบรรณ ในการประกอบวิชาชีพครู เป็นครูเพื่อศิษย์ 4. เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านความเป็นครู ได้แก่ ความเป็นกัลยาณมิตร มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี อุทิศตนในหน้าที่ครู สัมกับสถานภาพครูของครู 5. มีความพร้อมในการเป็นอาจารย์นิเทศของนักศึกษาฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู โดยผ่านการอบรมจากคณะ
ด้านคณาจารย์	1. มีใจรัก และมีจรรยาบรรณในการประกอบวิชาชีพครู เป็นครูเพื่อศิษย์ 2. เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านความเป็นครู ได้แก่ ความเป็นกัลยาณมิตร มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี อุทิศตนในหน้าที่ครู สัมกับสถานภาพครูของครู 3. มีความพร้อมในการเป็นอาจารย์นิเทศของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยผ่านการอบรมจากคณะ 4. มีความเชี่ยวชาญ ลุ่มลึกในหลักสูตรหรือสาขาที่ปฏิบัติงานสอนเป็นที่ยอมรับของสังคม 5. มีความสามารถในการใช้กระบวนการจัดการศึกษายุคใหม่มีความเป็นสหวิทยาการ และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ
ด้านนักศึกษาครู	1. มีคุณลักษณะของครูที่ดีตรงตามสมรรถนะครูไทยและสอดคล้องกับสมรรถนะครูอาเซียนคือ มีความรู้ดี เก่ง เชี่ยวชาญในสาขาที่เรียน มีบุคลิกภาพ พละทานามัยดี ศรัทธาต่อวิชาชีพครู 2. สร้างนักศึกษาครูให้มีจิตวิญญาณครู สามารถแก้ปัญหาในการทำงานได้ดี เป็นครูนักจัดการความรู้ มีความคิดวิเคราะห์ มีภาวะผู้นำ เข้าใจระบบประชาธิปไตย ชุมชน ท้องถิ่น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงานได้ 3. นักศึกษาครูมีความสามารถจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและให้คำแนะนำแก่นักเรียนอย่างครูมืออาชีพได้ 4. ผ่านการประเมินได้รับใบประกอบวิชาชีพครูที่รับรองคุณภาพการเป็นครู 5. นักศึกษาครูต้องมีความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนและมีความรู้ด้านหลักการวัดผลและประเมินผลการศึกษา

4. ผลวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางครุศึกษาไทย อดีตคณบดี คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาและผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางครุศึกษาไทย อดีตคณบดี คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาและผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับแนวปฏิบัติการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคต สามารถสรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านคณาจารย์ ด้านนักศึกษา และด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ในประเด็นการผลิตครูของไทยในอดีต สรุปสาระที่สำคัญดังนี้ การผลิตครูในอดีตมีเป้าหมายและมาตรฐานการผลิตครูด้วยจิตวิญญาณ ด้วยความมุ่งมั่นควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศ มุ่งเน้นการผลิตครูเพื่อการเป็นครูอย่างแท้จริง เป็นแบบอย่างแก่การเคารพนับถือ รัฐบาลได้มีโครงการผลิตครูหลายโครงการเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของประเทศแต่ละช่วงเวลา บางโครงการก็ยังคงดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันนี้ เช่น โครงการเพชรในตม เป็นต้น ส่วนโครงการคุรุทายาทที่ผลิตครูสำหรับปฏิบัติการสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เป็นโครงการที่มีจุดเด่น คือ สามารถที่จะคัดคนเก่งที่มีความตั้งใจศรัทธาในวิชาชีพครูมาเป็นครู เมื่อเข้ามาศึกษาในโครงการแล้วต้องมีการเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด ในระหว่างการศึกษามีกิจกรรมการหล่อหลอม บ่มเพาะความเข้มแข็งทางวิชาการ จิตวิญญาณของความเป็นครู และวิชาชีพครูตลอดหลักสูตร เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วมีตำแหน่งให้บรรจุเข้าทำงานเป็นข้าราชการครูในท้องถิ่นหรือภูมิภาคของตน สร้างความมั่นคงให้กับชีวิตและความภาคภูมิใจในความเป็นครู สำหรับปัญหาในการผลิตครู ในระยะแรก พบว่าผลิตครูไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ครูต่อมาระยะหลังสถาบันผลิตครูเร่งผลิตกันจนมีปริมาณมากเกินไปเกิดความต้องการจำเป็น และไม่ตรงกับสาขาที่ขาดแคลน อีกทั้งบรรจุครูไม่ตรงกับสาขาวิชาที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ส่งผลให้การผลิตครูที่ผ่านมาไม่มีความสัมพันธ์กันทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ กล่าวคือ ปริมาณผู้ที่เข้าศึกษาในคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ มีจำนวนมากเกินไป ส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพของสถาบันการผลิต

ด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน สรุปประเด็นสำคัญ ดังนี้ นโยบายของรัฐบาลขาดการประสานงานระหว่างรัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการ กับสถาบันผลิตครู สำนักงานเลขาธิการคุรุสภาที่เป็นองค์กรดูแลวิชาชีพครู คณะกรรมการข้าราชการครูหน่วยงานที่กำหนดกรอบอัตรากำลัง และสถานศึกษาที่เป็นผู้ใช้ครู ขาดความต่อเนื่องในการสานต่อนโยบายการผลิตครูระหว่างรัฐบาลชุดก่อนและชุดปัจจุบัน อีกทั้งขาดความชัดเจนในเรื่องสัดส่วนการผลิตตามความต้องการที่แท้จริง ขาดการควบคุมจำนวนการผลิต ขาดข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจเพื่อการพัฒนา เช่น จำนวนประชากรที่

แท้จริง จำนวนสาขาวิชาที่ต้องการและแนวโน้มการพัฒนาประเทศในอนาคต สำหรับแนวปฏิบัติที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลนำเสนอ สรุปดังนี้

- 1) รัฐบาลต้องมีนโยบายที่แน่นอนในการผลิตครู โดยประสานความร่วมมือผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อกำหนดแผนที่นำทาง (Road Map) ล่วงหน้า 10 ปี หรือ 20 ปี โดยใช้ฐานข้อมูลที่สามารถวิเคราะห์ความขาดแคลนครูในอนาคต ระบุสาขาและจำนวนที่ขาดแคลนในแต่ละปีอย่างต่อเนื่อง
- 2) สร้างระบบแรงจูงใจให้คนหันมาเรียนครู เช่น ค่าตอบแทนที่สูงขึ้น จัดสวัสดิการให้ทุนการศึกษาตลอดหลักสูตร จัดสวัสดิการหอพัก และอุปกรณ์สนับสนุนที่จำเป็นในการเรียน บรรจุเข้าทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษา
- 3) ปรับแนวคิดการผลิตครูรูปแบบใหม่ จัดระบบการผลิตครูเป็นระบบปิด จำกัดจำนวนรับ นำแนวคิดวิธีการจากโครงการคุรุทายาทมาเป็นแนวทาง กำหนดเกณฑ์การเข้าศึกษา และเงื่อนไขการสำเร็จการศึกษา เช่นเกรดเฉลี่ย เพื่อมุ่งไปสู่ครูคุณภาพ
- 4) สร้างระบบกำกับ ติดตามประเมินกระบวนการผลิตครู เพื่อควบคุมคุณภาพของนักศึกษาครูและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร
- 5) สร้างความเข้มแข็ง และความเป็นเลิศให้กับสถาบันผลิตครู โดยสถาบันผลิตครูต้องผลิตในสาขาที่ตนเองมีความพร้อมความเชี่ยวชาญเท่านั้น อาจอยู่ในรูปแบบเครือข่ายหรือภาคี

ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน สรุปประเด็นสำคัญ ดังนี้ **หลักสูตร**สำหรับนักศึกษาครูควรเป็นหลักสูตรที่มีการรองรับมาตรฐานหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาการที่กำหนด รวมทั้งเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู 11 มาตรฐานจากคุรุสภา และครอบคลุมคุณลักษณะของครูยุคใหม่ ส่วนหลักสูตรที่เปิดสอนควรเป็นหลักสูตรที่สถาบันผลิตครูมีความเชี่ยวชาญ และมีความเชื่อมโยงกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา นั้นหมายถึง ผลิตครูตามระดับการใช้งาน คือ หลักสูตรครูปฐมวัย หลักสูตรครูประถมศึกษา หลักสูตรครูมัธยมศึกษา และหลักสูตรครูอาชีวศึกษา – อุดมศึกษา หลักสูตรอาจจะมีรูปแบบดังนี้

- 1) หลักสูตร 4+1 คือ เรียนวิชาการ และวิชาชีพครู 4 ปี รวมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอีก 1 ปี เหมาะสำหรับครูปฐมวัย และครูประถมศึกษา
- 2) หลักสูตร 4+2 คือ เรียนวิชาการและวิชาชีพครู 4 ปี แยกตามสาขาวิชาที่ถนัด ส่วนอีก 2 ปี ให้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยเน้นการวิจัยชั้นเรียนในลักษณะวิทยานิพนธ์ จบแล้วจึงรับวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท ให้สอนในระดับมัธยมศึกษา (หากผู้เรียนไม่ประสงค์จะเป็นครูสามารถเรียนเพียง 4 ปี แล้วเทียบวุฒิระดับปริญญาตรีเพื่อไปประกอบอาชีพอื่นได้)

3) หลักสูตร 4+3 คือ เรียนวิชาการและวิชาชีพครู 4 ปี แยกตามสาขาวิชาที่ถนัด ส่วนอีก 2 ปี ให้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยเน้นการวิจัยชั้นเรียนในลักษณะวิทยานิพนธ์ ส่วนอีก 1 ปี สุดท้ายให้ไปทำวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนในต่างประเทศ จบแล้วจึงรับวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก ให้สอนในระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา

4) หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู 2 ปี (ป.บัณฑิตวิชาชีพครู) รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทุกสาขาวิชา เข้าเรียนวิชาการและวิชาชีพครู 1 ปี และฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอีก 1 ปี ซึ่งหลักสูตรนี้ยังเป็นความต้องการอยู่ เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลที่ต้องการเป็นครูแต่ไม่ได้เข้าศึกษาวิชาชีพครูในระบบปกติ

ในส่วนการเรียนการสอนนั้น สรุปประเด็นสำคัญจากผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ คือ

1) การเรียนการสอนในหลักสูตรแบบใหม่ต้องเรียนแบบเนื้อหารายวิชา (Content based) คือต้องปูความรู้พื้นฐานสู่การปฏิบัติ เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นการคิดอย่างเป็นระบบ ลดการสอนแบบบอกจุดให้น้อยลง นำนักศึกษาครูลงไปเรียนรู้ปฏิบัติในชุมชนให้มาก นำครูที่มีประสบการณ์สูงในโรงเรียนมาเป็นวิทยากรร่วมถ่ายทอดความรู้และเป็นทีมจัดการเรียนการสอน

2) จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูระหว่างภาคเรียนให้กับนักศึกษาครู โดยทำเป็นเครือข่ายของสถาบันผลิตครูในแต่ละภูมิภาค ให้นักศึกษาครูเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมเองทั้งระบบโดยมีคณาจารย์เป็นเพียงที่ปรึกษา เพื่อฝึกความเป็นผู้นำและการมีส่วนร่วม

3) การสอนต้องสนองตอบการเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมเรียนรู้ในภาคปฏิบัติ มีเทคนิคการสอน และชำนาญในเรื่องการออกแบบและเรียนรู้ การวัดผล ความรอบรู้ของครูในด้านอื่นๆแม้ไม่ใช่วิชาเอก เพื่อที่จะนำไปจัดกิจกรรมได้หลากหลาย ควรปลูกฝังทัศนคติ และค่านิยม ความเป็นครู ที่มีให้เกิดขึ้นกับตัวเด็ก เมื่อจบการศึกษาจะทำให้คุณลักษณะที่ดีติดตัวผู้เรียนไป

4) ควรนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้สนับสนุนการเรียนการสอน เช่น ต้องมีการติดกล้องบันทึกการสอนไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อนำมาปรับปรุงข้อบกพร่องร่วมกันทั้งนักศึกษาและคณาจารย์ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์มากขึ้น

5) สิ่งสนับสนุนการศึกษาที่จะทำให้การเรียนการสอนในคณะครุศาสตร์มีคุณภาพ คือ เทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 2 ระดับ คือ ระดับปฏิบัติการ เช่น การเป็นผู้ช่วยครู ช่วยการทำสื่อ การจัดห้องเรียน เป็นต้น และระดับปฏิบัติการจริง คือ ช่วยออกแบบการสอน จัดระบบการสอน การพัฒนาวิจัยพฤติกรรม รวมถึงการคิดค้นวิธีการสอนให้กับคณาจารย์และนักศึกษาครู เป็นต้น

ด้านคณาจารย์ สรุปสาระสำคัญจากผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ คณาจารย์หรือครูของครูในสาขาการศึกษาของสถาบันผลิตครูปัจจุบันนี้ มีปัญหาในด้านการรับบุคคลมาเป็นครูในสาขาการศึกษา

เนื่องจากสถาบันผลิตครูได้เปิดหลักสูตรสาขาการศึกษามากขึ้นทุกสถาบัน ขาดการควบคุมการผลิตครู ทำให้จำนวนนักศึกษาครูเพิ่มขึ้น และการรับคณาจารย์หรือครูของครูก็เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน ทำให้การคัดเลือกคนที่จะมาเป็นคณาจารย์ไม่ได้คุณลักษณะตามที่ต้องการ ในขณะที่เดียวกันครูต้นแบบที่ดีที่เป็นปูชนียบุคคลในสถาบันผลิตครูสาขาการศึกษาที่มีชื่อเสียง ทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติ ได้เกษียณอายุราชการเป็นจำนวนมากในคราวเดียวกัน ทำให้การเชื่อมโยงถ่ายทอดประสบการณ์กับคณาจารย์รุ่นใหม่ในสาขาการศึกษา ไม่ทันกับช่วงเวลาในการสั่งสมองค์ความรู้และประสบการณ์ที่จะนำไปถ่ายทอดให้กับนักศึกษาครู ทำให้คณาจารย์หรือครูของครูรุ่นใหม่ต้องรีบพัฒนาตนเองอย่างรวดเร็วและทันสมัย ซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็น ดังนี้

1) ครูของครูในสถาบันผลิตครู ควรพัฒนาตัวเองให้ สอดคล้องกับแผนพัฒนาครูของประเทศ มีความเชี่ยวชาญ แม่นยำในเนื้อหาสาขาที่สำเร็จการศึกษามา มีความเป็นนักวิชาการ เป็นแบบอย่างที่ดี และช่วยเหลือชี้นำสังคมได้

2) สร้างโมเดลการพัฒนาครูของครูที่เป็นครูใหม่ จัดหลักสูตรอบรมครูใหม่เน้นด้านทักษะเทคนิคการสอน จิตวิทยาการควบคุมชั้น ความเป็นครูมืออาชีพในระดับอุดมศึกษา การเป็นอาจารย์นิเทศ โดยมีคณาจารย์ในสาขาการศึกษาเป็นที่เลี้ยง เพื่อเรียนรู้งานต่างๆ ประมาณ 1 ปี การศึกษา และมีความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพครู 11 มาตรฐาน

3) คณาจารย์ในสาขาการศึกษาต้องมีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับโรงเรียน ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างใกล้ชิด ในบทบาทอาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยง หรืออาจจะทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนแบบเรียนรู้ร่วมกันเพราะมีเป้าหมายในการสร้างคนให้มีคุณภาพเหมือนกัน

4) การรับครูต่างประเทศเข้ามาสอนในสาขาการศึกษา ควรมีมาตรการกั้นกรอง คัดสรรที่เชื่อถือได้ในมาตรฐานขั้นต่ำ และเสริมเพิ่มศักยภาพด้วยการอบรมการพัฒนา งาน สร้างผลงานการพัฒนานักศึกษาครูในเชิงประจักษ์ ควรเน้นความเข้าใจพื้นฐานของวัฒนธรรมไทยและ ความเป็นครูของไทย

5) ควรมีการอบรมคณาจารย์ในสาขาการศึกษาปีละครั้ง เพื่อให้ทันนวัตกรรมและเทคโนโลยีเกี่ยวกับการเรียนการสอนปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งพฤติกรรมของนักศึกษาครูรุ่นใหม่ก็เปลี่ยนไปทุกรุ่น

6) สร้างมุมมองพัฒนาความคิดของคณาจารย์ในสาขาการศึกษาโดยการศึกษา ดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนการสอนในประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงการแลกเปลี่ยนคณาจารย์เพื่อร่วมสอน วิจัย ระหว่างมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ

ด้านนักศึกษาครู สรุปสาระสำคัญจากผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ ผู้ที่จะเข้ามาสู่อาชีพครูควรจะต้องมีการคัดเลือกอย่างเข้มข้นเพื่อให้มั่นใจว่าตัวป้อนมีคุณภาพ ในด้านความรู้ต้องอยู่ในระดับต้นๆของกลุ่ม

เรียน มุ่งมั่นมีใจรักและศรัทธาในวิชาชีพครู มีเจตคติด้านบวกกับการเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ มีความพร้อมในการฝึกฝนวิชาชีพครู เมื่อนักศึกษาครูเข้ามาสู่กระบวนการฝึกความเป็นครู สิ่งสำคัญคือการเติมเต็มความเป็นครู ทักษะการเรียนรู้ทางวิชาการ การปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรมสำหรับครู ทักษะการสอน การบูรณาการวิชาการสู่กิจกรรม การสร้างโอกาสให้นักศึกษาครูได้แสดงออกถึงความคิดความสามารถในสาขาวิชา รวมถึงการส่งเสริมการเปิดโลกทัศน์ทางวิชาชีพครูระหว่างสถาบันผลิตครูทั้งภายในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน เมื่อนักศึกษาครูผ่านการฝึกฝน การทดสอบ ประเมินผลจนสำเร็จการศึกษา การจัดสรรอัตราเพื่อบรรจุเข้าทำงานตามภูมิลำเนาของตนจะให้นักศึกษาครูมีความภูมิใจในการนำวิชาความรู้ไปประกอบวิชาชีพที่ตนรักและทุ่มเทเพื่อสังคม ส่วนข้อมูลจากการวิเคราะห์ด้านนักศึกษาครูสามารถสรุปประเด็นได้ดังนี้

- 1) การคัดเลือกนักศึกษาครูควรจัดสอบวิชาความรู้ในสาขาที่เรียน และวัดทักษะความเป็นครู ร่วมกับพิจารณาผลการเรียนเฉลี่ยในระดับมัธยมศึกษา
- 2) การคัดเลือกนักศึกษาครูควรมีคณะกรรมการจากหลายส่วน เช่น คณบดี คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ คณาจารย์อาวุโส คณาจารย์รุ่นใหม่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูประจำการที่ประสบความสำเร็จ และนักศึกษาครูรุ่นพี่ปีที่ 4 ปีที่ 5 มาร่วมสัมภาษณ์
- 3) การคัดเลือกนักศึกษาโดยการทำประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าเพื่อค้นหานักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีแววความเป็นครู มีความตั้งใจเป็นครู มีจิตอาสาโดยการเชิญมาร่วมกิจกรรมกับคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์
- 4) การจัดสรรหอพักให้กับนักศึกษาครูเพื่อฝึกการใช้ชีวิตร่วมกันในมหาวิทยาลัย หากมหาวิทยาลัยไม่มีหอพัก อาจจะใช้การบริหารจัดการกับหอพักรอบๆ มหาวิทยาลัยเป็นเครือข่ายร่วมพัฒนานักศึกษาครู
- 5) การจัดกิจกรรมเสริมนอกหลักสูตรในรูปแบบเครือข่ายภูมิภาคของสถาบันผลิตครู เช่น ครุศาสตร์วิชาการสัญจร ค่ายครุศาสตร์จิตอาสา เป็นต้น
- 6) การเสริมทักษะภาษาต่างประเทศให้กับนักศึกษาครู การแลกเปลี่ยนนักศึกษาครูระหว่างสถาบันผลิตครู หรือระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน
- 7) การส่งเสริมการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาให้กับนักศึกษาครู เช่น การประกวดสื่อการสอนออนไลน์ การนำเสนอชิ้นงานด้วยเทคโนโลยี
- 8) การสร้างเวทีการแสดงออกทางความคิด ความสามารถของนักศึกษาครูทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย
- 9) การประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาครูอย่างเป็นระบบ ควรมีการประเมินพฤติกรรมร่วมด้วยเพราะพฤติกรรมสะท้อนถึงคุณธรรมจริยธรรมของครู

ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สรุปสาระสำคัญจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ แหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ประสบการณ์ของนักศึกษาครูทุกขั้นตอนของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน ฝ่ายวิชาการ ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศและผู้บริหารในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ จะทำให้เกิดผลดีต่อระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาครู ควรมีหลายระดับ ทั้งโรงเรียนที่มีความพร้อมในระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับขาดความพร้อมในการจัดการเรียน การสอน เพื่อให้นักศึกษาครูได้เรียนรู้การแก้ปัญหา การพัฒนาในสถานการณ์จริงที่ต่างกัน ซึ่งเป็นหน้าที่ของสถาบันผลิตครูที่ต้องออกแบบหลักสูตร กิจกรรมที่เหมาะสมกับระดับความพร้อมของ โรงเรียนที่แตกต่าง การพัฒนาครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศต้องมีความเข้าใจในบทบาท สามารถทำงานร่วมกัน และควรทำฐานข้อมูลครูพี่เลี้ยงอย่างเป็นระบบรวมถึงอาจารย์นิเทศด้วยเพื่อเป็นข้อมูล ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เชิดชูยกย่อง ในระบบเครือข่ายและระดับประเทศ ในส่วนของการ ประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนอกจากจะประเมินผลสรุปแล้ว ควรนำผลการประเมินมา พิจารณาในช่วงสัมมนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ส่วนข้อมูลจากการวิเคราะห์ด้านการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพสามารถสรุปประเด็นเพิ่มเติมดังนี้

- 1) แหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องได้รับการรับรอง ประเมินระดับคุณภาพ การจัดการศึกษาจากคุรุสภา และมีแนวทางการทำงานร่วมกันกับสถาบันผลิตครูในบทบาทโรงเรียน ร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หรือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
- 2) การคัดเลือกครูพี่เลี้ยงตามสาขาวิชา ควรมีเกณฑ์การคัดเลือกจากความเป็นครู เป็นผู้ที่ทุ่มเท เอาใจใส่ อุทิศตน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และที่สำคัญสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
- 3) การขึ้นทะเบียนระบบครูพี่เลี้ยงต้องเป็นนโยบายจากส่วนกลาง มีการกำหนด หน้าที่บทบาท แนวทางปฏิบัติ และการพัฒนาตน
- 4) สร้างระบบเครือข่ายครูพี่เลี้ยง มีการจัดสัมมนาระดับประเทศ แลกเปลี่ยน เรียนรู้ประสบการณ์ นวัตกรรมของบทบาทการทำงานที่เป็นครูพี่เลี้ยง
- 5) มีระบบการบริหารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีคุณภาพ สามารถนำมา เป็นแนวปฏิบัติที่ดีของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันผลิตครู

5. ผลจากการประชุมสนทนากลุ่ม (focus group discussion)ของผู้ทรงคุณวุฒิทางครุศึกษาไทย และอดีตคณบดี คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

อนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับชาติและระดับสถาบัน มีองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่สำคัญ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน 2) ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน 3) ด้านคณาจารย์ 4) ด้านนักศึกษาครู และ 5) ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังนี้

ระดับชาติ ด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน มีตัวบ่งชี้ที่สำคัญ ได้แก่ 1) เมืองศูนย์กลาง หรือองค์กรอิสระระดับประเทศ ทำหน้าที่ควบคุม ดูแลกระบวนการผลิตครูในระบบปิดทั้งเชิง ปริมาณ และเชิงคุณภาพ ตามความต้องการของประเทศ 2) สถาบันผลิตครูมีเอกภาพในการผลิตครูตามความเชี่ยวชาญในสาขาวิชา 3) จัดสรรทุนการศึกษาสำหรับผู้เรียนตลอดหลักสูตรและบรรจุเข้าทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษา **ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน** มีตัวบ่งชี้ที่สำคัญ ได้แก่ 1) หลักสูตรมีองค์ความรู้ที่เป็นสากล รองรับการใช้จริงครูในพื้นที่ เหมาะสมกับระดับปฐมวัยศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา 2) ควบคุมคุณภาพหลักสูตรแบบบูรณาการทุกชั้นตอน อย่างเป็นระบบจากคุรุสภา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยความร่วมมือแบบเครือข่าย ระหว่างสถาบันผลิตครู 3) ใช้ระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินผลหลักสูตรแบบ Exit Exam ให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานแห่งชาติ **ด้านคณาจารย์** มีตัวบ่งชี้ที่สำคัญ ได้แก่ 1) มีเกณฑ์มาตรฐาน กลางคุณสมบัติของการเป็นคณาจารย์ที่ควบคุมโดย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 2) มีระบบการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนคณาจารย์ระหว่างมหาวิทยาลัยในต่างประเทศเพื่อความเข้มแข็งทางวิชาการ **ด้านนักศึกษาครู** มีตัวบ่งชี้ที่สำคัญ ได้แก่ มีสิ่งจูงใจให้คนมาเรียนครู และพัฒนา นักศึกษาครูทางด้านวิชาการ วิชาชีพครู และบุคลิกภาพความเป็นครู อย่างเป็นรูปธรรมและมี ผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน **ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู** มีตัวบ่งชี้ที่สำคัญ ได้แก่ 1) จัดระบบ แหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามระดับคุณภาพ สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการฝึก ประสบการณ์ตลอดหลักสูตร 2) ขึ้นทะเบียนครูพี่เลี้ยงอย่างเป็นระบบ

ระดับสถาบัน ด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน มีตัวบ่งชี้ที่สำคัญ ได้แก่ 1) วางแผนการผลิตครู ตามบริบทของสถาบันภายใต้มาตรฐานกลางของประเทศโดยเน้นนักศึกษาในพื้นที่กลุ่มเรียนไม่เกิน 30 คน 2) แผนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพครู (Professions Learning Community : PLC)

โดยสถาบันผลิตครูร่วมกับแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู **ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน** มีตัวบ่งชี้ที่สำคัญ ได้แก่ 1) จัดรายวิชาที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้ในวิชาชีพครูและบูรณาการกับสภาพจริงในโรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 2) มีกระบวนการเรียนการสอนแบบเข้มข้นทั้งวิชาการและวิชาชีพครูตรงตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา **ด้านคณาจารย์** มีตัวบ่งชี้ที่สำคัญ ได้แก่ 1) มีคุณสมบัติและความพร้อมในการเป็นครูเพื่อศิษย์ มีใจรัก หุ่นเท อดทน ใฝ่รู้ เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านความเป็นครู 2) พัฒนาครูของครูให้มีความสามารถขั้นเยี่ยม เช่น คัดเลือกตัวแบบหรือ Master Teachers ในแต่ละสาขาวิชา และสร้างเครือข่ายการถ่ายทอดความรู้ รวมการบูรณาการงานวิจัยเข้ากับการเรียนการสอนอย่างเชิงประจักษ์ **ด้านนักศึกษาครู** มีตัวบ่งชี้ที่สำคัญ ได้แก่ 1) ผ่านการคัดเลือกตามเกณฑ์มาตรฐาน เกรดเฉลี่ยก่อนเข้าเป็นนักศึกษาครูสายวิทยาศาสตร์ไม่ต่ำกว่า 3.00 ส่วนสายศิลปศาสตร์ไม่ต่ำกว่า 2.75 2) มีความรู้ด้านหลักการวัดผลและประเมินผลการศึกษาสามารถทำวิจัยชั้นเรียนและมีผลงานตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการระดับชาติ **ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู** มีตัวบ่งชี้ที่สำคัญ ได้แก่ 1) คัดเลือกครูพี่เลี้ยงด้วยเกณฑ์มาตรฐานในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ ให้สอดคล้องกับการปลูกฝังวิชาชีพครู 2) จัดทำระบบครูพี่เลี้ยงในพื้นที่

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถอภิปรายจำแนกออกได้ตามวัตถุประสงค์การวิจัยเป็น 2 ประเด็น คือ 1) ด้านระบบและแนวปฏิบัติของการผลิตครูในประเทศไทย และ 2) ด้านอนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า โดยมีประเด็นการอภิปรายที่น่าสนใจดังนี้

1.ด้านระบบและแนวปฏิบัติของการผลิตครูในประเทศไทย

1.1 ผลการศึกษาวิจัยระบบการผลิตครูในประเทศไทยตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่าระบบการผลิตครูของไทยยังขาดการวางแผนและกำหนดเป้าหมายที่เป็นรูปธรรม โดยมีการปรับเปลี่ยนและเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปตามสภาพแวดล้อมทางการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม จากเดิมในช่วงแรกการผลิตครูในอดีตยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ส่วนใหญ่เป็นการเรียนการสอนตามวิถีธรรมชาติในการใช้ชีวิตประจำวัน การเรียนจากวัด หรือวัง การศึกษาของไทยในยุคนี้ได้รับอิทธิพลจากจากชาวต่างชาติค่อนข้างมาก ต่อมาเมื่อเริ่มมีการจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ขึ้นเป็นครั้งแรก จนมีการจัดตั้งสถาบันฝึกหัดครูขึ้นอย่างเป็นระบบ ทำให้การผลิตครูในประเทศไทยมีรูปแบบที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น อย่างไรก็ตามการผลิตครูของประเทศไทยในช่วงดังกล่าวยัง

ขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากรัฐบาลมุ่งเน้นการผลิตครูเป็นจำนวนมาก จนเป็นสาเหตุให้มีปริมาณครูเกินความต้องการ เกิดปัญหาต่อเนื่องในเรื่องการผลิตครูที่ขาดคุณภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ วิชิตา กิจธรรม และคณะ (2554) ที่ระบุว่า มีการตั้งสถาบันผลิตครูเป็นจำนวนมากตามความต้องการครูที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่ครูผู้สอนในสถาบันผลิตครูยังมีประสบการณ์น้อย การคัดเลือกผู้มาเรียนครูเน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพ ในที่สุดก่อให้เกิดปัญหาการผลิตครูจำนวนมากทำให้คุณภาพของครูใหม่ลดลง ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ (คนที่ 3, สัมภาษณ์, 26 มกราคม 2559) ที่กล่าวว่า การตั้งวิทยาลัยครูของไทยไม่มีแผนการผลิตที่ชัดเจน วิทยาลัยครูต่างเป็นเอกเทศ ต่างคนต่างผลิต กรมฝึกหัดครูขณะนั้นเปิดสอนกันทั้งภาคปกติ ภาคค่ำ จนคนเรียนครูล้นตลาด สอบบรรจุแต่ละครั้งต้องแย่งกันเข้าสู่ระบบราชการ ทำให้ได้ครูไม่เก่ง ความศรัทธาในวิชาชีพครูต่ำลง นับเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญของระบบการผลิตครูในประเทศไทยในช่วงหลายปีที่ผ่านมา

1.2 ผลการศึกษาแนวปฏิบัติของการผลิตครูในประเทศไทย แสดงให้เห็นว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา มีโครงการผลิตครูหลายโครงการที่เป็นโครงการที่ดี สามารถผลิตครูที่เก่งและมีคุณภาพได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการในยุคหลังการปฏิรูปการศึกษา บางโครงการยังสามารถผลิตครูจนถึงปัจจุบัน อาทิ โครงการเพชรในตม บางโครงการผลิตระยะสั้นเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครูในพื้นที่ อย่างโครงการครูทายาทชายแดนใต้ โครงการครูทายาทตำรวจตระเวนชายแดน บางโครงการมุ่งผลิตเพื่อตอบสนองสาขาที่ขาดแคลน เช่น การผลิตครูวิทยาศาสตร์ ครูคณิตศาสตร์ของ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย เป็นต้น ส่วนโครงการผลิตครูที่ได้รับการยอมรับเป็นอย่างสูงในด้านคุณภาพของบัณฑิตที่สามารถรับใช้สังคม มีความรู้ดี เก่ง และรับผิดชอบสูง คือ โครงการครูทายาทระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สอดคล้องกับความเห็นของ คณบดีท่านหนึ่ง (คณบดีคนที่ 11, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2557) ที่ให้ความเห็นว่า เท่าที่ได้ร่วมงานกับคนที่ผ่านโครงการครูทายาทมา ต้องยอมรับว่าเก่ง มีความรับผิดชอบสูง มีความคิดในการพัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลา มีความเชื่อมั่นในตัวเอง ทำงานด้วยแล้วสบายใจ วางใจได้ รัฐบาลควรสนับสนุนการผลิตครูโครงการแนวครูทายาทอีก ในขณะที่ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2542) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการผลิตครูไว้ว่า ยุคนี้เป็นยุคทองของวิชาชีพครู เพราะการผลิตครูเน้นความเป็นวิชาชีพมากขึ้น เป็นครูมืออาชีพ เป็นครูเพื่อศิษย์ และเป็นครูคุณภาพเพื่อการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งออกตามความแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นกฎหมายการศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู ประกอบกับมีการให้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ถือได้ว่าเป็นการยกระดับวิชาชีพครูให้สูงขึ้น สำหรับโครงการผลิตครูในปัจจุบันได้มีการระดมความคิดเห็นเพื่อปฏิรูปการผลิตครู โดยมีแนวคิดในการนำโครงการครูทายาทมาปรับปรุงใหม่ ใช้ชื่อว่าโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เป็นการวางแผนผลิตครูช่วง 10 ปี มีทุนการศึกษาให้ตลอดหลักสูตร (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2559) ซึ่งยัง

อยู่ในขั้นแนวคิดและเตรียมความพร้อมของสถาบันผลิตครูในการขับเคลื่อน คาดว่าโครงการนี้จะเป็น นวัตกรรมของการผลิตครูที่ดีซึ่งตรงกับผลการวิจัยชิ้นนี้ที่ต้องการวางแผนอนาคตการผลิตครูของ ประเทศไทยให้เป็นรูปธรรม

1.3 ผลการศึกษาแนวปฏิบัติของโครงการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทย พบว่า ด้านปัจจัย นำเข้า การกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียนครู มีการคัดสรรผู้ที่มีผลการเรียนดี มีความศรัทธาในวิชาชีพ ครู มีความประพฤติดีเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นได้ และยังมีการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ที่มาเรียนสายวิชาชีพครู เช่น มีทุนการศึกษาตลอดหลักสูตร มีหอพัก มีการรับรองการบรรจุเข้าทำงานเป็นข้าราชการตาม ภูมิภาคเมื่อจบการศึกษา นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพของการผลิตครู ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ วิชิตา กิจธรรม และคณะ (2554) สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และเพชร พิพัฒน์สันติกุล (2554) รวมทั้งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2558) ที่ระบุตรงกันว่าแนวปฏิบัติในการผลิตครู ไทยในอดีตมาจากปัจจัยสำคัญที่ว่า คนที่จะมาเป็นครูต้องเป็นคนเรียนหนังสือเก่งอยู่ในระดับต้น ๆ ของโรงเรียน เน้นคุณลักษณะที่มีใจรักในวิชาชีพครู มีจิตวิญญาณความเป็นครู และต้องมีสิ่งจูงใจคน เก่งให้มาเป็นครูด้วยการให้ทุนการศึกษาและรับประกันการมีงานทำหรือการบรรจุเป็นข้าราชการครู สำหรับผลการศึกษาแนวปฏิบัติในด้านกระบวนการของการผลิตครู พบว่า กระบวนการสำคัญ ได้แก่ การคัดเลือกสาขาวิชาที่ขาดแคลนตามความต้องการใช้ครูของหน่วยงานในประเทศ การจัดหลักสูตรที่ เหมาะสมในแต่ละสาขาวิชา มีรูปแบบการเรียนการสอนที่มีจุดเน้นหลากหลาย การฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูที่เข้มข้น การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรระหว่างภาคเรียนตลอดหลักสูตรด้วยกิจกรรมที่ สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวิถีแห่งวิชาชีพครู และยังสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันผลิตครูกับ หน่วยงานใช้ครู และครูสภาด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2558) ของ วิชิตา กิจธรรมและคณะ (2554) ที่สรุปว่า การผลิตครูต้องผลิตตามความต้องการของ ประเทศที่เหมาะสมทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ใช้กระบวนการกลุ่ม สอน เน้นการปฏิบัติ ถ่ายทอดจิตวิญญาณความเป็นครูด้วยหลักสูตรเสริม เพิ่มแหล่งฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาของ สมถวิล อัครวิมลกุล (2546) ที่ได้พัฒนาและตรวจสอบความตรงของตัวบ่งชี้สำหรับประเมินหลักสูตรการผลิตครูที่ว่า ตัว บ่งชี้สำคัญที่จะประเมินการดำเนินงานของหลักสูตร คือ การดำเนินการพิจารณาความเหมาะสมของ โครงสร้างหลักสูตร ความเหมาะสมของเนื้อหาวิชาในหลักสูตร และความสอดคล้องระหว่างหลักสูตร กับแผนปฏิรูปการศึกษา ส่วนผลการศึกษาแนวปฏิบัติด้านผลผลิตของการผลิตครู แสดงให้เห็นว่าแนว ปฏิบัติด้านนี้ ได้แก่ การบรรจุครูดี ครูเก่ง มีความศรัทธาในวิชาชีพครู ทำงานเป็นครูในพื้นที่ภูมิภาค มี การติดตามความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพครูหลังสำเร็จการศึกษา มีความรักและศรัทธาใน วิชาชีพครู มีความภาคภูมิใจในตนเองที่เป็นครู ได้รับการยกย่องจากสังคม เป็นครูมาจากสถาบันผลิต

ครูที่มีคุณภาพ ชยัน ใฝ่รู้ มีความรับผิดชอบ มีความรักในตัวผู้เรียน มีความอดทน รักศรัทธาในวิชาชีพครู ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นวรัตน์ สมนาม (2542) ที่ศึกษาโครงการครูทายาทระดับอุดมศึกษา รวมทั้ง เทื่อน ทองแก้วและคณะ (2551) ที่ประเมินโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี 5 ปี พบว่า โครงการดังกล่าวได้สร้างคนที่มีความรู้ ความสามารถสูง สร้างคนที่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูมาเป็นครู ทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2558) ที่ศึกษาสถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย พบว่า ครูที่เป็นผลผลิตนั้นต้องมีสุขภาพดีทั้งทางกายและจิตใจ ต้องเป็นครูเพื่อศิษย์ เป็นครูยุคใหม่ มีความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้

1.4 ผลการศึกษาระบบการผลิตครูของไทยตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา พบว่า การกำหนดนโยบายในการผลิตครูขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากมักมีการปรับเปลี่ยนและเปลี่ยนแปลงไปตามการเมือง ซึ่งถือเป็นอุปสรรคสำคัญของกระบวนการผลิตครูของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา อย่างไรก็ตามยังมีโครงการผลิตครูที่ผ่านมาหลายโครงการ ได้สร้างแนวปฏิบัติซึ่งถือเป็นบรรทัดฐานของการสร้างครูที่ดีให้กับประเทศชาติมาโดยตลอด โครงการผลิตครูในแต่ละโครงการมีการกำหนดนโยบายและตั้งเป้าหมายการผลิตครู เพื่อตอบสนองต่อความต้องการใช้ครูของสังคมตามสถานการณ์ในแต่ละช่วงเวลา เมื่อพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของโครงการผลิตครูทุกโครงการ พบว่า โครงการครูทายาททุกโครงการ โครงการครูพันธุ์ใหม่ (หลักสูตร 5 ปี) โครงการผลิตครูวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ (สควค.) และโครงการครูมืออาชีพ ส่วนใหญ่มุ่งเน้นผลิตครูในสาขาวิชาที่ขาดแคลนและจำเป็นต่อการจัดการศึกษาทุกระดับ ส่วนโครงการฝึกหัดครูชนบทและโครงการเพชรในตม มุ่งเน้นการส่งเสริมพัฒนาเยาวชนในพื้นที่ให้เป็นครูที่มีความรู้สูงขึ้น เพื่อสร้างความมั่นคงในท้องถิ่นของตน นโยบายการผลิตครูของประเทศไทยที่ผ่านมา จึงขึ้นอยู่กับข้อกำหนดนโยบายของรัฐบาลแต่ละสมัย เป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการวิจัยของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2558) ที่ศึกษาสถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย พบว่า การผลิตครูมีอุปสรรคในด้านนโยบายการผลิตที่ขาดความต่อเนื่องเพราะนโยบายเปลี่ยนแปลงตามนโยบายของนักการเมือง ส่งผลให้ระบบการผลิตครูในประเทศไทยไม่มีความเป็นเอกภาค ขาดความต่อเนื่อง ไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.5 ผลการศึกษาแนวปฏิบัติของการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคต เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน ด้านหลักสูตร ด้านคณาจารย์ และด้านนักศึกษา พบว่า ทั้งคณาบดีและผู้บริหารสถานศึกษาให้ความเห็นสอดคล้องกันในหลายประเด็น อาทิ การปรับปรุงอัตราเงินเดือนครูให้เหมาะสมกับวิชาชีพครูที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง พร้อมกับสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู มีรายวิชาที่เน้นการผลิตครูให้เป็นครูมืออาชีพตามเกณฑ์มาตรฐาน

ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ส่งเสริมการมีใจรักและจรรยาบรรณในการประกอบวิชาชีพครู เป็นครูเพื่อศิษย์ และคัดเลือกนักศึกษาที่มีคุณลักษณะของครูที่ดีตรงตามสมรรถนะครูไทยและสอดคล้องกับสมรรถนะครูอาเซียน คือ มีความรู้ดี เก่ง เชี่ยวชาญในสาขาที่เรียน มีบุคลิกภาพ พละทานามัยดี ศรัทธาต่อวิชาชีพครู เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชนิตา รักษ์พลเมือง และคณะ (2558) ที่เสนอว่า รัฐควรมีนโยบายการผลิตครูอย่างชัดเจน (National Goal) การผลิตต้องสอดคล้องกับความต้องการเชิงคุณภาพ ระบบผลิตครูต้องสามารถดึงดูดคนเก่ง คนดี มีใจรักในวิชาชีพครูเข้ามาเป็นครู และระบบค่าตอบแทน สวัสดิการสามารถดึงดูดให้คนดีเข้ามาเป็นครูได้ รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องกำหนดมาตรฐานการผลิตครูของสถาบันผลิตครูทั่วประเทศ พร้อมทั้งมีระบบติดตามและประเมินการผลิตครูที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับข้อเสนอของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และเพชรฯ พิพัฒน์สันติกุล (2554) ที่เสนอหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกสถาบันผลิตครู ว่า ควรวางแผนปรับระบบการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการครูทุกระดับ การคัดสรร ค่าตอบแทน และสวัสดิการให้สามารถดึงดูดให้คนเก่งและดี มีใจรักในวิชาชีพครูมาเป็นครู ตลอดจนข้อเสนอแนะของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2558) ที่ได้ระบุว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูต้องร่วมกำหนดแนวทางการการรับรองหลักสูตรผลิตครูให้มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนครอบคลุมทุกประเด็น และควรกำหนดรูปแบบการผลิตเป็น 2 ระบบ คือระบบปิด โดยจำกัดจำนวนรับตามความต้องการใช้งานจริงของหน่วยงานผู้ใช้ครู และระบบเปิดเป็นการผลิตครูปกติ แต่ต้องเป็นไปตามแผนและเป้าหมายการผลิตครูของประเทศ นอกจากนี้ ผลการวิจัยของ วิชิตา กิจจรธรรม และคณะ (2554) ยังได้ระบุถึงแนวปฏิบัติในการผลิตครูว่าประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านปัจจัยเน้นการคัดเลือกคนเก่งเข้าเรียนครู มีสิ่งจูงใจอยากเรียนครู 2) ด้านกระบวนการผลิต เน้นการฝึกปฏิบัติงานในวิชาชีพ 3) ด้านผลผลิต เน้นครูใหม่ที่มีคุณภาพ มีความรักและศรัทธาวิชาชีพครู และ 4) ด้านผลกระทบ เน้นการปฏิบัติงานของครูที่มีผลเชิงบวกในการพัฒนาผู้เรียน โดยเห็นได้ว่าผลการวิจัยส่วนใหญ่มีข้อเสนอเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการผลิตครูที่สอดคล้องกัน

2. ด้านอนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

2.1 ผลการศึกษาแนวทางการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคตจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางครุศึกษาไทย คณบดีคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาและผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ประเด็นสำคัญที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน อาทิ นโยบายการผลิตครูต้องชัดเจนต่อเนื่องตอบสนองความต้องการของสังคม หลักสูตรที่จัดต้องได้มาตรฐานครอบคลุมคุณลักษณะของครูยุคใหม่ ต้องเน้นกิจกรรมเรียนรู้ภาคปฏิบัติอย่างเข้มข้นและความเชี่ยวชาญในการสอน คณาจารย์ที่เป็นผู้สอนในสถาบันผลิตครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านคุณธรรม มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทุกระดับ มีความรู้ในศาสตร์ที่ตนเองถนัดเป็นอย่างดี ผู้เรียนครู

ต้องเป็นผู้ที่มีใจรักศรัทธาในวิชาชีพครู มีความรู้ดีในสาขาที่เรียน มีความประพฤติดีเป็นแบบอย่างทั้ง การแต่งกายและมีระเบียบวินัยการวางตัวในสังคม เป็นต้น เป็นไปในทิศทางเดียวกับข้อเสนอของ พงษ์สิทธิ์ บรรณพิทักษ์ และคณะ (2544) ที่นำเสนอยุทธศาสตร์ปฏิรูปการผลิตครูใหม่ ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ คือ 1) ปฏิรูประบบการผลิตครูใหม่ เร่งจัดระบบการผลิตครูใหม่ลักษณะเชิงรุก สามารถผลิตครูตามความต้องการของครูในอนาคตทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ 2) ปฏิรูปกระบวนการผลิตครูใหม่ เร่งออกแบบกระบวนการผลิตครูใหม่ ที่มีนวัตกรรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เน้นความรู้และการวิจัย และเพิ่มเวลาการปฏิบัติงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษามากขึ้นและ 3) ปฏิรูปกระบวนการสรรหาครูใหม่เชิงรุก เร่งขีดความสามารถและระบบการผลิตครูใหม่ให้มีความสามารถในการแข่งขันเชิงรุก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับข้อเสนอยุทธศาสตร์และมาตรการการปฏิรูประบบ การศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554) ที่เสนอว่า การสร้างครูพันธุ์ใหม่ เพื่อพัฒนา คุณภาพและมาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยพัฒนาเกณฑ์การคัดเลือกสถาบันอุดมศึกษาของ โครงการผลิตครูพันธุ์ใหม่ เพื่อเพิ่มโอกาสให้คณะ/สถาบันอื่นที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่างๆ เข้า มาร่วมโครงการได้มากขึ้นนำร่องการผลิตครูพันธุ์ใหม่ โดยหลักสูตรใหม่ที่หลากหลายในสาขาวิชา ต่างๆ สำหรับสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขยายขอบข่ายการดำเนินงานการผลิตครูพันธุ์ใหม่ให้ ครอบคลุมทุกภูมิภาคของประเทศ

2.2 ผลการศึกษาอนาคตภาพการผลิตครูทั้งในระดับชาติและระดับนโยบายในด้านนโยบาย และสิ่งสนับสนุน พบว่า ประเด็นสำคัญของภาพอนาคตแต่ละด้าน อาทิ การมีองค์การดูแลกระบวนการ ผลิตครูทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การปรับระบบและรูปแบบการผลิตครู โดยภาคีเครือข่ายกับ สถาบันการผลิตครูทำความเข้าใจ ในการผลิตให้ตรงตามความต้องการของประเทศกับแผนการใช้ครู ตามอัตลักษณ์ของแต่ละสถาบัน การมีระบบการผลิตครูที่สร้างความมั่นใจให้กับผู้ที่จะมาเป็นผู้ที่ทั้ง ด้านการมีงานทำและด้านความเป็นครูมืออาชีพ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พงษ์สิทธิ์ บรรณพิทักษ์ และคณะ (2544) ที่ระบุว่า หลักสูตรผลิตครูควรเน้นการผลิตตามความต้องการในสาขา ที่ขาดแคลน และผลิตในระดับปริญญาโท ปริญญาเอก และสอดคล้องกับข้อเสนอยุทธศาสตร์และ มาตรการการปฏิรูประบบการศึกษา ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554) ที่เสนอว่าควร ส่งเสริมนวัตกรรมหลักสูตรการผลิตครูที่หลากหลายโดยมีการศึกษา วิจัย พัฒนาองค์ความรู้ด้าน นวัตกรรมหลักสูตรให้เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง ปรับปรุงโครงสร้างและสาระหลักสูตรการ ผลิตครูพันธุ์ใหม่ให้มีความหลากหลาย เช่นหลักสูตร 4+2 หรือ 5+1 หลักสูตร 2 ปริญญา ให้เป็นไป ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี ในขณะที่เดียวกันไพโรจน์ ดั่งวิเศษ (2543) ได้นำเสนอการ พัฒนาแผนกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนทางครุศาสตร์ โดยการให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการประเมินหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร สร้างหลักสูตรการผลิตครูให้สอดคล้อง

กับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จัดหลักสูตรที่หลากหลายตามความต้องการของท้องถิ่น และพัฒนาหลักสูตรเสริม และสัมพันธ์กับข้อค้นพบของ สมถวิล อัครวิมล (2546) ในการตรวจสอบความตรงของตัวบ่งชี้สำหรับประเมินหลักสูตรการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาพบว่า ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ ความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตร ความเหมาะสมของเนื้อหาวิชาในหลักสูตร และความสอดคล้องระหว่างหลักสูตรกับแผนปฏิรูปการศึกษา

2.3 ผลการศึกษาอนาคตภาพการผลิตครูทั้งในระดับชาติและระดับสถาบันในด้านหลักสูตร พบว่า ประเด็นสำคัญของอนาคตภาพแต่ละด้าน อาทิ หลักสูตรควรมีความหลากหลายสอดคล้องและรองรับความต้องการในการพัฒนาประเทศแต่ละบริบทของพื้นที่ มีกระบวนการจัดหลักสูตรการผลิตครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา และมีหลักสูตรผลิตครูที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูไทยตรงตามความต้องการของประเทศและท้องถิ่น เป็นต้น ทั้งนี้ข้อสรุปจากผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พงษ์ศิริ บรรณพิทักษ์ และคณะ (2544) ที่ระบุว่าหลักสูตรผลิตครูควรเน้นการผลิตตามความต้องการในสาขาที่ขาดแคลน และผลิตในระดับปริญญาโท ปริญญาเอก และสอดคล้องกับข้อเสนอยุทธศาสตร์และมาตรการการปฏิรูประบบครูศึกษา ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554) ควรส่งเสริมนวัตกรรมหลักสูตรการผลิตครูที่หลากหลายโดยมีการศึกษา วิจัย พัฒนาองค์ความรู้ด้านนวัตกรรมหลักสูตรให้เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง ปรับปรุงโครงสร้างและสาระหลักสูตรการผลิตครูพันธุ์ใหม่ให้มีความหลากหลาย เช่น หลักสูตร 4+2 หรือ 5+1 หลักสูตร 2 ปริญญา ให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี ในขณะที่เดียวกัน ไพโรจน์ ดั่งวิเศษ (2543) ได้นำเสนอการพัฒนาแผนกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนทางครุศาสตร์ โดยการให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการประเมินหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร สร้างหลักสูตรการผลิตครูให้สอดคล้องกับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จัดหลักสูตรที่หลากหลายตามความต้องการของท้องถิ่นและพัฒนาหลักสูตรเสริม และสัมพันธ์กับข้อค้นพบของ สมถวิล อัครวิมล (2546) ในการตรวจสอบความตรงของตัวบ่งชี้สำหรับประเมินหลักสูตรการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาพบว่า ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ ความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตร ความเหมาะสมของเนื้อหาวิชาในหลักสูตร และความสอดคล้องระหว่างหลักสูตรกับแผนปฏิรูปการศึกษา

2.4 ผลการศึกษาอนาคตภาพการผลิตครูด้านคณาจารย์ พบว่า ประเด็นสำคัญของอนาคตภาพแต่ละด้านในระดับสถาบัน อาทิ คณาจารย์ที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดของอาจารย์ประจำหลักสูตร และอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร เช่น มีความเชี่ยวชาญ ลุ่มลึกในหลักสูตรหรือสาขาที่ปฏิบัติงานสอนเป็นที่ยอมรับของสังคม มีระบบการคัดเลือก การรับเข้า ควรคัดกรองให้ดี ให้มีความตั้งใจ มาเป็นครูของครู โดยเป็นครูของครูที่มีผลงานทางวิชาการ งานวิจัย รวมถึงงานวิจัยในชั้นเรียน

อย่างต่อเนื่องทุกปี ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ สายหยุด จำปาทอง (2530) ที่เสนอให้การบรรจุ อาจารย์ในสถาบันการผลิตครูต้องใช้วิธีพิเศษ เพื่อให้แน่ใจว่ามีความสามารถมีความเป็นครูและมี ประสบการณ์ในการสอนและส่งเสริมให้อาจารย์ในสถาบันผลิตครูได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอในการ อบรมหาความรู้เพิ่มเติม นอกจากนี้ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2551) ได้เสนอว่า ควรส่งเสริมสนับสนุนและ กำกับดูแลให้คณาจารย์ในสถาบันปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ต้องสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ ใหม่ภายในสถาบัน โดยให้คณาจารย์เปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนเป็นผู้สนับสนุนให้นักศึกษาเกิดการ เรียนรู้ โดยการแนะนำวิธีการเรียนรู้ เครื่องมือการเรียนรู้ และแหล่งวิทยาการทั้งภายในและภายนอก สถาบัน และยังสอดคล้องกับข้อเสนอยุทธศาสตร์และมาตรการการปฏิรูประบบครูศึกษาของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554) ให้ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาและการวิจัยเชิงนวัตกรรม ทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพของคณาจารย์ (ครูของครู) ให้เกิดความลุ่มลึกและทันสมัยของศาสตร์ใน วิชาที่สอน

2.5 ผลการศึกษาอนาคตภาพด้านนักศึกษา ผลการวิจัยสรุปได้ เช่น ก่อนเข้าศึกษาต้องผ่าน การวัดแววความเป็นครูวัดทัศนคติ ความถนัดและความสามารถในวิชาชีพครูด้วยแบบวัดที่มีคุณภาพ เชื่อถือได้ ควรคัดตั้งแต่ ปวช. ม. 4 เพื่อเตรียมความเป็นครู มีระบบการวัดแววความเป็นครูทุกปี การศึกษา (อาจจะวัดตอนเข้าเรียน กลางหลักสูตร และตอนจบการศึกษา) และมีต้องผ่านกิจกรรม เสริมความเป็นครูทุกกิจกรรม สร้างนักศึกษาครูให้มีจิตวิญญาณครู สามารถแก้ปัญหาในการทำงานได้ ดี เป็นครูนักจัดการความรู้ มีความคิดวิเคราะห์ มีภาวะผู้นำ เข้าใจระบบประชาธิปไตย ชุมชน ท้องถิ่น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงานได้ เป็นไปตามแนวทางข้อเสนอของ สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา (2558) ว่าควรปรับเปลี่ยนระบบการรับนักศึกษาครู เพื่อให้ได้คนดี คนเก่ง มีใจรักการเป็น ครู เข้าสู่วิชาชีพครู โดยกำหนดการแนวทางการคัดเลือกนักเรียนดี เก่ง และศรัทธาในวิชาชีพครูเป็น นักศึกษาครู กำหนดเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกครูตามความเหมาะสมของพื้นที่และสภาพความ ต้องการใช้ครูในสาขาและประเภทที่ต้องการ กำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าเรียน “ครู” ควรเป็นผู้เรียนที่ มีผลการเรียนอยู่ในกลุ่มคะแนนสูง ร้อยละ 50 ของผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และสอดคล้องกับการศึกษาของ พงษ์สิทธิ์ บรรณพิทักษ์ และคณะ (2544) ที่พบว่า นักศึกษาที่จะ ออกไปเป็นครูต้องมีกระบวนการผลิตที่มุ่งผลลัพธ์ มีครูใหม่ที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์การ เรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลาย รับผิดชอบต่อเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เกิด การพัฒนา อย่างยั่งยืน ควรปฏิรูประบบการผลิตครูใหม่เชิงรุก เร่งขีดความสามารถและระบบการผลิตครู ใหม่ให้มีความสามารถในการแข่งขันเชิงรุก มีความศรัทธาต่ออาชีพครู อีกทั้งเห็นพ้องกับข้อเสนอของ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2551) ที่เสนอว่าจะต้องกำหนดเกณฑ์ และวิธีการคัดเลือกให้เหมาะสม โดย พิจารณาร่วมกันระหว่างสถาบันผลิตครู หน่วยงานผู้ใช้ครูและชุมชน นอกจากนี้ ควรคัดเลือกนักศึกษา

ครู โดยใช้แบบวัดแนวความเป็นครูที่พัฒนาจากกรอบแนวคิดสมรรถนะครู เนื่องจากสมรรถนะบางเรื่องสามารถทดสอบโดยใช้แบบวัดได้ เช่น คุณลักษณะ ความเป็นผู้นำ การสื่อสารและการใช้ภาษา เป็นต้น

2.6 ผลการศึกษาอนาคตภาพด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของการผลิตครู พบว่าประเด็นสำคัญของตัวอย่างอนาคตภาพ เช่น การมีสิทธิประโยชน์กับครูพี่เลี้ยงหรือโรงเรียนฝึกประสบการณ์ มีการคัดเลือกและพัฒนาครูพี่เลี้ยงในแต่ละสาขาวิชาเข้าร่วมกับอาจารย์นิเทศเพื่อให้เป็นครูพี่เลี้ยงต้นแบบในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนกับนักศึกษาครูและครูใหม่ และโรงเรียนมีครูพี่เลี้ยงที่ขึ้นทะเบียนอย่างเป็นทางการ ซึ่ง สอดคล้องกับข้อเสนอของ พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2551) เปิดโอกาสให้นักศึกษาครูได้สัมผัสกับการเป็นครูในโรงเรียนจากสถานการณ์ที่เป็นจริงหล่อหลอมความรักและศรัทธาในวิชาชีพ โดยขยายเวลาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้าช่วย เพื่อลดเวลาของการเรียนในชั้นเรียน กระบวนการในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ต้องเน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะความเป็นครูแก่นักศึกษาครูอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา และสอดคล้องกับข้อเสนอจากการศึกษาของ พงษ์สิทธิ์ ศิริบรรณ พิทักษ์และคณะ (2544) ให้เพิ่มเวลาการปฏิบัติงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษามากขึ้น แบบ Field-based program ที่มีคุณภาพมาตรฐานวิชาชีพขั้นสูงตามเกณฑ์ของสภาครู เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการผลิตครู

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครู เช่น สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ สำนักงานประมาณ และหน่วยงานผู้ใช้ครู ต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1) สร้างความร่วมมือเพื่อร่วมกันกำหนดนโยบายระดับประเทศในการผลิตครู โดยวางแผนตามความต้องการใช้ครูระยะ 10 ปี และ 20 ปี มีการติดตามและทบทวนแผนการผลิตครูและการใช้ครูทุก 2 ปี เพื่อปรับปรุงระบบการผลิตให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อคัดสรรคนเก่ง คนดี และมีความศรัทธาในวิชาชีพครูเข้ามาเป็นครูอย่างต่อเนื่อง

2) วางแผนกำหนดการผลิตครูที่สอดคล้องกับความเชี่ยวชาญของสถาบันผลิตครูตามระดับการศึกษา สาขาวิชาที่ท้องถิ่นต้องการและขาดแคลน กำหนดจำนวนการรับนักศึกษาต่อห้องเรียน โดยผลิตครูในรูปแบบโครงการคุรุทายาท ซึ่งเป็นโครงการที่ได้รับการยอมรับในสังคม เพื่อให้คุณภาพของครูเป็นไปตามมาตรฐานที่สำนักงานเลขาธิการคุรุสภากำหนด

3) สำนักงบประมาณต้องสนับสนุนการผลิตครูของประเทศ โดยจัดสรรกรอบเงินงบประมาณเป็นแผนระยะยาว 10 ปี ถือเป็นนโยบายหลักของประเทศ ไม่ยกเลิกตามการเปลี่ยนแปลงของรัฐบาล โดยจัดสรรในด้านทุนสนับสนุนการศึกษาสำหรับผู้เรียน ทุนพัฒนาผู้เรียน และรวมถึงทุนพัฒนาสถาบันผลิตครูในการดำเนินโครงการผลิตครูของแต่ละแห่งที่ได้รับการรับรองคุณภาพ

4) ระบบการผลิตครูต้องกำหนดเป็นระบบปิดเท่านั้นในช่วงแรก โดยกำหนดสาขาวิชาที่จะเปิดระบบปิดให้ชัดเจนตามเชี่ยวชาญและความพร้อมของสถาบันผลิตครู ส่วนระบบเปิดในบางสาขาวิชาที่จำเป็นยังคงเปิดต่อไป

5) การออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูจากเดิมที่ครูสภาออกให้ในขั้นตอนรับรองหลักสูตร ให้มาออกให้โดยการทดสอบและประเมินสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพครูโดยกระจายอำนาจมายังเขตพื้นที่การศึกษาแต่ละเขตและสถาบันผลิตครูแต่ละแห่ง

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบการผลิตครูโดยตรง คือสถาบันผลิตครูต้องมีเครือข่ายและประสานติดตาม โครงการผลิต ตลอดระยะการผลิตในแต่ละรุ่น รวมถึงสร้างความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันผลิตครูต่างประเทศในรูปแบบต่างๆ เช่น การส่งผู้เชี่ยวชาญมาทำการสอน การเทียบโอนหน่วยกิต การให้ปริญญาระหว่างสถาบัน หรือร่วมมือกับต่างประเทศในด้านการวิจัยชั้นเรียน

3. การสร้างระบบประเมินคุณภาพนักศึกษาครูควรมีการทดสอบและประเมินเป็นช่วงๆ เพื่อแสดงคุณภาพและรับรองความรู้ความสามารถในการประกอบวิชาชีพ และเพื่อยกระดับของวิชาชีพ ด้วยการสอบวัดคุณสมบัติความรู้ทางด้านวิชาชีพครูพื้นฐานและการทดสอบวัดสมรรถนะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ในสถาบันผลิตครูของประเทศไทยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนพัฒนาการผลิตครูตามความต้องการของท้องถิ่น โดยการสร้างตัวชี้วัดใหม่เพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครูในสาขาที่แต่ละสถาบันมีความเชี่ยวชาญ

2. นำผลไปทบทวนการบริหารจัดการแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้เป็นแหล่งเรียนรู้แบบยั่งยืน โดยจัดระบบแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและชั้นบัญชีครูที่เลี้ยงเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ทำการศึกษารูปแบบการผลิตครูที่เป็นแบบมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสังคม ในลักษณะเดียวกับโรงเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนเตรียมแพทย์ เป็นต้น

2. ศึกษากระบวนการผลิตครู การใช้ครู การพัฒนาครูและการติดตามครูในระยะยาว เป็นแผนระดับชาติที่มั่นคงโดยมีความต่อเนื่องทุกกระบวนการตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ

3. คุรุสภาควรทำวิจัยนำร่องในการศึกษาความพร้อมในการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูโดยการทดสอบและประเมินสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพครูโดยกระจายอำนาจมายังเขตพื้นที่การศึกษาแต่ละเขตและสถาบันผลิตครูแต่ละแห่ง

รายการอ้างอิง

- Henry, G., Kershaw, D., Zulli, R., & Smith, A. (2012). Incorporating Teacher Effectiveness Into Teacher Preparation Program Evaluation. *Journal of Teacher Education*, 63(5), 335-355.
- Hollins, E. (2011). Teacher Preparation For Quality Teaching. *Journal of Teacher Education*, 62(September-October 4), 395-407.
- Krippendorff, K. (1980). *content analysis*. Beverly Hills: SAGE.
- Reuters, T. (2012). World university ranking 2012-2013. Retrieved Jan 1, 2013, from Time Higher Education <http://www.timeshighereducation.co.uk/world-university-rankings/2012-13/world-ranking>
- Robinson, S. P., & West, J. E. (2012). Preparing Inclusive Educators : A call to Action. *Journal of Teacher Education*, 63(4), 291-293.
- Rueda, R., & Stillman, J. (2012). The 21st Century Teacher: A Cultural Perspective. Retrieved Jan 20, 2013 <http://www.sagepub.com>
- Sean, C. (2012). UK education sixth in global ranking. Retrieved Jan, 1, 2013, from BBC News education correspondent <http://www.bbc.com/news/education-20498356>
- Writer, S. (2011). The 10 best countries to be a teacher. Retrieved Jan 1, 2013, from Online Colleges <http://www.onlinecolleges.net/author/admin>
- การฝึกหัดครู, กรม. (2530). รายงานการวิจัย การผลิตและการใช้ครูในโครงการพัฒนาการศึกษา ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2541). วิชาชีพครูในยุควิกฤติ. กรุงเทพมหานคร: ฟีนี แพบลิชซิ่ง.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2543). การปฏิรูปการฝึกหัดครูในสหรัฐอเมริกา = *Promising practice : new way to improve teacher quality U.S. department of education*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปฏิรูปวิชาชีพครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักงาน. (2555). โครงการครูมืออาชีพ. Retrieved 7 กันยายน, 2555, from <http://www.moe.go.th/websm/2012/may/124.html>
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักงาน. (2559). โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2559-2572). Retrieved 1 พฤษภาคม 2559, from สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา www.kruwande.com/news-id31196.html

- คณะกรรมการข้าราชการครู, สำนักงาน. (2544). การปฏิรูปการผลิตครู. สานปฏิรูป, 6(39), 5-7.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559). กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2558). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- จุมพล พุฒินทร์ชิน, และรัตนา ตุงคสวัสดิ์. (2541). รายงานการวิจัย วิวัฒนาการและทางเลือกของนโยบายของการครูศึกษาของรัฐบาลไทย. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิดา รักษ์พลเมือง, และคณะ. (2548). ภาวะขาดแคลนครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ชนิดา รักษ์พลเมือง และคณะ. (2558). การศึกษาสภาพและปัญหาการผลิต การใช้ และการพัฒนาครูการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการในอนาคต. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูชาติ อัครกะญิณ, และคณะ. (2515). การฝึกหัดครูในประเทศไทย. ภาคนิพนธ์, วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร.
- ณรงค์ อึ้งนง. (2549). ยุทธศาสตร์การผลิตครูตามมาตรฐานวิชาชีพของมหาวิทยาลัยราชภัฏ: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ (ค.ด.), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงจันทร์ เตี้ยวิไล. (2531). การวิเคราะห์หลักสูตรการครูศึกษาไทย พ.ศ. 2435-2530. วิทยานิพนธ์ (ค.ด.), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงเดือน พิศาลบุตร. (2520). ประวัติการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดาวรุ่ง ชะระอำ. (2547). การพัฒนารูปแบบการผลิตครูวิชาชีพของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ (ค.ด.), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทื้อน ทองแก้ว และคณะ. (2551). การประเมินโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- นวรรตน์ สมนาม. (2542). การศึกษาโครงการครุทายาทระดับอุดมศึกษาสำหรับสอนในสถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ (ค.ม.), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปทีป เมธาคูณวุฒิ. (2530). ครูศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาฯ.
- ประไพศรี ตยานันท์. (2533). การประเมินโครงการครุทายาทของวิทยาลัยครู. วิทยานิพนธ์ (ค.ม.), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ. (2544). ภาวะวิกฤตและยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์เพื่อปฏิรูปการศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 9 -10 (พ.ศ.

- 2545-2554). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- พิมพ์ันท์ เดชะคุปต์. (2551). สมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- ไพฑูริย์ สีนลาร์ตน์. (2555). กรอบคุณวุฒิของประเทศไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพโรจน์ ดั่งวิเศษ. (2543). การพัฒนาแผนกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนทาง
- ครุศาสตร์สถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ (ค.ด.), กรุงเทพมหานคร.
- พ้ามุ่ย เรืองเลิศบุญ. (2539). การศึกษาแนวโน้มการบริหารในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในศตวรรษที่ 21. วิทยานิพนธ์ (ค.ม.), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาวินี ศรีสุขวัฒนานันท์. (2544). รายงานการประเมินโครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ (สควค.) ระยะ 4 ปีแรก (พ.ศ. 2539 – 2542). กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- มนตรี จุฬาวัดมล. (2543). รายงานการวิจัยเอกสาร นโยบายการผลิตและพัฒนาครู. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. (2558). ปฐมสมัยฝึกหัดครูไทย. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2545). สามยุคของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2559). ประกาศการรับสมัครคัดเลือกเข้าเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี โครงการเพชรในตม ปีการศึกษา 2559. Retrieved 20 พฤษภาคม 2559, from มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ <http://admission.swu.ac.th/home.php>
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2553). ความเป็นครู (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2552). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2554). ยุทธศาสตร์และมาตรการการปฏิรูประบบครูศึกษาของประเทศ. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2558). สถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- วรรณิ์ แกมเกตุ. (2551). วิจัยทางการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วิชุดา กิจจรธรรม และคณะ. (2554). รายงานการวิจัย โครงการการศึกษาวิเคราะห์อดีต ปัจจุบัน และโอกาส/ความหวังในอนาคตของการผลิตครูในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2544). ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, สถาบัน. (2547). รายงานการประเมินผลโครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์(สควค.) ระยะ 4 ปีหลัง (พ.ศ. 2543 - 2546). กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สมถวิล อัครสืบลกุล. (2546). การพัฒนาและตรวจสอบความตรงของตัวบ่งชี้ สำหรับประเมินหลักสูตรการผลิตครู การศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี). วิทยานิพนธ์ (ค.ม.), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2543). สารสำคัญของนโยบายการผลิตและพัฒนาครู. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, และคณะ. (2542). รายงานการวิจัยเอกสาร ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปฏิรูปวิชาชีพครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และเพชรรา พิพัฒน์สันติกุล. (2554). การวิเคราะห์โครงการผลิตครูพันธุ์ใหม่: หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกสถาบันผลิตครูและนิสิต นักศึกษาคูครู โครงการนำร่อง พ.ศ.2552 และ 2553. วารสารวิธีวิทยาการวิจัย, 24(พฤษภาคม-สิงหาคม), 158-159.
- สายหยุด จำปาทอง. (2529). การพัฒนาคุณภาพครูด้วยกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. วิทยาลัยครู. กรุงเทพมหานคร.
- สายหยุด จำปาทอง. (2530). การบริหารในวิทยาลัยครู. กรุงเทพมหานคร: อักษรไทย.
- สิปปนนท์ เกตุทัต. (2535). ทางสายกลางของสังคมไทยในอนาคต: เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- สุกัญญา โฉวีโลกุล. (2539). รายงานการวิจัย การศึกษาระบบการผลิตบัณฑิตทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2543). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา. (2543). การปฏิรูปการฝึกหัดครูในสหรัฐอเมริกา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุวิมล ว่องวานิช และคณะ. (2554). นโยบายการพัฒนาวิชาชีพครู. วารสารวิธีวิทยาการวิจัย, 24(พฤษภาคม-สิงหาคม), 171.

เสาวนีย์ นิ่มปานพยุวงศ์. (2555, 11 ธันวาคม). 120 ปี ผลิตครู “ย้ายอยู่กับที่” เร่งปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ,
กรุงเทพธุรกิจ.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก.
แบบวิเคราะห์เอกสาร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบวิเคราะห์เอกสาร

รหัส.....

ชื่อเอกสาร.....

ประเภทเอกสาร.....

แหล่งที่มา.....

รายการอ้างอิง.....

คำหลัก.....

ประเด็นที่ 1.....

ประเด็นที่ 2.....

ประเด็นที่ 3.....

สรุปสาระสำคัญ.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข.
การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

การพิจารณา IOC ตัวแปรเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีในการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคต (ค่า IOC > 0.5 = ตัวแปรมีคุณภาพ)

ที่	ตัวแปร/รายการ	ค่า IOC	ผลพิจารณา	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ
องค์ประกอบที่ 1 นโยบายและสิ่งสนับสนุน (Policy and Support)				
1.	มีองค์กรกลาง หรือองค์กรอิสระระดับประเทศ หรือ คณะกรรมการแห่งชาติ ทำหน้าที่ดูแลกระบวนการผลิตครูทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ตามความต้องการของประเทศ	1	✓	
2.	รัฐบาลกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และทิศทางการผลิตครูในทิศทางเดียวกัน ในช่วง10ปีข้างหน้า พร้อมกับเตรียมแผนงบประมาณการผลิตครูรายหัวให้กับสถาบันผลิตครู	1	✓	
3.	สถาบันผลิตครูควรมีเอกภาพด้านนโยบายที่ชัดเจนวางแผนการผลิตครูที่มีคุณภาพและมาตรฐานกลางเดียวกันทั้งประเทศ เช่น การรับนักศึกษา คุณวุฒิคณาจารย์ หลักสูตร ระบบการจัดการเรียนการสอนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	1	✓	- มีการจัดทำแผนอัตรากำลังในสาขาที่ขาดแคลน ผลิตให้ทันตามความต้องการและจำกัดจำนวนในสาขาที่ผลิตเกิน(๑1) - ควรมีมาตรฐานที่เป็นแกนกลางแบ่งกลุ่มการผลิตตามความสามารถ ความถนัดของสถาบันผลิตครู เช่น ครูวิทย์ คณิต การศึกษาพิเศษ เป็นต้น (๑4)
4.	ปรับปรุงอัตราเงินเดือนครูให้เหมาะสมกับวิชาชีพครูที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง พร้อมกับสร้างขวัญ กำลังใจในการปฏิบัติงานของครู	1	✓	
5.	มีการสร้างเครือข่ายของโรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการพัฒนานักศึกษาครู	1	✓	
6.	จำกัดจำนวนการรับเข้าศึกษาตามสาขาที่ขาดแคลน โดยเน้นนักศึกษาในพื้นที่ กลุ่มเรียนไม่เกิน 30 คนต่อห้อง สอดคล้องกับอัตราการบรรจุเข้าทำงานของนักศึกษาครู	1	✓	
7.	ให้ทุนการศึกษาตลอดหลักสูตรทุกคนที่เข้าเรียนจากภาครัฐ รวมถึงค่าใช้จ่ายรายหัวให้กับสถาบันฝ่ายผลิตครูตามแผนการผลิต	1	✓	
8.	มีการจัดหอพักอยู่ประจำเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพื้นฐานวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีระบบพี่เลี้ยง ตลอดจนอาจารย์ที่ปรึกษาในหอพัก	.86	✓	บางแห่งไม่มีหอพัก(๑3)
9.	มีมาตรการควบคุมให้ครูใหม่ได้ปฏิบัติการสอนตรงตามสาขาที่สำเร็จการศึกษา	1	✓	
10.	มีแผนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพครูของฝ่ายผลิตครูในสถาบัน (Professions Learning Community : PLC)	.86	✓	
11.	มีแผนและงบประมาณสนับสนุนการอบรมและพัฒนาครูใหม่อย่างชัดเจนแบบต่อเนื่องอย่างน้อย 3ปี	1	✓	
12.	ประสานงานกับคุรุสภา กำหนดมาตรฐานทางวิชาการเพื่อออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู เป็นกลไกในการควบคุมจำนวนการรับนักศึกษาครู	1	✓	

(ต่อ)

ที่	ตัวแปร/รายการ	ค่า IOC	ผลพิจารณา	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ
องค์ประกอบที่ 1 นโยบายและสิ่งสนับสนุน (Policy and Support)				
13.	ครูสภา ร่วมกับสถาบันผลิตครู และสภาคณาจารย์ศึกษาศาสตร์ / ศึกษาศาสตร์ ดูแล ควบคุม กำหนดมาตรฐานการผลิตครูทั้งระบบทุกขั้นตอน	.86	✓	
14.	มีการประสานงาน ทบทวนแผนการผลิตครูที่มีความสอดคล้องระหว่างครูสภากับสถาบันผลิตครูและหน่วยงานใช้ครู	1	✓	
15.	การรับนักศึกษาครูของสถาบันฝ่ายผลิตมีการจัดสอบครั้งเดียวทั่วทั้งประเทศ	.57	✓	
16.	จัดทำฐานข้อมูลและสร้างเครือข่ายของสถาบันฝ่ายผลิตครูเพื่อความเข้มแข็งในการบริหารงานและการติดตามผลการปฏิบัติงาน	1	✓	
17.	จัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์นิเทศ อาจารย์พี่เลี้ยงในกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	1	✓	
18.	ให้สถาบันผลิตครูจัดฝึกอบรมครูใหม่ ครูประจำการอย่างต่อเนื่องและบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาครู	.86	✓	
19.	การผลิตต้องมุ่งผลิตครูเพื่อออกไปประกอบวิชาชีพครูเท่านั้น และสอดคล้องกับแผนการใช้ครูของหน่วยงาน ผู้ใช้ครู	1	✓	
องค์ประกอบที่ 2 หลักสูตร (Curriculum)				
1.	หลักสูตรที่เปิดมีความหลากหลายสอดคล้องกับบริบทและรองรับความต้องการของแต่ละพื้นที่	1	✓	
2.	หลักสูตรควรมีความเหมาะสมกับระดับ เช่นครูอนุบาล ครูประถมศึกษาควรสอนได้ทุกกลุ่มสาระวิชา และครูมัธยมศึกษา ครูอาชีวศึกษาควรมีความรู้ในสาขาวิชาเอกเฉพาะ	.57	✓	ไม่แน่ใจว่าครูประถมจะสอนได้ทุกกลุ่มสาระหรือไม่ หรือจะเป็นบางกลุ่มสาระที่เลือกเรียนจะดีกว่า (อ3)
3.	มีคณะกรรมการบริหารหลักสูตรตรงตามเกณฑ์ คุณสมบัติและเกณฑ์คุณภาพที่กำหนด	1	✓	
4.	มีการจัดวางรายวิชาที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้ในวิชาชีพครูและบูรณาการกับสภาพจริงในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	1	✓	ระบบต้องมีมาตรฐานที่ดี (อ3)
5.	มีโรงเรียนที่เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานส่วนกลางและมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารหลักสูตร	1	✓	
6.	จัดหาห้องเรียน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัยตอบสนองต่อการเรียนการสอนยุคใหม่	1	✓	
7.	มีรายวิชาที่เน้นการผลิตครูให้เป็นครูมืออาชีพตามเกณฑ์มาตรฐานใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู	1	✓	

(ต่อ)

ที่	ตัวแปร/รายการ	ค่า IOC	ผล พิจารณา	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จากผู้เชี่ยวชาญ
องค์ประกอบที่ 2 หลักสูตร (Curriculum)				
8.	มีการจัดระบบแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่สำหรับนักศึกษาครู	1	✓	
9.	จัดหลักสูตรพิเศษสำหรับอบรมครูจบใหม่โดยสถาบันผลิตครู	.57	✓	ยังมีการอบรมอีกแสดง ว่าหลักสูตรยังไม่สมบูรณ์ (อ2) จบใหม่ทำไมต้องอบรม ยังไม่ปฏิบัติงานเลย (อ3)
10.	เปิดหลักสูตรเรียน 6 ปี ได้วุฒิปริญญาโท (เรียน 4ปีครึ่ง และมีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูป 1ปีครึ่ง)	.30	X	ไม่เห็นด้วยกับการฝึกปี ครึ่ง (อ3) จำนวนปีมาก ขึ้นไม่แน่ใจว่าจะดีขึ้นถ้า ขาดการพัฒนาองค์ ความรู้(อ4)
11.	มีระบบหรือกระบวนการศึกษาดูงานด้านการเรียนการสอน แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เสนอผลงานทางวิชาการกับนักศึกษา ประเทศที่ใกล้เคียง ซึ่งจัดเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร	.71	✓	
12.	มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้นเต็มรูป 1 ปีและกิจกรรมเสริม วิชาชีพครูทุกปีการศึกษาในลักษณะของกิจกรรมภาคสนาม หรือ การเข้าค่ายโครงการพิเศษในช่วงปิดภาคเรียน	.57	✓	
13.	มีการควบคุมคุณภาพหลักสูตรแบบบูรณาการทุกขั้นตอนอย่าง เป็นระบบจากคณาจารย์ และ สกอ. โดยความร่วมมือแบบเครือข่าย ระหว่างสถาบันฝ่ายผลิตครู	1	✓	
14.	มีกระบวนการเรียนการสอนแบบเข้มข้นทั้งวิชาการและวิชาชีพครู ตรงตามกรอบ TQF ของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ทั้ง 6 ด้าน อย่างมีคุณภาพโดยเสริมความรู้และทักษะที่พึงประสงค์ของครู ใหม่	1	✓	
15.	ใช้รูปแบบการสอนแบบ Active Learning, PBL CBL	.86	✓	
16.	มีการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและรายงานผล ย้อนกลับทุกปี	.71	✓	บางมหาวิทยาลัยมีอยู่ แล้ว (อ2) ควรนำผล การประเมินมาต่อยอด ปรับปรุงพัฒนาต่อไป(อ 4)
17.	นักศึกษาครูก่อนสำเร็จการศึกษาต้องผ่านการสอบออกโดย ประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู	1	✓	ใช้เกณฑ์ของใคร จึงจะมี มาตรฐาน (อ3)
18.	ปรับปรุงหลักสูตรทันสมัยอยู่เสมอเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจโลก ชีวิต เป็นส่วนใหญ่พอตัว มีสมดุลทางความคิด สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้	1	✓	ควรระบุด้วยว่าควร ปรับปรุงเนื้อหารายวิชา ทุก3,4 หรือ 5 ปี ไม่ใช่ ปรับเปลี่ยนคำ(อ4)
19.	หลักสูตรควรเน้นวิธีการแสวงหาความรู้มากกว่าเนื้อหาเพราะ เนื้อหามีโอกาสล้าสมัย	1	✓	
20.	มีการคัดเลือกและพัฒนาครูที่เลี้ยงในแต่ละสาขาวิชาร่วมกับ อาจารย์นิเทศก์เพื่อให้เป็นครูที่เลี้ยงต้นแบบในการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนกับนักศึกษาครูและ ครูใหม่	1	✓	มีคำตอบแทนให้ใหม่ อาจจะมีการสอนแทน กันได้ (อ3)

(ต่อ)

ที่	ตัวแปร/รายการ	ค่า IOC	ผลพิจารณา	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ
องค์ประกอบที่ 3 ด้านคณาจารย์ (Teacher)				
1.	มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดของอาจารย์ประจำหลักสูตร	1	✓	
2.	มีความเชี่ยวชาญ ลุ่มลึกในหลักสูตรหรือสาขาที่ปฏิบัติงานสอนเป็นที่ยอมรับของสังคม	1	✓	
3.	มีใจรัก และจรรยาบรรณ ในการประกอบวิชาชีพครู เป็นครูเพื่อศิษย์	1	✓	
4.	มีความสามารถในการใช้กระบวนการจัดการศึกษายุคใหม่มีความเป็นสหวิทยาการ และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ	1	✓	
5.	เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านความเป็นครู ได้แก่ ความเป็นกัลยาณมิตร มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี อุทิศตนในหน้าที่ครู สมกับสถานภาพครูของครู	1	✓	
6.	มีความพร้อมในการเป็นอาจารย์นิเทศก์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยผ่านการอบรมจากคณะ	.86	✓	ใครเป็นผู้อบรมในคณะครุศาสตร์ (อ3)
7.	มีการแลกเปลี่ยนคณาจารย์ระหว่างมหาวิทยาลัยในต่างประเทศเพื่อความเข้มแข็งทางวิชาการ	1	✓	
8.	มีแผนการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพ และการพัฒนาการเรียนรู้ของอาจารย์เช่น การอบรมสัมมนาอย่างเข้มข้น ศึกษาดูงาน และการนำเสนอผลงานในเวทีระดับชาติ นานาชาติที่ตรงกับหลักสูตรหรือสาขาที่สอนอย่างชัดเจน	1	✓	
9.	ให้คณาจารย์ทำงานร่วมกับโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยลงไปสอนร่วมสัปดาห์ละหนึ่งครั้งเพื่อแลกเปลี่ยนและนำประสบการณ์มาปรับปรุงการสอนกับนักศึกษาครู	1	✓	
10.	กระบวนการบรรจุอาจารย์ในสถาบันผลิตครู ต้องใช้วิธีพิเศษตรวจสอบให้มั่นใจว่าเป็นผู้มีความสามารถและประสบการณ์จริง	1	✓	
11.	มีกระบวนการพัฒนาครูของครูให้มีความสามารถขั้นเยี่ยม เช่น คัดเลือกตัวแบบหรือ Master Teachers ในแต่ละสาขาวิชา และสร้างเครือข่ายการถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม	1	✓	
12.	มีการบูรณาการงานวิจัยเข้ากับการเรียนการสอนอย่างเชิงประจักษ์เป็นรูปธรรม โดยผ่านการประเมินและติดตามผล	1	✓	
13.	สร้างระบบที่ปรึกษาของนักศึกษาครูที่เข้มแข็งมีการมอบหมายภารกิจในการดูแลนักศึกษาครูอย่างชัดเจน นับเป็นส่วนหนึ่งของภาระงานเทียบเท่าการสอน	1	✓	
14.	มีผลงานทางวิชาการ งานวิจัย รวมถึงงานวิจัยชั้นเรียนอย่างต่อเนื่องทุกปี	1	✓	

(ต่อ)

ที่	ตัวแปร/รายการ	ค่า IOC	ผล พิจารณา	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจาก ผู้เชี่ยวชาญ
องค์ประกอบที่ 4 ด้านนักศึกษา (Student)				
1.	มีคุณลักษณะของครูที่ดีตรงตามสมรรถนะครูไทยและสอดคล้องกับสมรรถนะครูอาเซียน คือ มีความรู้ดี เก่งเชี่ยวชาญในสาขาที่เรียน มีบุคลิกภาพพละนามายดี มีศรัทธาต่อวิชาชีพครู	1	✓	
2.	ก่อนเข้าศึกษาต้องผ่านการวัดแววจความเป็นครู วัดทัศนคติ ความถนัดและความสามารถในวิชาชีพครูด้วยแบบวัดที่มีคุณภาพเชื่อถือได้	.86	✓	คนที่ได้คะแนนสูงเป็นครูที่ดีกว่า คนที่ได้คะแนนต่ำหรือไม่ ควรมีการสอบ Exit Exam ก่อนจบต้องได้มาตรฐานตามหลักสูตร (๑4)
3.	ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกที่ได้มาตรฐานคือ เกรดเฉลี่ยก่อนเข้าเป็นนักศึกษาครูไม่ต่ำกว่า 3.00 หรือ 1 ใน 4 แรกของผู้จบ มัธยมศึกษาตอนปลาย และสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่า 2.75 ในระดับปริญญาตรี	.86	✓	เกณฑ์แต่ละโรงเรียนไม่เท่ากัน (๑3)
4.	มีแผนการพัฒนาศึกษาคูอย่าง เป็นรูปธรรมและมีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน	1	✓	ควรระบุให้ชัดเจนว่าพัฒนานักศึกษาในด้านอะไรที่เป็นเชิงรุก (๑4)
5.	มีแผนพัฒนาครูใหม่อย่างชัดเจนหลังจากนักศึกษาคูจบการศึกษาเข้าสู่การประกอบอาชีพครู พร้อมทั้งติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียน	1	✓	ใครจะติดตามเพิ่มภาระให้อาจารย์หรือเปล่า และถ้าอยู่ห่างไกล (๑3)
6.	มีระบบการวัดแววจความเป็นครูทุกปีการศึกษา และมีต้องผ่านกิจกรรมเสริมความเป็นครูทุกกิจกรรม	.57	✓	วัดแล้วควรนำผลมาพัฒนานักศึกษาคูเป็นรายบุคคลไม่ใช่เหมารวมทั้งหมด (๑4)
7.	สนับสนุนกิจกรรมนักศึกษาคูในการแสดงออกทางวิชาการและวิชาชีพครูในระดับนานาชาติกับประเทศเพื่อนบ้าน	1	✓	
8.	สร้างนักศึกษาคูให้มีจิตวิญญาณครู สามารถแก้ปัญหาในการทำงานได้ดี เป็นครูนักจัดการความรู้ มีความคิดวิเคราะห์ มีภาวะผู้นำ เข้าใจระบบประชาธิปไตย ชุมชนท้องถิ่น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงานได้	1	✓	
9.	ผ่านการประเมินได้รับใบประกอบวิชาชีพครูที่รับรองคุณภาพการเป็นครู	.86	✓	ผ่านการประเมินแบบไหน(๑3) ต้องสอบใบประกอบวิชาชีพทุกคน(๑4)
10.	นักศึกษาคูต้องเป็นครูที่มีความสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษหรือภาษาประเทศเพื่อนบ้านอย่างน้อย 1 ภาษา	1	✓	
11.	นักศึกษาคูต้องมีความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน และมีความรู้ด้านหลักการวัดผลและประเมินผลการศึกษา	1	✓	
12.	นักศึกษาคูมีความสามารถจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและให้คำแนะนำแก่นักเรียนอย่างครูมืออาชีพได้	1	✓	
13.	นักศึกษาคูมีผลงานตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการระดับชาติหรือนานาชาติ	.57	✓	
14.	ควรเติมลักษณะเชิงรุกในศตวรรษที่ 21 ครูน่าจะเก่งเทคโนโลยี สามารถสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนได้(หาเพิ่ม)ในทุกๆด้านที่สะท้อนถึง ศตวรรษที่ 21 (๑4)			

ภาคผนวก ค.

แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาของไทยในอนาคต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบสอบถาม

เกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาของไทยในอนาคต

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการทราบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคต ในฐานะท่านเป็นส่วนหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการผลิตบัณฑิตทางการศึกษาของประเทศไทย ความคิดเห็นของท่านในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการผลิตครูในอนาคตของประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมต่อไป

ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคต

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคต

ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
ด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน (Policy and Support)						
1.	มีองค์กรกลาง หรือองค์กรอิสระระดับประเทศ หรือ คณะกรรมการแห่งชาติ ทำหน้าที่ดูแลกระบวนการผลิตครูทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ตามความต้องการของประเทศ					
2.	รัฐบาลกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และทิศทางการผลิตครูในทิศทางเดียวกัน ในช่วง 10 ปีข้างหน้า พร้อมกับเตรียมแผนงบประมาณการผลิตครูรายหัวให้กับสถาบันผลิตครู พร้อมกับอัตราบรรจุเข้าทำงาน					
3.	สถาบันผลิตครูควรมีเอกภาพด้านนโยบายที่ชัดเจนวางแผนการผลิตครูที่มีคุณภาพตามบริบทของตัวเองและมีมาตรฐานกลางเดียวกันทั้งประเทศ เช่น การรับนักศึกษา คุณวุฒิคณาจารย์ การจัดการหลักสูตร ระบบการจัดการเรียนการสอนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู					
4.	ปรับปรุงอัตราเงินเดือนครูให้เหมาะสมกับวิชาชีพครูที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง พร้อมกับสร้างขวัญ กำลังใจในการปฏิบัติงานของครู					
5.	มีการสร้างเครือข่ายของโรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการพัฒนานักศึกษาคูครู					
6.	จำกัดจำนวนการรับเข้าศึกษาตามสาขาที่ขาดแคลน โดยเน้นนักศึกษาในพื้นที่ กลุ่มเรียนไม่เกิน 30 คนต่อห้องสอดคล้องกับอัตราการบรรจุเข้าทำงานของนักศึกษาคูครู					
7.	ให้ทุนการศึกษาตลอดหลักสูตรทุกคนที่เข้าเรียนจากภาครัฐ รวมถึงค่าใช้จ่ายรายหัวให้กับสถาบันฝ่ายผลิตครูตามแผนการผลิตครูในระยะ 10 ปี					
8.	มีการจัดหอพักอยู่ประจำเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพื้นฐานวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีระบบพี่เลี้ยง ตลอดจนอาจารย์ที่ปรึกษาในหอพัก					
9.	มีมาตรการควบคุมให้ครูใหม่ได้ปฏิบัติการสอนตรงตามสาขาที่สำเร็จการศึกษา					
10.	มีแผนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพครูของฝ่ายผลิตครูในสถาบัน (Professions Learning Community : PLC)					

(ต่อ)

ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
ด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน (Policy and Support)						
11.	มีแผนและงบประมาณสนับสนุนการอบรมและพัฒนาครูใหม่อย่างชัดเจนแบบต่อเนื่องอย่างน้อย 3 ปี					
12.	ประสานงานกับครูสภา กำหนดมาตรฐานทางวิชาการ เพื่อออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู เป็นกลไกในการควบคุมจำนวนการรับนักศึกษาครู					
13.	ครูสภา ร่วมกับสถาบันผลิตครู และสภาคณบดีคณะครุศาสตร์ / ศึกษาศาสตร์ ดูแล ควบคุม กำหนดมาตรฐานการผลิตครูทั้งระบบทุกขั้นตอน					
14.	มีการประสานงาน ทบทวนแผนการผลิตครูที่มีความสอดคล้องระหว่างครูสภา กับสถาบันผลิตครูและหน่วยงานใช้ครู					
15.	การรับนักศึกษาครูของสถาบันฝ่ายผลิตมีการจัดสอบครั้งเดียวทั่วทั้งประเทศ					
16.	จัดทำฐานข้อมูลและสร้างเครือข่ายของสถาบันฝ่ายผลิตครูเพื่อความเข้มแข็งในการบริหารงานและการติดตามผลการปฏิบัติงาน					
17.	จัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์นิเทศ อาจารย์พี่เลี้ยงในกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู					
18.	ให้สถาบันผลิตครูจัดฝึกอบรมครูใหม่ ครูประจำการอย่างต่อเนื่องและบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาครู					
19.	การผลิตต้องมุ่งผลิตครูเพื่อออกไปประกอบวิชาชีพครูเท่านั้นและสอดคล้องกับแผนการใช้ครูของหน่วยงานผู้ใช้ครู					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ด้านนโยบายและสิ่งสนับสนุน

ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
ด้านหลักสูตร (Curriculum)						
1.	หลักสูตรที่เปิดมีความหลากหลายสอดคล้องกับบริบทและรองรับความต้องการของแต่ละพื้นที่					
2.	หลักสูตรควรมีความเหมาะสมกับระดับ เช่นครูอนุบาล ครูประถมศึกษา ควรสอนได้ทุกกลุ่มสาระวิชา และครูมัธยมศึกษา ครูอาชีวศึกษาควรมีความรู้ในสาขาวิชาเอกเฉพาะ					
3.	มีคณะกรรมการบริหารหลักสูตรตรงตามเกณฑ์ คุณสมบัติและเกณฑ์คุณภาพที่กำหนด					
4.	มีการจัดวางรายวิชาที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้ในวิชาชีพครู และบูรณาการกับสภาพจริงในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู					

(ต่อ)

ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
ด้านหลักสูตร (Curriculum)						
5.	มีโรงเรียนที่เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ส่วนกลางและมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารหลักสูตร					
6.	จัดหาห้องเรียน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัยตอบสนองต่อการเรียนการสอนยุคใหม่					
7.	มีรายวิชาที่เน้นการผลิตครูให้เป็นครูมืออาชีพตามเกณฑ์มาตรฐาน ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู					
8.	มีการจัดระบบแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่สำหรับนักศึกษาครู					
9.	จัดหลักสูตรพิเศษที่ทันต่อเหตุการณ์สำหรับอบรมครูจบใหม่โดยสถาบันผลิตครู					
10.	มีระบบหรือกระบวนการศึกษาดูงานด้านการเรียนการสอน แลกเปลี่ยน วัฒนธรรม เสนอผลงานทางวิชาการกับนักศึกษาประเทศที่ใกล้เคียง ซึ่งจัดเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร					
11.	มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูขั้นเต็มรูป 1 ปีและกิจกรรมเสริม วิชาชีพครูทุกปีการศึกษาในลักษณะของกิจกรรมภาคสนาม หรือการเข้าค่ายโครงการพิเศษในช่วงปิดภาคเรียน					
12.	มีการควบคุมคุณภาพหลักสูตรแบบบูรณาการทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบจากครูสภา และ สกอ. โดยความร่วมมือแบบเครือข่ายระหว่างสถาบันฝ่ายผลิตครู					
13.	มีกระบวนการเรียนการสอนแบบเข้มข้นทั้งวิชาการและวิชาชีพครูตรงตามกรอบ TQF ของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ทั้ง 6 ด้านอย่างมีคุณภาพโดยเสริมความรู้และทักษะที่พึงประสงค์ของครูใหม่					
14.	ใช้รูปแบบการสอนแบบ Active Learning, Problem Based Learning, Critical Based Learning					
15.	มีการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและรายงานผลย้อนกลับทุกปี					
16.	นักศึกษาครูก่อนสำเร็จการศึกษาต้องผ่านการสอบออกโดยประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู					
17.	ปรับปรุงหลักสูตรทันสมัยอยู่เสมอเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจโลก ชีวิต เป็นผู้ใหญ่พอตัว มีสมดุลทางความคิด สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้					
18.	หลักสูตรควรเน้นวิธีการแสวงหาความรู้มากกว่าเนื้อหาเพราะเนื้อหามีโอกาสล้าสมัย					
19.	มีการคัดเลือกและพัฒนาครูพี่เลี้ยงในแต่ละสาขาวิชาร่วมกับ อาจารย์นิเทศก์เพื่อให้เป็นครูพี่เลี้ยงต้นแบบในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนกับนักศึกษาครูและครูใหม่					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ด้านหลักสูตร

.....

.....

(ต่อ)

ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
ด้านคณาจารย์ (Teacher)						
1.	มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดของอาจารย์ประจำหลักสูตร					
2.	มีความเชี่ยวชาญ ลุ่มลึกในหลักสูตรหรือสาขาที่ปฏิบัติงานสอนเป็นที่ยอมรับของสังคม					
3.	มีใจรัก และจรรยาบรรณ ในการประกอบวิชาชีพครู เป็นครูเพื่อศิษย์					
4.	มีความสามารถในการใช้กระบวนการจัดการศึกษายุคใหม่มีความเป็นสหวิทยาการ และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ					
5.	เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านความเป็นครู ได้แก่ ความเป็นกัลยาณมิตร มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี อุทิศตนในหน้าที่ครู สมกับสถานภาพครูของครู					
6.	มีความพร้อมในการเป็นอาจารย์นิเทศก์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยผ่านการอบรมจากคณะ					
7.	มีการแลกเปลี่ยนคณาจารย์ในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ระหว่างมหาวิทยาลัยในต่างประเทศเพื่อความเข้มแข็งทางวิชาการและวิชาชีพครู					
8.	มีแผนการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพ และการพัฒนาการเรียนรู้ของอาจารย์เช่น การอบรมสัมมนาอย่างเข้มข้น ศึกษาดูงาน และการนำเสนอผลงานในเวทีระดับชาติ นานาชาติที่ตรงกับหลักสูตรหรือสาขาที่สอนอย่างชัดเจน					
9.	ให้คณาจารย์ทำงานร่วมกับโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในรูปแบบของ Coaching & Mentoring โดยลงไปสอนร่วมสัปดาห์ละหนึ่งครั้งเพื่อแลกเปลี่ยนและนำประสบการณ์มาปรับปรุงการสอนกับนักศึกษาครู					
10.	กระบวนการบรรจุอาจารย์ในสถาบันผลิตครู ต้องใช้วิธีพิเศษตรวจสอบให้มั่นใจว่าเป็นผู้มีความสามารถและประสบการณ์จริง					
11.	มีกระบวนการพัฒนาครูของครูให้มีความสามารถชั้นเยี่ยม เช่น คัดเลือกตัวแบบหรือ Master Teachers ในแต่ละสาขาวิชา และสร้างเครือข่ายการถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม					
12.	มีการบูรณาการงานวิจัยเข้ากับการเรียนการสอนอย่างเชิงประจักษ์เป็นรูปธรรม โดยผ่านการประเมินและติดตามผล					
13.	สร้างระบบที่ปรึกษาของนักศึกษาครูที่เข้มแข็งมีการมอบหมายภารกิจในการดูแลนักศึกษาครูอย่างชัดเจน นับเป็นส่วนหนึ่งของภาระงานเทียบเท่าการสอน					
14.	มีผลงานทางวิชาการ งานวิจัย รวมถึงงานวิจัยชั้นเรียนที่นำมาใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่องทุกปี					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ด้านคณาจารย์

.....

.....

(ต่อ)

ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
ด้านนักศึกษา (Student)						
1.	มีคุณลักษณะของครูที่ตรงตามสมรรถนะครูไทยและสอดคล้องกับสมรรถนะครูอาเซียน คือ มีความรู้ดี เก่ง เชี่ยวชาญในสาขาที่เรียน มีบุคลิกภาพพละนาถมีดี มีศรัทธาต่อวิชาชีพครู					
2.	ก่อนเข้าศึกษาต้องผ่านการวัดแนวความเป็นครู วัดทัศนคติ ความถนัดและความสามารถในวิชาชีพครูด้วยแบบวัดที่มีคุณภาพเชื่อถือได้					
3.	ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกที่ได้มาตรฐานคือ เกเรดเฉลี่ยก่อนเข้าเป็นนักศึกษาครูไม่ต่ำกว่า 3.00 หรือ 1 ใน 4 แรกของผู้จบ มัธยมศึกษาตอนปลาย และสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่า 2.75 ในระดับปริญญาตรี					
4.	มีแผนการพัฒนานักศึกษาครูอย่างเป็นรูปธรรมและมีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน					
5.	มีแผนพัฒนาครูใหม่อย่างชัดเจนหลังจากนักศึกษาครูจบการศึกษาเข้าสู่การประกอบอาชีพครู พร้อมทั้งติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียน					
6.	มีระบบการวัดแนวความเป็นครูทุกปีการศึกษา และมีต้องผ่านกิจกรรมเสริมความเป็นครูทุกกิจกรรม					
7.	สนับสนุนกิจกรรมนักศึกษาครูในการแสดงออกทางวิชาการและวิชาชีพครูในระดับนานาชาติกับประเทศเพื่อนบ้าน					
8.	สร้างนักศึกษาครูให้มีจิตวิญญาณครู สามารถแก้ปัญหาในการทำงานได้ดี เป็นครูนักจัดการความรู้ มีความคิดวิเคราะห์ มีภาวะผู้นำ เข้าใจระบบประชาธิปไตย ชุมชน ท้องถิ่น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงานได้					
9.	ผ่านการประเมินได้รับใบประกอบวิชาชีพครูที่รับรองคุณภาพการเป็นครู					
10.	นักศึกษาครูต้องเป็นครูที่มีความสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษหรือภาษาประเทศเพื่อนบ้านอย่างน้อย 1 ภาษา					
11.	นักศึกษาครูต้องมีความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนและมีความรู้ด้านหลักการวัดผลและประเมินผลการศึกษา					
12.	นักศึกษาครูมีความสามารถจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและให้คำแนะนำแก่นักเรียนอย่างครูมืออาชีพได้					
13.	นักศึกษาครูมีผลงานตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการระดับชาติหรือนานาชาติ					
14.	นักศึกษาครูต้องมีทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่ เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การสื่อสารและการร่วมมือกัน					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ด้านนักศึกษา

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ภาคผนวก ง.

แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางครุศึกษาไทย คณบดีคณะครุศาสตร์ ผู้บริหารสถานศึกษา
เกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบสัมภาษณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิทางครุศึกษาไทย คณบดีคณะครุศาสตร์ ผู้บริหารสถานศึกษา
เกี่ยวกับแนวปฏิบัติของการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทย

ประเด็นคำถาม

ประเด็นที่ 1 การผลิตครูของประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมาเป็นอย่างไรบ้าง

ประเด็นที่ 2 ในอนาคตสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย ควรจะผลิตครูกัน

อย่างไร ถ้าพิจารณาในด้าน

นโยบายและสิ่งสนับสนุน

หลักสูตรและการเรียนการสอน

คณาจารย์(ครูของครู)

นักศึกษาครู

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ประเด็นที่ 3 ท่านคิดเห็นอย่างไรกับองค์กรที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูของ

ประเทศไทยในปัจจุบัน

ภาคผนวก จ.

แบบสันทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับอนาคตภาพการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ
เกี่ยวกับอนาคตภาพการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษาไทย

ประเด็นคำถาม

ประเด็นที่ 1 แนวปฏิบัติการผลิตครูของประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมาเป็นอย่างไรบ้าง

ประเด็นที่ 2 ในอนาคตสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย ควรจะผลิตครูกัน
อย่างไร ถ้าพิจารณาในด้าน

นโยบายและสิ่งสนับสนุน

หลักสูตรและการเรียนการสอน

คณาจารย์ (ครูของครู)

นักศึกษาครู

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ประเด็นที่ 3 ท่านคิดเห็นอย่างไรกับองค์กรที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูของ
ประเทศไทยในปัจจุบัน

ภาคผนวก ฉ.
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายชื่อผู้ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1	รศ.ดร. วรรณิ์ แกมเกตุ	คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2	รศ.ดร. ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ	คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3	รศ.ดร. ศิริเดช สุขีวะ	คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4	รศ.ดร. อวยพร เรืองตระกูล	คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5	ผศ.ดร. ณีฎฐภรณ์ หลาวทอง	คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
6	ผศ.ดร.ดวงจันทร์ เตียววิไล	คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
7	ดร.สุมาลี สุธีกุล	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ
เขตพื้นที่ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิทางการครุศึกษาของไทยที่ทำการสัมภาษณ์

1. ศ.กิตติคุณ สุมน อมรวิวัฒน์	ราชบัณฑิตยสภา
2. ศ.ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน	นายกสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
3. ศ.นพ. วิจารณ์ พานิช	ผู้ทรงคุณวุฒิ สถาบันคลังสมอง
4. ศ.กิตติคุณ ดร.นงลักษณ์ วิรัชชัย	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. ศ.กิตติคุณ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
6. ศ.ดร. ชัยยงค์ พรหมวงศ์	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
7. ศ.ดร. พงษ์ ศิริบรรณพิทักษ์	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
8. ศ.ดร.สุวิมล ว่องวานิช	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
9. รศ.ดร.อมรชัย ต้นติเวช	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยสยาม
10. รศ.ดร.ชนิตา รักษ์พลเมือง	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
11. รศ.ดร.ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
12. รศ.ดร.สมบูรณ์วัลย์ สัตยารักษ์วิทย์	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
13. รศ.ดร.สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
14. รศ.ดร. ประเสริฐ ปิ่นปฐมรัฐ	อธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
15. รศ.ดร. สมบัติ นพริก	มหาวิทยาลัยพะเยา
16. ดร.พลสันต์ โพธิ์ศรีทอง	ประธานกรรมการมาตรฐานวิชาชีพคุรุสภา
17. ดร.ดิเรก พรสีมา	ที่ปรึกษาสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา
18. ดร.อำนาจ สุนทรธรรม	อดีตเลขาธิการคุรุสภา

รายชื่ออดีตคณบดี คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ที่ทำการสัมภาษณ์

1	รศ.ดร. บัญชา ชลาภิรมย์	คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2	รศ.ดร. มนตรี แยมกลีการ	คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
3	ผศ.ดร. สุรวาท ทองบุ	คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
4	รศ.ดร. ประวิตร เอราวรรณ	คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
5	รศ.ดร. สำราญ มีแจ่ม	คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
6	รศ.ดร. ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ	คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
7	รศ.ดร.พีระวุฒิ สุวรรณจันทร์	คณะศึกษาศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
8	รศ.ดร. รสสุคนธ์ มกรมณี	คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
9	รศ. ดร. ประกฤติ พูลพัฒน์	บัณฑิตวิทยาลัย/คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
10	ผศ.ดร. ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์	คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
11	รศ.ดร. องอาจ นัยพัฒน์	คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
12	ผศ.ดร. อัญชลี ไสยวรรณ	คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

รายชื่อผู้บริหารสถานศึกษา ที่ทำการสัมภาษณ์(เคยเป็นนักศึกษาโครงการครูทายาท)

1	นางนันทนา ใจตรง	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสว่างอารมณ์
สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2
2	นายทินกร หอมกุล	ผู้อำนวยการโรงเรียนสองพี่น้อง
สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2
3	นายธวัช กรุดมณี	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศิริรัตนาราม
สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2
4	นายอภิสิทธิ์ ชัยเมืองมูล	ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านจ้ว่ววิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาลำปาง เขต 2
5	นายสมบัติ ศิริวงศ์เครือ	ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่ก่งวิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาลำปาง เขต 1
6	ผศ.ดร.วิยะดา เหล่ามตระกูล	คณบดีคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
7	นายเพิ่มศักดิ์ เหมพรหม	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโนนสาวเอ้
สำนักเขตพื้นที่ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2
8	นายอาคม สุนศรีงาม	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคลองวัว
สำนักเขตพื้นที่ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2
9	นายชูศักดิ์ ชะเอมทอง	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโนน
สำนักเขตพื้นที่ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2
10	นายธนาียง ศรีมาคุณ	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านด่าน
สำนักเขตพื้นที่ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2
11	นายศิริวัฒน์ วรรณาม	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหันทราย
สำนักเขตพื้นที่ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2
12	นางชูศรี กาญจนวงศ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสโมสร
สำนักเขตพื้นที่ประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 4
13	ดร.สุภาวดี ดวงจันทร์	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโคกสมานคุณ
สำนักเขตพื้นที่ประถมศึกษาสงขลา เขต 2
14	นายมนตรี จริญวัฒน์	ผู้อำนวยการโรงเรียน
สำนักเขตพื้นที่ประถมศึกษาสงขลา เขต 2

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

1. ศ.กิตติคุณ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์	รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
2. ศ.ดร.สุวิมล ว่องวานิช	คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ศ.ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี	คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. รศ.ดร. มนต์รี แยมกสิการ	คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
5. รศ.ดร.พีระวุฒิ สุวรรณจันทร์	คณบดีคณะศึกษาศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
6. รศ.ดร. สำราญ มีแจ้ง	คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
7. รศ.ดร. ประกิต พูลพัฒน์	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
8. รศ.ดร. ศิริเดช สุขีวะ	คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
9. ดร. ดิเรก พรสีมา	ที่ปรึกษาสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา
ด้านมาตรฐานวิชาชีพ
10. ดร. พรศรี ฉิมแก้ว	ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานวิชาชีพ
สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา
11. ผศ.ดร. อัญชลี ไสยวรรณ	คณบดีวิทยาลัยการฝึกหัด
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
12. ผศ.ดร. วิชุดา กิจธรรม	สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
13. ผศ.ดร. พันธุ์ศักดิ์ พลสารมัย	คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายศักดิ์ชาย เพชรช่วย เกิดวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2511 สำเร็จการศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป จากวิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช ในปีการศึกษา 2534 สำเร็จการศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.) สาขาบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ในปีการศึกษา 2537 สำเร็จการศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิจัยการศึกษา จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2541 และได้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2553 และได้รับทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและทุนอุดหนุนการวิจัย จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปัจจุบันปฏิบัติงานในตำแหน่งอาจารย์ประจำ สาขาวิชาฟิสิกส์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต